

> Retouradres Postbus

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**DG Openbaar Bestuur &
Democratische Rechtstaat**
Directie Schadeherstel
Groningen
Directie Versterken en
Perspectief Groningen
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Datum 13 juni 2025
Betreft Kabinetsreactie Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025

Onze referentie
2025-0000378115
Uw referentie

Inleiding

Op 15 april jl. is de Staat van Groningen en Noord-Drenthe (hierna: SvGND) 2025 gepresenteerd. Ik heb uw Kamer hier eerder over geïnformeerd (Kamerstukken I 2024/25, CLXIV, H). De afgelopen weken heb ik, samen met mijn collega's uit het kabinet, gesprekken gevoerd met bewoners, maatschappelijke organisaties, jongeren, uitvoerders en bestuurders over de inhoud van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe¹. Ik ben hen bijzonder erkentelijk voor hun waardevolle inbreng en goede suggesties. Ook heb ik schriftelijke reacties ontvangen van de medeoverheden², het Adviescollege Veiligheid Groningen (hierna: ACVG)³ en het Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: SodM)⁴.

Voor u ligt de kabinetsreactie op de SvGND, de gevoerde gesprekken en de ontvangen schriftelijke inbreng. Vanaf dit jaar zal het kabinet dit jaarlijks doen om aan u verantwoording af te leggen over de behaalde resultaten. Een van de bewoners verwoordde treffend dat de SvGND slechts een papieren weergave is, maar dat het in werkelijkheid gaat het om de mensen die de Staat van de regio elke dag aan den lijve ondervinden. Hun verhalen en ervaringen vormen de basis voor de reflectie van het kabinet op zijn eigen handelen.

Zoals u weet heeft het gehele kabinet zich een generatie lang verbonden aan Groningen en Noord-Drenthe. Bij deze generatielange inzet hoort de dubbele opdracht om de problemen die de gaswinning uit het Groningenveld heeft veroorzaakt op te lossen, én om de ereschuld aan de regio in te lossen. Gelijktijdig met deze kabinetsreactie ontvangt de Tweede Kamer ook de definitieve Sociale en Economische Agenda's. Deze agenda's vormen een belangrijke mijlpaal, want ze laten zien hoe het kabinet de komende dertig jaar de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe gaat bevorderen. Daarnaast is onlangs ook de isolatieaanpak voor Groningen en Noord-Drenthe van start gegaan⁵.

¹ Het kabinet heeft gesproken met bewoners uit Groningen en Noord-Drenthe, jongerenorganisatie JongNoord, de Groninger Bodem Beweging, het Groninger Gasberaad, Ons Laand Ons Lu, Stut & Steun en de decentrale overheden in Groningen en Noord-Drenthe.

² Zie bijlage 3.

³ Zie bijlage 4.

⁴ Zie bijlage 5.

⁵ Kamerstukken II 2024/25, 33529, nr. 1302.

Datum

13 juni 2025

Onze referentie

2025-0000378115

De SvGND is opgesteld door een samenwerkingsverband van onafhankelijke onderzoekers. Hiermee komt het kabinet een toezegging na die na de parlementaire enquête is gedaan: een jaarlijks, samenhangend beeld van alle beschikbare informatie en onderzoeken over hoe het gaat met het herstel, de veiligheid en de (brede) welvaart in de regio. Dit draagt bij aan de informatievoorziening van bewoners, bestuurders, volksvertegenwoordigers en andere betrokkenen, en maakt tijdige signalering van knelpunten en bijsturing van het beleid mogelijk. Zo geeft het kabinet uitvoering aan maatregel 1 uit de kabinetsreactie Nij Begun.

Leeswijzer en inhoudsopgave

Deze kabinetsreactie bevat een reflectie van het kabinet op de inhoud van de SvGND 2025 en op de uitkomsten van de gesprekken die zijn gevoerd. De SvGND 2025 bevat een uitgebreide beschrijving van de resultaten van het schadeherstel en de voortgang van de versterking in de periode tot 31 december 2024. Over de andere onderdelen van het beleid bevat de SvGND 2025 minder informatie, en dat weerklinkt in deze kabinetsreactie. Vorig jaar stond namelijk nog voor een belangrijk deel in het teken van het uitwerken van de plannen voor verduurzaming, welzijn en economische ontwikkeling. De effecten van deze maatregelen op de brede welvaart en de verduurzamingsopgave in de regio waren daarom nog niet te zien. Ik verwacht dat de SvGND hier vanaf volgend jaar een beter beeld van kan geven.

Deze kabinetsreactie is opgebouwd uit 6 thematische hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk bevat een algemene reflectie van het kabinet op de SvGND 2025. De vijf thematische hoofdstukken daarna (hoofdstuk 2 tot en met hoofdstuk 6) belichten de bevindingen uit de SvGND, de inbreng uit de gesprekken en bevatten een reflectie daarop van het kabinet. Onderdeel van deze kabinetsreactie is ook een update over de cultuurveranderingstrajecten bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: ministerie van BZK) en het ministerie van Klimaat en Groene Groei (hierna: ministerie van KGG), conform de motie Bikker⁶. Tot slot zal het kabinet ingaan op de uitvoeringskosten van de schadeafhandeling, conform de motie De Groot⁷.

Hoofdstukken

- Hoofdstuk 1: algemene reflectie op SvGND
- Hoofdstuk 2: beëindiging gaswinning Groningenveld
- Hoofdstuk 3: schadeafhandeling
- Hoofdstuk 4: versterking
- Hoofdstuk 5: staat van de aanpak (Sociale Agenda, Economische Agenda en verduurzamingsaanpak)
- Hoofdstuk 6: vertrouwen in en functioneren van de overheid
- Hoofdstuk 7: tot slot

⁶ Kamerstukken II 2022/23, 35561, nr. 33.

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 36566, nr. 22.

Bijlagen

- Bijlage 1: Staat van Groningen en Noord-Drenthe
- Bijlage 2: tabel met stand van zaken 50 maatregelen Nij Begun
- Bijlage 3: schriftelijke reactie van decentrale overheden op SvGND
- Bijlage 4: schriftelijke reactie van het ACVG op de SvGND
- Bijlage 5: schriftelijke reactie van het SodM op de SvGND
- Bijlage 6: 'Stap verder' (een rapportage van het Groninger Gasberaad over de schadeafhandeling en de versterkingsoperatie)

Datum

13 juni 2025

Onze referentie

2025-0000378115

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

1. Algemene reflectie op de SvGND

De conclusies van de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen in 2023 vroegen om een "Nij Begun" voor Groningen en Noord-Drenthe. Het was voor het kabinet de laatste kans om het beter te doen. Het kabinet nam daarom 50 concrete maatregelen vanuit de verschillende ministeries en committeerde zich als geheel een generatie lang aan de regio. De maatregelen betekenden een fundamentele omslag in het beleid én de uitvoering: minder controle, meer vertrouwen, niet sturen op geld, maar op resultaat. Geen eenmalige projecten, maar langjarige investeringen; herstel voor individuele gedupeerden én van het collectief: van buurten, wijken en dorpen in een regio die bloeit in plaats van beeft.

Twee jaar na dato zijn alle 50 maatregelen uit Nij Begun ingevoerd of start de uitvoering op korte termijn (bijlage 2)⁸. De SvGND 2025 maakt de eerste positieve resultaten zichtbaar. Hoewel het kabinet geen zelfgenoegzaamheid past, laat de SvGND zien dat de nieuwe regelingen positief worden ontvangen door de inwoners die ermee te maken hebben. Gedupeerden in het aardbevingsgebied die nog te weinig verandering hebben gemerkt, stellen daarbij terecht dat elk succesverhaal hen juist confronteert met de pijn van een leven dat al te lang door de gevolgen van de gaswinning is beheerst. Het verdriet en de frustratie van de zwaarst gedupeerden mag niet verdwijnen achter tabellen en grafieken met positieve trends. Het kabinet heeft nadrukkelijk aandacht voor de groep zwaarst gedupeerden, die soms verstrikt zijn geraakt in regels en procedures. Zij verdienen met voorrang een oplossing voor de problemen⁹.

Individueel herstel gaat hand in hand met collectief perspectief. Het kabinet werkt aan herstel van schade en een veilig huis voor ieder individu en heeft ook een speciale zorg voor de regio als geheel: voor sociale cohesie, voor een schone en veilige leefomgeving, voor ruimtelijke kwaliteit, een regio waar het goed wonen, studeren, werken en recreëren is. Waar kinderen fijn kunnen opgroeien, jongeren willen blijven wonen en volwassenen gezond oud kunnen worden. Waar bedrijven en kennisinstellingen innoveren en investeren in een toekomstbestendige economie. Deze inzet voor de toekomst van de regio gaat het hele kabinet aan en bindt Den Haag de komende dertig jaar aan Groningen en Noord-Drenthe, ook nu de gaswinning uit het Groningenveld is gestopt.

Met de sociale en economische agenda's wordt een generatie lang uitvoering gegeven aan deze speciale inzet. Concrete impact op het welzijn en de welvaart van de bewoners staat daarbij voorop. Ik ben ervan overtuigd dat alleen samen, als één overheid, de uitdagingen in Groningen en Noord-Drenthe kunnen worden aangepakt. De sociale en economische agenda's zijn het resultaat van nauwe samenwerking op vele fronten: niet alleen tussen de verschillende onderdelen van

⁸ Mede naar aanleiding van de reactie van de decentrale overheden (zie bijlage 3) en het Staatstoezicht op de Mijnen (zie bijlage 5) op de SvGND, heeft het kabinet bij deze kabinetsreactie een bijlage toegevoegd met de stand van zaken van alle maatregelen van Nij Begun (bijlage 2). Deze bijlage gaat ook in op de stand van zaken van de maatregelen 36 t/m 50 uit Nij Begun, die samen de pijler 'betere overheid' uit Nij Begun vertegenwoordigen.

⁹ Zie voor nadere toelichting hoofdstuk 3 in deze kabinetsreactie.

Datum

13 juni 2025

Onze referentie

2025-0000378115

de Rijksoverheid, maar ook tussen het Rijk en de gemeenten en provincies, én tussen de overheid en de inwoners van Groningen en Noord-Drenthe. Velen van hen hebben de afgelopen tijd meegedacht en meegepraat over de invulling van de agenda's. Ik ben hen bijzonder dankbaar voor hun tijd en betrokkenheid, juist omdat ik besef dat de overheid hen al veel verschuldigd is.

De verschillende samenwerkingen zijn niet alleen de motor geweest achter de totstandkoming van de sociale en economische agenda's, maar zullen ook de brandstof zijn om van de uitvoering een succes te maken. Voor de Sociale Agenda werken regio en Rijk aan zestien maatregelen die de komende decennia moeten bijdragen aan leefbaarheid, kansen voor kinderen en jongeren, gezondheid, armoede, schulden en (arbeids)participatie. De Economische Agenda draagt op zijn beurt bij aan economische structuurversterking, zodat Groningen en Noord-Drenthe aantrekkelijkere plekken worden om te wonen, werken, leren, studeren, innoveren en investeren. Ik ben ervan overtuigd dat alleen samen, als één overheid, de uitdagingen in Groningen en Noord-Drenthe kunnen worden aangepakt. De SvGND zal de resultaten en effecten zichtbaar moeten maken. Het zal helaas nog even duren voordat de effecten van alle maatregelen en inspanningen voor iedereen merkbaar worden. Veranderingen en verbeteringen kosten tijd. Ik besef hoe moeilijk die boodschap is voor de mensen die al zoveel geduld hebben gehad. De Groningers en Noord-Drenten vragen om een overheid die luistert én handelt.

Bewoners zijn niet gebaat bij nieuwe discussies over systeem- of beleidswijzigingen. Wijzigingen hebben al te vaak tot vertraging, verwarring en verschillen geleid. Ik ben ervan overtuigd dat verbetering voortkomt uit een aanpak waarin beleid en uitvoering, Rijk en regio als één overheid, samen, naast mensen komen te staan. Om de samenwerking met de decentrale overheden verder te bevorderen, werkt het kabinet samen met de vijf versterkingsgemeenten, de provincie Groningen, het Instituut Mijnbouw Schade Groningen (hierna: IMG) en Nationaal Coördinator Groningen (hierna: NCG) aan de uitwerking van een Agenda voor Herstel. Deze agenda heeft tot doel als één overheid ondersteuning te bieden aan inwoners en knelpunten bij de schadeafhandeling en de versterkingsoperatie op te lossen. Geen onnodige schotten of loketten, maar een gezamenlijke aanpak voor herstel, waarin aanpakken en oplossen centraal staan. Het kabinet grijpt de SvGND 2025 daarom heel bewust niet aan om te verkondigen dat alles alweer anders moet, maar om gerichte verdere verbeteringen te doen in de wijze waarop de betrokken organisaties werken aan de uitvoering, en samenwerken. In de volgende hoofdstukken van deze kabinetsreactie ga ik hier nader op in.

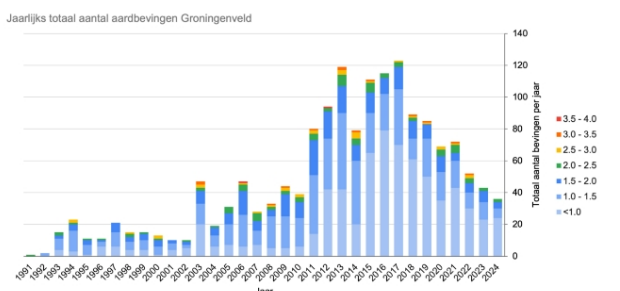
Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

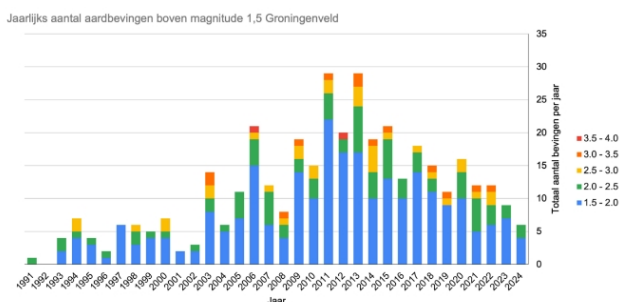
2. Beëindiging gaswinning Groningenveld

Op 19 april 2024 is een einde gekomen aan een periode van ongeveer zestig jaar gaswinning uit het Groningenveld. De onomkeerbare sluiting van alle gaswinningslocaties in het Groningenveld is wettelijk vastgelegd. Deze mijlpaal zorgt voor duidelijkheid en is een belangrijke stap op weg naar herstel van mensen, woningen en vertrouwen in de overheid. Het einde van de gaswinning betekent het begin van herstel. Dat is nodig om te kunnen werken aan perspectief voor Groningen en Noord-Drenthe.

Cijfers van het KNMI laten zien dat er in de afgelopen jaren een daling is in het totaal aantal aardbevingen in het Groningenveld (zie figuur 1)¹⁰. De daling in aantal en sterkte van de aardbevingen zette ook in 2024 voort. In 2024 vonden in totaal 36 aardbevingen plaats in het Groningenveld, waarvan 6 aardbevingen met een magnitude groter dan 1,5 (zie figuur 2)¹¹. Het hoogst aantal bevingen met een magnitude groter dan 1,5 is geregistreerd in 2013 (30). In 2024 (6), 2023 (9), 2022 en 2021 (beide 12), 2020 (16), 2019 (11) en 2018 (15) was dit aantal een stuk lager (zie figuur 2)¹². De cijfers laten dus een positieve trend zien. Dat laat onverlet dat er nog flinke stappen gemaakt moeten worden tot gebouwen veilig zijn en schade is hersteld.

Figuur 1. Jaarlijks totaal aantal aardbevingen in het Groningenveld van 1991 t/m 2024.

Figuur 2. Jaarlijks aantal aardbevingen in het Groningenveld met een magnitude van 1,5 of hoger van 1991 t/m 2024.

¹⁰ [KNMI - Jaaroverzicht aardbevingen 2024](#)

¹¹ [KNMI - Jaaroverzicht aardbevingen 2024](#)

¹² <https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/uitleg/aardbevingen-door-gaswinning>

Datum

13 juni 2025

Onze referentie

2025-0000378115

3. Schadeafhandeling

De SvGND laat zien dat de nieuwe maatregelen voor de schadeafhandeling (uit Nij Begun) over het algemeen goed worden ontvangen door de inwoners die ermee te maken hebben. Aanvragers beoordelen de regelingen die laagdrempelig zijn en snel worden uitgevoerd gemiddeld genomen positief, zoals de Vaste Eenmalige Schadevergoeding en de vergoeding voor waardedaling. Het IMG heeft tot en met 2024 ruim 500.000 schademeldingen afgehandeld, en samen met zijn voorganger TCMG in totaal ruim 2,5 miljard euro aan schadevergoeding uitgekeerd. Dat neemt niet weg dat een groep mensen nog steeds negatieve ervaringen heeft, en nog onvoldoende verder kan met hun leven. Bewoners wijzen er terecht op dat het niet past om alleen positieve verhalen te belichten. Ook in de SvGND komt terug dat negatieve ervaringen bepalend zijn voor de gevoelens over de schadeafhandeling.

Hoewel de tevredenheid over de verschillende schaderegelingen gemiddeld uitkomt op een 7, valt specifiek het lage waarderingscijfer voor de vergoeding van immateriële schade op. Het IMG geeft in het jaarverslag van 2024 aan dat een mogelijke verklaring voor de lage waardering is dat het voor iedereen mogelijk is om een schadeaanvraag voor immateriële schade te doen, los van het feit of je binnen het effectgebied woont of schade hebt gemeld. Dit leidt tot relatief veel afwijzingen. Bewoners aan wie de immateriële schadevergoeding wél is toegewezen, beoordelen de regeling positiever; de regeling scoorde onder deze groep in 2024 een 7,6 bij volwassenen en een 7,2 bij jongeren. Om bewoners te helpen al vooraf een inschatting te maken of zij in aanmerking komen voor een immateriële schadevergoeding heeft het IMG een Quickscan op de website staan. Daarnaast heeft het IMG in 2024 een aantal in Nij Begun aangekondigde verruimingën geïmplementeerd. Zo krijgen bewoners bij versterking of sloop/nieuwbouw vanwege een onveilige woning automatisch de maximale immateriële schadevergoeding. Ook zijn verschillen binnen huishoudens gelijkgetrokken. Momenteel is het IMG nog bezig met het gelijktrekken van de immateriële schadevergoeding voor eigenaren en niet-eigenaren, zoals huurders.

Ondanks de verhalen die illustreren dat er nog onopgelost verdriet is, heeft het kabinet waardering voor de stappen die het IMG de afgelopen jaren heeft gezet, onder andere op het gebied van het bewonerscontact. De SvGND laat zien dat de beoordeling van het contact met het IMG goed is: het Serviceloket en de afdeling Planning (voor het maken van een afspraak voor een schadeopname) krijgen inmiddels een waarderingscijfer voor hun diensten van respectievelijk een 7,7 en een 8,6. Het persoonlijk contact op de steunpunten krijgt een 8,7. Voor het kabinet zijn dat belangrijke indicatoren: een mensgerichte aanpak is de basis van goede schadeafhandeling. Bewoners moeten zich gehoord en geholpen voelen.

Het kabinet hoopt dat met versoepelingen en vereenvoudigingen meer bewoners daadwerkelijk een gevoel van erkenning krijgen voor hun ervaren leed of verdriet. In de aanpak van het kabinet staat namelijk voorop dat de schadeafhandeling recht doet aan het leed dat bewoners hebben geleden en voor hen zo min mogelijk belastend is. De maatregelen uit Nij Begun hebben als doel hieraan bij te dragen. De maatschappelijke organisaties, bewoners en overheden die het kabinet sprak

Datum

13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

na het verschijnen van de SvGND 2025 gaven aan dat, bovenop de ingevoerde maatregelen, voor sommige groepen nog specifiek aandacht nodig is. Daar is het kabinet mee aan de slag. Het gaat om gerichte inspanningen en acties die hierna worden toegelicht aan de hand van de drie leidende principes van de schadeafhandeling (zie ook de beleidsbrief schadeafhandeling¹³):

1. Zichtbaar zijn en luisteren met meer aandacht voor de bewoner

Het kabinet heeft speciale aandacht voor zogenoemde 'stille gedupeerden'.¹⁴ Dit zijn mensen die te maken hebben met schade, maar dit niet hebben gemeld bij het IMG, en daardoor geen vergoeding of herstel hebben gekregen. Het kan ook gaan om gedupeerden die na een eerdere negatieve ervaring met de schadeafhandeling nieuwe schades niet (meer) melden, terwijl zij wél geholpen kunnen worden. Momenteel werk ik aan een voorstel tot wijziging van onder meer de Tijdelijke wet Groningen, waardoor het IMG bewoners van wie het vermoedt dat zij schade hebben, maar die nog nooit een aanvraag hebben gedaan, gericht kan benaderen. Zo kan het IMG hen proactief informeren en desgewenst ondersteunen bij het melden van schade aan hun woning. Eind 2025 start een kleine pilot waarin de (on)mogelijkheden worden bekeken om de wet met terugwerkende kracht toe te passen, met als doel dat stille gedupeerden eerder kunnen worden benaderd en geholpen.

Belangrijk is dat bewoners actief worden geïnformeerd over de verschillende regelingen en ondersteuningsmogelijkheden die er zijn, om te voorkomen dat zij niet goed weten waar zij recht op hebben. Ook de maatschappelijke organisaties die ik sprak naar aanleiding van de SvGND wezen hierop: zij zien dat er regelmatig onbekendheid is over de verschillende regelingen en ondersteuningsmogelijkheden. Het IMG zet in op betere communicatie door vaker persoonlijk contact op te nemen met bewoners. Het IMG heeft bijvoorbeeld alle 12.500 aanvragers die in afwachting waren van nieuwe schaderegelingen persoonlijk en proactief benaderd over het hervatten van hun gepauzeerde aanvraag. Ook heeft het IMG in 2024 twee nieuwe steunpunten geopend (in Grijpskerk en Vries) en is een mobiel steunpunt van start gegaan. Daarnaast werkt IMG aan een basisvariant van de generieke intake voor de regelingen Maatwerk en Daadwerkelijk herstel. De bedoeling is hiermee in het eerste kwartaal van 2026 van start te gaan. Hiermee krijgen bewoners meer informatie om een goed geïnformeerde keuze te maken tussen de verschillende schaderegelingen.

2. Voortbouwen op de verbeteringen uit Nij Begun

Het kabinet bouwt voort op de maatregelen die zijn aangekondigd in Nij Begun. Het gaat om een milde, makkelijke en menselijke wijze van schadeafhandeling, waarin bewoners zo min mogelijk belast worden met onderzoeken naar de oorzaak van individuele scheuren en juridische procedures zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarom heeft het IMG de mogelijkheid van daadwerkelijk herstel tot 60.000 euro geïntroduceerd. Bewoners krijgen nu de mogelijkheid om gedurende

¹³ Kamerstukken II 2024/25, 35561, nr. 67.

¹⁴ Kamerstukken II 2024/25, 33529, nr. 1245.

vijf jaar daadwerkelijk herstel van schades aan hun huis uit te laten voeren, zonder dat onderzoek naar de schadeoorzaak nodig is.

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

Met daadwerkelijk herstel komt er een eind aan de situatie waarin bewoners soms jarenlang moesten discussiëren over de oorzaak van individuele schades, terwijl de staat van hun woning in afwachting van de uitkomst van bezwaar- of beroepsprocedures, of door nieuwe bevingen, verder verslechterde. Hiermee neemt het kabinet een belangrijk deel van de aanleiding voor onvrede bij bewoners over de schadeafhandeling weg. Bovendien verbeteren we zo de kwaliteit van het woningbestand, het wooncomfort van straten en wijken, én de leefbaarheid van Groningen en Noord-Drenthe. Dat is de basis voor verder sociaal en economisch herstel van het aardbevingsgebied.

Een ander voorbeeld dat laat zien hoe het kabinet voortbouwt op de maatregelen uit Nij Begun is de recent aangekondigde uitbreiding van de subsidieregeling voor rechtsbijstand. Bewoners hebben recht op advies en ondersteuning bij de afhandeling van hun schade. Het kabinet werkt daarom aan uitbreiding van de subsidieregeling voor rechtsbijstand. Hiermee kunnen woningeigenaren in aanmerking komen voor gratis rechtsbijstand (een advocaat) en/of mediation (een onafhankelijk bemiddelaar). Deze advocaat of mediator kan daarbij - kosteloos voor de eigenaar - de deskundigheid van een bouwkundig of financieel expert inhuren. Het streven is dat de regeling per 1 oktober 2025 wordt uitgebreid. Na de uitbreiding kan ook de deskundigheid van een bodemkundige, een hydroloog en een ecooloog worden ingehuurd. Tevens geldt de rechtsbijstand straks ook voor situaties waarin de eigenaar het schadeherstel of de versterking in eigen beheer door een aannemer heeft laten uitvoeren, en er bouwfouten worden ontdekt nadat het schadeherstel of de versterking is afgerond.

3. Oplossingen voor gedupeerden die nog onvoldoende geholpen zijn: prioriteit voor de zwaarst gedupeerde bewoners

De maatschappelijke organisaties benadrukten in hun reactie op de SvGND dat met name bewoners in de kern van het IMG-effectgebied nog onopgeloste schade hebben. Juist voor de meest complexe situaties en zwaarst gedupeerden wil ik me extra inspannen, bijvoorbeeld door te zoeken naar oplossingen voor bewoners met schades die in het verleden (gedeeltelijk) door de Nederlandse Aardolie Maatschappij (hierna: NAM), en Centrum Veilig Wonen (hierna: CVW), zijn afgewezen, de zogeheten B- en C-schades. Op dit moment ben ik samen met de betrokken gemeenten en provincies, maatschappelijke organisaties en het IMG de aard en omvang van deze situaties in kaart aan het brengen om te bekijken wat hieraan eventueel gedaan kan worden. Daarbij worden ook de bestaande vangnetten en initiatieven, denk bijvoorbeeld aan de Commissie Bijzondere Situaties, het Interventieteam Vastgelopen Situaties en ook het initiatief Team op Maat van IMG, dat beoogt de meeste complexe en/of schrijnende gevallen op te lossen, betrokken. Binnenkort ontvangt de Tweede Kamer een nadere toelichting. In het verlengde bekijk ik momenteel naar het stroomlijnen van de afhandeling meest complexe casuïstiek bij gedupeerde ondernemers, agrariërs en bewoners. Samen met betrokken partijen heb ik de afhandeling verkend, waarbij knelpunten

en oplossingen in kaart zijn gebracht. In juni informeer ik de Tweede Kamer over de uitkomsten en reeds in gang gezette acties.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten van het IMG waren de afgelopen jaren relatief hoog ten opzichte van de uitgekeerde schadevergoedingen. Hoewel hoge uitvoeringskosten niet ten koste gaan van de schadevergoedingen voor bewoners, vindt het kabinet het van belang uitvoeringskosten zo laag mogelijk te houden en procedures zo makkelijk en efficiënt mogelijk te maken. Het is daarom positief dat de gemiddelde uitvoeringskosten van de schadeafhandeling in 2024 zijn gehalveerd van € 0,78 per uitgekeerde euro in 2023 naar € 0,39 per uitgekeerde euro. Dit komt mede doordat de afhandeling van fysieke schade, die in 2023 deels was gepauzeerd in afwachting van de invoering van nieuwe maatregelen, in 2024 weer opstartte. Vanaf december 2023 maakten aanvragers een keuze in de wijze van afhandelingen van hun schadeaanvraag. Dit leidde in 2024 tot meer besluiten en hogere uitkeringen, waardoor de totale kostprijs per uitgekeerde euro in 2024 daalde. Ook de ontwikkeling van nieuwe regelingen, waarbij sneller tot uitkering van een door de bewoner gekozen forfaitaire schadevergoeding gekomen kan worden, had een daling van de kosten tot gevolg. Ten slotte zijn de kosten ook gedaald door processen te automatiseren, aanvragers de mogelijkheid te bieden om zelf afspraken te plannen en externe inhuur van personeel te verminderen. De lagere uitvoeringskosten in 2024 zijn niet ten koste gegaan van persoonlijk contact met bewoners. Dit contact is met de implementatie van de nieuwe schadeafhandeling afgelopen jaar juist geïntensiveerd. In plaats van de regeling stelt het IMG de aanvrager steeds meer centraal: dit past bij de beweging naar een mildere, menselijkere en makkelijkere schadeafhandeling. In dit licht zal ik de komende jaren de ontwikkeling van de uitvoeringskosten blijven monitoren, conform de motie De Groot¹⁵.

Datum

13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

4. Versterking

De uitvoering van de versterking bevindt zich op een kruispunt waar snelheid en kwaliteit met elkaar in balans moeten worden gebracht. De SvGND laat zien dat er nog een flinke versterkingsopgave resteert, zowel kwantitatief als kwalitatief. De opdracht aan NCG om in 2024 alle resterende adressen in hun werkvoorraad van dat moment te beoordelen, is nog niet gehaald. De SvGND laat zien dat de veranderingen die (met Nij Begun) zijn ingezet nog niet tot een hoger vertrouwen of waardering van bewoners leiden.

Het kabinet is zich ervan bewust dat niet alles in cijfers is te vatten. Bewoners wezen er tijdens gesprekken over de SvGND terecht op dat cijfers en onderzoek over tevredenheid niet alles zeggen. Bewoners hebben zorgen over de juistheid van de versterkingsadviezen en daarmee de veiligheid van hun huis. De signalen over de kwaliteit en betrouwbaarheid van de versterkingsadviezen neemt het kabinet uiterst serieus. Er mag geen twijfel bestaan over de uitkomst van de beoordelingen. Ik verwacht deze zomer de uitkomst van nader onderzoek door het

¹⁵ Kamerstukken II 2024/25, 36566, nr. 22.

ACVG met u te kunnen delen. Bewoners met twijfels over de juistheid en volledigheid van hun beoordelingsrapport kunnen bij NCG terecht.¹⁶

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

Tegelijkertijd laat de SvGND zien dat er stappen in de juiste richting zijn gezet in de versterkingsoperatie. In 2024 voldoet ruim meer dan de helft van het totale aantal huizen en andere gebouwen in de versterkingsoperatie aan de veiligheidsnorm. Het aantal huizen dat aan de veiligheidsnorm voldeed steeg van 43 procent naar 60 procent van de werkvoorraad van NCG. Ook voldoen bijna alle scholen in het scholenprogramma aan de norm en ruim 76 procent van de woningen in het programma van de woningcorporaties.

Desondanks bevestigt de SvGND 2025 dat bewoners nog niet voldoende merken van de verbeteringen die de afgelopen tijd zijn ingezet. Het vraagt om aanhoudende inzet langs de vier lijnen die het kabinet in de beleidsbrief over de versterking van 24 januari jl. heeft uiteengezet.¹⁷ Juist naar aanleiding van de SvGND 2025 is er noodzaak om te blijven verbeteren. Om aan te geven hoe dat gebeurt, licht het kabinet aan de hand van de vier leidende principes van de versterking gerichte inspanningen en acties uit die de komende periode tot merkbare verbeteringen voor bewoners moeten leiden:

1. De overheid vergeet niemand, zeker ook de zwaarst getroffen bewoners en complexe gevallen niet

Het eerste leidende principe is dat de overheid niemand vergeet. Daarbij focust het kabinet op de kern van het belevingsgebied en de zwaarst getroffen, en is er oog voor de bewoners met problemen die nog niet voldoende in beeld zijn. Het kabinet heeft onverminderd aandacht voor groepen die minder goed in beeld lijken te zijn, zoals huurders en bewoners in langlopende versterkingstrajecten. NCG brengt deze situaties in beeld en zorgt dat deze met voorrang worden opgepakt. Juist voor deze mensen wil het kabinet zorgen dat de versterking zo snel als mogelijk kan worden afgerond. De uitbreiding van de regeling voor kosteloze bijstand, die in het vorige hoofdstuk is beschreven, geldt niet alleen voor gedupeerden met schade, maar ook voor eigenaren van wie het huis versterkt wordt. NCG informeert woningeigenaren hierover – en over alle andere beschikbare regelingen – actiever dan voorheen. Verder overlegt de NCG met gemeenten en maatschappelijke organisaties over andere manieren om eigenaren op de hoogte te stellen van ondersteuningsmogelijkheden. Om juist die groepen te helpen die minder goed in beeld lijken te zijn, werkt het Rijk in samenwerking met NCG, IMG, de provincies en de vijf versterkingsgemeenten aan een agenda voor Herstel. Om te leren wat werkt, wordt er binnen startgebieden geëxperimenteerd met het beter samenwerken als één overheid. Er worden keukentafelgesprekken gevoerd met bewoners, om te kijken wat vanuit hun individuele situatie wenselijk en mogelijk is om bovenstaande doelen te bereiken. Daarbij wordt gewerkt volgens het één-overheid

¹⁶ Kamerstukken II 2024/25, 33529, nr. 1279.

¹⁷ Kamerstukken II 2024/25, 35561, nr. 66.

principe: bewoners hebben één aanspreekpunt, die de coördinatielast voor de verschillende opgaves op zich neemt.

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

Uit de gesprekken met bewoners bleek ook dat huurders nog te veel onzekerheid ervaren in het versterkingsproces. Met woningcorporaties en gemeenten ga ik daarom om tafel zodat ook huurders beter worden betrokken bij de veranderingen in hun wijk of dorp, en de opzet of indeling van woningen die opnieuw worden gebouwd. Zo hebben NCG, de gemeente Eemsdelta en woningcorporaties actief huurders benaderd bij het ontwerp van huizen en de ruimtelijke inrichting bij een sloop-nieuwbouwtraject, zodat huurders invloed hebben op hun nieuwe woonomgeving. Ook voor mensen voor wie de versterking technisch gezien is afgerond, is de deur niet dicht. Er wordt gewerkt aan een loket nazorg, dat bewoners moet helpen in de fase na afronding van de versterking. Bijvoorbeeld als er sprake is van bouwfouten en ook op sociaal-emotioneel vlak. Ook worden herbeoordelingen van besluiten op norm mogelijk gemaakt, conform de motie Bikker.¹⁸

2. Een proactieve, doelmatige en rechtmatige overheid

Zoals in januari 2025 is aangegeven¹⁹, wacht de overheid niet totdat bewoners zich melden, maar lost het problemen proactief op. Zo worden onaanvaardbare verschillen die mogelijk zijn ontstaan in de versterking momenteel aangepakt. Het Rijk en de regionale overheden hebben samen een routekaart ontwikkeld om proactief onaanvaardbare verschillen tussen bewoners in beeld te brengen en gericht maatregelen te nemen.²⁰ Dit betekent niet dat alle verschillen zullen verdwijnen, maar wel dat daar waar verschillen onaanvaardbaar zijn, gericht actie kan worden genomen. Bewoners krijgen meer inzicht in de achterliggende keuzes om verschillen wél of niet aan te pakken. Daarnaast investeren gemeenten en NCG in de leefbaarheid van gebieden waar huizen worden versterkt. Bijvoorbeeld door de inzet van aardbevingscoaches én door bij te dragen aan voorzieningen die ontmoetingen mogelijk maken, zoals speelplekken en groen. Een eerste voorbeeld van deze nieuwe werkwijze is de aanpak in Ten Boer-West waarbij de regio en NCG het voortouw hebben genomen voor een analyse en op basis van diverse gesprekken een oplossing aan de bewoners is gepresenteerd.

Niet alle verschillen kunnen worden weggenomen, maar het effect van sommige verschillen kan wel meer gedempt worden. Het kabinet kijkt op verzoek van de Tweede Kamer²¹ naar een uitbreiding van maatregel 16 uit Nij Begun (vergoeding van €2.500,- “voor eigen tijd” als gevolg van het lange wachten op een versterkingsbesluit of besluit op norm), zodat meer bewoners dit bedrag ontvangen. Om versterking in regie van de gemeenten goed af te ronden stelt het kabinet ruim 64 miljoen euro beschikbaar voor de batch 1.588. Het geld is onder andere bedoeld om gestegen prijzen te kunnen dekken en om ongelijkheden met

¹⁸ Kamerstukken II 2024/25, nr. 36600 VII, nr. 106.

¹⁹ Kamerstukken II 2024/25, 35561, nr. 66.

²⁰ Kamerstukken II 2024/25, 35561, nr. 66.

²¹ Kamerstukken II, 2024/25, 33 529, nr. 1251.

de reguliere versterking te mitigeren.

3. De overheid luistert én handelt

Bewoners verwachten van de overheid niet alleen dat zij luistert, maar ook dat vervolgens merkbaar en voortvarend wordt gehandeld. Daarbij hoort begrijpelijke en tijdige communicatie over de individuele situatie, en ook over de keuzes per wijk of dorp.

Het verbeteren van de interactie tussen NCG en bewoner heeft meerdere elementen, variërend van meer en intensiever contact tot kennis van kaders en wetten bij NCG-medewerkers. NCG gaat met bewoners gemaakte afspraken structureel vastleggen, zodat die beter nagekomen kunnen worden, inclusief akkoord van bewoners. Ook richt NCG extra contactmomenten in met bewoners. Nieuwe medewerkers worden met een *onboardings*-programma geschoold over kaders, wetten, processen en werkwijzen. Voor huidige medewerkers zijn verdiepingssessies ontwikkeld. De gebruikersgroep van 'Mijn NCG' wordt vergroot tot ruim 7.000 bewoners waarmee alle bewoners-eigenaren wiens versterking nog niet is afgerond of bijna afgerond toegang hebben tot het portaal. Tevens wordt het portaal met de gebruikersgroep verder doorontwikkeld. De brieven, e-mails, besluiten, bewonersavonden en informatiebladen van NCG worden aangepast op de behoeften van bewoners. Het eerdergenoemde loket nazorg is eveneens onderdeel van deze aanpak. Tot slot vertaalt NCG de bewonerscontactreis naar de verschillen in bewonersbehoeften en contactmomenten en past deze aan de wensen van de bewoner aan.

4. De versterkingsoperatie is een veiligheidsoperatie

Het vierde leidende principe is dat de versterkingsoperatie een veiligheidsoperatie is. Versterking is een recht als daar noodzaak toe is vanuit het oogpunt van veiligheid. Iedere uitbreiding van maatregelen – zoals is gedaan rondom verduurzaming – dient in dit licht te worden gezien. Dit sluit aan bij de reactie van het SodM op de SvGND, waarin het advies is te focussen op snelheid in de versterkingsopgave in het belang van gezondheid en het welzijn van inwoners. Het kabinet wil dat het tempo van de versterking binnen de bandbreedte van de geactualiseerde diepteanalyse blijft, zonder de kwaliteit voor de bewoner uit het oog te verliezen. De verwachting op basis van de geactualiseerde diepteanalyse is dat NCG met name tussen 2026 en 2028 het tempo kan verhogen.²² Het kabinet zal de Tweede Kamer jaarlijks informeren over de actualisering van de diepteanalyse om te sturen op zowel snelheid als kwaliteit.

5. Staat van de Aanpak (Sociale Agenda, Economische Agenda en isolatieaanpak)

DG Openbaar Bestuur & Democratische Rechtstaat
Directie Schadeherstel
Groningen
Directie Versterken en
Perspectief Groningen

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

²² Kamerstukken II 2024/25, 33529, nr. 1246.

Datum

13 juni 2025

Onze referentie

2025-0000378115

Herstel in Groningen en Noord-Drenthe begint met herstel van schade en veilige gebouwen. Aanvullend committeert het kabinet zich aan een aanpak die zich richt op nieuw sociaal en economisch perspectief in Groningen en Noord-Drenthe. De negatieve gevolgen van de gaswinning gaan immers verder dan schade aan gebouwen, maar raken een hele regio. De SvGND beschrijft de voortgang van het beleid dat bedoeld is om de inwoners van Groningen en Noord-Drenthe nieuw sociaal en economisch toekomstperspectief te bieden. Het kabinet trekt hier een generatie lang middelen voor uit, zodat de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe kan toenemen. Hiervoor investeert het kabinet in drie sporen, die in 2024 zijn uitgewerkt en eerder dit jaar zijn vastgesteld: de Sociale Agenda, de Economische Agenda en de isolatieaanpak. De effecten van deze investeringen zullen de komende jaren zichtbaar moeten worden en worden dan ook onderdeel van de SvGND.

De Sociale Agenda is in januari 2025 gepresenteerd, de Economische Agenda is dit voorjaar gepresenteerd en de isolatieaanpak is gestart. Daarbij beseft het kabinet dat de investeringen in brede welvaart tijd nodig hebben om zichtbaar verschil te maken, en dat herstelde schades en versterkte gebouwen in de eerste plaats belangrijk zijn voor het slagen van de aanpak. Dit vergt vasthoudendheid. Sommige maatregelen (zoals de isolatieaanpak) kunnen relatief snel effect sorteren. Om de langjarige effecten op de brede welvaart inzichtelijk te maken, worden dit jaar verschillende indicatoren ontwikkeld voor de SvGND 2026. Ook de ervaring van jongeren wordt hierin meegenomen, in navolging van de motie Vedder en Daniëlle Jansen²³.

Sociale en Economische Agenda

Het is van groot belang voor het draagvlak van de Sociale en Economische Agenda dat inwoners, jongeren, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben kunnen meepraten in de totstandkoming van beide Agenda's. Kwartiermakers Nijboer en Klompier hebben hier terecht veel in geïnvesteerd. Dit komt ook terug in de interviews in de SvGND. Tegelijk geven de geïnterviewden aan: zorg ervoor dat het geld voor Nij Begun ook echt in de regio landt. Dit aandachtspunt is ook vaak genoemd in de gesprekken die het kabinet de afgelopen tijd heeft gevoerd met bewoners, maatschappelijke organisaties en professionals. Het kabinet neemt deze zorg serieus en stuurt er actief op dat de middelen aan inwoners en de regio ten goede komen, bijvoorbeeld door binnen de Economische Agenda als voorwaarde te stellen dat investeringen daadwerkelijk het regionale verdienvermogen moeten verbeteren en dat er oog bij de uitvoering ook moet zijn voor de ruimtelijke kwaliteit.

In de loop van 2025 zullen diverse maatregelen uit de sociale agenda starten. Vanaf aankomend schooljaar investeren we in Groningen en Noord-Drenthe extra in de verrijkte schooldag. Leerlingen krijgen meer tijd om op school te sporten, cultuur te beleven of zichzelf te ontwikkelen. De komende jaren gaan steeds meer scholen meedoen. Ook investeren we nog dit jaar gericht in het voorkomen van schooluitval en het bestrijden van armoede. Elke keer als een maatregel uit de

²³ Kamerstukken II 2023/24, 33529, nr. 1256.

Sociale Agenda gereed is voor uitvoering, zal daarover via de website nijbegun.nl worden gecommuniceerd.

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

Om binnen de Economische Agenda per begin 2026 aan de slag te kunnen, wordt in 2025 een uitvoeringsplan uitgewerkt, evenals een uitvoeringsstructuur, waarin over de toedeling van middelen over activiteiten en programma's wordt besloten. Het opzetten van de uitvoeringsstructuur doen regio en Rijk samen. Onderdeel daarvan is een financieringsstrategie, met bijbehorende (financierings-)instrumenten. Zo kunnen we aan de slag om innovatieve bedrijven in sectoren als gezondheid, voedsel en duurzame energie te laten groeien, de grootste talenten in zorg, techniek en ondernemerschap voor de regio te behouden, of het regionale mkb te laten profiteren van digitale technologieën rond data en AI.

Isolatieaanpak

Woningeigenaren in de provincie Groningen en Noord-Drenthe kunnen vanaf september 2025 subsidie aanvragen om hun woning te isoleren. Voor woningeigenaren die al verduurzaamd hebben na 25 april 2023 kan dit vanaf juni 2025. Met deze maatregel wil het kabinet perspectief bieden, energiearmoede tegengaan en ervoor zorgen dat mensen profiteren van lage energiekosten. In de SvGND is te lezen dat de betrokkenheid van inwoners bij de isolatieaanpak groot is. Dat blijkt onder andere uit het grote aantal reacties op de internetconsultatie voor de ontwerpregeling, die in januari 2025 openstond. Op basis van de reacties is de regeling de afgelopen maanden verduidelijkt en verbeterd. Om bewoners te ontzorgen, kunnen zij voor vragen en ondersteuning terecht bij het klantcontactcentrum van Nij Begun. Energiecoaches en isolatieadviseurs zullen vanaf de zomer komen voor advies over de eigen situatie van de bewoner.

Sinds september 2023 neemt de NCG isolerende maatregelen mee bij versterkingen die langer dan vier maanden duren (maatregel 28 Nij Begun). In januari 2025 – na een proef van de NCG – heb ik besloten dat de NCG het gelijktijdig versterken en isoleren ook kan uitvoeren bij woningen die licht versterkt worden. Hiervoor gelden dezelfde voorwaarden als bij de isolatieaanpak die voor heel Groningen en Noord-Drenthe beschikbaar is. Bewoners hoeven in het geval van deze combinatie geen subsidie aan te vragen via SNN. De NCG is in april 2025 gestart met het aanbieden van deze combinatie aan bewoners.

Rijksbrede samenwerking

Het kabinet werkt gezamenlijk aan het bieden van toekomstperspectief aan Groningen en Noord-Drenthe. De staatssecretaris Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - Herstel Groningen heeft hierbij een coördinerende rol. Meerdere bewindspersonen zetten zich in voor sociale en economische initiatieven die bijdragen aan brede welvaart, meer kansen voor kinderen en jongeren en nauwere samenwerking in en met de regio. Zo trekt de staatssecretaris Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - Herstel Groningen nauw op met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij de Sociale Agenda en met de minister van Economische Zaken bij de Economische Agenda. De isolatieaanpak wordt in nauwe samenwerking tussen de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordering en de staatssecretaris Binnenlandse Zaken en

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

Koninkrijksrelaties - Herstel Groningen gezamenlijk met de regio uitgewerkt. De subsidieregeling voor isolatie- en ventilatiemaatregelen is een onderdeel van de bredere aanpak en een regeling van de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordering. Ook zijn er vele andere rijksbrede initiatieven om perspectief te bieden in Groningen en Noord-Drenthe. Denk aan de aanlanding van wind op zee (PAWOZ), campusontwikkeling, de Regiodeals, NOVEX, regionale structuurprogramma's en grensoverstijgende samenwerking met partners in Nedersaksen. Het kabinet erkent dat een sterke noordoostelijke regio van belang is voor heel Nederland.

6. Vertrouwen in en functioneren van de overheid

De SvGND laat zien dat het vertrouwen in landelijke instituties, zoals de Rijksoverheid, politie en rechters, in Groningen nog steeds lager is dan het landelijke gemiddelde. Dat is begrijpelijk. Herstel van vertrouwen kost tijd. Het kabinet wil de mensen die zijn afgehaakt graag weer aan boord krijgen. Dat kan niet met mooie woorden, maar alleen met goed beleid, kundige uitvoering en concrete daden. Het gaat echter om méér dan doen wat we beloven. Het gaat ook om een andere houding: een overheid die naast mensen staat, een menselijk gezicht toont en een luisterend oor biedt. Dat begint met bereikbaar en benaderbaar zijn. Ook de deelnemers van de focusgroep in de SvGND benadrukken: luisteren en contact hebben is van groot belang om vertrouwen te herstellen.

Het kabinet zet hiervoor concrete stappen. Zo werkt de staatssecretaris Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - Herstel Groningen het merendeel van de week in de regio en werkt een aanzienlijk deel van de beleidsambtenaren vanuit Groningen in gezamenlijke teams met collega's uit de regio. Ook hebben de uitvoeringsorganisaties IMG en NCG het contact met bewoners flink geïntensiveerd. Het IMG heeft bijvoorbeeld 23 steunpunten waar inwoners terecht kunnen met vragen over de afhandeling van hun schadeaanvraag. In 2024 ontving het IMG 6.200 bewoners op deze steunpunten. Maar liefst 94 procent van de mensen voelde zich na een bezoek aan een steunpunt geholpen. Ook startte het IMG in 2024 het project Klare taal, waarin het IMG medewerkers traint om betere en begrijpelijker brieven te schrijven.

Ook de NCG is bezig om de communicatie tussen met bewoners te verbeteren, onder andere door extra contactmomenten in het versterkingsproces toe te voegen. Ook de doorontwikkeling van het bewonersportaal is hierin belangrijk zodat bewoners meer inzicht krijgen in de voortgang van hun versterking. NCG investeert doorlopend in (bij)scholing van medewerkers om zowel inhoudelijke als communicatieve vaardigheden te verbeteren. Het zijn voorbeelden van stappen die bijdragen aan een meer benaderbare overheid, die dichter bij mensen staat. De komende jaren zal met de SvGND structureel worden gemonitord hoe het vertrouwen in de overheid zich in Groningen en Noord-Drenthe ontwikkelt.

Naast de bovengenoemde stappen heeft het kabinet met Nij Begun maatregelen aangekondigd om te werken aan een betere overheid (maatregelen 36 tot en met

Datum

13 juni 2025

Onze referentie

2025-0000378115

50). Mede naar aanleiding van de reactie van het SodM en de decentrale overheden op de SvGND is bij deze kabinetsreactie een maatregelentabel met de stand van zaken van deze maatregelen toegevoegd (bijlage 2). Daarin staat onder meer een update over de stand van zaken van maatregel 42 ('bewindslieden en beleidsambtenaren gaan op grote schaal in gesprek met burgers'). Het bewonersperspectief heeft een centrale plek gekregen in de uitvoering en uitwerking van het beleid. Hiermee wordt opvolging gegeven aan aanbeveling 11 van de parlementaire enquêtecommissie: praat niet óver Groningers, maar mét Groningers. Een goed voorbeeld hiervan is de totstandkoming van de Sociale Agenda en de Economische Agenda: hiervoor zijn verschillende bijeenkomsten met vele inwoners, experts en betrokkenen georganiseerd. Als staatssecretaris Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - Herstel Groningen organiseer ik ook geregeld bewonersavonden waarbij gedupeerden hun verhaal kunnen doen en kunnen aangeven wat zij nodig hebben. Daarnaast voer ik regelmatig gesprekken met maatschappelijke organisaties en jongerenorganisaties, zoals de Groninger Bodem Beweging, het Groninger Gasberaad, Stut & Steun, Ons Laand Ons Lu en JongNoord. Deze organisaties geven waardevolle suggesties die helpen om het bewonersperspectief leidend te laten blijven in het beleid en de uitvoering.

Ik zie ook dat er ondanks de sluiting van het Groningenveld zorgen zijn over de andere mijnbouw die plaatsvindt in Groningen en Noord-Drenthe. Dit betreft onder andere de kleine velden en de inzet van de gasopslagen Norg en Grijpskerk. Goede monitoring blijft van belang. Het kabinet zet daarom in lijn met maatregel 49 uit de kabinetsreactie in op meer kennis en betere data. Ook werkt het ministerie van KGG in een omgevingstraject rondom de inzet van de gasopslagen Norg en Grijpskerk samen met bewoners, de gemeenten en de operator aan een plan voor aanvullende monitoring.

Voor herstel van vertrouwen is het van belang dat de aandacht voor Groningen en Noord-Drenthe beklijft, ook lang nadat de gaswinning uit het Groningenveld is beëindigd. Daarom werkt het kabinet aan een voorstel van wet tot wijziging van onder meer de Tijdelijke wet Groningen, waarmee wordt vastgelegd dat een onafhankelijke partij met de Staat van Groningen en Noord-Drenthe ten minste 30 jaar lang monitort in hoeverre de aanpak voor Groningen en Noord-Drenthe succesvol is. Het wetsvoorstel verplicht het huidige kabinet én toekomstige kabinetten om jaarlijks verantwoording af te leggen over de aanpak en het beleid waar nodig bij te sturen. Dit wetsvoorstel hoopt het kabinet rond de zomer in te dienen bij de Tweede Kamer.

Conform motie Bikker²⁴ ga ik ook in op het cultuurveranderingstraject binnen het voormalige ministerie van EZK. Binnen het voormalige ministerie van EZK (heden: de ministeries van EZ en van KGG) is in 2022 het programma voor cultuurverandering 'Klaar voor de Toekomst' gestart. Het doel van het programma is om de samenwerking binnen en tussen de verschillende organisatieonderdelen

²⁴ Kamerstukken II 2022/23 35561, nr. 33.

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

te verbeteren, en tussen het ministerie en zijn omgeving. In 2023-2024 hebben alle teams van het ministerie die zich bezighouden met de herstelaanpak in Groningen en Noord-Drenthe deelgenomen aan een ontwikkeltraject in het kader van bovengenoemd programma. Ook alle leidinggevendenden hebben meegedaan aan een ontwikkeltraject voor deze doelgroep, net als 90 procent van de leidinggevendenden bij andere afdelingen.

Met de komst van het kabinet-Schoof zijn de ambtenaren die zich bezighouden met de herstel- en versterkingsopgave in Groningen en Noord-Drenthe gaan werken onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – Herstel Groningen. De betrokken medewerkers zijn ook overgegaan en vallen daarmee grotendeels niet meer binnen het programma Klaar voor de toekomst van de ministeries van EZ en KGG. De inzet op het realiseren en behouden van de benodigde organisatiecultuur heeft echter ook binnen het ministerie van BZK een prominente plek. Zo maken enkele medewerkers van het ministerie van BZK onderdeel uit van het netwerk Erkenning en Herstel. Dit netwerk bestaat inmiddels uit bijna 300 Rijksambtenaren, waaronder medewerkers die betrokken zijn bij de WIA-corrigeeractie, de hersteloperatie Toeslagen, excuses slavernijverleden, DUO, Q-koorts en de herstel- en versterkingsoperatie in Groningen. Het netwerk is bedoeld om ambtenaren te laten leren van eerdere hersteloperaties, rechtvaardigheid steviger te verankeren in ambtelijk handelen, erkenning centraal te stellen in het beleid en de uitvoering én om geleerde lessen breed in praktijk te brengen binnen de rijksoverheid.

7. Tot slot

De gesprekken die ik als staatssecretaris Herstel Groningen de afgelopen weken, samen met verschillende collega's, heb gevoerd over de SvGND 2025 waren bijzonder waardevol en lieten zien hoe breed de betrokkenheid bij de opgaven en kansen in de regio is, en hoe gemotiveerd partijen zijn om daar een bijdrage aan te leveren. Verschillende partijen, waaronder de decentrale overheden (bijlage 3), het ACVG (bijlage 4) en het SodM (bijlage 5), hebben goede suggesties gedaan voor hoe de SvGND de komende jaren verder aan diepgang en betekenis kan winnen. Bewoners hebben geholpen door te benadrukken dat de SvGND ook moet laten zien wat er nog níét goed gaat, zodat gedupeerden die nog niet geholpen zijn zich ook gezien weten. De maatschappelijke organisaties hebben gevraagd om de SvGND veel breder beschikbaar te maken voor bewoners dan oorspronkelijk beoogd. Ik heb deze suggestie ter harte genomen door al deze maand 3000 extra exemplaren van de SvGND te laten drukken en deze te verspreiden via steunpunten, buurthuizen en welzijnsorganisaties.

De voorbereidingen op de SvGND van volgend jaar zijn inmiddels al begonnen. Op dit moment wordt bijvoorbeeld door een team van onafhankelijke onderzoekers en wetenschappers geconcretiseerd hoe "mild, makkelijk en menselijk" in de schadeafhandeling en versterking beter meetbaar en zichtbaar gemaakt kunnen worden. Ook het meetbaar maken van ontwikkelingen in de ruimtelijke kwaliteit heeft aandacht. Behoud van ruimtelijke kwaliteit is immers zowel een belangrijk uitgangspunt bij de uitvoering van versterkingsoperatie en het behoud van de

gebiedsidentiteit, als bij de Economische Agenda. Medewerkers van de decentrale overheden en uitvoeringsorganisaties worden hier nadrukkelijk bij betrokken.

Ik neem verder de suggestie van de regio ter harte om in de SvGND 2026 ook te laten rapporteren over het aantal langlopende dossiers, met als doel om dit zo snel mogelijk terug te brengen. Daarnaast wil ik meer zichtbaarheid geven aan de ervaring van jongeren, speciale doelgroepen zoals mkb'ers, erfgoedeigenaren en agrariërs en huurders. Tot slot zal ik afspraken maken met de uitvoeringsorganisaties over het verbeteren van de betrouwbaarheid van data, vooral waar het panden met een specifiek karakter betreft, zoals erfgoedobjecten of agrarische panden. De regionale overheden wijzen er op dat deze nog niet altijd correct worden geregistreerd, waardoor een accuraat beeld over de voortgang soms mist. Hierbij past ook de erkenning dat de eigenaren van deze panden specifieke behoeften en wensen hebben. Ik zou graag willen dat de SvGND vanaf volgend jaar ook laat zien in hoeverre in deze behoeften wordt voorzien. Ik zal dit najaar met de bestuurders van de decentrale overheden de voortgang bespreken, ook waar het de andere suggesties en opmerkingen betreft die zij naar aanleiding van de SvGND hebben gedaan.

Op de voorpagina van de SvGND 2025 kijkt een man uit over het karakteristieke weidse Groningse landschap. Wat mooi is en goed is, moet zo blijven. Groningen en Noord-Drenthe hebben veel om te koesteren en te beschermen, niet in de laatste plaats de ruimte, het landschap en het erfgoed. Bewoners willen niet dat hun woonomgeving onherkenbaar wordt, of dat de belofte van nieuwe economische ontwikkeling voor hen zelf onzichtbaar blijft. De komende jaren moet de SvGND uitgroeien tot hét instrument om een vinger aan de pols te houden. Niet alleen door vooruitgang te laten zien in grafieken en getallen, maar door een stem te geven aan de gedupeerden, en door te laten zien hoe de mensen en de regio verder komen.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Herstel Groningen

Eddie van Marum

**DG Openbaar Bestuur &
Democratische Rechtstaat**
Directie Schadeherstel
Groningen
Directie Versterken en
Perspectief Groningen

Datum
13 juni 2025

Onze referentie
2025-0000378115

STAAT NR.1 VAN 2025 GRONINGEN EN NOORD-DRENTHE

6 SCHADEAFHANDELING EN HERSTEL

De resultaten van de schadeafhandeling tot en met 2024 en ervaringen van inwoners met het herstellen van schade

24 VERSTERKEN

De voortgang van de versterkingsoperatie tot en met 2024 en vijf boodschappen van een focusgroep aan beleidsmakers

44 STAAT VAN DE KENNIS

Overzicht van de belangrijkste relevante publicaties uit 2024

56 STAAT VAN DE AANPAK

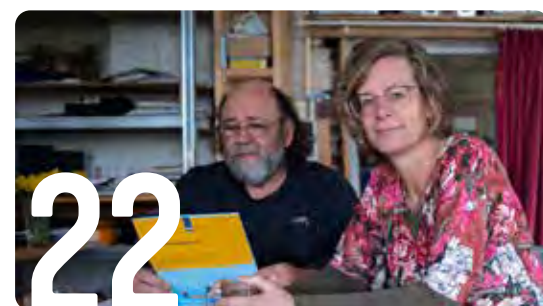
De stand van zaken van verduurzaming, welzijn en sociaal herstel, economische ontwikkeling en vertrouwen in de overheid

+ ZEVEN PERSOONLIJKE INTERVIEWS

4 INLEIDING

6 SCHADEAFHANDELING EN HERSTEL

De resultaten van de schadeafhandeling tot en met 2024 en ervaringen van inwoners met het herstellen van schade

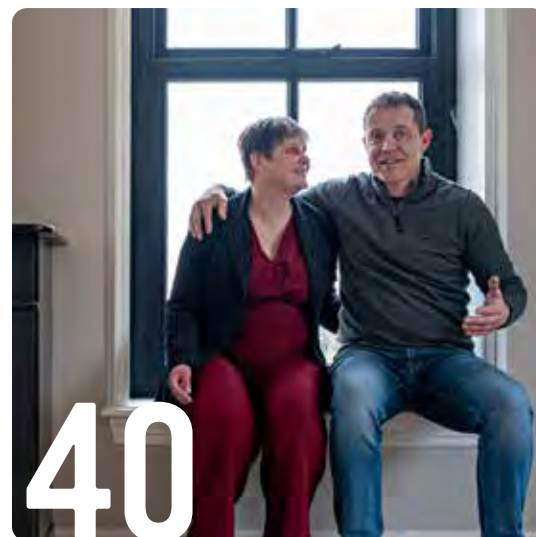
INTERVIEW JEANET WEMMENHOVE
“Waarde toevoegen aan de keukentafel”

24 VERSTERKEN

De stand van zaken van de versterkingsoperatie tot en met 2024 en vijf boodschappen van een focusgroep aan beleidsmakers

INTERVIEW DIANNE MAAS-FLIM
“Pleidooi voor krachtige samenwerking en slim ontwerp”

INTERVIEW ANITA EN MARTIN BOS
“Luisteren is meer waard dan welke hoeveelheid geld dan ook”

44

STAAT VAN DE KENNIS

Overzicht van de belangrijkste publicaties uit 2024 over gaswinning en herstel

INTERVIEW FLIP RODENBURG
“Behoeftte aan zeggenschap en transparantie”

INTERVIEW ADDY RUTGERS
“Liefdevol zijn naar elkaar kost helemaal niks”

56

STAAT VAN DE AANPAK

Naast schadeherstel en veiligheid wordt met Nij Begun ook gewerkt aan perspectief. We beschrijven de stand van zaken van verduurzaming, welzijn en sociaal herstel, economische ontwikkeling en vertrouwen in de overheid

INTERVIEW MARTIN JURNA
“De impact van de versterking op kleine ondernemers wordt onderschat”

INTERVIEW ALBERT HARTMAN
“Laat de Agenda's niet de aandacht afleiden van de versterking”

72 VERANTWOORDING

75 COLOFON

INLEIDING

De Tweede Kamer onderzocht tussen 2021 en 2023 door middel van een parlementaire enquête de gevolgen van de gaswinning in Groningen. In het rapport ‘Groningers boven gas’, uitgebracht in februari 2023, concludeerde de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen dat de inwoners van het gaswinningsgebied decennialang onevenredig de negatieve gevolgen van de gaswinning droegen en dat Nederland een ‘ereschuld’ aan de regio heeft in te lossen.

De kabinetsreactie op dit rapport kwam in april 2023. 'Nij Begun' bevat 50 maatregelen waarmee het kabinet opvolging geeft aan de conclusies en aanbevelingen. De basis daarvoor is een generatielange (30-jarige) aanpak voor herstel van én perspectief voor de regio. De maatregelen zijn in de kabinetsreactie onderverdeeld in vier overkoepelende pijlers:

1. Bouwen aan herstel: verbeteren van schadeherstel en versterking
2. Bouwen aan sociaal en mentaal welzijn
3. Bouwen aan economisch perspectief
4. Bouwen aan de overheid: een betere overheid in dienst van de samenleving

Eén van de 50 beschreven maatregelen is het jaarlijks uitbrengen van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe. Dit monitoringsinstrument moet de voortgang van de uitvoering van de maatregelen en de effecten van het gevoerde beleid volgen. Deze eerste Staat van Groningen en Noord-Drenthe is een 'lichte' versie, omdat het kabinetsbeleid nog niet volledig is uitgewerkt en de doelstellingen nog niet allemaal zijn vastgesteld. We kunnen nu nog niet monitoren of het kabinet met Nij Begun op weg is om de beoogde doelen en impact op brede

welvaart te behalen. Dat volgt in de rapportages voor de Staat van Groningen en Noord-Drenthe vanaf 2026. In de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025 hebben we beschikbare informatie over alle pijlers geïnventariseerd en samengebracht en daarnaast een kijk vanuit de bewoners toegevoegd.

De nadruk ligt in dit rapport op schadeherstel en versterking. De voortgang van de schadeafhandeling en van de versterking is tot en met 2024 in kaart gebracht. Denk hierbij aan hoeveel schadevergoeding is uitgekeerd door het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) en hoeveel woningen zijn versterkt door Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Schade en versterken raken veel inwoners van Groningen en Noord-Drenthe. Daarom komen ook inwoners aan het woord. Via focusgroepen delen zij hun persoonlijke ervaringen met schadeherstel en versterking.

Er wordt veel onderzoek gedaan in de regio, vanuit verschillende kennisgebieden en perspectieven. Denk aan technisch onderzoek naar seismiciteit, aan analyses van de haalbaarheid van de hersteloperatie, aan onderzoek naar de gevolgen van de aardbevingsproblematiek voor de gezondheid van inwoners van de regio en aan rapporten over de effecten op het ondernemersklimaat. Deze kennis geeft richting bij het maken van beleidskeuzes en daarom verdient een overzicht van alle relevante rapporten die in 2024 verschenen een plek in deze Staat van Groningen en Noord-Drenthe. Dit overzicht is te vinden in het hoofdstuk Staat van de Kennis.

Het kabinet stelt in Nij Begun dat er ook maatregelen nodig zijn op het gebied van zowel sociaal en mentaal welzijn als economisch perspectief. In Staat van de Aanpak beschrijven we de stand van zaken van de maatregelen in de drie pijlers die gaan over perspectief en

vertrouwen. De feitelijke uitvoering van de aanpak binnen die pijlers is nog niet of nauwelijks gestart en kan nog niet gemonitord worden. We blikken daarom terug op het proces in 2024 en kijken naar het plan en perspectief voor 2025 en later.

De Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025 heeft twee gezichten. We geven de feitelijke stand van zaken weer, een objectieve weergave van data en informatie over de voortgang van het proces. Versterking, herstel en verduurzaming gaan echter niet alleen over stenen, installaties en maatregelen, maar vooral ook over Groningers en Drenten. Hun stem klinkt

Uitvoerend consortium

De Staat van Groningen en Noord-Drenthe is in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door CMO STAMM, Aletta Advies en KplusV samengesteld.

niet alleen door in de focusgroepen voor schade en versterken, maar ook in zeven individuele interviews waarin wij vragen naar persoonlijke ervaringen.

In de gesprekken met inwoners en in de aanloop daarnaartoe bleek duidelijk dat emoties nog steeds heel dicht aan de oppervlakte liggen. Het viel ons op dat niet veel inwoners hun verhaal (nog een keer) willen vertellen. Mensen die inmiddels geholpen zijn kijken liever niet achterom en ook mensen die in het proces van herstel of versterking zitten praten er liever niet (meer) over. Er zijn zeker inwoners die positief zijn over hun proces en de oplossingen, maar die lijken zich daar niet graag over uit te laten. Het sentiment is: er is al zoveel gepraat en dat heeft niet (voldoende) geholpen.

De verhalen laten zien welke wissel de gaswinning heeft getrokken op de samenleving en dat herstel van vertrouwen, net als fysiek herstel en het creëren van perspectief, misschien wel meer dan een generatie tijd nodig heeft. Zo levert de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025 al met al een beeld op van de feitelijke start en voortgang van Nij Begun en van de persoonlijke verhalen achter de cijfers.

Schadeafhandeling en herstel

Het IMG (Instituut Mijnbouwschade Groningen) is de organisatie die verantwoordelijk is voor de afhandeling van mijnbouwschade die is ontstaan als gevolg van de gaswinning. Het IMG beoordeelt en vergoedt schade aan gebouwen. Daarnaast biedt het regelingen voor waardedaling en immateriële schade, zoals stress en gezondheidsklachten door de aardbevingen. In dit hoofdstuk beschrijven wij de resultaten van de schadeafhandeling door het IMG in 2024 en cumulatief sinds de start van de schadeafhandeling door het IMG in 2020. Ook gaan we in op hoe de werkwijze van het IMG is veranderd als gevolg van de kabinetsreactie op de parlementaire enquête sinds 2022. Aansluitend geven we ook ruimte aan de ervaringen en gevoelens van inwoners over de schadeafhandelingen. Tot slot geven we een kort samengevat beeld van de feiten en een duiding van de gevoelens van de inwoners die we spraken.

“Het IMG is en voelt zich verantwoordelijk om gedupeerde inwoners een oplossing te bieden en maatregelen te nemen, waardoor zij het verleden achter zich kunnen laten en hun blik op de toekomst kunnen richten. [...] Daarbij continueren we onze focus op de kern van het aardbevingsgebied, daar waar de impact van de gaswinning het grootst is. Daar zijn de mensen te vinden met de meest complexe en vaak langlopende dossiers.”
(Jaarplan 2025, IMG, p. 3)

MILDER, MENSELIJKE, MAKKELIJKE

Na de parlementaire enquête over de gaswinning en de daaropvolgende kabinetsreactie 'Nij Begun' heeft het IMG zijn werkwijze aangepast om de schadeafhandeling milder, menselijker en makkelijker te maken. Het IMG heeft sinds 2023 meer wettelijke ruimte en budget om knelpunten op te lossen, ook buiten de aansprakelijkheid van de NAM. Vaste vergoedingen zijn aantrekkelijker gemaakt voor een eenvoudige afwikkeling van relatief kleine schades, en er worden meer opties aangeboden voor daadwerkelijk herstel van schades, ook om herhaalschade in de toekomst te voorkomen. Erfgoedeigenaren, boeren en mkb'ers krijgen extra hulp en steun.

Een nieuwe manier van werken en zes nieuwe maatregelen als gevolg van Nij Begun

Het IMG duidt mild, menselijk en makkelijk als volgt: **Mild** betekent dat schade ruimhartig wordt vergoed en dat bij de beoordeling van fysieke schade de toets op causaliteit (de mate waarin het aannemelijk is dat de trillingssterkte als gevolg van een aardbeving dusdanig is geweest dat het de schade veroorzaakt kan hebben) deels wordt losgelaten. In bijzondere gevallen maakt het IMG gebruik van een budget voor knelpunten om fysieke schades op een mil-

Maatregelen voor schade en herstel in Nij Begun

- Duidelijkheid over het gebied waar schade wordt vergoed
- Stoppen met onderzoek naar causaliteit van schades en gebruik van trillingstool
- Het IMG lost knelpunten proactief op
- Vaker keuze voor schadeafhandeling met vaste vergoeding
- Herhaalschades worden voorkomen met duurzaam schadeherstel
- Hogere overlastvergoeding bij meervoudige schademeldingen
- Verhogen vergoeding van immateriële schade
- Soepeler omgang met termijnen bij schadeafhandeling

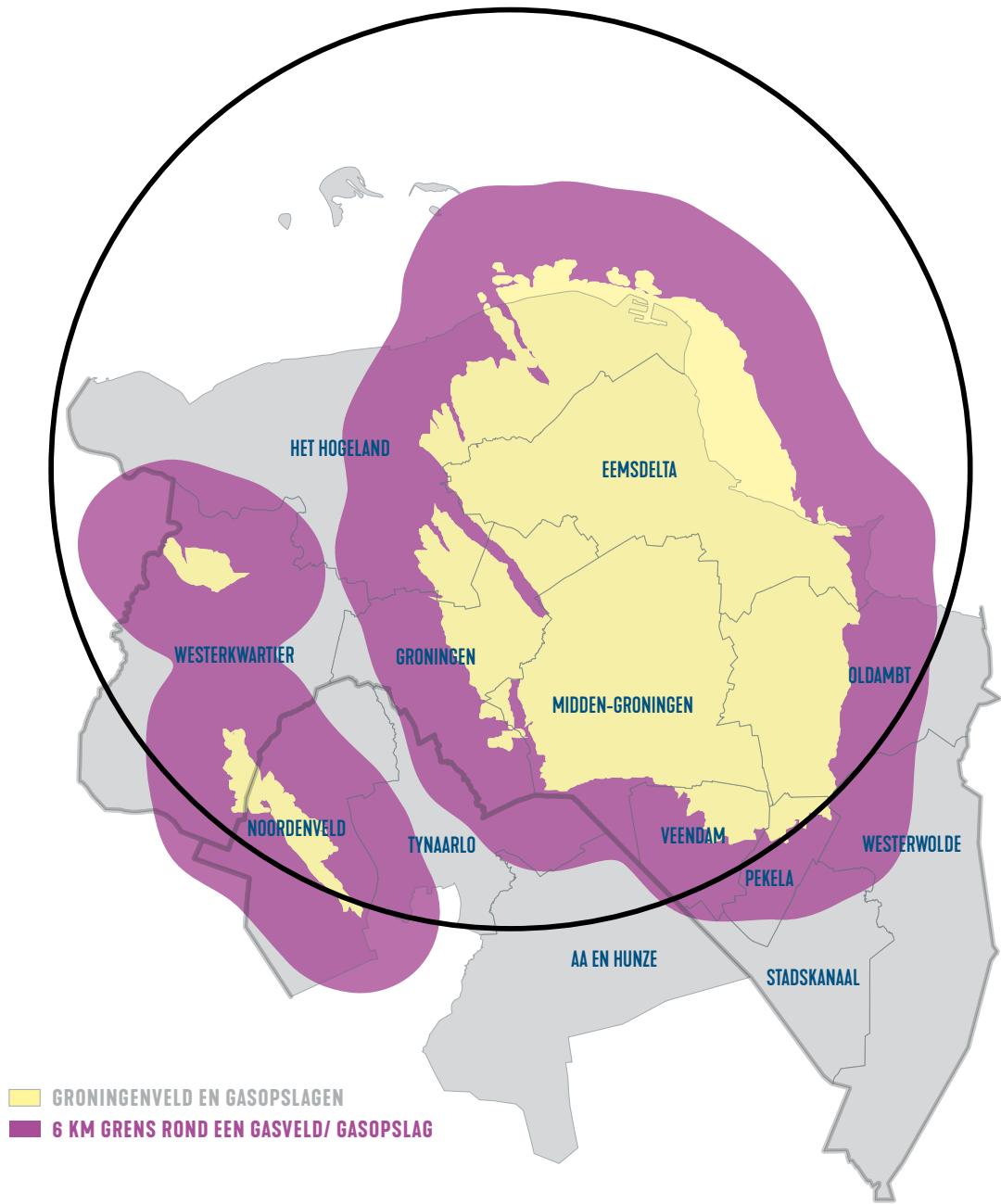
de wijze af te kunnen handelen. **Makkelijk** betekent dat processen worden ontwikkeld vanuit de burger en het IMG voortvarend zaken oppakt. **Menselijk** betekent een persoonlijke benadering, direct contact, inzet van zaakbegeleiders en steunpunten en een correcte bejegening.

De maatregelen voor schadeafhandeling in de kabinetsreactie hebben betrekking op het IMG. Het kabinet heeft in de kabinetsreactie op de parlementaire enquête verschillende maatregelen genomen om de schadeafhandeling door het IMG te verbeteren (zie kader). Het IMG heeft hiervoor een zestal nieuwe regelingen ontwikkeld en bestaande regelingen doorontwikkeld:

1. **Knelpuntenregeling**
2. **Vaste Vergoeding bij Herhaalschade**
3. **Verhoging Vaste Eenmalige Schadevergoeding naar € 10.000**
4. **Aanvullende Vaste Vergoeding**
5. **Gelijktrekken van Immateriële Schadevergoeding binnen huishoudens**
6. **Daadwerkelijk Herstel tot € 60.000**

Keuzepad schademaatregelen het IMG

GRONINGENVELD EN GASOPSLAGEN
6 KM GRENS ROND EEN GASVELD/ GASOPSLAG

Locatie van de gasvelden en de 'Cirkel van Huizinge'.

Deze QR-code leidt naar de digitale versie van de exacte gebiedsafbakening van IMG:

ALLE REGELINGEN	
2020 t/m 2024	€ 2.510.895.999
meldingen	524.207
afgehandeld	501.494
toegekend	347.124 (69,2%)

FYSIEK	WAARDEDALING	IMMATERIEEL	
2020 t/m 2024	€ 1.676.949.312	€ 573.661.769	€ 260.284.918
meldingen	268.776	123.526	131.905
afgehandeld	249.113	123.198	129.183
toegekend	189.731 (76,2%)	87.473 (71,0%)	69.920 (54,1%)

Totaaloverzicht van alle regelingen (cumulatief op peildatum 31 december 2024)

2024	FYSIEK	WAARDEDALING	IMMATERIEEL	TOTAAL
nieuwe meldingen	43.568	3.942	46.653	94.163
afgehandeld	47.039	3.772	46.353	97.164
toegekend	36.568	1.583	21.878	60.029

Aantal meldingen, afgehandeld en toegekend in 2024

Bewoners die kiezen voor een geldbedrag hebben de keuze tussen een eenmalige vaste vergoeding van € 10.000 óf een maatwerkvergoeding, waarbij een expert een schadeopname en onderzoek naar de causaliteit doet. Als gevolg van de maatregelen die het kabinet heeft genomen na de parlementaire enquête, geeft het IMG bewoners de mogelijkheid om de schadevergoeding aan te vullen tot dit bedrag. Verder komt vanaf 2025 een vaste herhaalvergoeding beschikbaar bij nieuwe bevingen.

Bewoners kunnen ook kiezen voor 'daadwerkelijk herstel'. Deze optie is beschikbaar als de herstelkosten minder dan € 60.000 bedragen. Er vindt dan geen onderzoek naar de schadeoorzaak plaats, maar enkel naar de herstelkosten. Bewoners kunnen zelf een aannemer inhuren (Herstel met Eigen Aannemer) of een aannemer van het IMG het herstelwerk laten uitvoeren (Herstel in Natura). Zie ook: keuzepad schademaatregelen het IMG.

In 2024 is daarnaast het gehele gebied waar schade afgehandeld wordt in een Algemene Maatregel van Bestuur vastgelegd. In de basis gaat dit om de 'cirkel van Huizinge', plus de gebieden rondom Norg en Winschoten. Hiermee is ook een verkleining van het gebied uit mei 2021 teruggedraaid.

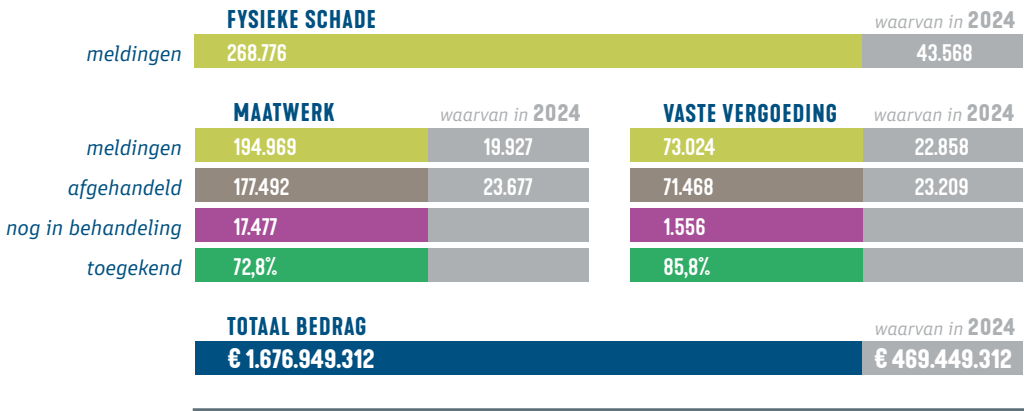
RESULTATEN

Het IMG voert verschillende regelingen uit: voor fysieke schade aan objecten, voor waardedaling, en voor immateriële schade. Het IMG en de voorganger TCMG hebben samen sinds 2018 in totaal meer dan € 2,5 miljard aan schadeherstel uitgekeerd vanuit alle regelingen. Het grootste deel daarvan is uitgekeerd aan vergoedingen voor fysieke schade, namelijk ruim € 1,6 miljard. Voor de regeling voor waardedaling is meer dan € 570 miljoen uitgekeerd en aan immateriële schade is inmiddels ruim € 260 miljoen uitgekeerd.

Bij waardedaling gaat het om waardedaling van woningen en andere panden, zoals bedrijfspanden. Bij immateriële schade gaat het om een vergoeding voor leed en verdriet als gevolg van de gaswinning. De vergoedingen voor immateriële schade zijn bedoeld voor erkenning van het leed als gevolg van de gaswinning en niet om het leed (volledig) weg te nemen. Voor alle data geldt de peildatum 31 december 2024.

In 2024 zijn voor de verschillende regelingen in totaal ruim 94.000 aanvragen gedaan. Het totaal aantal schademeldingen voor alle regelingen sinds de oprichting van het IMG staat per 31 december op ruim 524.000. Van alle afgehandelde meldingen is 69,2% toegekend.¹

¹ We berekenen dit percentage door het aantal toegekende aanvragen af te zetten ten opzichte van het aantal afgehandelde aanvragen (toegekend, afgewezen of anders afgehandeld).

Overzicht regelingen voor fysieke schade (totaal in 2024)

FYSIEKE SCHADE

Om de schadevergoedingen in kaart te brengen (tot nu toe, en voor 2024) kijken we vooral naar de fysieke schademeldingen die zijn afgehandeld via *maatwerk* en de *vaste vergoeding* (de optie voor daadwerkelijk herstel is pas in 2024, in eerste instantie op heel beperkte schaal, beschikbaar gekomen). In totaal (in de periode 2020-2024) zijn meer dan 268.000 aanvragen voor een schadevergoeding gedaan. Hiervan zijn bijna 42 duizend aanvragen in 2024 ingediend. Dit zijn bijvoorbeeld meldingen voor het repareren van scheuren in muren of gevels, herstel van daken of verzakkingen aan kozijnen.

Regeling 1. Maatwerk

Maatwerk (met onderzoek naar oorzaak van de schade) is tot nu toe de meest gekozen regeling. Op 31 december 2024 waren er 94.969 meldingen gedaan, waarvan 19.927 in 2024. 17.477 aanvragen (8,9%) zijn nog niet afgerond. In 2024 zijn er meer meldingen afgehandeld dan er nieuw zijn binnen gekomen.

maatwerk 229 dagen (peildatum 31 december 2024). Deels is deze hoge doorlooptijd veroorzaakt door de pauzering van schadezaken eind 2023, in afwachting het nieuwe beleid in het

Daadwerkelijk en duurzaam herstel

Een deel van de uitvoering van de nieuwe maatregelen naar aanleiding van de parlementaire enquête is in 2024 begonnen. *Daadwerkelijk Herstel* stelt bewoners in staat om fysieke schade aan hun woning of gebouw te laten herstellen tot een maximumbedrag van € 60.000 zonder dat er een onderzoek naar de oorzaak (causaliteitstoets) wordt uitgevoerd. Deze regeling is sinds eind juni 2024 beschikbaar.

In 2024 is een pilot uitgevoerd voor de nieuwe regeling *Duurzaam herstel*. Deze regeling gaat om het aanpakken van constructieve problemen van huizen om de kans op herhaalschade bij een nieuwe beving te verkleinen. Het is geen vergoeding die inwoners zelf kunnen aanvragen. IMG toetst of een adres voor Duurzaam herstel in aanmerking komt. Voor deze regeling wordt samengewerkt met NCG op het moment dat een woning ook in de versterkingsopgave zit. In dat geval kunnen bewoners kiezen om de werkzaamheden te combineren. In 2024 werd in totaal € 15,9 miljoen uitgegeven aan herstelgerelateerde werkzaamheden.

In totaal keerde IMG € 1,67 miljard aan vergoeding uit

Van de meldingen die zijn afgehandeld, is in 72,9% van de gevallen een schadevergoeding toegekend. Het toekenningspercentage varieert sterk per gemeente.

Het IMG streeft ernaar dossiers binnen een half jaar (182 dagen) af te handelen. Op dit moment is de gemiddelde doorlooptijd voor

kader van Nij Begun. Het gemiddelde wordt sterk beïnvloed door de zaken die na de pauzering in 2024 zijn afgerond en daarvoor zeer lang openstonden. Van de 17,4 duizend aanvragen die per 31 december 2024 openstonden, waren er bijna 10 duizend minder dan een half jaar oud. 1.147 aanvragen stonden tussen de 6 en 12 maanden open. 3.774 aanvragen stonden 1 tot 2 jaar open en 2.567 aanvragen langer dan twee jaar.

Regeling 2. Vaste vergoeding

De vaste vergoeding die bij een eerste melding kan worden aangevraagd, is een regeling waarbij een vast bedrag wordt uitgekeerd waarmee alle schade in een woning in één keer wordt vergoed en afgehandeld zonder onderzoek naar de schadeoorzaak. Het is bedoeld als een relatief eenvoudige afhandeling van schade met een snelle doorlooptijd. De hoogte van de vergoeding was tot 2024 standaard € 5.000. In 2024 is de hoogte van de vaste vergoeding aangepast. De vaste vergoeding bedraagt nu € 10.000. Voor woningen waarvoor eerder € 5.000 is ontvangen via de vaste vergoeding, of waarvoor de eerdere vergoeding voor schade via maatwerk lager uitkwam dan € 10.000, kan een aanvulling worden aangevraagd tot de nieuwe grens. Het uitkeren van de aanvulling van de vaste vergoeding ging eind 2024 van start. Deze regeling is bedoeld om verschillen in het verleden recht te trekken en de vergoeding ook ruimhartiger en milder te maken.

Sinds de start in 2021, tot en met 31 december 2024, zijn er 73.024 aanvragen ingediend voor een vaste vergoeding, waarvan 22.858 in 2024. Er waren per 31 december 2024 nog 1.556 meldingen in behandeling (2,1%). Ook voor de vaste vergoeding zijn er in 2024 meer aanvragen verwerkt dan dat er nieuw zijn binnen gekomen.

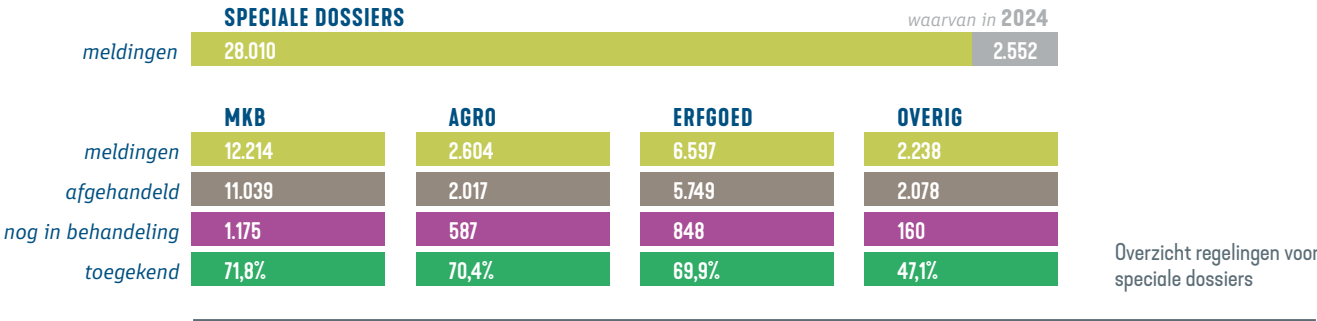
Van alle meldingen die zijn afgehandeld werd in 84,5% van de gevallen de schadevergoeding toegekend.

Bij het indienen van een fysieke schademelding krijgen aanvragers de keuze of ze hun melding willen afhandelen via maatwerk, de vaste vergoeding of daadwerkelijk herstel. In 2024 werd iets meer dan de helft van de aanvragen afgehandeld via de vaste vergoeding voor eerste schademeldingen. Het gebruik van deze regeling verschilt sterk per gemeente. Zo zien we in de kern van het bevingengebied dat er in verhouding weinig schademeldingen worden afgehandeld via de vaste vergoeding, mede doordat er vaak al sprake is van historische schademeldingen. Voordat de vaste vergoeding in 2021 werd ingevoerd, konden bewoners met fysieke schade enkel voor maatwerk kiezen. Met de komst van de aanvullende vaste vergoeding zal dat veranderen. Maar de schades in deze gebieden zijn vaak groter en complexer, waardoor maatwerk een logischere optie is. In de gemeenten Femsdelta en Het Hogeland koos bijvoorbeeld 1 op de 10 aanvragers voor een vaste vergoeding in 2024. Terwijl in gemeente Assen of gemeente Ooststellingwerf 90% van de aanvragers koos voor de vaste vergoeding.

De doorlooptijd voor de vaste vergoeding is gemiddeld 11 dagen. Vrijwel alle openstaande meldingen zijn minder dan een half jaar oud.

Speciale dossiers

Naast woningen liggen er in het aardbevingsgebied ook andere gebouwen, zoals winkels, kerken, agrarische bedrijven en andere bijzondere gebouwen. Er is binnen het IMG extra aandacht voor het midden- en kleinbedrijf (mkb), voor erfgoed en agrarische bedrijven en ‘overige’ bijzondere gebouwen.

Overzicht regelingen voor speciale dossiers

Voor het mkb is er soms specialistische kennis nodig voor een schadeopname. In totaal zijn er bijna 7,5 duizend meldingen gedaan, waarvan 934 in 2024. 1.174 meldingen zijn nog niet afgerond.

In totaal zijn zo'n 2.600 meldingen gedaan door agrarische bedrijven, 408 daarvan kwamen in 2024 binnen. 586 meldingen zijn nog niet afgerond. Voor eigenaren van erfgoedpanden kijkt het IMG extra goed of de vergoeding voldoende is om het schadeherstel op een passende manier uit te voeren, rekening houdend met de historische waarde van de panden. Voor erfgoedpanden zijn in totaal bijna 6.600 meldingen ontvangen, waarvan 605 in 2024 en staan er nog 848 meldingen open. Voor deze drie speciale doelgroepen werd 70% tot 72% van alle verwerkte aanvragen toegekend.

WAARDEDALING			waarvan in 2024	
meldingen	123.526		3.942	
WONINGEN			waarvan in 2024	
meldingen	121.338		1.754	
afgehandeld	121.229		1.803	
nog in behandeling	109			
toegekend	71,2%			
TOTAAL UITGEKEERD BEDRAG			waarvan in 2024	
	€ 573.661.769		€ 18.661.769	

Overzicht regelingen voor waardedaling

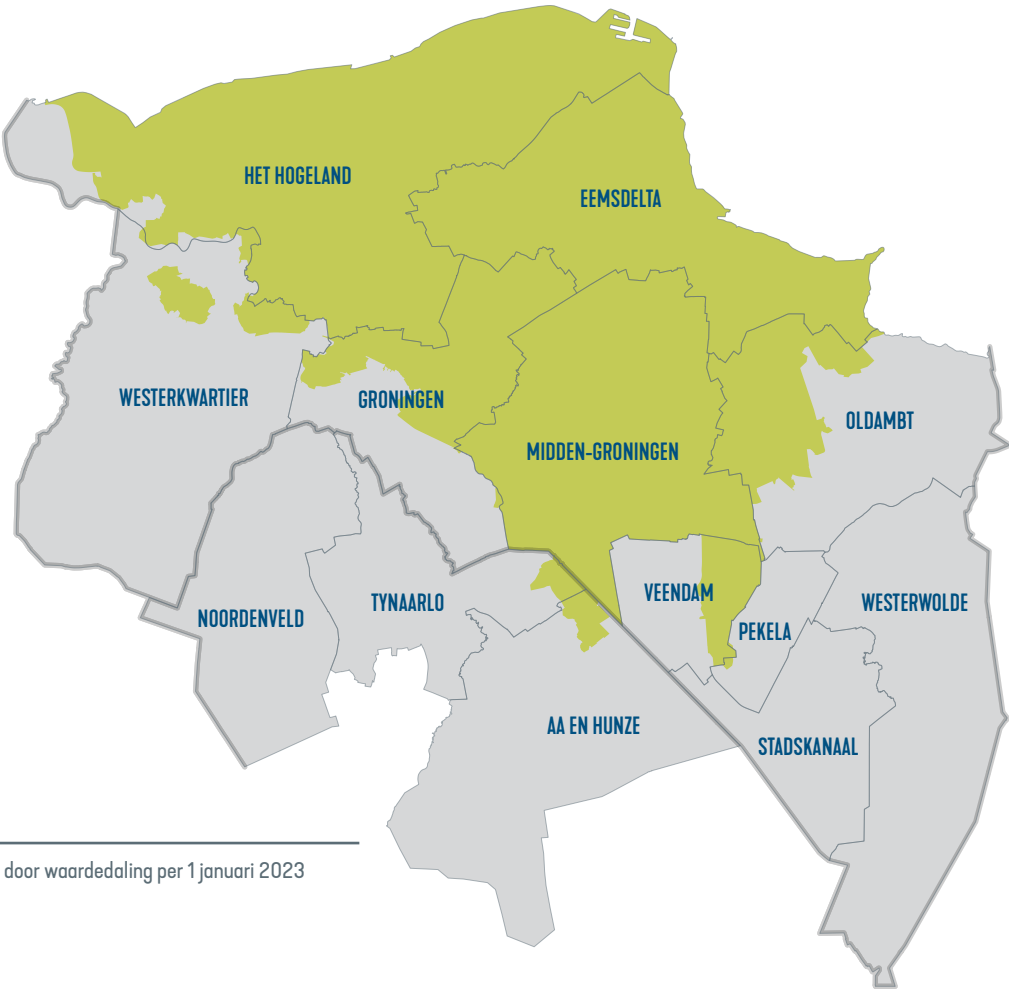
Er is daarnaast een vierde categorie 'overig'. Dit gaat om andere bijzondere gebouwen die niet in een van de andere drie categorieën vallen. Daarvan zijn in totaal 2.238 meldingen gedaan, waarvan er nog 160 open staan. Deze categorie heeft het laagste percentage toegekend, namelijk 47%.

SCHADE DOOR WAARDEDALING

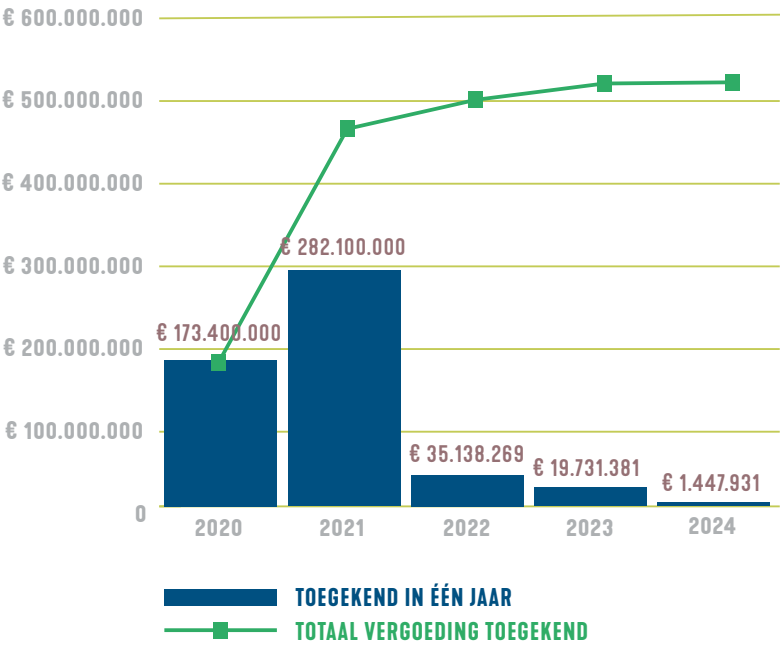
Het IMG vergoedt ook schade door waardedaling. Dat gaat om woningen en 'niet-woningen' (veelal bedrijfspanden). De regeling waardedaling is beschikbaar in een specifiek gebied. Sinds de start van de regeling (2020) zijn er meer dan 123 duizend aanvragen voor vergoeding voor waardedaling ingediend. In totaal is er meer dan € 570 miljoen uitgekeerd, waarvan ruim € 18,5 miljoen in 2024.

Regeling 1: waardedaling van woningen

De vergoeding voor woningen is in september van 2020 ingevoerd. Huiseigenaren die tussen 16 augustus 2012 en 1 januari 2021 een woning hadden in het aardbevingsgebied kunnen compensatie krijgen omdat de woning minder waard is geworden. De meeste aanvragen zijn direct in 2020 en 2021 ingediend. Eind 2024 waren er in totaal ruim 121 duizend meldingen, waarvan meer dan 100 duizend aanvragen al in de eerste anderhalf jaar zijn ingediend. Inmiddels hebben vrijwel alle in aanmerking komende eigenaren van woningen een vergoeding voor waardedaling aangevraagd. In 2024 kwamen er nog 1.754 nieuwe aanvragen binnen. Het IMG gaat in 2025 bewoners actief benaderen die zich nog niet hebben gemeld, maar wel recht hebben op een vergoeding.

Effectgebied voor schade door waardedaling per 1 januari 2023

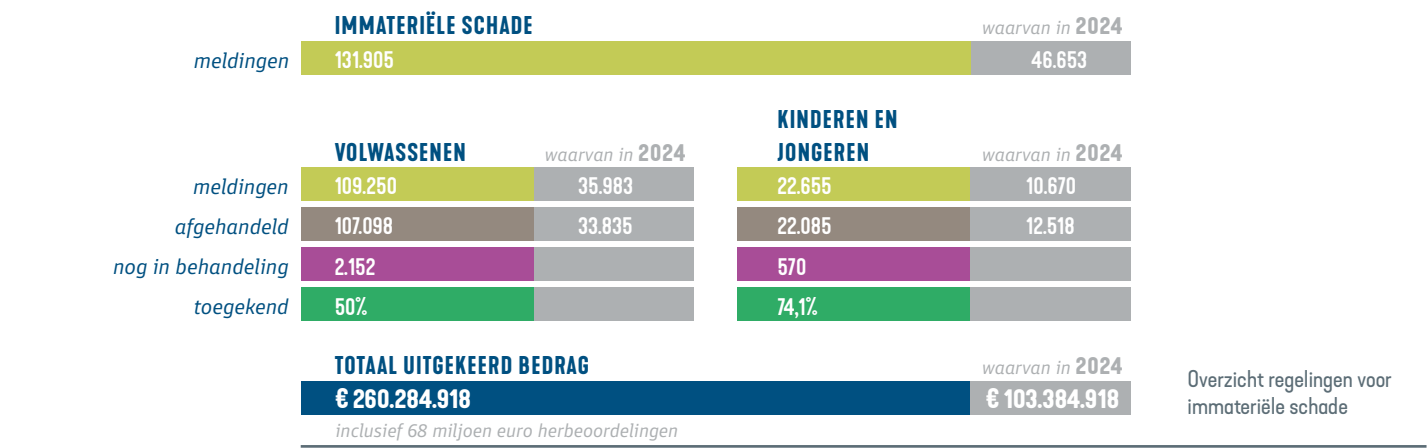
Bedrag per jaar voor vergoeding waardedaling woningen

Het toewijzingspercentage is 71%. Er zijn nog 109 verzoeken die nog geen toekenning of afwijzing hebben ontvangen, of die op een andere manier inmiddels afgehandeld zijn. De gemiddelde doorlooptijd is 51 dagen.

Regeling 2: waardedaling van niet-woningen

Naast woningen kunnen ook winkels, kantoren en andere bedrijfspanden zonder woonfunctie kampen met waardedaling. Medio 2024 is de regeling voor waardedaling van niet-woningen (zoals bedrijfspanden) opengesteld.

Er zijn 2.188 meldingen ingediend voor bedrijfspanden en daarvan zijn er 1.969 verwerkt. Het toewijzingspercentage is 60%. Er zijn nog 219 verzoeken die nog geen toekenning of afwijzing hebben ontvangen, of die op een andere manier inmiddels afgehandeld zijn. De gemiddelde doorlooptijd is 23 dagen.

IMMATERIËLE SCHADE

De regeling voor immateriële schade is vanaf 15 november 2021 gefaseerd opengesteld. In eerste instantie ging dit om het vergoeden van immateriële schade aan volwassenen. Sinds november 2023 komen ook kinderen en jongeren tot en met 17 jaar in aanmerking voor een immateriële schadevergoeding.

De vergoeding is bedoeld voor mensen die ernstig leed en verdriet hebben gehad als gevolg van de gaswinning. Het gaat bijvoorbeeld om mensen met veel schade, of mensen die een versterkingstraject hebben doorgemaakt. Deze ervaringen hebben een grote impact op hoe

mensen zich voelen. Deze schade is niet fysiek van aard. Het gaat hierbij om emotionele schade, zoals verdriet, angst, pijn en psychologische problemen gerelateerd aan de (gevolgen) van de aardbevingen en de onzekerheden in het afhandelingsproces. De regeling voor immateriële schade is bedoeld om dat te erkennen en leed te verzachten.

In 2024 zijn er 46.653 nieuwe aanvragen ingediend voor het vergoeden van immateriële schade. Sinds het begin van de regeling gaat het in totaal om bijna 132 duizend meldingen. In totaal is er tot eind 2024 een bedrag van ruim € 260 miljoen uitgekeerd (dit is inclu-

Wie komt in aanmerking?

Er zijn vier objectieve bouwstenen en één subjectieve bouwsteen op basis waarvan bepaald wordt of iemand in aanmerking komt voor immateriële schadevergoeding. De vier objectieve bouwstenen zijn de locatie, de veiligheid, de omvang van de schade en de doorlooptijd. Daarnaast is er een persoonlijke impactanalyse middels een vragenlijst als subjectieve bepaling.

Herbeoordelingen

Naar aanleiding van de maatregelen uit Nij Begun zijn er automatische aanvullingsrondes voor immateriële schadevergoeding geweest. In de automatische aanvullingsrondes is gekeken of er een hoger bedrag toegekend zou worden als de aanvraag nu zou worden gedaan. Als dat zo is, dan wordt het bedrag automatisch aangevuld. Naar aanleiding van de maatregelen uit Nij Begun zijn de criteria versoepeld om voor de maximale vergoeding van € 5.000 voor immateriële schade in aanmerking te komen. Ook is ervoor gezorgd dat er binnen een gezin geen verschillen meer optreden: elk gezinslid krijgt automatisch de vergoeding die aan het gezinslid met de hoogste vergoeding is toegekend. Tot slot krijgen kinderen hetzelfde bedrag als hun ouders.

	2020	2021	2022	2023	2024
totaal uitvoeringskosten	€ 184.530.076	€ 258.982.092	€ 224.640.114	€ 240.310.008	€ 250.148.808
totaal uitgekeerde schadevergoeding	€ 497.607.997	€ 606.021.530	€ 362.546.840	€ 309.696.563	€ 645.318.865
uitvoeringskosten per euro schade	€ 0,37	€ 0,43	€ 0,62	€ 0,78	€ 0,39

De uitvoeringskosten per euro schade-uitkering, per jaar

sief herbeoordelingen ten gevolge van de Nij Begun-maatregelen.

Regeling 1. Immateriële schade volwassenen

Van de 132 duizend meldingen zijn er 109 duizend aanvragen voor volwassenen gedaan. Daarvan is ongeveer de helft toegekend (zie ook volgende paragraaf 'waardering IMG'). Er zijn nog 2.152 aanvragen in behandeling. De gemiddelde doorlooptijd is 44 dagen. We zien een vrij grote spreiding in doorlooptijd. De spreiding van doorlooptijd komt omdat veel dossiers automatisch afgehandeld worden en dat gaat vrij snel. Als een dossier door een medewerker beoordeeld moeten worden, duurt dat vaak wat langer.

Regeling 2. Immateriële schade minderjarigen

In 2024 zijn er 10.670 nieuwe aanvragen ingediend voor immateriële schade bij kinderen en jongeren. Sinds het begin van de regeling gaat het in totaal om bijna 23 duizend meldingen. Deze regeling is in 2023 gestart.

Van de 22,6 duizend meldingen zijn de meeste aanvragen verwerkt. Op de peildatum zijn er nog 570 aanvragen van kinderen en jongeren in behandeling. In totaal is 74,1% van de aanvragen toegekend. De doorlooptijd van deze relatief nieuwe regeling is gemiddeld 39 dagen.

UTVOERINGSKOSTEN PER EURO SCHADE-UITKERING

De uitvoeringskosten van het IMG waren de afgelopen jaren hoog. Ze waren ook geregeld aanleiding voor aandacht in de Eerste en Tweede Kamer. In 2024 zijn de gemiddelde uitvoeringskosten van de schaderegelingen ten opzichte van 2023 gehalveerd van € 0,78 per uitgekeerde euro naar € 0,39 per uitgekeerde euro. Dat komt mede doordat de afhandeling van fysieke schade, die in 2023 deels was gepauzeerd in afwachting van de invoering van de maatregelen uit Nij Begun, in 2024 weer opstartte. De omvang van de uitgekeerde vergoedingen in 2024 is mede als gevolg hiervan, ten opzichte van 2023, meer dan verdubbeld. De totale uitvoeringskosten stegen over dezelfde periode licht, waardoor de gemiddelde uitvoeringskosten per uitgekeerde euro fors daalden.

WAARDERING IMG

Het IMG vraagt doorlopend aanvragers naar hun waardering voor (deel)processen en besluiten waar zij mee te maken hebben gehad. In 2024 kregen ruim 53.000 aanvragers een uitnodiging om een vragenlijst over hun ontvangen besluit in te vullen. Meer dan 10.000 mensen deelden hun mening (19%) in rapportcijfers naar de tevredenheid over de uitvoering van de maatregel.

Maatwerk (fysieke schade)	6,8
Vaste vergoeding	8,9
Waardedaling (totaal)	6,0
Immateriële schade (volwassenen)	5,5
Immateriële schade (kinderen en jongeren)	5,0

Rapportcijfers waardering voor deelprocessen van het IMG

Van alle regelingen, waarderen aanvragers van de vaste vergoeding het besluit het hoogst, namelijk met een 8,9. Daarna heeft de afhandeling van fysieke schade via maatwerk (de maatwerk-regeling) de hoogste waardering (6,8). De afhandeling van de immateriële schade voor kinderen en jongeren scoort een onvoldoende.

Er is een duidelijk verschil zichtbaar tussen de rapportcijfers van wie de vergoeding voor immateriële schade wel en niet heeft gekregen. Bewoners die een vergoeding voor immateriële schade ontvingen zijn beduidend meer tevreden over de regeling dan bewoners die géén vergoeding ontvingen. Bewoners die de vergoeding wel ontvingen, gaven gemiddeld een 7,6. Het patroon voor de vergoeding voor immateriële schade voor kinderen en jongeren is vergelijkbaar: een score van 4,7 gemiddeld door alle aanvragers, een score van 7,2 door aanvragers die een vergoeding ontvingen.

De twee waardedulingsregelingen (voor waardedaling van woningen en niet-woningen) krijgen gezamenlijk een 6,0. Doordat de regeling voor woningen de meeste woningen wel heeft bereikt, is het aantal nieuwe aanvragen en besluiten nu laag. Tegelijkertijd is de regeling voor niet-woningen nieuw en zijn er in juli 2024 voor het eerst tevredenheidscijfers voor opgehaald. De respons op de vragenlijst over de waardering is als gevolg daarvan aan de lage kant en geeft mogelijk niet een goed beeld.

De waardering voor de regeling voor immateriële schade krijgt het laagste rapportcijfer, een 5,5. Het IMG ziet een mogelijke verklaring in het hoge afwijzingspercentage. In principe kan iedereen een aanvraag voor immateriële schade indienen bij het IMG, los van het feit of je binnen het effectgebied woont of eerder schade hebt gemeld. De beoordeling of een aanvrager wel of geen recht heeft op een vergoeding is afhankelijk van een aantal factoren, zoals de locatie van de woningen, de veiligheid en omvang van de schade en de doorlooptijd (zie tevens het kader op de vorige pagina). Het afwijzingspercentage (besluit tot geen vergoeding) is dan ook relatief hoog (bijna de helft van ontving in 2024 een afwijzing).

HOGE WAARDERING VOOR SERVICE EN CONTACT

Het Serviceloket en de afdeling Planning (voor het maken van een afspraak voor een schade-opname) kregen respectievelijk een rapportcijfer voor hun diensten van een 7,7 en 8,6. Het persoonlijk contact op de steunpunten krijgt een 8,7.

MILD, MENSELIJK, MAKKELIJK: TOEKOMSTPLANNEN

In 2024 ontwikkelde het IMG een vragenlijst om de ervaringen van aanvragers op een meer algemeen niveau te kunnen meten. De vragenlijst voor deze nieuwe monitor is voor het eerst in januari 2025 uitgezet. De monitor meet de beleving op aspecten als menselijker, milder, makkelijker, deskundigheid, professionaliteit, erkenning, schadeherstel en vertrouwen over alle maatregelen heen. De komende vijf jaar wordt in elk geval ieder half jaar onderzocht hoe aanvragers die in het half jaar daarvoor een besluit hebben ontvangen, de dienstverlening ervaren. Het doel is dat het IMG nog beter inzicht krijgt in de ervaringen en wensen van aanvragers, om zo de dienstverlening verder te verbeteren.

Meer weten? Voor de meest recente data verwijzen we naar het dashboard van het IMG zelf. Op www.schadedoormijnbouw.nl/dashboard houdt het IMG de voortgang van de aanvragen, het aantal besluiten, afwijzingen en toekenningen, de hoogte van de vergoedingen, de tevredenheid van de aanvragers wekelijks bij.

Door de ogen van inwoners: ervaringen met het herstellen van schade

De cijfers over de resultaten van de schadeafhandeling vertellen slechts een deel van het verhaal. Om ook het verhaal achter de cijfers te horen, riepen we een focusgroep van diverse Groningers bijeen. Zij vertelden hoe zij de afhandeling van schade hebben ervaren én wat deze ervaringen doen met hun vertrouwen in de overheid.

PROCES EN DEELNEMERS

Op 25 februari 2025 spraken we met zeven respondenten (allemaal mannen in twee leeftijdsgroepen, 35-49 en 50+) die in de laatste anderhalf jaar in een schadeafhandelingstraject zaten of nog zitten. Deze respondenten hebben gereageerd op een oproep in het Groninger Panel om mee te doen aan dit gesprek. We vroegen de deelnemers naar hun ervaringen met de schadeafhandeling en wat deze ervaringen hebben gedaan met het vertrouwen in de overheid. De belangrijkste uitkomsten van de focusgroep vatten we hier samen. De focusgroep is niet

representatief, maar de verhalen en ervaringen van de deelnemers vertonen wel de nodige overeenkomsten met de uitkomsten van onderzoek onder grotere groepen inwoners zoals ‘Stap Verder’ van het Gasberaad. Vijf deelnemers geven aan vooral negatieve gevoelens te hebben en twee deelnemers zijn redelijk positief.

DRIE KEER HERSTEL

Herstel van schade gaat over herstel van fysieke schade aan huizen en gebouwen, herstel van immateriële schade en herstel van vertrouwen. Het handelen daarna heeft de immateriële schade niet doen verminderen en het verbrekken van vertrouwen veroorzaakt. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard, is gebleken uit de focusgroep over herstel.

ONZEKERHEID EN EEN LANG PROCES

Uit het gesprek blijkt dat de deelnemers veel onzekerheid hebben ervaren na hun schademelding. Deze onzekerheid heeft vele oorzaken. Het proces waarin ze terecht kwamen was volgens de deelnemers lang (van enkele maanden tot meerdere jaren) en onoverzichtelijk. Er zijn veel verschillende experts en betrokken personen en het proces doorlopen vroeg om een hoop geduld. Deze onzekerheden hebben geleid tot

stress, veel tijdsverlies, een gevoel van onrechtvaardigheid en meer. Enkele voorbeelden, soms van jaren terug, want de wonden zijn nog steeds voelbaar:

“Schade in de ene kamer werd wel meegenomen en dezelfde scheur aan de andere kant van de muur in de kamer ernaast, was geen aardbevingsschade. Vervolgens ga je oeverloos heen en weer. Uiteindelijk moest er een arbiter aan te pas komen, kregen we gelijk en werd de schade vergoed. Na twee jaar”

“Als burger moet je binnen twee weken reageren. Vervolgens heeft het IMG 6 maanden de tijd”

“De regels zijn zo complex, dat je iemand moet inhuren om het te begrijpen”

“De eerste expert komt op € 850 schade, de tweede op € 18.000”

“Veur dat dit kloar is, lig ik onder de zoden”

De onzekerheid die de respondenten hebben ervaren en nog steeds ervaren, en ontstaat regelmatig vanuit tegenstrijdige conclusies van experts. De meeste deelnemers aan de focusgroep vonden de kennis van de experts ondermaats. Dat geeft weinig vertrouwen. Enkele mensen zijn ertoe overgegaan om na te vragen wat de opleiding van de expert is.

De onzekerheid wordt door de gespreksdeelnemers ook gekoppeld aan hoe ingewikkeld het proces is geworden. Dat was niet altijd zo. In het begin (voor 2018), toen schade door de NAM werd gecompenseerd, was het proces veel eenvoudiger, geeft een deelnemer aan. Nu lijkt schadeafhandeling voor iedere melding weer anders. En wijkt een situatie af van de standaard, dan wordt het ingewikkeld. Zo geeft een deelnemer aan dat hij ruim anderhalf jaar moest wachten tot uitkering van de schade, omdat de eigendomssituatie van zijn woning (zijn dochter is ook voor 1% eigenaar van het pand) tot problemen leidde bij het IMG. Een ander voorbeeld is een huis dat op een archeologisch monument staat, waar nog steeds geen oplossing voor is, terwijl de procedure al enkele jaren loopt.

ONEERLIJKHEID LEIDT TOT VERDEELDHEID

Door de grote verschillen in de beoordelingen van experts ontstond een zekere mate van willekeur in de hoogte van de uitgekeerde

EXPERTS ZEGGEN SOMS TEGENSTRIJDIGE DINGEN

schadevergoedingen. Deze verschillen werden ook benoemd door de Commissie Van Geel. Alle deelnemers aan de focusgroep hebben deze grote verscheidenheid ook ervaren. Verschillen ontstaan ook doordat mensen verschillen. Laaggeletterdheid komt veel voor in de regio en niet iedereen is verbaal even sterk. De deelnemers aan de focusgroep geven allemaal aan dat inwoners die de regelingen beter begrijpen, meer voor elkaar krijgen.

“Mensen die minder goed voor zichzelf kunnen opkomen, die krijgen minder.”

Dit werkt verdeeldheid in de hand, want mensen worden jaloers. Het zijn ook met name de frustratie en de ongelijkheid die hebben geleid tot de (toenemende) immateriële schade. Wanneer mensen zien dat de burens verderop een hele nieuwe keuken plaatsen, is er onbegrip en twijfel over waarom die mensen zoveel meer geld hebben gekregen. Terwijl die mensen de keukens misschien voor een groot deel betaalden vanuit hun eigen spaargeld. Een aantal deelnemers aan de focusgroep constateert dat dit tot onderling wantrouwen tussen inwoners heeft geleid.

Juist doordat mensen zelf het initiatief moeten nemen in het melden van schade, én assertiviteit hierin veel effect heeft op de uitkomsten, ontstaan grote verschillen. Een deelnemer stelde als oplossing een buurtteam voor, naar

voorbeeld van buurtzorg: *“In de directe leefomgeving van mensen aanwezig. Na een beving, direct erop af, scheuren herstellen of opnemen.”* Proactief, in plaats van reactief.

VERTROUWEN IN DE OVERHEID VRAAGT OM VERTROUWEN VAN DE OVERHEID

Het wegnemen van de verschillen en iedereen een eerlijke behandeling geven, zijn nodig om het vertrouwen in de overheid weer te vergroten. De groep benadrukt: luisteren naar de inwoners is het belangrijkste. Luisteren en contact hebben is meer van belang dan geld. Want *“de vergoeding voelde wel als erkenning”*, maar *“dat het voor de deuren van de hel moest worden weggesleept hielp niet mee”*. *“Geen maatregel is spontaan vanuit de overheid ingesteld.”*

Het was altijd onder druk van de bevolking”. De immateriële schadevergoeding geeft een (kleine) erkenning van het probleem, maar het kan het geleden leed nooit wegnemen, is de mening van de deelnemers.

De procedures waarbij het IMG zes maanden heeft om met rapporten te komen en schade-melders vervolgens twee weken hebben om te

reageren wordt ervaren als wantrouwen vanuit de overheid in mensen. Ook de vele controles en ervaringen dragen hieraan bij. *“Vertrouwen van de mensen in de overheid moet beginnen bij vertrouwen van de overheid in de mensen”.*

De consensus in de groep is: *“Haal de tussenstappen eruit”.* Er is bij de deelnemers begrip dat er getoetst moet worden, het is belastinggeld, maar: *“Draai het proces om. Zet een aannemer aan het werk en ga dan toetsen. Eerst uitvoeren, dan controleren”.* Dit lijkt op wat er is gedaan in de pilot verduurzamen en zoals maatregel 29 van Nij Begun is vormgegeven. Een deelnemer had meegedaan in de pilot en was daarover positief: *“Eerst komt er iemand kijken wat er nodig is en wat er kan. Dan gaat een aannemer aan de slag en die krijgt het geld direct”.*

Die volgorde en manier van werken versimpelt het proces, maar vraagt ook flexibiliteit. De focusgroep geeft aan dat daar behoefte aan is. De starheid en complexiteit van de regels geven niet het gevoel dat er met inwoners meegedacht wordt. Daarbij wordt ook opnieuw het kennisniveau van de schade-experts genoemd. Het kennisniveau van de verschillende experts blijkt heel divers. Sommige experts lijken bijvoorbeeld niet eens te weten wat een latei is, stelde één van de deelnemers. ‘Incompetent’ is het oordeel van een ander.

CONTACT IS MET
20 BELANGRIJK
ALS GELD

Aansluitend gaat het weer over de ervaringen met experts. De deelnemers hebben de ervaring dat veel experts en beoordelaars van buiten de regio komen. Deze mensen zijn vaak slechts één of twee dagen per week in de regio en daardoor inflexibel in het maken van een afspraak. Zeker wanneer *“mensen dan een dag van tevoren afbellen, helpt dat niet”.*

Tegelijkertijd wijst een aantal deelnemers ook naar zichzelf wanneer het gaat over vertrouwen. *“Met wijzen naar de overheid los je geen problemen op”.* Daarvoor is het wel nodig dat de overheid met een uitgestoken hand de regio ingaat. Hoe verbeter je het vertrouwen in de overheid? *“Vraag het aan de mensen die hier [bij de focusgroep] niet zijn, wat zij nodig hebben en hoe ze geholpen kunnen worden. Maak contact.”*

BEVINDINGEN

Sinds de oprichting van het IMG (en zijn voorganger TCMG) is bijna € 2,5 miljard uitgekeerd voor schadevergoeding. Het grootste deel van dit bedrag, ruim € 1,6 miljard, is besteed aan het vergoeden van fysieke schade aan woningen en gebouwen. Meer dan € 500 miljoen is uitgekeerd voor waardedaling van woningen en ruim € 250 miljoen voor immateriële schade. Aanvragers beoordelen de regelingen die laagdrempelig zijn, en snel worden uitgevoerd, gemiddeld genomen heel positief. Denk aan de vaste vergoedingen bij fysieke schade, en de vergoedingen voor waardedaling. Regelingen die een langere doorlooptijd hebben, of waar veel experts bij nodig zijn, scoren minder positief. De regeling voor immateriële schade kent relatief veel afwijzingen wat de gemiddelde tevredenheid flink drukt.

Met de invoering van nieuwe maatregelen na de parlementaire enquête, zoals herstel tot € 60.000 zonder causaliteitstoets, zet het IMG stappen naar een menselijkere, mildere en makkelijkere aanpak. De komende jaren moet blijken of deze veranderingen inderdaad leiden tot meer tevredenheid en vertrouwen.

Ondanks inspanningen ervaren bewoners nog onzekerheid en onvrede. Kritiek op de deskundigheid, de complexiteit en de willekeur in de besluitvorming maken duidelijk dat de complexe en emotionele historie van het schadedossier niet snel ongedaan kan worden gemaakt. Duidelijkheid, transparantie en luisteren naar de ervaringen van bewoners blijven hierbij belangrijk.

De deelnemers uit de focusgroep laten zien dat de emoties over de schadeafhandeling diep zitten. Deze ervaringen gaan vaak nog over oudere en/of gestapelde afhandelingen. Hoewel de vraag aan de deelnemers specifiek over de laatste periode ging, blijkt dat de gevoelens van eerder leed niet direct ongedaan zijn bij invoering van nieuwe regelingen.

Ook het rapport ‘Stap verder’ van het Groninger Gasberaad is positief over de nieuwe maatregelen. Zij rapporteren dat de introductie van de vaste vergoeding positief wordt geëvalueerd en dat er ook vooruitgang te zien is in de mate van tevredenheid voor de erkenning en afhandeling van schademeldingen. Het Groninger Gasberaad geeft ook aan dat er nu minder geschillen, bezwaren en rechtszaken lopen.

Overkoepelend kan over schadeafhandeling en herstel gezegd worden dat de nieuwe maatregelen positief ontvangen worden door die inwoners die er mee te maken hebben. Nieuwe verwachtingen ten aanzien van de snelheid van de afhandeling van de schademeldingen moeten realistischer geschat worden. De afdrank over het geheel is dat de beladenheid van de schade en de afhandeling in de regio diep zit en dat veel oud zeer nog bepalend is voor de gevoelens over deze afhandeling en herstel. De nieuwe aanpak zal tijd nodig hebben om overal neer te dalen.

Jeanet Wemmenhove is coördinator van het team van onafhankelijk inwonersondersteuners van de gemeente Eemsdelta. De inwonerondersteuners zijn nodig, omdat sommige inwoners mentaal vastlopen door de bevingproblematiek.

Waarde toevoegen aan de keukentafel

team Aardbevingen de Baas, maar staat buiten de reguliere organisatie. Bij andere gemeenten zijn mensen in vergelijkbare functies, zoals aardbevingscoaches, vaak onderdeel van de afdeling maatschappelijk werk of sociaal team. Zo niet bij de gemeente Eemsdelta: *“Wij zijn bewust een onafhankelijk team, zodat we niet óver inwoners aan het praten zijn maar mét hen praten aan de keukentafel. Eens in de twee weken hebben we een afstemmingsoverleg, voor de rest zijn we er voor de inwoners.”*

Een inwonersondersteuner gaat langs de deuren, om te luisteren en te helpen. Mensen leggen hun frustraties en problemen op tafel. De aanleiding voor de gesprekken zijn de versterkings- en hersteloperaties, maar daar heeft een ondersteuner weinig tot geen invloed op. Dat geldt ook voor de stress voor inwoners die tijdens het versterkingsproces of bij sloop en nieuwbouw ontstaat, maar de ondersteuner kan wel kijken of die stress draaglijker kan worden gemaakt door andere oorzaken van stress weg te nemen. *“We komen veel andere problematiek tegen, zoals ziekte, financiële problemen of conflicten. Soms durven mensen niemand meer te bellen. Waar we kunnen, helpen we mensen, door bijvoorbeeld samen een telefoontje te plegen.”*

Jeanet geeft een voorbeeld van een collega die een ouder echtpaar ondersteunde. De woning van deze mensen was versterkt, maar er waren zaken waarover ze niet tevreden waren. Bellen durfden ze niet. De collega heeft de aannemer gebeld, die een stukje verderop aan de slag was en samen zijn ze bij hem in de bouwkeet langs geweest voor een goed gesprek. Daarna heeft

de aannemer een en ander netjes opgelost. Zo eenvoudig en waardevol kan het werk als inwonersondersteuner zijn. Luisteren, naast de inwoners staan en mensen weer in hun kracht zetten.

Mensen vinden het heel fijn dat er iemand voor hen is

Het is geen makkelijk werk. Mensen zijn vaak gefrustreerd. Zowel inwoners als medewerkers van instanties. Jeanet heeft ook contact met NCG, IMG en woningcorporaties om te kijken wat die kunnen doen in een specifieke casus. Extra informatie of toelichting bieden is vaak genoeg. Jeanet heeft ook begrip voor de positie van bijvoorbeeld de woningcorporaties. Ze staan voor een onmogelijke taak om het voor iedereen goed te doen. Ze begrijpt waarom zaken soms lang op zich laten wachten, maar dat is de ratio die spreekt. *“Voor mensen gaat het om het gevoel, de emoties. Dat is een andere taal.”* Jeanet omschrijft dat zo: *“Ik kan het uitleggen, maar eigenlijk is het niet uit te leggen.”*

Dat zaken lang op zich laten wachten is niet eens het grootste probleem. *“Snelheid is niet het issue”.* Zorgvuldigheid wel. En eerlijk, transparant en met een helder perspectief communiceren. Jeanet: *“Geen nieuws, is ook nieuws. Laat altijd iets van je horen.”*

Aan tafel zitten voor een goed gesprek is de kern van het werk van Jeanet en haar collega's. Bijna 10 jaar geleden is de functie van onafhankelijk inwonersondersteuner ingesteld, omdat binnen het aardbevingsdossier meer gerichte hulp en begeleiding nodig bleek. Inwoners liepen mentaal vast door de bevingproblematiek. Jeanet: *“Mensen vinden het heel fijn dat er iemand voor hen is. Ze kunnen alles kwijt bij de inwonersondersteuner.”*

Jeanet is als coördinator van het team van inwonersondersteuners nog steeds betrokken

bij complexe casussen. Eerder was ze ook zelf meerdere jaren als inwonersondersteuner actief. *“Het kan zwaar werk zijn,”* vertelt ze, *“wanneer je teveel uitzoomt. Inzoomen op de individuele keukentafels helpt, want dáár zit de waarde die je toevoegt.”* Een inwonersondersteuner is geen hulpverlener, maar biedt een luisterend oor en geeft een duwtje in de rug. Zodat inwoners, op termijn, zelf weer verder kunnen.

Voor Jeanet is het heel belangrijk dat ze onafhankelijk is, zoals de functietitel al zegt. Ze is in dienst bij de gemeente, als onderdeel van het

Versterken

Nationaal Coördinator Groningen (NCG) gaat over de veiligheidsbeoordeling van alle adressen in de versterkingsopgave en zorgt waar nodig voor de versterking van gebouwen in het aardbevingsgebied. In 2015 werd NCG ingesteld door de Rijksoverheid, provincie Groningen en de gemeenten in het aardbevingsgebied, met als taak te beoordelen waar en hoe versterking moet worden gerealiseerd. Per 1 januari 2020 is NCG verantwoordelijk voor de uitvoering van de versterkingsopgave.

Om aan deze verantwoordelijkheid invulling te geven, laat NCG onafhankelijke experts de woningen en overige gebouwen inspecteren. Op basis van de externe onderzoeken versterkt de NCG vervolgens de gebouwen die onveilig zijn. In dit hoofdstuk beschrijven we de stand van zaken van de versterking op basis van feitelijke cijfers en geven we een indruk van de ervaringen van inwoners met de versterkingsopgave en het versterkingsproces.

Maatregelen voor versterken in Nij Begun

- Gebiedsgerichte crisisaanpak voor versnelling van de versterking
- NCG maakt de uitvoering van de versterking meer mensgericht
- Meer maatwerk om verschillen tegen te gaan
- Meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit tijdens de versterking
- Extra geld voor leefbaarheid en wijkontwikkeling
- Extra geld voor herstel van de openbare ruimte ná afronding van de versterking
- Vergoeding voor eigen tijd van bewoners in versterking
- Indexering gestegen kosten
- Extra budget personeelskosten decentrale overheden
- Woningen die nog versterkt moeten worden aardgasvrij (-gereed) maken (zie ook het hoofdstuk over maatregel 28)
- Verduurzamingsstimulering voor woningen in Groningen en Noord-Drenthe (zie ook het hoofdstuk over maatregel 29)

De veiligheidsnorm

Tijdens een aardbeving moeten personen in en nabij gebouwen voldoende veilig zijn. In de Tijdelijke Wet Groningen wordt de Meijdam veiligheidsnorm van 10-5 gehanteerd. NCG besteedt de opname en beoordeling uit aan externe ingenieursbureaus en aannemers; zij hanteren de Nederlandse Praktijkrichtlijn (NPR 9998) voor aardbevingsbestendig bouwen (opgesteld door het Nederlands Normalisatie Instituut [NEN]). De NPR 9998 biedt opdrachtgevers, constructeurs en aannemers een (technisch) houvast bij nieuwbouw en bij het preventief versterken van woningen. De veiligheidsnorm staat vast. Wel verandert het bevingrisico door het afnemen en inmiddels stoppen van de gaswinning.

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE NCG

“Inwoners van het aardbevingsgebied moeten veilig kunnen wonen, werken en leren. Daarom werkt NCG aan het onderzoeken en versterken van gebouwen. Dat doen we met aandacht en respect voor bewoners en het gebied. Zo werken we samen aan een sterk, aantrekkelijk en duurzaam Groningen. Voor nu en de toekomst.”

(NCG Jaarplan 2024, pagina 2)

INZET OP VERDUURZAMING EN PROCES

De introductie van de 50 maatregelen uit Nij Begun heeft gevolgen voor hoe NCG werkt en wat inwoners van de organisatie mogen verwachten. Een belangrijke verandering is dat de versterking van woningen gecombineerd wordt met isolatie. Maatregel 28 regelt dat woningen die nog versterkt moeten worden, meteen ook goed geïsoleerd en aardgasvrijgemaakt gemaakt kunnen worden. Dat geldt voor zware en middelzware versterkingen. Maatregel 29 start rond de zomer van 2025 en bevat een isolatiepro-

gramma voor woningen die niet onder maatregel 28 vallen. In de Staat van de aanpak gaan we uitgebreid op deze maatregelen in.

Naast verduurzaming moet het proces van versterken versneld en eenvoudiger gemaakt worden. Zo is er een speciaal team opgericht dat knelpunten moet oplossen, zodat bewoners minder lang in onzekerheid zitten. Ook wordt er meer ingezet op bewonersparticipatie. In de Dorpenaanpak is in 2023 gestart met participatieteams, dat is in 2024 verder uitgebreid. Alle veranderingen samen moeten ervoor zorgen dat de versterking milder, menselijker en makkelijker verloopt.

Adressen

Waar in dit hoofdstuk over adressen gesproken wordt, bedoelen we woningen en gebouwen die binnen de versterkingsopgave van NCG liggen. Op 31 december 2024 waren dat er 27.713.

FASE 1

NOG TE STARTEN

Er zijn inmiddels bijna 28.000 adressen die binnen de versterkingsopgave vallen. Ieder adres moet worden opgenomen in het Lokaal Plan van Aanpak van de gemeente.

FASE 2

OPNAME

De woning wordt opgenomen in het Lokaal Plan van Aanpak van de gemeente. Vervolgens verzamelt een ingenieursbureau bouwtechnische gegevens van een woning. NCG kan vanaf dit moment een beoordeling laten plannen en uitvoeren door een onafhankelijke bouwkundige van een ingenieursbureau.

FASE 3

BEOORDELING

Een deskundige bestudeert alle gegevens die zijn verzameld. Op basis van de verzamelde gegevens berekent de deskundige of het gebouw voldoet aan de veiligheidsnorm, en beoordeelt daarmee of een woning veilig genoeg is in het geval van een aardbeving, of niet. De norm hierbij is dat de bewoners in geval van een (zware) aardbeving 'veilig en op tijd' de woning moet kunnen verlaten. NCG controleert het rapport:

- Als een woning **niet aan de veiligheidsnorm voldoet**, dan is versterking nodig. De woning gaat door naar fase 4.
- Als een woning wel **voldoet aan de veiligheidsnorm**, dan is versterking niet nodig. Is een woning op norm? Dan ontvangt de eigenaar een Besluit op norm (fase 6). De eigenaar heeft 6 weken de tijd om hiertegen in bezwaar te gaan.

FASE 4

PLANVORMING

Is versterking nodig? Dan wordt samen met de eigenaar een uitvoeringsplan opgesteld. Daar komt veel bij kijken. Van de persoonlijke wensen, tot de keuze van een aannemer. Van uitzoeken of er wijzigingen nodig zijn voor de hypotheek tot het aanvragen van vergunningen. Ook moet duidelijk worden of er tijdelijk andere huisvesting nodig is. Staat alles vast? Dan wordt het uitvoeringsplan vastgelegd in een versterkingsbesluit.

FASE 5

VERSTERKEN

Als het plan klaar is en het versterkingsbesluit is genomen, dan kan de aannemer starten. Daarbij kan het gaan om sloop (en nieuwbouw) of versterking van het bestaande gebouw.

FASE 6

AFGEROND

Is de bouw afgerond, dan is de woning versterkt en aardbevingsbestendig. Ook als een adres na beoordeling (fase 3) 'op norm' blijkt, wordt het in deze laatste fase administratief afgerond door NCG.

RESULTATEN

NCG werkt aan de versterking van in totaal 27.713 adressen (per datum 31 december 2024). De opdracht van NCG is al deze adressen 'op norm' te krijgen. Als een woning 'op norm' is, betekent dit dat het huis aan de landelijke veiligheidsnorm voldoet. Bewoners hebben dan minimaal een half uur de tijd om hun woning veilig te verlaten bij een zware beving. Woningen die niet voldoen aan deze veiligheidsnorm worden versterkt of, soms geheel of gedeeltelijk nieuw gebouwd.

Om het versterkingsproces inzichtelijk te maken werkt NCG met 6 fasen, van nog te starten tot afgerond. We geven hier een overzicht van de resultaten in het jaar 2024 en het totaal tot nu toe. Daarvoor tonen we eerst het geheel, dan per gemeente en vervolgens per fase.

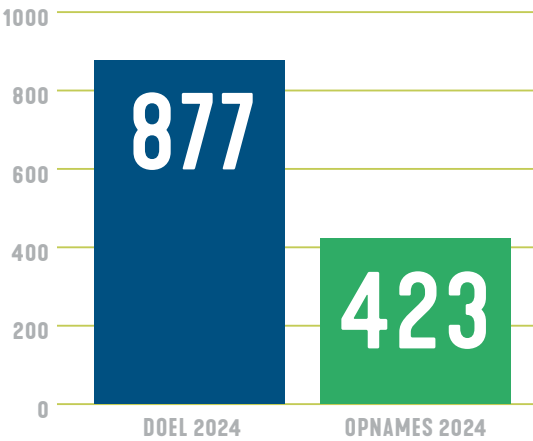
STAND VAN ZAKEN PER FASE

Fase 1 en 2. Nog te starten & de opname en verzameling van gegevens

Het doel voor 2024 was om voor de – op dat moment 877 – resterende adressen de opname te verrichten. Uiteindelijk zijn er 423 adressen opgenomen. 462 van de 27.713 adressen (1,7%) moeten nog worden opgenomen. In fase 1 (nog te starten) zitten nog 112 adressen. Dat zijn adressen die nog niet in het lokale plan van

aanpak van de gemeente zijn opgenomen. Voor 350 adressen geldt dat zij wel al zijn opgenomen in het Lokaal Plan van Aanpak van de gemeente (fase 2), maar nog niet alle gegevens zijn verzameld voor de beoordeling.

Voor de adressen waar nog geen opname is uitgevoerd licht NCG in haar eindrapportage van december toe dat voor ongeveer 300 adressen het uitvoeren een opname lastig is omdat ze geen contact kan krijgen met de eigenaar, de eigenaar niet mee wil werken aan de versterking, of de eigenaar de versterking wil uitstel-

Resultaten van de versterkingsopgave, fase 1 en 2 (in aantallen, op 31 december 2024)

len. Daarnaast zijn er ongeveer 150 adressen uitgezet bij ingenieursbureaus, waarbij het voor een deel om uitzonderingen gaat die maatwerk vragen (bron: maandrapportage december 2024).

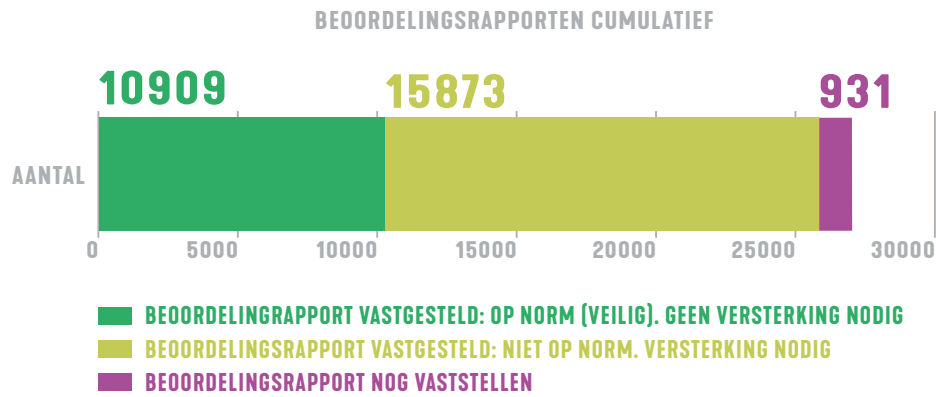
Fase 3. Beoordeling

Op 1 januari 2024 was er voor 4.521 adressen nog geen beoordelingsrapport. Ook hier geldt dat het voor sommige adressen lastig is contact te krijgen of dat de eigenaar uitstel wil. Uiteindelijk zijn er in 2024 4.158 beoordelingsrapporten vastgesteld. Daarnaast werden 889 herbeoordelingen vastgesteld. In totaal is de beoordeling voor 26.782 van de 27.713 adressen afgerond.

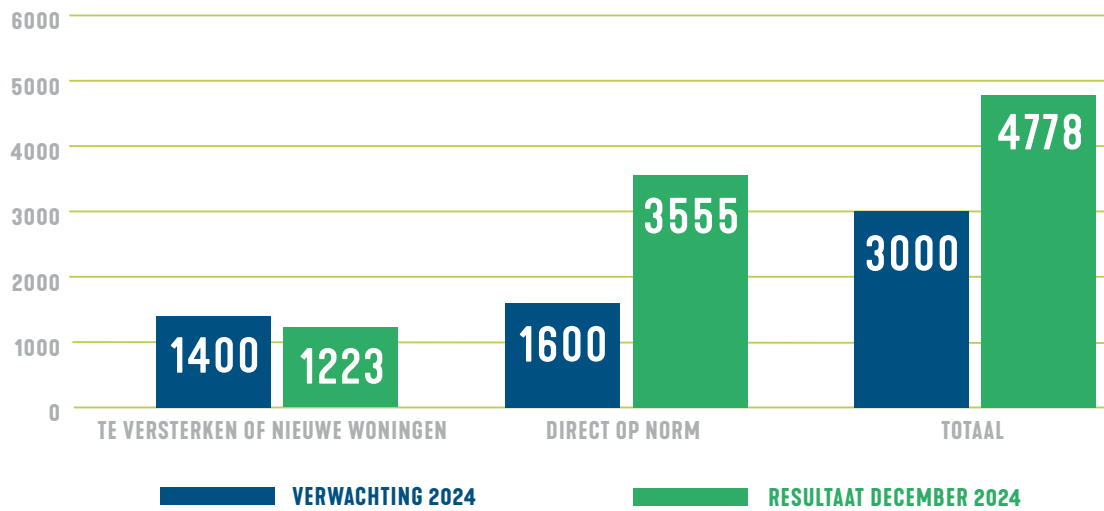
Herbeoordeling

Het aantal te versterken adressen (15.873) zal nog wijzigen: 607 adressen zitten in een herbeoordelingsprocedure. Deze eigenaren wachten op een herbeoordeling met de nieuwste inzichten of moeten de keuze of ze hun woning willen laten herbeoordelen nog maken. Naar verwachting zal een deel van deze adressen voldoen aan de veiligheidsnorm, in dat geval neemt het aantal te versterken adressen af. Het aantal te versterken adressen zal tegelijkertijd ook nog oplopen, wanneer de resterende 931 adressen worden beoordeeld en een deel hiervan niet op norm blijkt te zijn.

Hoeveel woningen zijn op norm? Voor 10.909 van de 27.713 adressen geldt dat zij direct op norm (veilig) zijn beoordeeld; deze adressen hoeven niet versterkt te worden. 15.873 adressen voldoen of voldeden niet aan de norm; hiervan zijn inmiddels 5.687 adressen nieuw of versterkt opgeleverd. Op 31 december 2024 moet voor 931 van de 27.713 adressen nog een beoordelingsrapport worden vastgesteld. Van 469 adressen is de opname uitgevoerd. De andere helft bevindt zich in fase 1 of 2.

Resultaten van de versterkingsopgave, fase 3 cumulatief (in aantallen, op 31 december 2024)

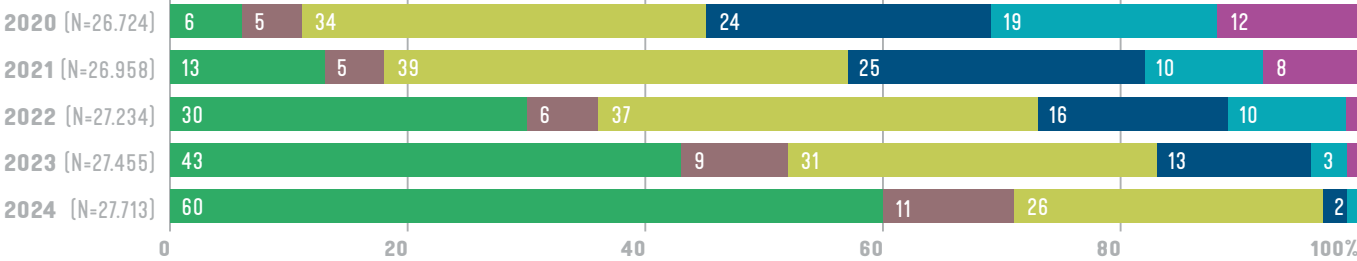
Resultaten van de versterkingsopgave, fase 3 beoordelingen (in aantallen, op 31 december 2024)

Doel en verwachting. Aan het begin van het jaar (2024) verwachtte NCG voor 3.000 adressen vast te stellen of ze voldoen aan de landelijke veiligheidsnorm. Deze 3.000 adressen zijn opgebouwd uit een doelstelling en een verwachting. Namelijk de verwachting dat 1.600 adressen direct op norm verklaard konden worden en het doel om 1.400 adressen te versterken of nieuw te bouwen (doelstelling voor 'bouw gereed').

Het doel voor 'bouw gereed' is niet behaald: er zijn minder adressen middels versterking of nieuwbouw op norm verklaard dan verwacht (1.223). NCG geeft in haar maandrapportage van december aan dat uitvoeringsplannen soms langer duren om vast te stellen als er onzekerheid

bestond over de mogelijkheid om de versterking te combineren met isolerende maatregelen en/of duurzaam herstel. In die gevallen konden de bouwwerkzaamheden niet of later van start gaan. Daarnaast spelen verschuivingen in de planning van de aannemer een rol in latere startdatums.

Er is voor meer adressen dan verwacht een besluit op norm genomen. Waar vooraf 1.600 werd verwacht, was het resultaat dat er 3.555 adressen direct op norm zijn verklaard. Het totaal van op norm verklaarde woningen ligt met 4.778 boven de verwachting van 3.000. Een verklaring hiervoor kan deels liggen in de manier waarop de veiligheidsnorm werkt. In het kader (pagina 29) lichten we de details toe.

Resultaten van de versterkingsopgave, per jaar (in percentages, op 31 december per jaar)
Bron: NCG maandrapportage 2024 & dashboardgroningen.nl

Technische toelichting

Tijdens een aardbeving moeten personen in en nabij gebouwen voldoende veilig zijn. In de Tijdelijke Wet Groningen wordt de Meijdam veiligheidsnorm van 10-5 gehanteerd. Het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) heeft de Nederlandse Praktijkrichtlijn (NPR 9998) voor aardbevingsbestendig bouwen opgesteld. De NPR 9998 biedt opdrachtgevers, constructeurs en aannemers een (technisch) houvast bij nieuwbouw en bij het preventief versterken van woningen. Door het stoppen van de gaswinning zal het aantal aardbevingen afnemen en de kracht daarvan naar verwachting minder zwaar zijn. De grond zal dan minder bewegen tijdens een aardbeving, met als gevolg minder effect op de veiligheid van woningen.

De afnemende dreiging wordt inzichtelijk gemaakt met tijdvakken. In een tijdvak wordt per locatie voor een bepaalde periode het risico op bevingen beschreven.

Welk tijdvak voor de beoordeling van een woning wordt gebruikt, hangt af van het moment van opname en beoordeling. Op basis van het advies van het ACVG over het toepassen van tijdvakken (QR-verwijzing) is in 2023 besloten om vast te blijven houden aan tijdvak 5 voor de resterende adressen in de versterking. Dit om onnodige verschillen ten opzichte van de huidige versterking te voorkomen. Ook voor de industrie wordt vooralsnog vastgehouden aan tijdvak 5, tenzij nieuwe inzichten aantonen dat overgegaan kan worden naar een ander tijdvak.

In totaal kwamen 7.256 adressen in aanmerking voor een herbeoordeling (NCG). Als hun woning in aanmerking komt voor herbeoordeling, mogen bewoners zelf kiezen of ze een herbeoordeling willen aanvragen. Bij een herbeoordeling wordt de beoordeling uitgevoerd op basis van de nieuwste inzichten. Dat kan leiden tot een lichter versterkingsadvies of dat er geen versterking meer nodig is. Als er wordt gekozen voor een herbeoordeling, krijgen bewoners hiervoor een compensatie en begeleiding vanuit NCG. Bewoners vinden het daardoor soms moeilijk om een goede afweging te maken.

- FASE 1** Het adres is nog niet opgenomen in het plan van aanpak van de gemeente
- FASE 2** Het adres is opgenomen in het plan van aanpak van de gemeente
- FASE 3** De opname is uitgevoerd (onderzoeksgegevens zijn verzameld)
- FASE 4** Het adres is beoordeeld en niet op norm; (voorbereiden) opstellen van het uitvoeringsplan
- FASE 5** De (voorbereiding van) de bouw is gestart
- FASE 6** Het adres voldoet aan de veiligheidsnorm (veilig)

Fase 4 en 5. Planvorming en versterken

Er zitten 10.186 adressen in de plan- en versterkingsfasen. Voor 2.915 woningen is de bouw gestart (11% in fase 5). Voor ongeveer de helft hiervan is de bouw in het jaar 2024 gestart (1.452).

7.271 adressen zitten in de planvormingsfase (26%). Dat betekent dat deze groep een beoordeling heeft en weet dat de woning niet op norm is, maar nog werkt aan het plan om tot versterking over te gaan. In 2024 werd voor 1.586 adressen een uitvoeringsplan gestart en werd voor 1.530 adressen een uitvoeringsplan vastgesteld.

Fase 6. Afgerond

Eind 2023 zat 43% van alle adressen in fase 6, een jaar later op 31 december 2024 geldt voor 60% van alle adressen dat de versterking is afgerond. Dat gaat om 16.596 adressen die (inmiddels) voldoen aan de landelijke veiligheidsnorm. De doorlooptijd van het traject (opname tot en met afronding) varieert van een half jaar tot meerdere jaren.

VERSCHILLEN PER GEMEENTE

Er zijn vijf ‘aardbevingsgemeenten’ waar versterkt wordt: Groningen, Midden-Groningen, Het Hogeland, Eemsdelta en Oldambt. Veruit de meeste adressen in de versterkingsopgave liggen in de gemeente Eemsdelta (15.966). In de gemeente Oldambt liggen de minste adressen (510). De andere drie gemeenten hebben respectievelijk 5.172 (gemeente Groningen), 3.358 (Midden-Groningen) en 2.702 (Het Hogeland) adressen die binnen de versterkingsopgave vallen. In alle vijf gemeenten voldoet meer dan de helft van deze adressen inmiddels aan de veiligheidsnorm (fase 6). Dit varieert van 53,6% in Het Hogeland tot 76,1% in Oldambt.

In absolute aantallen ligt in de gemeente Eemsdelta de grootste opgave met betrekking tot de opdracht aan NCG om alle adressen te beoordelen; hier moeten nog zo’n 250 adressen (1,5%) worden opgenomen (fase 1 of 2) om daarna een beoordeling te kunnen ontvangen. In de andere vier gemeenten gaat dit nog om ongeveer 80 adressen in zowel de gemeente Groningen (1,5%)

als in Midden-Groningen (2,1%), 45 adressen in Het Hogeland (1,7%), en 20 adressen in Oldambt (3,5%).

Wat betreft de opdracht om alle adressen in de versterkingsoperatie af te ronden ligt in de gemeente Het Hogeland de grootste opgave: daar zijn 46,6% van de adressen nog niet afgerond (fase 1 tot en met 5). Hierna volgt de gemeente Eemsdelta (44,2% adressen nog niet afgerond), de gemeente Groningen (32,8%), Midden-Groningen (29,2%), en Oldambt (23,9%).:

BIJZONDERE GEBOUWEN

In de versterkingsopgave zitten ook bijzondere gebouwen. Omdat deze gebouwen vragen om een andere benadering zijn hiervoor programma’s opgezet. Deze bijzondere gebouwen zijn ingewikkelder. Dat komt bijvoorbeeld door de wijze van financiering, door een bijzondere doelgroep, zoals bij scholen of zorggebouwen het geval is, of door de betrokkenheid van andere partijen. Ook geldt er vaak aanvullende

- FASE 1** Het adres is nog niet opgenomen in het plan van aanpak van de gemeente
- FASE 2** Het adres is opgenomen in het plan van aanpak van de gemeente
- FASE 3** De opname is uitgevoerd (onderzoeksgegevens zijn verzameld)
- FASE 4** Het adres is beoordeeld en niet op norm; (voorbereiden) opstellen van het uitvoeringsplan
- FASE 5** De (voorbereiding van) de bouw is gestart
- FASE 6** Het adres voldoet aan de veiligheidsnorm (veilig)

wetgeving waardoor het belangrijk is om meer specialistische kennis in te zetten.

In de kern van het aardbevingsgebied staan ongeveer 1.500 **boerenbedrijven**. Ruim 500 van deze gebouwen lopen een (licht) verhoogd risico bij aardbevingen en zijn opgenomen in het programma voor de agrarische sector (agro) van NCG. 30% van de adressen is op norm of de versterking is gestart. De grootste groep bevindt zich in fase 4: 54% is beoordeeld als niet op norm en werkt aan het opstellen van het uitvoeringsplan. Er zijn nog 32 bedrijven (6%) die nog in de startfasen zitten (fasen 1 tot en met 3). Het agroprogramma van de provincie Groningen ondersteunt agrariërs bij schadeherstel en versterking van hun bedrijfsgebouwen. Dat gebeurt via twee subsidieregelingen. Bij veel agrarische bedrijven in het aardbevingsgebied die last hebben van de gaswinning is de normale bedrijfsontwikkeling verstoord. Investeringsvraagstukken uitgesteld. Om deze investeringen weer op gang te helpen, kunnen agrarische bedrijven op grond van de Maatwerkregeling uit het agroprogramma subsidie aanvragen. De maatwerkregeling heeft sinds de start in 2023 reeds 125 agrarische bedrijven geholpen. Met de ‘Subsidieregeling deskundigenkosten agrarische bedrijven 2021-2025’ kunnen agrariërs een

deskundige inhuren voor vraagstukken die zijn ontstaan door de gaswinning. Sinds de start in 2021 hebben ruim 175 agrarische bedrijven deze subsidie verleend gekregen.

Voor ondernemers in het **midden- en klein-bedrijf** (mkb) biedt NCG ondersteuning bij het versterken en herstellen van bedrijfspanden die door aardbevingen zijn getroffen. Het programma richt zich op het bieden van maatwerkoplossingen om de bedrijfsvoering te continueren en economische schade te beperken. 6 van de tien mkb-bedrijven is veilig of er wordt aan de versterking gewerkt (61,7% in fase 5 en 6 samen). Ongeveer 1 op de 3 bedrijven zit in fase 4. Er zijn nog 149 bedrijven (4%) die in de onderzoeksfase zitten, waarvan 79 in fase 3 (2,2%). Daarnaast krijgen mkb’ers ook in bredere zin ondersteuning. Het mkb-programma is een samenwerking tussen de provincie Groningen, ondernemers, de gemeenten in het aardbevingsgebied en de Rijksoverheid. Sinds november 2023 zijn er 51 ondernemers begeleid of ondersteund door consultants. De Deskundigenkostenregling is in februari 2024 opgesteld en heeft 13 ondernemers geholpen sindsdien. Verder is er een investeringsregling (pilot) voor kleine ondernemers met een schade- en versterkingstraject, en is er een subsidie Innovatief en Duurzaam mkb sinds maart 2023.

Voor **cultuurhistorisch erfgoed** is ook vanuit NCG en provincie extra aandacht. NCG richt zich programmatisch op de versterking van monumentale panden. De helft van alle erfgoed-adressen is (inmiddels) op norm of is bezig met de bouw (fase 5). Er zijn 121 adressen die nog in de beginfase zitten waarvan 76 in fase 3. De provincie zet zich breder in voor het behoud van erfgoed (cultureel en historisch waardevolle panden). Het Erfgoedloket Groningen, een samenwerking tussen de provincie Groningen en NCG, biedt eigenaren van erfgoedpanden ondersteuning bij vragen over schadeherstel en versterking.

De **scholen** in het scholenprogramma zijn inmiddels bijna allemaal op norm. Naast herstel en versterken is in het scholenprogramma gekeken naar de gevolgen van krimp, de leerlingendaling, het onderwijsaanbod in de regio en de huidige eisen die gesteld worden aan schoolgebouwen. Er zijn nog 2 gebouwen in fase 5 waarvan de bouw is gestart, en nog 3 gebouwen in fase 4.

Voor **zorggebouwen** is ook een speciaal programma opgezet. Een kleine 1.800 adressen vallen binnen de versterkingsopgave. Het gaat daarbij om 50 zorggebouwen die ongeveer 1.300 adressen omvatten. Een adres gaat om een wooneenheid met een eigen voordeur. Voor 20 gebouwen, en ongeveer 500 adressen, geldt dat er nieuwbouw nodig is (valt formeel buiten het versterkingsprogramma van NCG). Ongeveer een kwart van de adressen is op norm en bij ongeveer een kwart is de bouw gestart. De andere helft is beoordeeld en nog niet op norm, hier wordt gewerkt aan het uitvoeringsplan.

De grootste groep adressen van de bijzondere categorieën zijn de **corporatiewoningen**. Dat gaat om ruim 7.200 adressen. Meer dan driekwart hiervan is inmiddels op norm en voor iets meer dan 1.000 adressen geldt dat de bouw is gestart. Ongeveer 8% (575 adressen) weet dat versterking nodig is en werkt aan een uitvoeringsplan (fase 4). Er zijn nog 15 adressen in fase 3 en 34 in fase 2 (0,7% gezamenlijk).

Er zijn 38 **dorpshuizen** die binnen de versterkingsopgave vallen. Daarvan zijn er 24 gereed, 4 bezig met de bouw en de overige 10 werken aan het uitvoeringsplan in fase 4.

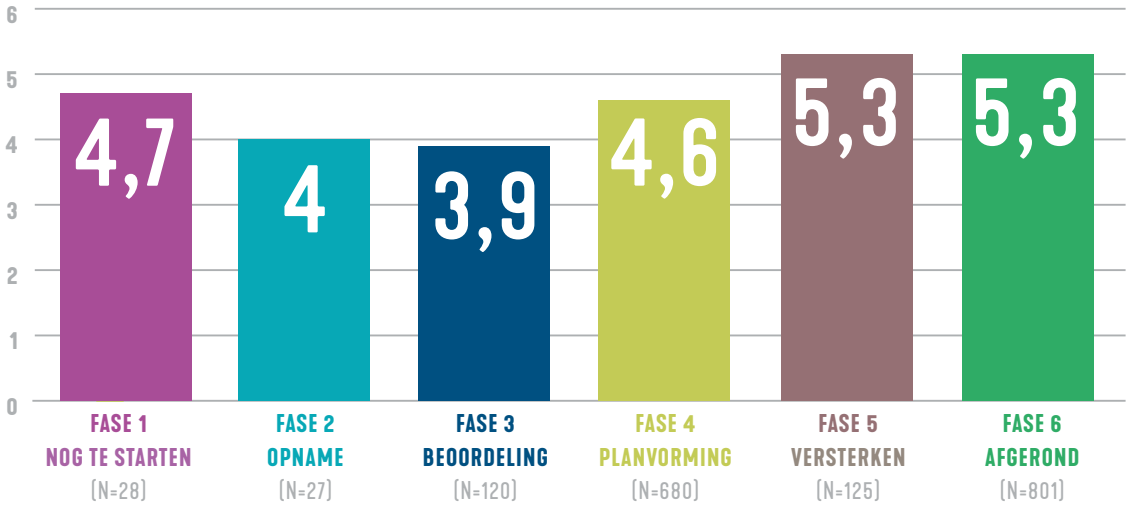

WAARDERING NCG

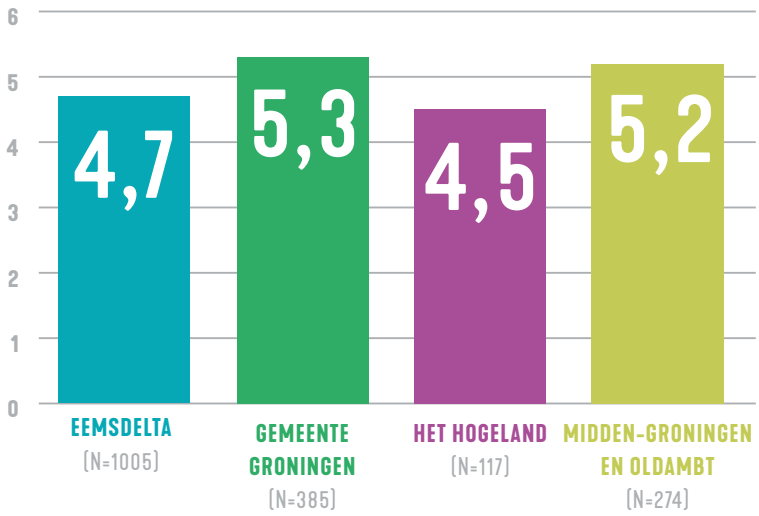
In 2024 heeft NCG voor de tweede keer een bewonerstevredenheidsonderzoek laten uitvoeren door Enneüs (december 2024). De respons op het onderzoek was 14,5% (1.807 van de 12.475).

LAGE GEMIDDELDE TEVREDENHEID

Gemiddeld wordt de algemene dienstverlening van NCG met een 4,9 beoordeeld, net zoals in 2023. De grootste ontevredenheid komt door (mis)communicatie, veranderende afspraken, lange doorlooptijd en gebrek aan expertise bij de experts. Meer dan de helft van de respondenten (54%) gaf een 5 of lager; 46% een 6 of hoger.

Rapportcijfers tevredenheid over dienstverlening NCG naar fase

Rapportcijfers tevredenheid over dienstverlening NCG naar gemeente

BEOORDELING VERSCHILT PER FASE EN GEMEENTE, MAAR BLIJFT ONVOLDENDE

De tevredenheid over de dienstverlening van NCG verschilt per fase van het versterkingstraject waarin bewoners of eigenaren zich bevinden. Respondenten in een vroege fase geven lagere cijfers, terwijl bewoners in de afrondende fase over het algemeen meer tevreden zijn. In alle fases wordt gemiddeld een onvoldoende gegeven.

Er zijn verschillen tussen gemeenten. In de gebieden waar de opdracht van NCG het grootst is, is de tevredenheid het laagst. Respondenten uit Groningen, Midden-Groningen en Oldambt zijn positiever dan bewoners uit Eemsdelta en Het Hogeland. Midden-Groningen en Oldambt zijn samen weergegeven.

Daarnaast is gekeken naar verschillen op basis van achtergrondkenmerken. Qua leeftijd is de groep van 36-45 jaar het minst positief, terwijl

Vertrouwen in NCG per fase (in percentages)

65-plussers het meest tevreden zijn. Opleidingsniveau speelt ook een rol: respondenten met een VMBO-diploma geven het hoogste rapportcijfer, terwijl HAVO/VWO-gediplomeerden het minst positief zijn. Daarnaast zit er verschil tussen gezinssamenstelling: gezinnen met kinderen zijn minder tevreden dan andere huishoudens, terwijl alleenstaanden zonder kinderen het meest tevreden zijn.

VERTROUWEN GEDAALD

Ongeveer een kwart van de respondenten geeft aan *heel veel* (4%) of *tamelijk veel* (22%) vertrouwen te hebben in de dienstverlening van NCG. Een bijna even grote groep geeft aan *helemaal geen* vertrouwen te hebben in NCG (25%). In 2023 was de groep die *heel veel* of *tamelijk veel* vertrouwen had in NCG iets groter (30%), en de groep die *geen vertrouwen* had in NCG iets kleiner (22%). Het vertrouwen in NCG is in 2024 gedaald ten opzichte van 2023. Klachten over

communicatie, onvolledige informatie en moeten wachten op reacties kunnen deze dalen in vertrouwen verklaren.

Bewoners in de afrondende fasen (fasen 5 en 6) hebben vaker *heel veel* of *tamelijk veel* vertrouwen in NCG dan bewoners in eerdere fasen. Bewoners in fase 3 hebben het vaakst *helemaal geen* vertrouwen in NCG (33%).

BRONVERMELDING

Dit hoofdstuk is gebaseerd op de maandrapportages van NCG, in het bijzonder die van december 2024. Daarnaast is gebruik gemaakt van eerder verzamelde informatie op dashboardgroningen.nl, waarvan de oorspronkelijke bron eveneens NCG is. De cijfers zijn door NCG gecontroleerd. Daarnaast is het rapport 'Bewonersonderzoek Nationaal Coördinator Groningen' uitgevoerd door Enneüs gebruikt voor de waardering van NCG.

Door de ogen van inwoners: ervaringen met de versterking van woningen

De cijfers over de resultaten van de versterkingsoperatie vertellen slechts een deel van het verhaal. Om ook het verhaal achter de cijfers te horen, riepen we een focusgroep van diverse Groningers bijeen. Zij vertellen hoe zij de versterkingsoperatie hebben ervaren én wat deze ervaringen doen met hun vertrouwen in de overheid.

PROCES EN DEELNEMERS

Via het Groninger Panel deden wij een oproep aan inwoners. Vanuit de oproep aan de panelleden ontstond een groep van negen personen uit verschillende gemeenten en dorpen in Groningen. Deze focusgroep vond plaats op 24 februari 2025 in de Houtstek in Slochteren. Alle deelnemers hebben in de afgelopen jaren te maken gehad met de versterking van hun woning. Voor het merendeel geldt dat het versterkingsproces nog niet is afgerond.

Op 24 februari gaven we eerst een inleiding. Daarna vertelden de deelnemers op welke wijze zij de afgelopen periode te maken hebben gehad met de versterking en hoe zij die hebben ervaren. Vervolgens spraken we over wat deze ervaringen hebben gedaan met het vertrouwen van de deelnemers in de overheid.

DE UITKOMSTEN

Hoewel de verhalen allemaal persoonlijk waren en allemaal een eigen invalshoek hadden, tekenden zich een aantal breed gedeelde ervaringen over de versterkingsoperatie af. Vanzelfsprekend zijn de ervaringen niet representatief voor de ervaringen van alle inwoners die met versterking te maken krijgen. Wel geven ze een indruk hoe een deel van de inwoners momenteel de versterkingsoperatie ervaart.

Op basis van de eigen ervaringen formuleerden de deelnemers in het laatste deel van de bijeenkomst conclusies over de versterkingsoperatie en het vertrouwen in de overheid. In overleg met de deelnemers zijn deze uitkomsten geformuleerd in de vorm van vijf boodschappen van de deelnemers aan beleidsmakers.

MEER TRANSPARANTIE EN COMMUNICATIE

1. COMMUNICATIE: DOE WAT JE ZEGT EN MAAK WAAR WAT JE BELOOFT

Onvoorspelbaarheid en een gebrek aan transparantie zijn twee termen die vaak worden gebruikt als het gaat over de communicatie in de versterkingsoperatie. De wijze waarop de communicatie vanuit NCG met de inwoner verloopt, leidt tot grote onzekerheid bij inwoners. Het moet beter, volgens de deelnemers. Het gebrek aan onderlinge communicatie en overdracht tussen de verschillende partijen die bij de versterking betrokken zijn, zoals aannemers, bewonersbegeleiders, bouwadviseurs, projectleiders, ingenieursbureaus, draagt aan deze onzekerheid bij. Te vaak wordt er te laat of helemaal geen opvolging gegeven aan gemaakte afspraken met bewoners. Soms is het tijden stil

DENK JE
DAT JE KLAAR
BENT, GAAT ALLES
WEER ANDERS

('ook geen nieuws is nieuws'). Nagenoeg alle deelnemers hebben wel een voorbeeld waarin instanties alsnog terug komen op reeds gemaakte afspraken.

"Als er uitgelegd wordt waarom ik nog even moet wachten of welke problemen er zijn, dan kan dat ieder geval nog leiden tot begrip. Te vaak hoorde ik echter helemaal niets"

Specifieke aandacht wordt gevraagd voor de communicatie over keuzes en voortgang van de versterking op straat-, wijk- en dorpsniveau. Te vaak is het volgens deelnemers voor henzelf en hun dorpsgenoten niet duidelijk waarom bepaalde blokken in een straat of wijk zijn versterkt, of voor sloop en nieuwbouw in aanmerking komen, terwijl ogenschijnlijk gelijke type woningen in eenzelfde straat of wijk nog wachten op versterking of helemaal niet voor versterking in aanmerking komen. Het gebrek aan

transparantie hierover zet de sociale cohesie in verschillende dorpen en wijken onder druk. Er ontstaat een beeld dat sommige dorpsgenoten er beter in slagen de wegen in het systeem te bewandelen dan anderen in eenzelfde situatie.

Dit zou niet moeten kunnen, de regels zouden voor iedereen moeten leiden tot eenzelfde resultaat. Dit leidt tot scheve gezichten en spanningen onderling. Dit verklaart volgens deelnemers mogelijk ook dat er maar weinig bewoners zijn die positieve ervaringen over de versterking in openbaarheid willen en durven delen.

2. LOS DE ONGELIJKHEID OP

Het gebrek aan transparante communicatie draagt bij aan ongelijkheid. Maar ook de wijze waarop het systeem is opgezet werkt volgens de deelnemers ongelijkheid in de hand. Zo is de mate waarin een bewoner voor zichzelf kan opkomen, bekwaam is rapporten te doorgronden en zijn of haar weg weet te vinden naar diverse ondersteuningsmogelijkheden, wel degelijk ook zeer bepalend voor de snelheid waarmee verschillende stappen in het versterkingsproces worden doorlopen en de uitkomsten die hiermee gepaard gaan.

3. ONTZORG DE INWONER

"In de versterking moet je constant opletten wat je rechten en plichten zijn als bewoner. Alles waar je recht op hebt moet je eerst zelf om vragen".

Deelnemers erkennen dat de versterkingsoperatie complex is en er veel wordt gevraagd van de bewoners. Onder meer door personele wisselingen en tussentijdse wijzigingen van de

spelregels moet je constant blijven opletten en anticiperen op voorstellen en rapporten. Van bewoners vraagt dit tijd, inhoudelijke expertise, onderhandelingsvaardigheden en vooral veel geduld. De (emotionele) belasting die dit met zich meebrengt is zwaar en leidt in enkele gevallen tot emotionele uitputting en andere gezondheidsklachten.

Door meerdere deelnemers wordt aangegeven dat er vanuit verschillende instanties diverse ondersteuningsmogelijkheden zijn, waaronder bewonersbegeleiders, aardbevingscoaches en bouwadviseurs. De ervaringen hiermee zijn over het algemeen positief. Wat deelnemers echter zien is dat er te beperkt gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die er zijn. Een verklaring hiervoor is dat ondersteuning vanuit NCG niet altijd even proactief wordt aangedragen. Uit de verhalen van deelnemers blijkt dat je soms pas ondersteuning krijgt als je erom vraagt. Ook het feit dat niet alle ondersteuningsmogelijkheden bij de medewerkers van NCG zelf bekend zijn speelt volgens de deelnemers hierin een rol.

4. AANDACHT VOOR DE POSITIE VAN HUURDERS

Huurders hebben een unieke positie in de versterkingsoperatie. Anders dan woningeigenaren zitten huurders niet of nauwelijks met NCG zelf om tafel. Contacten over de versterking van sociale huurwoningen bijvoorbeeld, vinden primair plaats tussen de woningcorporaties en NCG. Deelnemers geven aan dat de belangen van corporaties en verhuurders in de versterking niet altijd in lijn liggen met de belangen van de huurders. Dit leidt tot een gevoel dat er over jou besloten wordt in plaats van met jou. Dit leidt tot veel onzekerheid en spanning bij de huurder en kan een flinke emotionele belasting geven.

5. GEEN PERSPECTIEF ALS PROBLEMEN NIET WORDEN OPGELOST

Om aan het toekomstperspectief van Groningen en Noord-Drenthe te kunnen werken, en daarmee de ereschuld in te lossen, dient eerst de basis op orde te zijn. Als één ding duidelijk wordt uit de ervaringen van de deelnemers, aangevuld met de verhalen die zij vertellen van bewoners in hun nabije omgeving, is het wel dat er in Groningen nog altijd veel bewoners leven in onzekerheid. Alle bewoners die we spreken geven aan het niet te kunnen begrijpen, laat staan uitleggen waarom de versterkingsoperatie nog niet is afgerond, en waarom nog niet iedereen een versterkingsadvies heeft. De communicatie en uitleg hierover vanuit de overheid en NCG zijn niet toereikend gebleken.

Het vertrouwen in de overheid onder de deelnemers is laag. Van de maatregelen in Nij Begun wordt gezegd: 'eerst zien dan geloven'. Kortom, om het vertrouwen van deelnemers in de overheid te kunnen vergroten, moet na al die jaren worden gedaan wat is toegezegd. De problemen dienen daadwerkelijk te worden opgelost.

BEVINDINGEN

Van de bijna 28.000 adressen zijn eind 2024 462 niet beoordeeld. De opdracht aan NCG om in 2024 alle resterende adressen in hun werkvoorraad van dat moment te beoordelen, is nog niet gehaald. Inmiddels is 60% van alle adressen op norm, ten opzichte van 43% in 2023. Van de oorspronkelijke doelstelling om de versterkingsoperatie in 2028 af te ronden is in 2024 bekend geworden dat deze niet haalbaar is. Begin

2025 geeft NCG aan dat eind 2028 85% tot 95% van de versterkingsopgave zal zijn afgerond. De laatste adressen verwachten ze uiterlijk tussen medio 2030 en medio 2032 af te ronden.

NCG ondergaat grote veranderingen in hun taken en werkwijze in dienstverlening, onder andere als gevolg van de maatregelen van Nij Begun. Op dit moment leidt dat nog niet tot een hoger vertrouwen of waardering van bewoners. Klachten van inwoners gaan vooral over slechte communicatie, onvolledige dossiers en lange wachttijden.

Dit beeld komt overeen met het onderzoek 'Stap Verder' van Groninger Gasberaad, maar wordt daarin wel genuanceerd: ongeveer een derde van hun respondenten laat zich positief uit over de informatievoorziening en is (zeer) tevreden, 37% is niet ontevreden noch tevreden en drie op de tien zijn (zeer) ontevreden. Bewoners in latere fasen van de versterking zijn vaker tevreden dan bewoners die wachten op vervolgstappen. Hier is een relatie te vinden met een uitkomst van het onderzoek van Gronings Perspectief dat gezondheidsproblemen, stress en negatieve emoties, zoals boosheid en machteloosheid het grootst zijn tijdens de uitvoeringsfase en afnemen na afronding van versterkingen (zie Staat van de Kennis).

Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) geeft aan dat extra taken voor NCG in het verleden hebben geleid tot vertragingen in de versterkingsopgave. Daarom vindt SodM het belangrijk dat NCG zich focust op haar kerntaak: het zo goed en zo snel mogelijk afronden van de versterkingsopgave. Snelheid is belangrijk omdat bewoners en eigenaren van gebouwen in de versterkingsopgave vaak al erg lang moeten wacht-

ten, wat met name een zware wissel trekt op de gezondheid en het welzijn van gedupeerde bewoners in Groningen. Het is belangrijk dat er niet alleen oog is voor het belang van de groep bewoners die nu aan de beurt zijn, maar dat er evengoed oog is voor de veiligheidsbelangen van de grote groep wachtenden op versterking van hun woning.

SodM heeft de Staatssecretaris geadviseerd om geen extra taken meer aan NCG te geven en geen of bij hoge uitzondering adressen aan de scope van de versterkingsopgave toe te voegen.

Ook uit gesprekken met bewoners blijkt dat het zoeken blijft naar een balans tussen snelheid en kwaliteit. Zij benadrukken de noodzaak van betere communicatie, het oplossen van ongelijkheid, het ontzorgen van bewoners en aandacht voor de positie van huurders, om het vertrouwen in de overheid te herstellen. De Staatssecretaris onderstreept hiervan eveneens het belang. *"Voor bewoners gaat het om meer dan alleen de fysieke veiligheid van hun huizen: het gaat om vertrouwen in het proces, duidelijkheid over wat zij mogen verwachten en de zekerheid dat hun zorgen serieus worden genomen. De aanpak van de Staatssecretaris is erop gericht om bewoners centraal te stellen, hun zekerheid en een realistisch perspectief te bieden en tegelijkertijd voortgang te blijven boeken in de versterkings- en verduurzamingsopgave."* (Beleidsbrief Versterken, 24 januari 2025). Hij zet in op vier leidende principes voor de versterking, namelijk dat de overheid: 1. niemand vergeet, zeker ook de zwaarst getroffen bewoners en complexe gevallen niet, 2. proactief, doelmatig en rechtmatig te werk gaat, 3. luistert én handelt, en 4. de veiligheid van de versterkingsoperatie centraal blijft stellen.

Er zijn, samenvattend, verbeteringen doorgevoerd in het uitvoeren van de versterkingsopgave die inmiddels tot enige versnelling van de versterking leiden. Niet iedereen is ontevreden. Tevredenheid is vooral te vinden bij inwoners waarbij het proces (bijna) is afgerond. Echter, oud zeer en gestapelde versterkingsprocessen hebben een diepe inbreuk gemaakt op het vertrouwen van de inwoners. De ervaringen hebben hierdoor vaak een sterke negatieve onder-

Luisteren is meer waard dan welke hoeveelheid geld dan ook

gramma leek hun wel wat. Ze hadden namelijk zelf nog verbouwingsplannen met de woning waarin ze sinds 2007 wonen. Dit programma werkt voor hen heel plezierig, want het verloopt vrij rechtlijnig. *“Iemand maakte een 3D scan, een constructeur van NCG. Toen kwam er een versterkingsrapport, waarmee je eigen aannemer aan de slag kan. Daarin heb je, onder voorwaarden, je eigen keus. Dat is fijn.”*

De bewoners spreken van geluk. Ze voelen dat ze een heel goede ervaring hebben gehad met NCG. Zij hebben zelf geen miscommunicatie ervaren en hebben ook steeds dezelfde project-leider vanuit NCG gehad, geeft Marten aan. Ze horen en zien dat wel eens anders, vooral bij mensen die in een dorpenaanpak zitten of in andere trajecten. Die zijn overwegend een stuk minder positief. Dat maakt het wel eens ingewikkeld om een positief geluid te laten horen. Door alle verschillende soorten van aanpak en ervaringen en uitwerkingen, hebben inwoners wisselende ervaringen en ook met wisselende uitkomsten. Dat kan wel eens tot jaloezie leiden. *“Maar je kunt het eigenlijk niet vergelijken, het zijn appels en peren. Elk huis is anders en niet elk mens is even mondig of in staat tot hetzelfde weerwoord. Ik hoor wel van ouderen die het allemaal zo ingewikkeld vinden, die denken, laat maar zitten, ik begin er niet aan.”* En dat snappen Marten en Anita heel goed. *“Uiteindelijk komt het allemaal en overal wel goed, maar het duurt soms heel lang. Hier duurde het door gebrek aan aannemers ook veel langer dan oorsponkelijk gedacht. En het blijft ingrijpend. Ingrijpender dan ik van tevoren dacht,”* zegt Anita.

Dat er weinig vertrouwen is in de overheid begrijpen ze goed. *“De afspraken worden met voeten getreden vanuit de kant van de overheid, na een paar keer is daar gewoon geen begrip meer voor. En dan die hele strakke data voor regelingen. Nu ook weer met het triple glas, op-eens moet dat voor 10 maart zijn ingediend. Wat als je er nu nog net niet aan toegekomen was?”*

Elk huis is anders en niet elk mens is even mondig

Dat leidt dan weer tot onderlinge verschillen in dorpen, het doet het vertrouwen geen goed. Eigenlijk zouden de regels voor iedereen gelijk moeten zijn, maar tegelijk is er ook maatwerk nodig. Maar ja, dat is een valkuil, beide tegelijk doen is onmogelijk. *“Een oplossing zou kunnen zijn dat er een bewonersbegeleider per huis komt, en die regelt dan alles, van de constructeur tot en met de vergoeding. Met welke instantie dan ook: NCG, het IMG of SNN, en dat de inwoners dan niet zelf alles hoeven te weten en te organiseren. En die moet dan ook heel goed luisteren en de inwoners heel serieus nemen, want nu is er een soort van verlamming bij veel inwoners.”*

Anita, tot slot: *“Luisteren en mensen serieus nemen, dat is meer waard dan welke hoeveelheid geld dan ook.”*

Anita en Marten Bos wonen in Zeerijp in een tijdelijke woning, die naast hun eigen woning staat. Hun huis wordt versterkt vanuit het programma ‘Heft in eigen hand’. In mei 2025 verhuizen ze terug naar hun eigen huis. Ze spreken van geluk.

Het is druk in de tijdelijke woning van Anita en Marten. Vandaag wordt de vloer geëgaliseerd en in april '25 wordt de woning opgeleverd door de aannemer. In mei 2025 verhuist de familie terug naar het versterkte huis. *“Wij hebben geluk, we zitten in een goed traject én hebben al sinds 2017 een vaste projectleider.”*

Hun huis wordt versterkt vanuit het programma ‘Heft in eigen hand’, waarin, zoals de naam al weergeeft, de inwoner veel inspraak heeft in de versterking en mogelijk ook verbouwingen naar eigen wens (en aangevuld door eventueel eigen budget) kan doorvoeren in overleg met een ‘zelf uitgekozen’ aannemer. Zij deden mee aan een tweede programmaronde. Dit pro-

Dianne Maas-Flim is oprichter van MINT Architecten in Groningen en Amsterdam. Sinds januari 2021 vervult Dianne de functie van Bouwmeester Versterking bij de gemeente Groningen. Haar doel is kwaliteit toe te voegen aan de ruimtelijke opgave die door de versterking in Groningen nog complexer is dan elders in het land.

Dianne gelooft dat architectuur impact heeft op hoe we ons voelen en hoe we omgaan met de uitdagingen van deze tijd. In de opgave van Groningen wil Dianne, als Bouwmeester Versterking, politiek, organisaties, bewoners en ontwerpers verbinden. Dat betekent balanceren tussen de individuele wensen, de geschiedenis en identiteit van plekken én de ruimtelijke opgave. Met Dianne kijken we terug op het proces van versterken tot nu toe en we kijken naar welke mogelijkheden Nij Begun biedt voor versterking en de ruimtelijke opgave.

Het versterkingsprobleem is volgens Dianne in eerste instantie vooral als een veiligheidsopgave aangevlogen. Een technisch proces: rekenen

en een feitelijk probleem, je maakt een plan en een aannemer voert het uit. Maar de werkelijkheid is heel anders, veel complexer. Dorpen veranderen compleet en veel sneller dan elke natuurlijke verandering. Er zijn verschillen tussen inwoners, in de wensen die ze hebben, de tijdsduur van projecten, en de uitvoering (maatwerk), dat is ingewikkeld. Bewoners ervaren onzekerheid, omdat er veel verschillende regels zijn. Het gaat ook over verschillende problemen: schade aan huizen, kapotte funderingen, onveiligheid. Dit is niet allemaal in één proces ondergebracht. Dit soort gestapelde opgaven werkt soms eerdere beslissingen tegen en zorgt voor grote dilemma's bij bewoners. Dat geeft onzekerheid en het voedt de ontevredenheid van de inwoner. Welke beslissingen moeten er

Pleidooi voor krachtige samenwerking en slim ontwerp

genomen worden? Er is zoveel te beslissen en de afhankelijkheden en de kaders zijn niet altijd duidelijk.

Dit is voor individuen zo, maar ook voor hele straten in het versterkingsgebied. *“Kijk,” zegt Dianne, “dorpen veranderen altijd, dat hoort zo, maar de schaal is nu zo ingrijpend, dat vraagt veel precisie en aandacht om de identiteit en verbinding in dorpen niet te verliezen.”* Terugkijkend op de versterking tot nu toe geeft Dianne aan dat voor inwoners het grootste probleem is, en is geweest, dat ze niet weten waar ze aan toe zijn. Er is behoefte aan *“transparantie, duidelijkheid en beloften nakomen.”* Dianne: *“Wat je eigenlijk wil is dat elk gezin zijn eigen casemanager zou hebben, die je van A tot Z begeleidt, die met deskundigheid naast je kan staan.”*

Onderdeel van Nij Begun is maatregel 13. Die maatregel gaat specifiek over het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het versterkingsgebied. Met aan het roer Regiobouwmeester Versterking Enno Zuidema die verantwoordelijk zal worden voor de ontwerpogave in het versterkingsgebied. Want wat willen we, als inwoners, als gemeenten, als provincie, voor de toekomst? Hoe willen we wonen? Welke kansen zien we en binnen welke bandbreedte kunnen we - in gezamenlijkheid - beslissingen nemen over wat we wel en niet willen, hoeveel ruimte is er voor maatwerk? We moeten de opgave aangaan, gebiedsgericht en met aandacht voor elkaar. Met ruimte voor transparantie, het eigen verhaal en met plek voor emoties. Want elk huis en elke straat vraagt maatwerk, binnen de cultuurhistorische context en binnen de dorpsidentiteit. Dianne geeft aan dat bewoners de context heel goed kennen. Betrek ze daarom bij de beslissingen.

Dianne zegt dat de noodzaak tot versterking ons nu een nieuwe kans biedt, want naast de versterking kent dit gebied de reguliere problematiek die op veel meer plekken speelt: klimaatadaptatie, waterberging, energietransitie, bodemdaling, de transitie in de landbouw en behoud van erfgoed. Alleen hier moet door de versterking alles tegelijk. Laten we dit (en alle financiële impulsen) als kans aangrijpen om in een snelkookpan slimme mensen mee te laten denken over de beste oplossing. *“Zodat we een laag van nieuwe huizen bouwen waarvan een volgende generatie zegt: kijk, die zijn mooi, die horen hier, die breken we nooit af.”*

Hier moet door de versterking alles tegelijk

Volgens Dianne hebben we nu een kans een ruimtelijke agenda op te stellen waarbij alle initiatieven die nodig zijn, naast de versterking, een plek te geven. Zodat ze ons niet overvallen. Met al het geld dat de regio binnenkomt kunnen we nu keuzes maken voor een mooie toekomst. Een kans om met krachtige samenwerking en slim ontwerp een life proof gebied te ontwikkelen, waar gedacht is aan klimaatadaptieve maatregelen, de energietransitie en leefbaarheid.

STAAT VAN DE KENNIS

Kennis is van groot belang voor goed beleid. Onderzoek naar de gevolgen van de gaswinning gaat dan ook onverminderd door. Van de 52 publicaties in 2024 laten we hier, in de *Staat van de Kennis*, een selectie zien. De bibliografie somt de overige publicaties op. We bundelen de rapporten per thema. De meeste publicaties gaan over de hersteloperatie en de beleving van schade en versterking. Gezondheid en welzijn blijven ook veelbesproken thema's. Opvallend is dat er in 2024 voor het eerst expliciet aandacht is voor ondernemerschap. Er is één publicatie uitgekomen over jongeren en één over (Noord-)Drenthe.

De Staat van Groningen: een inventarisatie van het Noord-Nederlandse monitor- en onderzoekslandschap

April 2024
Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen

Het vertrekpunt van deze Staat van de Kennis is het overzicht van het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. Dit overzicht uit 2024 bevat bestaande en geplande monitors, databases en onderzoeken, als voorbereiding op de jaarlijkse Staat van Groningen (SvG). Zowel de bestaande onderzoeken ('wat is er al aan kennis') als de benodigde monitoring ('wat is er nog nodig aan kennis') worden gepresenteerd. De 6 pijlers van Nij Begun staan centraal; per pijler is een overzicht van zowel directe als indirecte effecten en beoogde resultaten opgenomen. Het kennisplatform pleit voor een integrale benadering van SvG. Een bruikbaar vertrekpunt zijn de 6 pijlers, maar er moet ook oog zijn voor de twee overkoepelende sporen van Nij Begun: het oplossen van problemen door gaswinning en het inlossen van de ereschuld. Aanbevelingen voor SvG zijn het vaststellen van operationele doelen, het betrekken van wetenschappelijk advies en het maken van duidelijke afspraken tussen verschillende samenwerkende partijen.

HERSTELOPERATIE

Groningen doorgeven. Meer ruimtelijke kwaliteit in de versterkingsopgave

Januari 2024
Nationaal Coördinator Groningen (NCG)

Na 100 dagen in positie geeft de regiobouwmeester zijn advies over de versterkingsopgave aan de Nationaal Coördinator Groningen. Hij pleit voor een gebiedsgerichte aanpak met oog voor de ruimtelijke kwaliteit en ruimte voor de wensen van bewoners. De regiobouwmeester geeft tien concrete aanbevelingen, waaronder de minimalisering van sloop, stimulering van lokale architectuur en verbetering van de dialoog met bewoners. Het Groningse karakter, duurzaamheid en een versnelling van het gehele proces staan centraal in de voorgestelde aanpak.

Stand van de Uitvoering

Augustus 2024
Nationaal Coördinator Groningen (NCG)

Dit rapport over de voortgang van de versterkingsoperatie geeft een kritische reflectie op bestaande problemen, zoals onduidelijkheid en gebrek aan vertrouwen. NCG benadrukt de noodzaak van een meer proactieve houding en transparante communicatie richting bewoners. Het bevat concrete voorstellen voor een meer geïntegreerde aanpak tussen alle betrokken partijen en om beleid en uitvoering beter op elkaar af te stemmen. De versterkingsoperatie moet aangenamer en overzichtelijker worden gemaakt voor inwoners door meer effectief beleid. NCG benadrukt rust, realisme en eenvoud in de aanpak, waarin bewoners centraal moeten staan.

Diepteanalyse haalbaarheid 2028

Augustus 2024
Nationaal Coördinator Groningen (NCG)

Uit deze haalbaarheidsanalyse blijkt dat 31 december 2028 als einddatum voor afronding van de volledige versterkingsoperatie in Groningen onder de huidige omstandigheden niet haalbaar is. De hoofdoorzaken zijn onder andere wisselend beleid, personeelstekorten en vertraging bij netwerkbedrijven. Voorgestelde maatregelen zijn het verbeteren van de kwaliteit van versterkingsadviezen en duidelijke afspraken met gemeenten en nutsbedrijven. Daarbij is een uniforme werkwijze met specifiek ruimte voor maatwerk en transparante communicatie richting bewoners essentieel. Het geschatte moment van afronding zal, wanneer deze maatregelen worden genomen, naar verwachting tussen het 4e kwartaal van 2029 en het 4e kwartaal van 2031 liggen.

Staat van de veiligheid van Groningen in verband met de voormalige gaswinning uit het Groningen-gasveld

April 2025
Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)

De toezichthouder concludeert dat ongeveer 60% van de adressen in de versterkingsopgave aan de veiligheidsnormen voldoet, maar ook dat naar schatting nog 10.000 tot mogelijk 11.000 adressen moeten worden versterkt. Extra taken voor NCG hebben in het verleden geleid tot vertragingen in de versterkingsopgave. Daarom vindt SodM het belangrijk dat NCG zich focust op haar kerntaak: het zo goed en zo snel mogelijk afronden van de versterkingsopgave. Snelheid is belangrijk omdat bewoners en eigenaren van gebouwen in de versterkingsopgave vaak al erg lang moeten wachten, wat met name een zware wissel trekt op de gezondheid en het welzijn van gedupeerde bewoners in Groningen. SodM heeft de staatssecretaris daarom geadviseerd geen extra taken meer aan NCG te geven en geen of bij hoge uitzondering adressen aan de scope van de versterkingsopgave toe te voegen.

BODEM

Periodieke rapportage seismiciteit Groningen

Mei 2024
TNO/NAM

Halfjaarlijkse rapportage over het aantal en over de hoeveelheid en hevigheid van aardbevingen. Het onderzoek constateert dat het daadwerkelijk aantal aardbevingen in de eerste vier maanden van 2024 overeenkomt met de modelvoorspellingen. Er is sinds 2014 sprake van een dalende trend in de hoeveelheid bevingen. Vooral rond Loppersum is de dichtheid van bevingen – hoe vaak een gebied in korte tijd getroffen wordt – gedaald.

Onderzoek naar de gecombineerde effecten van bodemrekken, bodemkrommingen en aardbevingstrillingen door gestapelde mijnbouwactiviteiten op schade in metselwerk

September 2024
TU Delft

Rapport over de gevolgen van gestapelde mijnbouwactiviteiten om schade en schadevergering beter te begrijpen. Het grondtype speelt hierin een grote rol: stugge zandgrond leidt tot meer schade door aardbevingen. De kwaliteit van het metselwerk, het gevelpatroon en hoe open de gevel is, zijn ook van belang.

BELEVING VAN SCHADE EN VERSTERKING

‘No way! I’ll stay! Who will get me out of here?’ House attachment and staying intentions of homeowners with a damaged dwelling in a rural risk area

Januari 2024
Rijksuniversiteit Groningen en Hanzehogeschool Groningen

Wetenschappelijk artikel over de invloed van verbondenheid met een huis op de intentie van de bewoners om er te blijven wonen bij schade. Verbondenheid speelt op meerdere manieren een rol, zoals familiegeschiedenis, erfgoed, (agrarische) bedrijfsactiviteiten, persoonlijke verbouwingen en sociale banden. Uitkomst is dat de keuze om te willen blijven een voortdurend proces is van heroverwegen, beïnvloed door nieuwe risico's en schade. Zelfs in beschadigde woningen in risicogebieden willen eigenaren liever blijven. Dit moet worden meegenomen bij schadeherstel, herbouw en verhuisplannen.

Wanneer verschijnt de eerste timmerman? Ervaringen van bewoners in de planvormingsfase van Experiment Krewerd

April 2024
Hanzehogeschool Groningen

Onderzoek naar de ervaring van bewoners met de planvormingsfase voor versterking van Experiment Krewerd. Door het trage tempo, de ervaren gebrekkige communicatie vanuit NCG, de bureaucratie en de algehele onzekerheid zijn zij ontevreden over het experiment. Ze ervaren weinig eigen regie. De onderzoekers pleiten voor een flexibelere en transparantere aanpak en laat zien hoe on vervulde verwachtingen doorwerken in de ervaringen van bewoners. Zij ervaren een verslechterde gezondheid en toegenomen psychische klachten en stress. Ook staat de sociale samenhang in het dorp onder druk.

Peilstok Groningen

Oktober 2024
Vereniging Eigen Huis

Uit de meest recente periodieke meting van het vertrouwen van Groningers in de aanpak van de gaswinning, blijkt dat de meeste respondenten de toekomst van Groningen (zeer) negatief zien. Ze houden zich veel bezig met de gevolgen. Hoewel er een kleine verbetering is, voelen zij zich nog steeds (enigszins) onveilig in hun woning ervaren ongelijke behandeling, wat spanningen tussen inwoners veroorzaakt. Er is veel onvrede over de schadeafhandeling en de communicatie met instanties. Vereniging Eigen Huis pleit in dit rapport voor een alomvattende aanpak en minder bureaucratie.

GEZONDHEID EN WELZIJN

De psychosociale impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in 2023

April 2024
Gronings Perspectief

Gronings Perspectief doet langlopend onderzoek naar de impact van de gaswinning op bewoners. Het onderzoek laat de impact van meervoudige schade aan woningen op mensen zien: bewoners scoren structureel lager op gezondheid, ervaren veiligheid en vertrouwen in de overheid. Ze ervaren vaker gezondheidsproblemen, stress en negatieve emoties zoals boosheid en machteloosheid. Ook zijn ze vaak minder hoopvol. Deze problemen zijn het grootst tijdens de uitvoeringsfase en nemen af na afronding van versterkingen. De onderzoekers adviseren maatwerk en persoonlijke ondersteuning, actieve betrokkenheid van bewoners bij beleid en een focus op de mens in plaats van het huis.

Ouderen in het gaswinningsgebied: inzichten uit een kwalitatieve studie

April 2024
Gronings Perspectief

Ouderen ervaren dezelfde problemen als andere leeftijdsgroepen, maar hebben extra uitdagingen. Gezondheidsproblemen maken procedures zwaarder, digitale communicatie met instanties is lastig, en de hersteloperatie zet woonplezier en sociale samenhang onder druk. Veel ouderen spelen een belangrijke rol in hun lokale gemeenschap en helpen anderen waar mogelijk. De onderzoekers adviseren maatwerk bij woningversterking, minder bureaucratie en directe betrokkenheid van ouderen bij beslissingen. Meer aandacht voor de leefbaarheid van dorpen is noodzakelijk.

Gaswinningsproblematiek raakt ook Drenthe: schade en psychosociale impact voorbij de provinciegrens

December 2024
Gronings Perspectief

De enige publicatie in 2024 over Drenthe. Het feitenblad laat zien dat ook in (Noord-)Drenthe de gevolgen van gaswinning merkbaar zijn. Bewoners met schade ervaren meer stressgerelateerde klachten en een slechtere ervaren gezondheid. Daarnaast maken veel Drenten zich zorgen over toekomstige gaswinning in kleine velden. Als bewoners het gevoel krijgen dat hun zorgen niet meer tellen, kan het vertrouwen in de overheid nog verder afnemen. De onderzoekers benadrukken dat schade verder gaat dan alleen fysieke schade aan woningen, maar dat ook gezondheid en het vertrouwen van bewoners ernstig worden aangetast. Dit onderzoek was de eerste meting en zal in de toekomst worden herhaald om langetermijneffecten en nieuwe ontwikkelingen te volgen.

JEUGD

Herstel en versterk de Groninger jeugd, nu! Een onderzoek naar de brede aanpak van immateriële schade bij kinderen en jongeren in het aardbevingsgebied

Maart 2024
Hanzehogeschool Groningen

Kinderen en jongeren ervaren onzekerheid en stress door de gaswinning. Ze voelen zich onveilig, missen stabiliteit en hebben weinig vertrouwen in de overheid. De psychosociale hulp is versnipperd, moeilijk vindbaar en vaak niet passend. Daarnaast komen aardbevingsproblemen bovenop al bestaande problematiek: armoede, krimp en een tekort aan voorzieningen. De onderzoekers pleiten in dit rapport voor een masterplan met een integrale aanpak voor jongeren, hun ouders en leerkrachten. Aanbevelingen zijn het ontwikkelen van een laagdrempelig signaleringsinstrument, betere scholing van professionals, versterking van gezinnen en herstel van speelplekken. Duurzame oplossingen moeten lokaal worden ingebed, met actieve betrokkenheid van jongeren. Langetermijneffecten zullen moeten worden gemonitord, aangezien onderwijsachterstanden en intergeneratieel wantrouwen op de loer liggen.

ONDERNEMERSCHAP

Ontwikkeling mkb-ondernemers in aardbevingsgebied

Juli 2024
Ipsos I&O

Mkb-bedrijven in het aardbevingsgebied presteren slechter door de effecten van gaswinning. Hun omzet groeit minder en de productiviteit is lager ten opzichte van de rest van Nederland. Dit leidt niet direct tot meer faillissementen of leegstand, maar heeft wel gevolgen. De onderzoekers benadrukken de problematiek van hun bevindingen, omdat deze boven op het regionale lagere productiviteitsniveau komt: werknemers in deze regio zorgen voor minder omzet dan collega's in vergelijkbare bedrijven buiten het gebied. Het gat tussen het gaswinningsgebied en andere gebieden is waarschijnlijk toegenomen. Ook maken lagere inkomsten het moeilijker om te investeren, lonen te verhogen of schulden te voorkomen.

Ondernemerschap in het gaswinningsgebied: impact, stakeholders en regelingen

Januari 2025
Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen

Het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen onderzocht hoe de behoeften van het mkb zich verhouden tot het aanbod van regelingen. De gaswinning heeft invloed op bedrijfspanden, bedrijfsvoering en de omzet van ondernemers. Er zijn grote verschillen tussen ondernemers, maar velen ervaren onzekerheid, financiële kwetsbaarheid en een gebrek aan erkenning. Het bestaande hulpsysteem is te complex. De onderzoekers adviseren maatwerk, betere samenwerking, vaste contactpersonen en lagere drempels voor ondersteuning. Voor succesvol ondernemerschap is er behoefte aan een proactieve, persoonlijke en integrale aanpak die belemmeringen wegneemt en behoeften van ondernemers vooropzet.

Ondernemen in een bewogen context: inzichten uit een kwalitatieve studie

Januari 2025
Gronings Perspectief

Gelijktijdig uitgebracht met het onderzoek van het Kennisplatform is het kwalitatieve onderzoek van Gronings Perspectief naar de impact van de gaswinning op ondernemers. Ondernemers kampen met omzetverlies door de hersteloperatie, extra personeelskosten en fiscale problemen door waardedaling van bedrijfspanden. Deze financiële kwetsbaarheid zorgt voor stress en frustratie, wat hun mentale welzijn onder druk zet. Werk en privé lopen door elkaar heen en problemen stapelen zich op. Ze maken zich zorgen over de toekomst van hun onderneming en men vindt de bestaande regelingen en ondersteuning onvoldoende duidelijk en toereikend. Er is daarom behoefte aan één aanspreekpunt waar regelingen overzichtelijk gepresenteerd worden.

MONITORS

Leven Lang Ontwikkelen Noord-Nederland Nationaal Programma Groningen

2024 en 2025
Universiteit van het Noorden, Aletta Advies KplusV en Sociaal Planbureau Groningen

Elk jaar verschijnen monitors over de trends en ontwikkelingen in de regio. De monitor van het Nationaal Programma Groningen richt zich op de vijf bevingsgemeenten en maakt verschillen en ontwikkelingen zichtbaar met een index. Over het algemeen blijkt dat de brede welvaart per regio sterk verschilt. De economische aspecten verbeteren, maar er wordt nog geen inhaalslag gemaakt ten opzichte van het landelijke niveau.

BIBLIOGRAFIE

De overige publicaties uit 2024 en de eerste maanden van 2025 geven we hier thematisch weer. Binnen de thema’s staan de rapporten op volgorde van publicatiedatum.

PERIODIEKE MONITORS

De Staat van het Onderwijs 2024

April 2024. Inspectie van het Onderwijs.

Monitor Kansrijke Start 2023

April 2024. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Vierde rapportage Interventieteam Vastgelopen situaties

Mei 2024. Rijksoverheid.

Groningen Armoedemonitor 2024. Een trend-onderzoek over armoede in de gemeente Groningen

Juli 2024. OIS Groningen.

Rapport Bewonerstevredenheidsonderzoek NCG 2024

Oktober 2024. Enneüs.

Het imago van de provincie Groningen

November 2024. Verian.

Monitor Verduurzaming Gebouwde Omgeving 2024

December 2024. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Noord-Nederlandse Innovatiemonitor 2024

December 2024. Expertisecentrum VinCi (RUG), de drie Noordelijke provincies, en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN).

JAARVERSLAGEN

Adviescollege Veiligheid Groningen

Maart 2024. Jaarverslag 2023.

Instituut Mijnbouwschade Groningen

Maart 2024. Jaarverslag 2023.

Commissie Bijzondere Situaties

Mei 2024. Jaarverslag 2023.

Commissie Mijnbouwschade

Mei 2024. Jaarverslag 2023.

Nationaal Coördinator Groningen

Mei 2024. Jaarverslag 2023.

HERSTELOPERATIE

Gas extraction governmentality: The depoliticization of Groningen’s extractive territorialization

Januari 2024. Hannah Porada, Rutgerd Boelens en Jeroen Vos.

Visit to the Kingdom of the Netherlands. Report of the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, and on the right to non-discrimination in this context

Februari 2024. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (OHCHR).

Staat van de veiligheid van Groningen in verband met de voormalige gaswinning

April 2024. Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)

De waardedalingsregeling van het Instituut Mijnbouwschade Groningen: kanttekeningen en alternatieven

Mei 2024. George de Kam en Eric Hol.

The Groningen Gas Field: The Role of Science in a Slow-Onset Disaster

Mei 2024. Tom Postmes, Nienke Busscher, Sanne Hupkes, Agustín De Julio en Ena Vojvodic.

Plea for an inclusive approach to risk

Juni 2024. Barend van Engelenburg en Theodor Kockelkoren.

De behandeling van mijnbouwschadezaken door de rechtbank Noord-Nederland

September 2024. Pro Facto en Rijksuniversiteit Groningen.

De energiearmoedekloof in Nederland. Een microdata-analyse van het niveau en de ongelijkheid van energiearmoede

September 2024. TNO.

Understanding energy conflicts: From epistemic disputes to competing conceptions of justice

December 2024. Nynke van Uffelen.

SodM onderzoek NCG kwaliteitsborging van de seismisch constructieve veiligheid in de versterkingsopgave

Februari 2025. Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)

Stap verder. Rapportage schadeafhandeling en versterking in het aardbevingsgebied.

Maart 2025. Groninger Gasberaad.

BELEVING VAN SCHADE EN VERSTERKING

Aftershocks; about the psychological consequences of gas extraction in Groningen

Maart 2024. Ybe Meesters en Robert Schoevers.

Schadeafhandeling als oorzaak van schade: Niet de aardbevingsschade, maar het gedoe maakt de burger kwetsbaar

Juli 2024. Michiel Tjepkema.

“The oil in the soil and the gas under the grass”: Social movements and the politics of ideas in Ecuador and the Netherlands

November 2024. Andrea Carolina Valladares Pasquel.

De psychosociale impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in 2024: Gronings Perspectief fase 4.

April 2025. D’Amore, C., Kanis, B., Lichtenberg, L., Douma, F., van der Molen, J., Berends, S., Boendermaker, M., Scherpenzeel, A. & Dückers, M.

GEZONDHEID EN WELZIJN

Draagt woningversterking bij aan herstel welzijn Groningers?

Juli 2024. Michel Dückers, Babet Kanis, Chantal D’Amore en Annette Scherpenzeel.

Gezondheid & leefstijl. Onderzoeksrapport naar de gezondheid en het welbevinden van de inwoners in de provincie Groningen

December 2024. Sociaal Planbureau Groningen.

Sociale cohesie in het gaswinningsgebied

December 2024. Kennisplatform Kansrijk en Leefbaar Groningen.

De omvang van de psychosociale gaswinningsproblematiek: Een benadering op basis van de GGD gezondheidsmonitor

Februari 2025. Kennisplatform Kansrijk en Leefbaar Groningen.

WERK EN ECONOMIE

Aanknopingspunten voor (een) Nij Begun. Richting een economische en sociale agenda voor Groningen en Noord-Drenthe

Augustus 2024. Atlas Research.

Regio in Beeld Groningen, 2024-2025

November 2024. UWV.

Flip Rodenburg woont in een sociale huurwoning in Kantens. Zijn verhaal begint in 2015, met het project H3V. Het hele jaren zestig-nieuwbouwwijkje viel binnen dat versterkingsproject. Het blokje op de hoek werd het eerst aangepakt. En dat betekende een hoop ellende.

Flip: “Buitenmuren eruit, kozijnen eruit, overal rijplaten, en de bewoners mochten soms even bijkomen in een keet.” Flips huis zou in januari 2016 worden aangepakt, maar er gebeurde niets. Er werden tijdelijke maatregelen genomen, er kwamen steeds weer nieuwe onderzoeken, er kwamen toezeggingen die niet werden nagekomen, maar duidelijkheid kwam er niet. En als iets aan je gaat knagen,

dan is het wel onzekerheid. Nu, tien jaar later, is die onzekerheid nog minstens even groot.

We spreken Flip Rodenburg in zijn huurwoning in Kantens, waarover hij zegt: “Ik ben maar een huurder, geen eigenaar, maar het is wel mijn thuis.” Flip spreekt met passie over zijn tuin, waar hij een hoop tijd in heeft gestoken. Daar blijft niets van over wanneer zijn huis gesloopt

Behoefte aan zeggenschap en transparantie

wordt. Tien jaar onzekerheid, afwachten en de gedachte dat alles misschien over een paar maanden gesloopt kan worden, maakt dat je minder tijd gaat steken in het onderhoud. Flip heeft zijn tuin en al het moois dat hij had opgebouwd zien verrommelen. “En ondertussen heeft de verhuurder het onderhoud op een laag pitje gezet.”

Flip is een van het handjevol doelzmakers in Nederland: “Er zijn niet veel plekken waar mensen terecht kunnen voor het onderhoud van een doelzak, ik ben daar één van.” Hij heeft zijn eigen werkplaats gebouwd, waar hij zijn werk kan doen. De gedachte dat hij niet alleen zijn tuin, maar ook zijn werkplaats verliest bij sloop, maakt Flip boos en verdrietig. Radeloos ook, want zoals hij zegt: “Ik ben 72 en lichamelijk niet de fitste. Na twee keer verhuizen voor sloop en nieuwbouw, heb ik door alle stress niet de energie om alles weer op te bouwen.”

Voor Flip hoeft een nieuw huis niet. Hij voelt zich thuis in een oud huis, is opgegroeid in een huis uit de 16^e eeuw. Bovendien is volgens Flip “statistisch gezien de kans op een zware aardbeving enorm afgenomen en bovendien, als mijn huis de zware beving van 2012 aankan, dan zit het wel goed.” Alleen is dit niet zijn huis. Het huis is van de woningcorporatie.

Zeggenschap ervaart hij niet en de burens willen het nieuwe huis wél. Het zou al veel helpen als de corporatie transparant was en communiceerde. Er zijn zoveel data gecommuniceerd. In 2019 kwam het bericht dat het huis van Flip buiten de versterkingsopgave viel. Drie maanden later kreeg hij het bericht dat ze zijn huis definitief

toch gingen slopen. “Inmiddels geloof je ook gewoon niet meer wanneer er een datum wordt gecommuniceerd.”

“Ondertussen leef je constant in een bouwput.” Achter het huis van Flip zijn woningen versterkt, maar niet het hele blok. “Je weet dat de andere helft nog moet”. En bouwen betekent overlast, vooral die “blèrende radio’s.” Een

Ik ben maar een huurder, geen eigenaar, maar het is wel mijn thuis

realistische planning en een gedragen stedenbouwkundig plan ontbreekt. Flip: “In het stedenbouwkundig plan is niet gekeken naar de waterhuishouding. Onvoorziene zaken worden niet ingecalculleerd, daardoor treedt weer vertraging op en daarover wordt weer slecht gecommuniceerd.”

Wat Flip vooral zou willen is dat het “hele gedoe wordt afgeblazen, maar die optie wordt niet geboden.” De woning is niet van hem, waardoor hij het heft niet in eigen hand kan nemen, maar nu is zijn gevoel dat anderen over zijn leven beslissen. Flip wil als laatste graag nog meegeven: “Volgens de wet heb je als huurder recht op ‘ongestoord woongenot.’ Mijn woongenot is al tien jaar ernstig verstoord, maar daar heb ik tot nu toe geen enkele compensatie voor gekregen.”

Addy Rutgers woont in Norg, gemeente Noordenveld, een van de dertien gemeenten die onder Nij Begun vallen. Addy heeft zelf niet te maken gehad met schade aan zijn woning. Als maatschappelijk betrokken burger voelde hij wel de noodzaak zich ermee te bemoeien en zo zijn ook bij hem de gaswinning en de gevolgen daarvan onder de huid gaan zitten.

Enkele weken geleden ervaarde Addy een déjà vu. Hij was bij een bijeenkomst in het kader van Omgevingstraject Grijpskerk Norg. Daar ging het over kleinschalige gaswinning onder Norg en Langeloo. Daar zijn nog geen vergunningen voor verleend en SodM moet nog een advies uitbrengen, maar de sfeer van het gesprek erover deed hem denken aan de vele gesprekken die in Groningen zijn gevoerd voordat het kabinet besloot de gaswinning in het Groningenveld definitief te stoppen. “De mensen in de zaal waren behoorlijk overstuur. In

Nij Begun gaat het over problemen oplossen en ereschuld inlossen, maar ondertussen praten we nog steeds over gaswinning, in een gebied net buiten het gebied dat is bestempeld voor een Nij Begun. Leg dat maar eens uit.”

Addy werkte als erkend vakman, bouwkundig adviseur en verbinder en kwam ook later, als vrijwilliger, veel in aanraking met inwoners en ondernemers die met schade en versterken te maken hebben. In zijn beleving zou er in politiek en beleid veel meer aandacht moeten

Liefdevol zijn naar elkaar kost helemaal niks

zijn voor welzijn en mentale gezondheid. Het verhogen van de brede welvaart is weliswaar het hogere doel van Nij Begun, maar hij vraagt zich af op welke manier afwegingen worden gemaakt tussen de verschillende onderdelen van brede welvaart. “Wat is belangrijker? Economie of gezondheid? Ruimte of bedrijvigheid? Wie bepaalt welk onderdeel ondergeschikt is aan het andere en waarom? Mijn indruk is dat economische welvaart nog altijd een zware stempel drukt op besluitvorming.”

Addy is lang betrokken geweest bij het verzet tegen de gaswinning. Hij ervaarde dat verzet als emotioneel belastend, maar er waren ook heel mooie momenten. Bij de fakkeloptochten in Groningen was hij sfeerbeheerder. “Waar de groep die dagelijks op de barricaden stonden klein was, kwam hier ineens een hele mensen-massa op gang. Ik haalde daar veel energie uit. Na het besluit van Wiebes om het Groningenveld te sluiten ervaarde ik dat de actiebereidheid wegviel, het was niet meer nodig. Dat zag ik ook bij anderen.”

Het bloed kroop echter waar het niet gaan kan, want Addy ging zich met andere zaken bezighouden, waaronder de luchtvaart rondom Eelde. “De plannen rondom oefeningen met de F35’s van de Nederlandse Luchtmacht: het is weer hetzelfde verhaal. Modellen met data over geluidshinder prevaleren boven de ervaringen van de mensen die de vliegtuigen boven hun huizen horen. Wat denk je dat dat doet met mijn vertrouwen in de overheid?”

Over de toekomst is Addy ondanks al zijn ervaringen en zijn neiging op te komen voor burgers

in verzet positief. “Kijk om je heen. We wonen in zo’n prachtig gebied, wat hebben we nog meer nodig? We zouden moeten leren meer tevreden te zijn met wat we hebben, in plaats van te blijven jagen op wat we niet hebben. Als het goed is, is het goed. Ik hoop dat we in 2055, na 30 jaar Nij Begun, een samenleving hebben waarin we liefdevol zijn naar elkaar, respect voor elkaar hebben en echt samen leven. Dat kost helemaal niks!”

Inwoners laten meebeslissen zou al dikke winst zijn

Dat liefdevolle handelen is ook wat hij adviseert aan politici en beleidsmakers. Hij pleit voor veel meer transparantie en openheid en voor een overheid die inwoners daadwerkelijk betreft bij de planvorming en uitvoering van Nij Begun. “Bij voorkeur op de hoogste trede van de participatieladder, dat wil zeggen dat inwoners eigenaarschap krijgen, maar laten we eerst maar eens toewerken naar meebeslissen, dat zou al dikke winst zijn.”

Nog een laatste advies: “Zorg dat alle gelden van Nij Begun echt in de regio landen, bij inwoners, bij lokale ondernemers en bedrijven, zodat het geld steeds opnieuw rendeert. Dat zal wel lastig zijn met regels voor aanbesteding enzo, maar daar is vast een mouw aan te passen. Stel het als voorwaarde.”

STAAT VAN DE AANPAK

Verduurzaming, welzijn, economische ontwikkeling en vertrouwen

Nederland heeft een ereschuld aan Groningen, stelde de parlementaire enquêtecommissie naar de gaswinning in Groningen. De belangen van de inwoners van Groningen en Noord-Drenthe zijn jarenlang genegeerd. Het systeem om de gevolgen van de gaswinning en aardbevingen op te lossen faalde. De gevolgen voor mensen, huizen, gemeenschappen en de regio zijn enorm.

Het kabinet gaf in haar reactie op de uitkomsten van de parlementaire enquêtecommissie aan niet alleen te willen leren van de fouten die zijn gemaakt, maar dat het deze ook wil rechtzetten. Het oplossen van de problemen in Groningen begint bij schadeherstel en veiligheid. Maar er moet ook worden gewerkt aan perspectief, zodat huidige en toekomstige generaties kunnen wonen, werken en gezond ouder kunnen worden in Groningen en Noord-Drenthe.

Naast maatregelen om de schadeherstel- en versterkingsoperatie milder, menselijker en makkelijker te maken, neemt het Rijk daarom ook specifieke maatregelen gericht op het inlossen van de ereschuld en het bieden van perspectief. In gezamenlijk-

heid werken het Rijk en de regio Groningen en Noord-Drenthe dit pakket aan maatregelen uit in een Isolatieaanpak, een Sociale Agenda en een Economische Agenda.

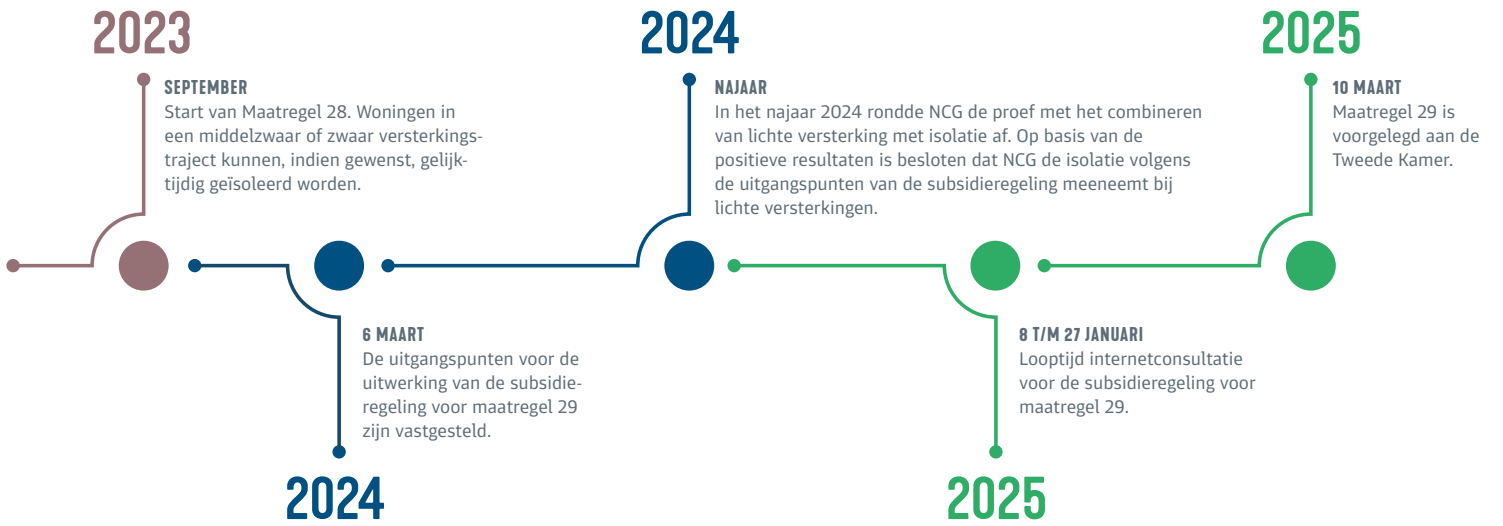
Het kabinet werkt aan een voorstel voor de wet Groningen, om wettelijk vast te leggen dat de Staat van Groningen en Noord-Drenthe jaarlijks de voortgang op de uitvoering van de maatregelen monitort. Momenteel is de uitvoering van het merendeel van de verschillende maatregelen nog in voorbereiding. In deze eerste Staat van Groningen en Noord-Drenthe staat daarom alleen de stand van zaken van de uitwerking van de Isolatieaanpak, Sociale Agenda en Economische Agenda beschreven. Naar verwachting kunnen vanaf 2026 daadwerkelijk de voortgang en de resultaten van de uitvoering van de maatregelen worden gemonitord.

De optelsom aan maatregelen in de kabinetsreactie moet leiden tot een herstel van het vertrouwen in de overheid. De afsluitende paragraaf van dit hoofdstuk gaat daarom ook in op de vraag hoe het anno 2025 is gesteld met het vertrouwen van inwoners van Groningen en Noord-Drenthe in de overheid.

ISOLEREN EN VERDUURZAMEN MAATREGEL 28 EN 29

In de kabinetsreactie Nij Begun werd door het kabinet geconstateerd dat het schrijnend is dat juist in Groningen en Noord-Drenthe sprake is van de grootste energiearmoede van Nederland. In afwachting van schadeherstel of versterking stelt een groot aantal huiseigenaren investeringen in verduurzaming uit. Ook is het zo dat woningen in Groningen en Noord-Drenthe gemiddeld ouder en groter zijn dan elders in Nederland. Daardoor gebruiken ze meer energie. Bovendien ligt het gemiddelde inkomen van huishoudens in deze regio lager dan het landelijke gemiddelde. Door deze combinatie van factoren voelt het kabinet de morele verplichting om inwoners in dit gebied te helpen met het nemen van isolatiemaatregelen die hun energierekening omlaag brengen en het wooncomfort vergroten. Met twee specifieke maatregelen wil het Rijk hier in samenwerking met de regio invulling aan geven.

WAT IS ER TOT NU TOE GEBEURD?

Maatregel 28

Een maatregel (in de vorm van extra middelen en taken voor NCG) waarbij woningen in het aardbevingsgebied van Groningen, die nog een middelzware of zware versterking nodig hebben, gelijktijdig worden geïsoleerd om ze aardgasvrij-gereed te maken. De insteek is dat dit gebeurt zonder de versterkingsoperatie te vertragen.

Maatregel 29

Een subsidieregeling om woningeigenaren te stimuleren om aan de slag te gaan met de isolatie van hun woning. In 10 jaar tijd moeten in totaal 300.000 woningen (zowel koopwoningen als huur) voldoen aan de isolatiestandaard die nodig is om woningen aardgasvrij te kunnen maken. De regeling komt beschikbaar voor woningeigenaren die niet in aanmerking komen voor maatregel 28. Het gaat om inwoners van alle gemeenten in de provincie Groningen en van de Noord-Drentse gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld. Bij bewoners met een lichte versterking voert NCG de isolatie uit volgens de uitgangspunten van de subsidie.

HET RESULTAAT: DE MAATREGELEN

28. Woningen die nog versterkt moeten worden aardgasvrij(-gereed) maken

Maatregel 28 combineert zware- en middelzware versterkingen van woningen met het isoleren ervan. Wanneer de bouwtijd in het kader van de versterking minimaal 4 maanden duurt en de bewoners langdurig niet thuis kunnen wonen, komen de bewoners in aanmerking voor maatregel 28. Het doel is dat deze woningen na één periode van verbouwing versterkt zijn en zijn voorbereid op een toekomst zonder aardgas (aardgasvrij-gereed). NCG werkt samen met bewoners die nog in de versterking zitten aan het vinden van een passende oplossing per woning. Deelname aan de verduurzaming is vrijwillig: bewoners beslissen zelf of ze er gebruik van willen maken.

29. Verduurzamingsstimulering voor woningen in Groningen en Noord-Drenthe

Deze maatregel richt zich vooral op het krijgen van een lagere energierekening voor inwoners van de 13 gemeenten. Daarom is er voor maatregel 29 een bedrag van € 1,65 miljard beschikbaar gesteld. Dat is ongeveer het dubbele van wat elders in Nederland aan subsidie beschikbaar is. Naast het verminderen van energiearmoede, gaat het ook om het verbeteren van de leefomstandigheden en het verhogen van het wooncomfort.

Met maatregel 29 kunnen alle huiseigenaren in het gebied in Groningen en Noord-Drenthe subsidie krijgen voor het isoleren van woningen wanneer hun huis *nog niet voldoet aan de standaard voor woningisolatie*. Deze 'standaard' geeft aan of een huis voldoende geïsoleerd is om aardgasvrij te kunnen verwarmen.

Woningeigenaren binnen het versterkingsgebied, en zij die maximaal 140% van het wettelijk minimumloon verdienen krijgen 100% subsidie. Het maximum is € 40 duizend.

Woningeigenaren in de rest van het aardbevingsgebied in de provincie Groningen en drie gemeenten in Noord-Drenthe krijgen voor noodzakelijke maatregelen tot 'de standaard' een subsidiebijdrage van 50%, tot maximaal € 20 duizend.

Voor huurders van woningcorporaties komt er geld beschikbaar voor isolatie via de woningcorporatie. Voor de woningcorporaties is in totaal € 222 miljoen gereserveerd. Woningen met energielabel E, F en G worden door woningcorporaties uiterlijk in 2028 versneld geïsoleerd, volgens de Nationale Prestatie Afspraken. De isolatiemaatregelen mogen niet tot hogere huren leiden. Huurders moeten dus zelf voordeel hebben door lagere energiekosten.

De maatregel moet nog ingaan, maar in de aankondiging (maart 2024) werd aangegeven dat mensen niet hoefden te wachten met isoleren en vast konden beginnen. Er kan met terugwerkende kracht subsidie worden ontvangen voor isolatie vanaf 25 april 2023. Na de publicatie van de subsidieregeling kon tussen 8 en 27 januari 2025 gereageerd worden op de maatregel via een internetconsultatie. Er bleken veel vragen en onduidelijkheden te zijn over wat wel en niet gesubsidieerd gaat worden. Op basis van de consultatie is de regeling aangepast.

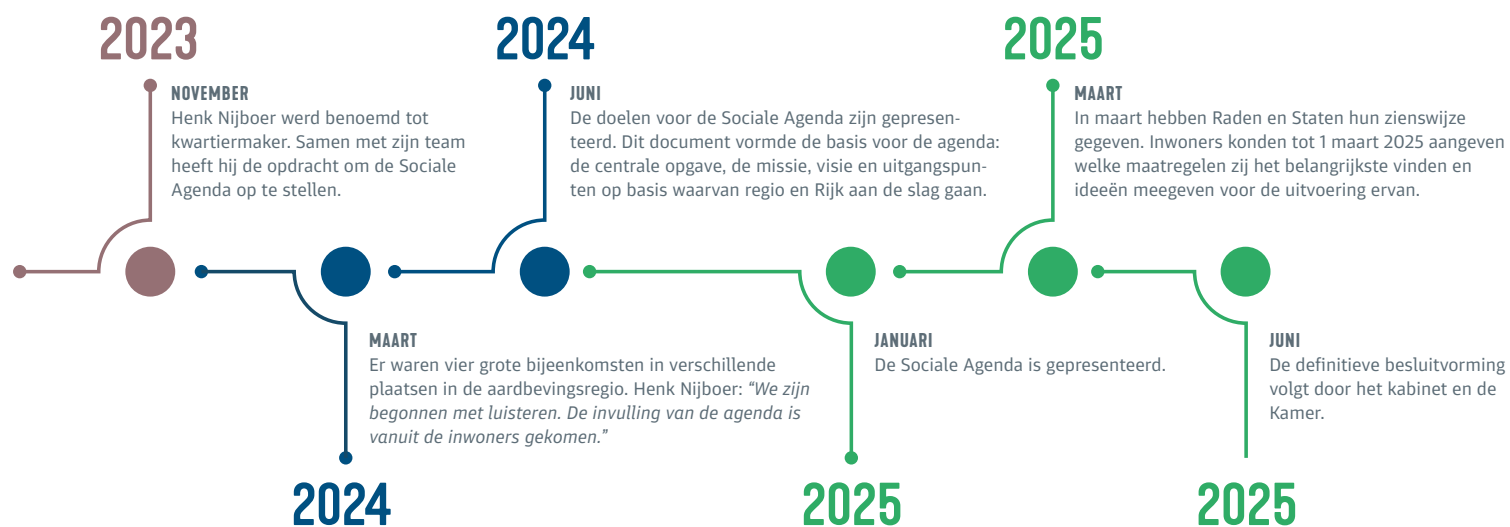
HOE VERDER?

De subsidieregeling is op 10 maart 2025 voorgelegd aan de Tweede Kamer. Het is mogelijk dat de regeling daarna nog wijzigt. Het doel is dat de regeling in mei van kracht wordt. In juni kunnen woningeigenaren die hebben geïsoleerd met terugwerkende kracht subsidie aanvragen. Na de zomer wordt de regeling, gefaseerd per postcode, opengesteld voor nieuwe aanvragen.

DE SOCIALE AGENDA MAATREGEL 34

De Sociale Agenda is een belangrijk onderdeel van de kabinetsreactie, gericht op het bieden van nieuw perspectief en op het verbeteren van de brede welvaart in de regio. In totaal is er € 3,5 miljard te besteden gedurende dertig jaar. Dit geld wordt geïnvesteerd in het verbeteren van (mentale) gezondheid, de leefbaarheid, kansen voor kinderen en jongeren. Daarnaast wordt er gewerkt aan meer werk en minder armoede. Een goede afstemming met de Economische Agenda is belangrijk.

WAT IS ER TOT NU TOE GEBEURD?

HET RESULTAAT: DE SOCIALE AGENDA

Het doel van de Sociale Agenda is om de gezondheid, kansen voor kinderen, leefbaarheid en bestaanszekerheid substantieel te verbeteren. Er is gekozen voor een focus op fundamentele, langlopende projecten met zekerheid van dertig jaar financiering. Belangrijk daarbij is de structurele inzet. Voor een deel gebeurt dat zonder te veel kaders en regels, zodat mensen zelf kunnen kiezen wat het belangrijkste is voor hun eigen gemeenschap. De agenda heeft in het bijzonder aandacht voor samenredzaamheid, gemeenschapszin en trots. Op basis van de gesprekken met inwoners, professionals en experts komt de Sociale Agenda tot drie fundamenten die de agenda vormen:

- 1. Het stimuleren van gemeenschapszin en trots.** Inwoners krijgen meer vertrouwen en steun voor bestaande initiatieven. Er wordt geïnvesteerd in ontmoetingsplekken. Ook komt er budget voor maatschappelijke, culturele en sportieve activiteiten.
- 2. Er eerder bij zijn.** Kinderen op de basisschool krijgen meer lestijd, met extra uren voor muziek, sport en persoonlijke ontwikkeling. Door eerder hulp te bieden op school, in de wijk en tijdens de zwangerschap kunnen grotere problemen worden voorkomen.
- 3. Fundamentele problemen structureel aanpakken.** Langlopende programma's richten zich op het bestrijden van armoede, schulden en laaggeletterdheid. Investerings in lees- en digitale vaardigheden helpen inwoners vooruit. Mensen in armoede krijgen begeleiding van buddy's en er komt extra aandacht voor het voorkomen van schooluitval.

WELKE ROL HADDEN INWONERS, BEDRIJVEN EN MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES?

Tijdens vier grote bijeenkomsten, met in totaal meer dan 700 inwoners en betrokkenen, gingen de kwartiermaker en zijn team in gesprek met de regio. Daarnaast voerden ze honderden individuele gesprekken en organiseerden ze sessies met jongeren. Ze vonden het van belang eerst te luisteren. Steeds opnieuw kwam naar voren dat gemeenschapszin en trots essentiële waarden zijn die mensen in de regio waarderen. De agenda is dan ook, zoals de kwartiermaker het omschrijft, 'Soamen Moakt'.

Jongeren vroegen in het bijzonder aandacht voor de mentale gezondheid en het beperken van stress. Aandacht voor mentale gezondheid komt in de agenda bijvoorbeeld tot uiting in de inzet van brugfunctionarissen in het onderwijs, sportcoaches, het tegengaan van schooluitval en initiatieven zoals 2BE, een organisatie die jongeren tussen de 11 en 27 jaar ondersteunt in de regio Eemsdelta en Oost-Groningen.

HOE VERDER?

"In 2025 gaan we aan de slag met de uitwerking en uitvoering van de agenda. We willen zorgen dat inwoners echt gaan merken dat er wat gebeurt. Belangrijk is dat het geld daar terecht komt waar het is bedoeld en dat verspilling wordt voorkomen. We sluiten zoveel mogelijk aan bij bestaande, mooie initiatieven. Voor bestaande programma's zoals de *Tijd voor Toekomst* is het immers belangrijk dat die zonder onderbreking door kunnen gaan. Daarnaast is het belangrijk goed in de gaten te houden wanneer de agenda een succes is. We zullen goed monitoren of de gemaakte afspraken worden gehaald en of we de doelen bereiken," aldus Henk Nijboer.

CONCEPT ECONOMISCHE AGENDA MAATREGEL 35

De regio heeft een economische impuls nodig. Er is een grote stap nodig om de regio duurzaam economisch te versterken. Daarom zet het kabinet in aanvulling op en ter versterking van de Sociale Agenda in op een Economische Agenda. Voor de Economische Agenda is tot 2055 in totaal € 4,5 miljard beschikbaar. Het meeste daarvan, € 3,25 miljard, is bedoeld voor een investering van dertig jaar in sleutelprojecten voor de versterking van de economische structuur. De overige € 1,25 miljard is bedoeld voor extra ondersteunende investeringen. Dit helpt om de agenda sneller uit te voeren en belangrijke randvoorwaarden te realiseren.

HET RESULTAAT: DE CONCEPT ECONOMISCHE AGENDA

De Economische Agenda is uitgewerkt in de vorm van een investeringskader. Dat betekent dat de agenda richting geeft aan toekomstige financiële besluiten en dus aan hoe het geld gebruikt moet worden om de economische structuur van Groningen en Noord-Drenthe de komende dertig jaar te versterken.

De agenda heeft vijf doelen. Samen met de doelen van de Sociale Agenda moeten deze doelen ervoor zorgen dat de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe binnen dertig jaar minstens op het landelijk gemiddelde komt. Om de doelen te bereiken, geeft de Economische Agenda ruimte om te investeren in onderwijs,

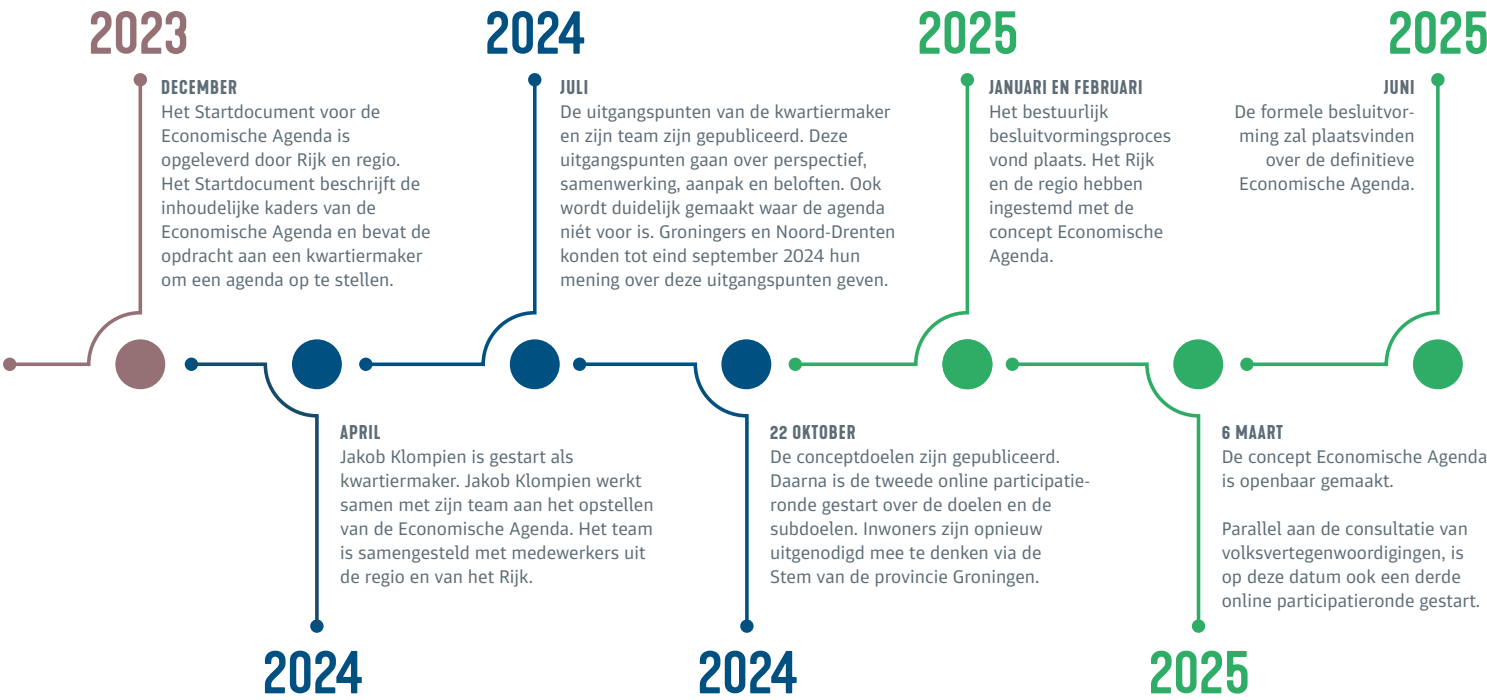
kennis en arbeidsmarkt, het vestigingsklimaat, digitalisering en profilering. Daarnaast is er ook ruimte voor investeringen in specifieke sectoren, zoals duurzame energie, gezondheid, landbouw, industrie en vrijetijdseconomie.

Door al deze investeringen samen moet er in de praktijk meer bedrijvigheid, innovatie en kennisontwikkeling ontstaan. Ook wordt de export versterkt en moeten ondernemers, kennisinstellingen en overheden elkaar beter kunnen vinden en samenwerken. De ambitie is dat er zo een economie ontstaat die volop bijdraagt aan de welvaart en het welzijn van de inwoners van Groningen en Noord-Drenthe.

Tot slot beschrijft de Economische Agenda hoe de uitvoering van de agenda wordt georganiseerd. Deze structuur wordt in de loop van 2025 verder uitgewerkt.

WAT IS ER TOT NU TOE GEBEURD?

WELKE ROL HADDEN INWONERS, BEDRIJVEN EN MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES?

Jakob Klompier: *“Opvallend veel mensen en partijen hebben in de afgelopen periode over het eigen belang heen durven kijken en groot durven denken. Alleen met die inzet is het ons gelukt een inhoudelijk breed gedragen Economische Agenda met advies voor de uitvoering op te leveren”*

Voor een succesvolle uitvoering van de agenda is een brede samenwerking en veel draagvlak nodig. Daarom heeft de kwartiermaker samen met zijn team veel mensen gesproken. Ze bezochten congressen, gingen op werkbezoek en voerden gesprekken met ondernemers, bestuurders, belangenorganisaties en inwoners. Daaronder waren ook veel jongeren en scholieren. Daarnaast spraken ze met kennisinstellingen en andere experts uit de praktijk en wetenschap, zowel individueel als in groepen.

Niet alleen deze gesprekken hebben de agenda gevormd. Ook verschillende (wetenschappelijke) onderzoeken en analyses over de sociaaleconomische situatie van de regio zijn gebruikt bij het opstellen van de agenda.

HOE VERDER?

“Samen met de overheden, kennisinstellingen, bedrijven, inwoners en maatschappelijke organisaties werken we in het restant van dit jaar toe naar een concreet uitvoeringsplan voor de komende periode. We richten een structuur in waarlangs het plan kan worden uitgevoerd en geven de instrumenten die we nodig hebben om daadwerkelijk resultaten te kunnen behalen verder vorm. Zodanig dat we vanaf 2026 volop klaar zijn om jaarlijks € 100 miljoen te investeren in de economische versterking van de regio,” aldus Jakob Klompier

Op 16 december 2024 kwamen 100 jongeren van uit het mbo en voortgezet onderwijs samen tijdens een Tienskipdag. Tienskip is een stichting die zich inzet voor het verkleinen van de kloof tussen jongeren en (lokale) democratie. De jongeren vertelden aan de kwartiermaker en zijn team welke doelen van de Economische Agenda zij het belangrijkst vinden.

VERTROUWEN EN FUNCTIONEREN VAN DE OVERHEID

Er zijn in Nij Begun specifieke maatregelen (maatregel 36 tot en met 50) opgenomen, die in combinatie met de overige maatregelen, moeten leiden tot een herstel van vertrouwen in de overheid. Een sterke sociale samenhang is cruciaal voor een goed functionerende samenleving en brede welvaart. Dit gaat niet alleen over relaties tussen mensen, maar ook over vertrouwen in de overheid en het rechtssysteem. In het gaswinningsgebied is dat vertrouwen ernstig geschaad.

HOE STAAT HET MET JULLIE VERTROUWEN IN DE OVERHEID?

HET VERTROUWEN IN DE OVERHEID IS BESCHADIGD

Veel bewoners moesten jarenlang vechten om erkenning en een gevoel van rechtvaardigheid. Kinderen en jongeren groeiden op met aardbevingen, terugkerende schade aan hun woningen en ouders die geen hulp kregen. Hierdoor zijn meerdere generaties tekortgedaan in hun kwaliteit van leven en heeft het wantrouwen in de overheid zich verdiept. De manier waarop de overheid met de gaswinning en de afhandeling van schade is omgegaan, heeft inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen sceptisch gemaakt over nieuwe politieke beloften. In Noord-Nederland speelt, naast de moeizame erkenning van schade, de armoede in de Veenkoloniën en de groeiende kloof in ontwikkelkansen en voorzieningen tussen krimpgebieden en economisch sterkere regio's. Landelijke kwesties, zoals de toeslagenaffaire en de opvangcrisis van asielzoekers, versterken het gevoel dat de overheid ver weg staat van de lokale werkelijkheid.

WAAR STAAN WE NU?

Vertrouwen in landelijke instituties lager dan landelijk

Het vertrouwen in landelijke instituties, zoals de Tweede Kamer, politie en rechters, is in Groningen lager dan het landelijke gemiddelde. Volgens de Brede Welvaart Monitor Groningen en Drenthe (2024) vertrouwt 58% van de Groningers deze instituties en 59% van de Drenten, tegenover 61% landelijk. Binnen de provincies zijn er grote verschillen: in de gemeente Groningen is het vertrouwen met 65% het hoogst, terwijl in Eemsdelta slechts 49% van de inwoners vertrouwen heeft in deze instituties. In Drenthe hebben inwoners van de gemeente Tynaarlo het meeste vertrouwen in instituties (65%).

Veel Groningers voelen zich onvoldoende vertegenwoordigd door de landelijke politiek. Uit een peiling onder het Groninger Panel begin 2025

blijkt dat meer dan de helft van de Groningers vindt dat de politiek niet weet wat er speelt onder de bevolking. Daarnaast vindt 62% dat politici onvoldoende rekening houden met bepaalde groepen in de samenleving, terwijl slechts 15% van de Groningers zich daadwerkelijk vertegenwoordigd voelt.

Meer vertrouwen in lokaal bestuur dan in landelijke instanties

Naast landelijke instituties speelt ook het vertrouwen in regionale en lokale overheden een belangrijke rol. Het provinciale en gemeentelijke bestuur hebben directe invloed op de leefomgeving en worden vaak beter beoordeeld. Onderzoek door *Gronings Perspectief* (2025) toont aan dat 46% van de Groningers vertrouwen heeft in de Rijksoverheid, terwijl 68% vertrouwen heeft in de provincie en 71% in de eigen gemeente. Ook blijkt dat bewoners met meervoudige schade aanzienlijk minder vertrouwen hebben (*Gronings Perspectief*, 2024).

HOE WERKT HET KABINET AAN HERSTEL?

De optelsom van specifieke maatregelen en maatregelen binnen versterking, schade, isolatieaanpak, sociale agenda en economische agenda moet volgens het Rijk leiden tot herstel van vertrouwen. Het kabinet wil het vertrou-

wen herstellen door in gesprek te blijven met de inwoners van Groningen en Noord-Drenthe en door concrete resultaten te laten zien. Dit sluit aan bij aanbeveling 11 van de parlementaire enquêtecommissie. Volgens het kabinet kan het vertrouwen van gedupeerden alleen terugkomen als de overheid en uitvoeringsinstanties hen vanaf het begin serieus nemen. De enquêtecommissie wees erop dat de aanpak van schadeafhandeling en versterking vaak nieuwe stress, onzekerheid en emotionele schade heeft veroorzaakt. Daarom gaf het kabinet in Nij Begun aan te kiezen voor een fundamentele verandering: *geen belastende procedures meer, geen onnodige controles, geen eindeloze discussies over de causaliteit van individuele schades, niet sturen op geld, maar op resultaat* (Nij Begun, pagina 8).

Om dit te waarborgen, zet de overheid verschillende maatregelen in om transparanter, verantwoordelijker en effectiever te werken. De wetgeving richt zich op het vastleggen van duidelijke processen, het betrekken van belanghebbenden en het garanderen van financiële middelen. Op deze manier wil het kabinet een overheid creëren die betrouwbaarder en beter in staat is om de gevolgen van de gaswinning aan te pakken en het vertrouwen van inwoners te herstellen.

Martin Jurna woont en onderneemt in Loppersum. Hij heeft al decennia een kapperszaak in het hart van Loppersum en is een actief dorpsbewoner. Het pand waarin hij woont en werkt moet worden versterkt.

De impact van de versterking op kleine ondernemers wordt onderschat

potentiële overnamekandidaat van mijn zaak is in de loop der jaren afgehaakt. Constant moet er weer onderhandeld worden. De mate waarin je daar als inwoner in slaagt, bepaalt de uitkomst. Als je alleen komt om geld te besparen voor NCG, daar heb ik geen zin meer in. Het tijdspad verandert ook steeds, zo kun je geen afspraken maken en zo ga ik geen verbouwing plannen."

Voor de impact op ondernemers is volgens Martin te beperkt aandacht. Te kleine tijdelijke units, geen compensatie voor kosten van vrije dagen voor werknemers die moeten verhuizen naar tijdelijke woningen zijn voorbeelden van gevolgen van de versterkingsoperatie, die financieel allemaal optellen. NCG lijkt dat in de ogen van Martin niet te begrijpen. Dit brengt onzekerheid en stress met zich mee. Daarnaast benoemt hij dat de tijdelijke afwezigheid of verplaatsing van bedrijven in het dorp ook gevolgen heeft voor de gemeenschapsdynamiek: de afname van het aantal inwoners, de toename van gezondheidsproblemen en verlies van vertrouwen in de overheid.

Martin is ook hoopvol. Ondanks alles is er toch ook nog steeds een sterk gemeenschapsgevoel in Loppersum. Er is hoop voor de toekomst, vooral als de situatie eenmaal is opgelost. *"Je blijft er maar in zitten én er constant mee bezig. Tevredenheid is er alleen bij mensen die klaar zijn, maar tot die tijd is het een strijd. Of over de betaling of over wat ze willen. Dit hele proces is zeer onprettig. En als je klaar bent, dan heb je opluchting. Je krijgt wel een beeld van mensen om je heen, veel spanning en soms na afloop toch opluchting en tevredenheid."*

Martin geeft aan dat er te weinig steun is vanuit de overheid om de moeilijkheden van het proces aan te pakken. Er wordt een verschil ervaren in de behandeling van mensen, afhankelijk van hun onderhandelingspositie. Dit geldt zowel voor individuele inwoners als voor ondernemers. *"Maar ik snap niet waarom ze zo moeilijk doen, wanneer je als inwoner eerlijk en oprecht bent. Waarom doen ze dan zo moeilijk."*

Martin denkt dat het proces nooit gelijkheid geeft voor iedereen en dat de overheid weinig begrip toont voor de daadwerkelijke impact van de versterkingsmaatregelen, vooral voor kleinere ondernemers. Het is niet eerlijk, maar gelijkheid in het proces en in de besluiten is tegelijkertijd een illusie, aldus Martin: *"Mensen zijn verschillend, huizen zijn verschillend, daarom is de vergoeding ook verschillend"*.

Tevredenheid is er alleen bij mensen die klaar zijn, maar tot die tijd is het een strijd

Ondanks het feit dat een potentiële overnamekandidaat van de kapperszaak door alle onzekerheid rondom de versterking en tijdelijke verhuizing is afgehaakt, is Martin hoopvol voor de toekomst: *"Ik heb nog wel hoop dat het goed komt, maar het duurt gewoon wel heel lang, het verandert je wel, dat kan niet anders."*

Martin heeft sinds 2008, direct vanaf de eerste beving te maken gehad met schade aan zijn woning en bedrijf, en eigenlijk waren er direct onduidelijkheden over herstel- en compensatieplannen. *"Ik zag vanaf mijn bed het plafond scheuren. En nog steeds, bij de laatste aardbeving stonden we weer buiten om te kijken wat er gebeurde. Hoe we dit verhaal kunnen samenvatten...? Je komt papier tekort, de verhalen beginnen eigenlijk al voor de eerste beving 3,6 op de schaal van Richter. Vanaf Huizinge in 2012 begon het echt te lopen, maar inmiddels is het al 2025."*

Frustraties komen bij hem vooral door lange wachttijden, slechte communicatie en onduidelijke procedures van instanties als NAM, NCG en het IMG. *"Je voelt je soms weleens machteloos en onbegrepen, vooral wanneer het gaat om de compensatie en de aangedragen tijdelijke woon- en werkoplossingen."*

Met name als het gaat om mogelijke compensatie voor de tijdelijke onderbreking van de bedrijfsvoering bij versterkingswerkzaamheden, vindt Martin het onbegrip van betrokken ambtenaren bijna niet te begrijpen. *"Al mijn bedrijfsplannen moesten worden aangepast, een*

Albert Hartman (57) woont en werkt in Zeerijp. Hij is eigenaar van een akkerbouwbedrijf. In zijn spaarzame vrije tijd ondersteunt hij zijn vrouw en haar compagnon, die op het erf een zorginstelling hebben voor kinderen en jongeren van 6 tot 18 jaar die zijn uitgevallen binnen het regulier onderwijs.

We treffen Albert aan in de tijdelijke noodwoning op zijn erf. Al in 2015 ontvingen Albert en zijn vrouw de eerste berichten dat de gebouwen op het erf aanpassingen nodig hadden om zwaardere aardbevingen veilig te kunnen doorstaan.

“Het echte besef dat de situatie voor ons eigen gezin én de jongeren die hier worden begeleid niet veilig was, kwam door een brief eind 2018. Toen wij in 2019 ook vanuit de gemeente werden bericht dat wij op de lijst met verhoogd risico stonden, was de maat vol. We konden niet langer wachten, we moesten zelf met een oplossing komen.”

Albert geeft aan dat er in de eerste jaren na 2015, op veel onderzoek na, weinig is gebeurd. Na sterk aandringen heeft de projectleider van NCG in 2020 goedkeuring gegeven dat zij zelf voor een passende noodvoorziening voor de zorginstelling zouden zorgen. Tot die tijd vond de begeleiding van de jongeren plaats vanuit één van de daarvoor ingerichte schuren op het erf.

“Eigenlijk was NCG best wel blij met ons voorstel dan maar zelf een tijdelijke oplossing te regelen. Ze gaven aan nooit op zo'n korte termijn vanuit de eigen organisatie met een noodoplossing te kunnen komen. We spraken af dat wij zelf de

Laat de Agenda's niet de aandacht afleiden van de versterking

noodgebouwen aan zouden kopen en dat ook de rentelasten van de benodigde lening voor rekening waren van NCG.”

Albert geeft aan dat het in de jaren daarna een gevecht is geweest om, ondanks de afspraken, de investering vergoed te krijgen. De belangrijkste verklaring in de ogen van Albert is dat juristen van NCG vastliepen in de uitvoering van de door de eigen projectleider gemaakte afspraken. Dit maakt dat tot op de dag van vandaag de rentelasten nog altijd niet zijn vergoed.

“Niemand is bij NCG gaan werken om het ons moeilijk te maken. Wij hadden het geluk dat we in de positie zaten dat we zelf de regie konden blijven houden. We hebben risico genomen en met de hulp van de bank zelf veel vooruit betaald. Je uitgangspositie is bepalend, ondernemers die het minder hebben getroffen zijn volledig overgeleverd aan NCG. Het is niet eerlijk.”

Als gevolg van inspectierapporten die niet compleet zijn, onduidelijkheid over indexering van kosten, verandering van projectleiders en hernieuwde constructieberekeringen, verloopt de sloop-nieuwbouw van de gebouwen moeizaam. Dat sinds de aardbevingen ook één van zijn percelen te nat is geworden voor akkerbouw, heeft Albert min of meer geaccepteerd. Hij heeft niet langer de energie om ook hier weer opnieuw het gevecht over aan te gaan.

Samen met de gemeente wordt op dit moment gezocht naar een permanente plek voor de begeleiding van de kinderen en jongeren. Door een forse groei van de activiteiten, kan in ieder geval niet terug worden gegaan naar de inmid-

dels versterkte schuur. Een verbouwing van de huidige noodlocatie, met omzetting naar een permanente vergunning, is één van de mogelijkheden. Een nieuwe start op een andere plek in de gemeente ook.

“De alternatieven die nu voorliggen hebben totaal verschillende prijskaartjes. Wij hebben duidelijke kaders nodig van NCG: wat is binnen schade door versterking mogelijk? Zolang dit niet helder is, kunnen wij geen plannen voor de komende jaren maken.”

Je uitgangssituatie is bepalend, ondernemers die het minder hebben getroffen zijn volledig overgeleverd aan NCG

Ondanks de onzekerheid ziet Albert de toekomst rooskleurig in. Met Nij Begun heeft hij niet veel. Albert geeft aan dat de agenda's niet de aandacht moeten afleiden van de versterkingsoperatie. Voor beleidsmakers heeft hij nog wel een laatste tip: *“Kijk om je heen! Deze regio is prachtig. Begin er mee om voor elke woning die in de versterking wordt gesloopt één extra woning terug te zetten. Het is nu voor inwoners die hier geboren zijn lastig om een huis te vinden.”*

*Kijk om je heen!
Deze regio is
prachtig.*

Albert Hartman

VERANTWOORDING

Het kabinet markeert Nij Begun met vijftig concrete maatregelen. In het kader van ‘Geen beloften zonder daden meer’ heeft het kabinet toegezegd om jaarlijks verantwoording af te leggen over de voortgang en geboekte resultaten middels de Staat van Groningen en Noord-Drenthe.

Onze opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025 was vooral verzamelen en beschrijven op basis van gegevens die zijn aangeleverd door de opdrachtgever, NCG, het IMG en de kwartiermakers van de sociale en economische agenda. De verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van deze gegevens, en van de rapportages die daarop zijn gebaseerd, ligt bij deze instanties. Onze werkzaamheden bestonden uit het verza-

melen, verwerken, ordenen en samenvatten van zowel cijfermatige als beschrijvende gegevens. Dit hebben we aangevuld met gesprekken met inwoners. De gegevens die zijn verwerkt in de monitor waren beschikbaar tot en met 7 maart 2025. Informatie die na deze datum beschikbaar kwam, is niet meer meegenomen.

Een nadere toelichting op deze werkzaamheden volgt hieronder.

1

VOORTGANG PROBLEMEN OPLOSSEN SCHADE EN VERSTERKEN

Om definitieve data over 2024 van zowel het IMG als NCG te krijgen, heeft er tweewekelijks een dataoverleg plaatsgevonden. Beide uitvoeringsinstanties werken met complexe data op individueel niveau en werkten in dezelfde periode aan hun jaarverslag. Begin maart zijn de definitieve cijfers ontvangen. Door verdere analyse en opschoning is het mogelijk dat de data in de jaarverslagen van de uitvoeringsinstanties licht afwijken van de data die begin maart geleverd is. Er is geen aanvullende primaire data verzameld.

- A. Data voor hoofdstuk schadeherstel: het IMG heeft hiervoor een draaitabel aangeleverd met de aantallen (o.a. meldingen, toegekend, afgewezen, afgerond) per gemeente en het totaal. Er is onderscheid gemaakt tussen het resultaat van 2024 en het totaal sinds de start van het IMG (peildatum 31 december 2024). De dataset is gebaseerd op de jaarcijfers van 2024 en de ADR (Audit Dienst Rijk) voor eerdere jaren. De uitgekeerde bedra-

gen zijn geleverd voor het totaal en de drie overkoepelende domeinen (fysieke schade, waardedaling en immateriële schade). De uitgekeerde bedragen voor de regelingen binnen die domeinen zijn niet bekend. Voor klanttevredenheid hebben we de kerncijfers ontvangen, deze zijn integraal overgenomen.

- B. De data van NCG hebben we als statistieken overgenomen uit het jaarverslag (maandrapportage van december 2024). Voor klanttevredenheid hebben we gewerkt met het publiek beschikbare rapport van Enneüs.
- C. Het SodM werkt aan hun verslag over NCG op basis van het interne dashboard van NCG. De ‘0.9’ versie hiervan is met ons gedeeld, waarmee de conclusies van het hoofdstuk over versterken beter geduid konden worden. Omdat de data in het verslag van de toezichthouder nog voor een feitencheck bij NCG lag op de uiterlijke datum van 7 maart, zijn deze cijfers niet opgenomen in dit rapport.

2

FOCUSGROEPEN TWEE GROEPSGESPREKKEN

In een uitvraag van het Inwonerspanel van Sociaal Planbureau Groningen is een oproep gedaan om in gesprek te gaan. Het Groninger Panel bestaat uit ruim 6.000 inwoners. Het is een afspiegeling van de Groninger bevolking van 18 jaar en ouder. Het is een mix van jongeren, ouderen, verschillende opleidingsachtergronden, mannen, vrouwen, mensen met veel geld en mensen met minder geld uit alle Groninger gemeenten. (Voor meer informatie verwijzen wij naar de site van Sociaal Planbureau Groningen). In januari 2025 kregen de panelleden een reguliere vragenlijst (in dit geval over de

3

bekendheid, de waardering en het vertrouwen in Nationaal Programma Groningen). De respons op deze vragenlijst was 39%. Panelleden kregen de vraag of zij wilden meewerken aan een vervolgonderzoek. Met twee vragen is bepaald of geïnteresseerden konden deelnemen:

- A. Had u in 2024 een lopend schadedossier bij het IMG? Of is uw schadedossier in 2024 afgewezen of afgerond door het IMG?
- i. Van welke regeling van het IMG maakt u gebruik of heeft u gebruik van gemaakt?
- B. Wordt, of is uw woning (als eigenaar of huurder) of (agraris) bedrijfspand door NCG versterkt?
- i. Waar in het proces van versterken bevindt u zich?

Deze vragen leidden tot 157 mogelijke deelnemers. Na aanschrijving bleven er 22 potentiële deelnemers over. Uiteindelijk deden negen respondenten mee in de focusgroep over versterking en zeven respondenten spraken met ons over schade. Bij navraag bleek dat veel mensen uit het aardbevingsgebied onderzoeksmoe zijn. Ze hebben er doorgaans al veel over gesproken en zien geen meerwaarde in deelname. Er is al zoveel gezegd over deze dossiers en er is nog niet veel verandering gekomen.

De respondenten in beide focusgroepen zijn op basis van aanmelding geselecteerd en er is verder geen mogelijkheid geweest de groep in te delen om de representativiteit te vergroten. In totaal deden er 13 mannen mee en twee vrouwen, alle respondenten vielen in de leeftijdsgroepen 35-49 jaar en 50+. De uitkomsten van de focusgroepen zijn niet representatief, maar geven een anekdotisch beeld van hoe gedupeerden in Groningen zich kunnen voelen en hoe de basis van het vertrouwen in de overheid is in dit gebied.

IN BEELD BRENGEN VAN DE STAAT VAN DE AANPAK OP VERDUURZAMING, WELZIJN EN ECONOMISCHE ONTWIKKELING EN STAAT VAN HET VERTROUWEN IN DE OVERHEID

Voor maatregel 28 en 29 hebben we gebruik gemaakt van de beslisnota, beleidsbrieven en conceptregeling voor maatregel 29. Er hebben twee gesprekken plaatsgevonden met de betrokken rijksambtenaren. De eerste als toelichting op

de documenten, de tweede ter validatie van de concepttekst voor de Staat van Groningen en Noord-Drenthe.

Voor de Sociale Agenda (maatregel 34) hebben we de publieke documentatie verwerkt, evenals de uiteindelijke agenda. Daarnaast heeft een gesprek plaatsgevonden met de kwartiermaker en de coördinator van de kwartiermakerij.

Voor de Economische Agenda volgde een vergelijkbaar proces. Op basis van de openbare documenten en een gesprek met de coördinator van de kwartiermakerij is een concepttekst opgesteld.

Alle teksten zijn door de betrokkenen gecontroleerd op feitelijke juistheid.

OPSTELLEN VAN DE BIBLIOGRAFIE
STAAT VAN DE KENNIS

We hebben een inventarisatie gedaan van recent uitgekomen rapportages en artikelen. We hebben als criterium gehanteerd dat ze moeten zijn uitgekomen in 2024 of de eerste maanden van 2025. We namen alleen rapporten, publicaties en wetenschappelijke artikelen op. Dat betekent bijvoorbeeld geen nieuwsberichten of opiniestukken. Ons startpunt betrof *De Staat van Groningen: een inventarisatie van het Noord-Nederlandse monitoren onderzoekslandschap* van Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. Inhoudelijk zochten we naar een directe link met één van de zes pijlers uit de notitie van het Kennisplatform. De inventarisatie is besproken met en aangevuld door het Kennisplatform.

Het hoofdstuk 'Staat van de kennis' is bedoeld als naslagwerk en geeft van ongeveer 20 publicaties een korte beschrijving. Alle 53 documenten zijn met een link naar de vindplaats opgenomen in de digitale versie van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe.

INTERVIEWS GEDUPEERDEN
EN EXPERTS ZEVEN
PERSOONLIJKE GESPREKKEN

Het plan was om acht verschillende persona's te gebruiken. Deze persona's geven samen een goed en divers beeld van de inwoners en gedupeerden in het aardbevingsgebied. De bedoeling was om mensen te selecteren op basis van een adressenlijst van de beide uitvoeringsinstanties. Ondanks verschillende pogingen om mensen uit te nodigen voor een gesprek, is het niet gelukt om deelnemers te vinden. In totaal zijn ongeveer 100 mensen benaderd.

Daarna heeft het Ministerie van BZK contact gezocht met Stut en Steun en het Groninger Gasberaad. Ook hebben wij als consortium mensen uit het eigen zakelijke netwerk benaderd. Dit heeft uiteindelijk geleid tot vijf gesprekken met inwoners en ondernemers. Daarnaast zijn er twee gesprekken gevoerd met professionals die betrokken zijn bij de versterking en de afhandeling van schade. De vijf gesprekken met inwoners en ondernemers sluiten aan bij vijf van de acht gekozen persona's. Deze gesprekken geven, hoewel ze niet representatief zijn, een duidelijk beeld van het gevoel en de ervaringen van inwoners.

Begeleiding en klankbord

Deze opdracht is begeleid door een begeleidingscommissie en een klankbordgroep waarin de volgende organisaties zitting hadden: het IMG, NCG, Groninger Bodem Beweging, de regiowerkgroep (een afvaardiging van de 13 gemeenten en provincie), Groninger Gasberaad en vanuit het Rijk als opdrachtgever het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

COLOFON

ONDERZOEK EN TEKST
Consortium CMO STAMM, KplusV, Aletta Advies

VORMGEVING
Peter Boersma
Maaïke Hamelÿnck

ILLUSTRATIES
Anne Stalinski

FOTOGRAFIE
Peter Tahl
Hilde Gerlofs (pagina 63)

DRUKWERK
Scholma Print & Media

IN OPDRACHT VAN
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

VERSCHEIJNINGSDATUM
15 april 2025

**Nederland heeft een
'ereschuld' aan de regio
in te lossen**

*Geen beloften zonder
daad meer*

**Jaarlijkse
verantwoording
door het kabinet
over de voortgang
en geboekte
resultaten**

**MILDER, MENSELIJKE,
MAKKELIJK**

*Een nieuwe manier van werken
en zes nieuwe maatregelen als
gevolg van Nij Begun*

**Verduurzaming, welzijn,
economische ontwikkeling
en vertrouwen**

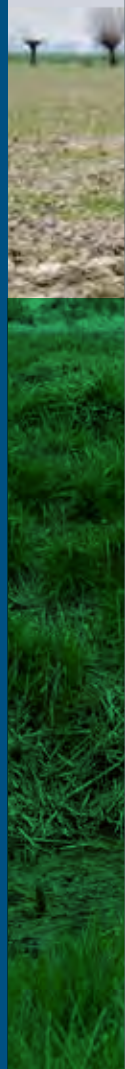
*Liefdevol zijn naar elkaar
kost helemaal niks*

**Stand van zaken
van de versterking**

*Er is in 2024 weer veel
onderzoek gedaan in de regio*

*Meer wettelijke ruimte en budget
om knelpunten op te lossen*

**DUIDELIJKHEID,
TRANSPARANTIE EN
LUISTEREN NAAR DE
ERVARINGEN VAN
BEWONERS BLIJVEN
BELANGRIJK**

Tabel met stand van zaken 50 maatregelen Nij Begun

Maatregel	Stand van zaken per juni 2025
0. Groningen zonder gaswinning	De wettelijke bepalingen die de sluiting van het Groningenveld regelen zijn op 19 april 2024 in werking getreden.
1. Het kabinet legt jaarlijks verantwoording af over de Staat van Groningen	Met deze kabinetsreactie op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025 legt het kabinet verantwoording af over de resultaten van het gevoerde beleid. De Kamer ontvangt naar verwachting rond de zomer een wetsvoorstel waarmee het jaarlijks uitbrengen van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe, en de kabinetsreactie daarop, een wettelijke verplichting worden.
2. Duidelijkheid over het gebied waar schade wordt vergoed	De AMvB Effectgebied is 1 januari 2024 in werking getreden, dit betreft een minimale afbakening van het gebied waarbinnen het IMG in ieder geval schade afhandelt.
3. Stoppen met onderzoek naar causaliteit van schades	Het IMG is 1 juli 2024 stapsgewijs gestart met het aanbieden aan bewoners van een nieuwe mogelijkheid van afhandeling van schade. Het gaat om daadwerkelijk schadeherstel tot € 60.000 zonder onderzoek naar de oorzaak van de schade. De Kamer ontvangt naar rond de zomer een wetsvoorstel waarin een duurzame grondslag voor daadwerkelijk herstel wordt gecreëerd. Deze grondslag vervangt de tijdelijke juridische constructie waarop het IMG nu daadwerkelijk herstel aanbiedt.
4. Het IMG lost knelpunten proactief op	Het IMG is sinds 30 september 2023 bevoegd om knelpunten op te lossen in zaken waarbij het wettelijk kader van de aansprakelijkheid onvoldoende ruimte biedt voor een passende oplossing. Het IMG heeft deze bevoegdheid bijvoorbeeld gebruikt om bezwaarmakers een aanbod te doen om hun schade versneld af te handelen.
5. Vaker keuze voor schadeafhandeling met vaste vergoeding	Bewoners kunnen sinds 18 maart 2024 een verhoogde vaste eenmalige schadevergoeding aanvragen van € 10.000. Bewoners die eerder een schadevergoeding lager dan € 10.000 ontvingen, hadden tussen 1 juli 2024 en 13 oktober 2024 de mogelijkheid om zich in te schrijven voor de aanvullende vaste vergoeding (AVV; aanvulling tot 10.000 euro). Hier maakten 39.000 mensen gebruik van. Het IMG is eind november 2024 gefaseerd gestart met het in behandeling nemen van aanvragen en in december 2024 zijn de eerste bedragen uitgekeerd. Vanaf 2025 wordt de afhandeling verder opgeschaald. Naar verwachting zal heel 2025 nodig zijn om de aanvragen van de voorinschrijvers af te handelen. Daarna wordt de AVV gefaseerd per gemeente opengesteld voor iedereen die geen gebruik heeft gemaakt van de voorinschrijving. Daarnaast heeft het IMG inmiddels de AVV voor oud-eigenaren aangekondigd. Deze wordt nog verder uitgewerkt en wordt vanaf 2027 verwacht. De vaste vergoeding bij herhaalschade komt naar verwachting in het najaar 2025 beschikbaar.
6. Herhaalde schades worden voorkomen met duurzaam schadeherstel	Het IMG is in de zomer van 2023 gestart met duurzaam herstel bij woningen in de kern van het bevingsgebied. Hiermee wordt de kans op terugkerende mijnbouwschade verkleind. Bewoners van wie het huis ook versterkt moet worden krijgen daarbij waar mogelijk de keuze om beide

	opgaves in één integrale verbouwing te laten oppakken, onder coördinatie van de NCG.
7. Hogere overlastvergoeding bij meervoudige schademeldingen	De verhoogde overlastvergoeding tot € 1.200 komt naar verwachting gelijktijdig met de introductie van de vaste vergoeding bij herhaalschade in 2026 beschikbaar.
8. Aanpassen vergoeding van immateriële schade	De herbeoordeling van 70.000 aanvragen voor vergoeding voor immateriële schade is afgerond. Ruim 24.000 aanvragers ontvingen een (hoger) bedrag vanwege de verruimde regeling voor immateriële schade. In totaal is hierdoor ruim 63 miljoen euro extra aan schadevergoeding uitgekeerd. Sinds 27 maart 2024 staat de regeling weer open voor nieuwe aanvragen. Het IMG verwacht in het najaar 2025 ook de aanvraag voor immateriële schadevergoeding bij huurders en eigenaren op dezelfde manier te beoordelen.
9. Soepeler omgang met termijnen bij schadeafhandeling	Het IMG heeft voorafgaand aan Nij Begun zijn beleid inzake de omgang met termijnen versoepeld. Bewoners krijgen dubbel zoveel tijd om een bezwaar in te dienen. Het IMG verwacht in 2026 de regelingen met betrekking tot vergoedingen bij overschrijdingen van beslistermijnen aan te passen.
10a. Gebiedsgerichte crisisaanpak voor versnelling van de versterking	De NCG geeft gebiedsgericht uitvoering aan de versterkingsopgave. Deze aanpak wordt toegepast binnen de Dorpenaanpak en sinds najaar 2023 breder binnen de versterkingsopgave.
10b. Mandaat 50.000 euro bewonersbegeleider NCG	Bewonersbegeleiders beschikken sinds 10 mei 2023 over een mandaat van 50.000 euro om proactief bewoners te kunnen helpen, zonder vertragende besluitvorming over budgetten. Sindsdien hebben bewonersbegeleiders circa 1.050 keer het mandaat benut.
11. De NCG maakt de uitvoering van de versterking meer mensgericht	De NCG heeft een stuurgroep 'Bewoners centraal' opgericht, heeft zijn interne processen doorgelicht en vereenvoudigd om tot meer betrouwbare doorlooptijden te komen. Binnen de NCG zelf vindt een cultuurverandering plaats, gericht op een mensgerichte aanpak. NCG zal ook prioriteit geven aan langlopende en complexe zaken. De bewonerstevredenheid is door NCG in 2023 voor het eerst gemeten en zal ieder jaar worden gehaald.
12a. Meer maatwerk om verschillen in de versterkingsopgave tegen te gaan	De NCG past maatwerk toe om moeilijk uitlegbare verschillen tegen te gaan in de versterkingsopgave. In de beleidsbrief versterken van 24 januari jl. (Kamerstukken II, vergaderjaar 2024/25, 35561, nr. 66) heeft SHG de kaders gegeven. De NCG werkt momenteel in samenwerking met BZK en de aardbevingsgemeenten aan de leidraad voor de inzet van deze maatwerkmiddelen.
12b. Verschil overlastvergoeding tussen huurders en eigenaren wegnemen	De overlastvergoeding voor eigenaren is vanaf april 2023 beschikbaar voor aanvragen van huurders. Deze regeling wordt in 2024-2025 ook met terugwerkende kracht tot 2015 uitgevoerd.
13. Meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit in de versterkingsopgave	Het 100-dagenadvies van de onafhankelijke regiobouwmeester Enno Zuidema is gepubliceerd op 19 januari 2024. NCG en gemeenten nemen de aanbevelingen over en implementeren deze aanbevelingen om de ruimtelijke kwaliteit van Groningen te verbeteren. Daarnaast is er een atelier ingericht waar verschillende architecten en stedenbouwkundigen

	samen met de regiobouwmeester werken aan behoud van de Groningse identiteit.
14. Extra impuls voor leefbaarheid en wijkontwikkeling	Het Rijk en de aardbevingsgemeenten hebben een bestedingskader ontwikkeld ter verbetering van de leefbaarheid en de wijkontwikkeling in gebieden waar de versterking plaatsvindt. De meerjarige SPUK-regeling voor de provincie Groningen en de aardbevingsgemeenten is gepubliceerd en de decentrale overheden hebben de eerste middelen ontvangen.
15. Extra geld voor herstel van de openbare ruimte ná afronding van de versterking	De meerjarige SPUK-regeling voor de provincie Groningen en de aardbevingsgemeenten is gepubliceerd en de decentrale overheden hebben de eerste middelen ontvangen.
16. Vergoeding voor eigen tijd van bewoners in de versterking	Bewoners, eigenaren van een woning en huurders van een huurwoning, die nog wachten op een versterkte woning krijgen van de NCG een vaste vergoeding van 2.500 euro per adres voor de eigen tijd, als gevolg van het lange wachten, die zij hebben besteed aan de versterking van hun huis of het wachten op een besluit op norm.
17. Indexering gestegen kosten batch 1.588	De gemeenten Eemsdelta, Groningen en Midden-Groningen hebben het gesprek met het Rijk gevoerd over passende indexatie voor de gestegen bouwkosten binnen batch 1.588. De meerjarige SPUK-regeling is gepubliceerd en de decentrale overheden hebben de eerste middelen ontvangen. Daarnaast is er aanvullend budget beschikbaar gesteld zodat gemeenten de versterking goed kunnen afronden.
18. Extra budget personeelskosten decentrale overheden	De meerjarige SPUK-regeling voor de provincie Groningen en de aardbevingsgemeenten is gepubliceerd en de decentrale overheden hebben de middelen ontvangen.
19. Kosten voor juridische, technische en bouwkundige bijstand worden vergoed	De regelingen waarmee eigenaren kosteloos bemiddeling, juridische, financiële en bouwkundige bijstand kunnen ontvangen bij de schadeafhandeling en versterking van hun gebouw, zijn in juli 2023 in werking getreden. Momenteel wordt met de uitvoeringsorganisaties gewerkt aan een uitbreiding van deze regelingen waardoor eigenaren (al dan niet via de advocaat of mediator) eveneens kosteloos de bijstand van een bodemkundige, hydroloog en/of ecooloog kunnen inhuren, ook in civiele zaken tijdens of na afloop van de versterking in eigen beheer of van daadwerkelijk schadeherstel in eigen beheer waarbij zich bijvoorbeeld bouwfouten hebben voorgedaan. De bijstand geldt straks eveneens voor de gang naar het EHRM (Europees hof voor de rechten van de mens). Het streven is deze wijziging per 1 oktober 2025 in werking te laten treden.
20. Dejuridificering	NCG en IMG werken aan het milder, makkelijker en menselijker maken van de schadeafhandeling en versterking. Het IMG gaat in principe niet meer in hoger beroep tegen uitspraken in het voordeel van bewoners en is gestopt met de inzet van de Landsadvocaat in procedures tegen bewoners. Door het stoppen met causaliteitsbeoordelingen bij daadwerkelijk herstel, bij schade-afhandeling, wordt een belangrijke aanleiding voor geschillen weggenomen. Mocht er toch een geschil ontstaan tussen bewoners en het IMG, probeert het IMG hier buiten de rechtbank alsnog tot een vergelijk te komen. De NCG procedeert in beginsel niet zelf tegen de bewoner en zal dat in de toekomst ook niet doen. Bij NCG loopt nu een onderzoek waar in het proces van versterken mediation kan worden ingezet om samen met de bewoner (eigenaar) tot

	een oplossing te komen bij geschillen. Via de subsidieregeling rechtsbijstand van de Raad voor Rechtsbijstand (RvR) kunnen eigenaren en NCG kiezen voor het inzetten van onafhankelijke mediator. Op 5 november jl. heeft BZK samen met o.a. de RvR en de Mediatorsfederatie Nederland een webinar georganiseerd, samen met Doelgroep: voor stakeholders over de subsidieregeling 'rechtsbijstand en mediation'. Dit om te laten zien in welke situaties de regeling de bewoners kan ondersteunen en hoe dat werkt. Samen met IMG, NCG en de RvR wordt gewerkt aan een betere communicatie over de regeling rechtsbijstand en de mogelijkheid om mediation aan te vragen wanneer er sprake is van een geschil.
21a. Meer zeggenschap voor bewoners	Binnen de vier dorpen van de Dorpenaanpak zijn bewonersregieteam ingevoerd. De ervaringen worden waar mogelijk ook toegepast in de rest van het versterkingsgebied.
21b. Digitaal portaal voor bewoners	Actuele informatie over de voortgang van de versterking is beschikbaar gesteld aan de eerste groepen bewoners-eigenaren. Dit portaal wordt in fases opengesteld. Op dit moment hebben ca. 3250 eigenaren toegang. Op 20 mei komen daar nog ca. 2000 eigenaren bij. Daarna volgt nog één livegang in september waarin de laatste groep toegang krijgt. In totaal hebben dan naar verwachting ca. 7100 eigenaren toegang.
22. Betere ondersteuning door IMG, NCG en SNN met één loket	In de gemeenten Eemsdelta, Het Hogeland, Midden-Groningen en Oldambt zijn reeds gecombineerde loketten van het IMG en de NCG die doorverwijzen naar SNN. In 2025 wordt gekeken hoe de gezamenlijke dienstverlening (bezetting gedurende de week, meer communiceren als één overheid) kan worden uitgebreid. Daarbij zal ook worden gekeken hoe de kennis en ervaring van het Erfgoedloket voor bewoners van erfgoedpanden kan worden benut. IMG en NCG hebben daarnaast gezamenlijke steunpunten.
23. Aardbevingscoaches in elke gemeente	In de vijf aardbevingsgemeentes zijn aardbevingscoaches actief. IMG en NCG hebben daarnaast gezamenlijke steunpunten.
24. Extra hulp aan agrariërs met schade	Het kabinet heeft 221 miljoen euro extra uitgetrokken voor de intensivering van het Agroprogramma door de provincie Groningen. Op 1 december 2023 heeft de provincie de eerste ronde van de investeringsregeling van het Agroprogramma opengesteld. In juli 2023 is het IMG van start gegaan met de nieuwe mestkelderregeling. De werkgroep Mestkelders is 19 oktober 2023 van start gegaan om de voortgang van de regeling te monitoren. Afgelopen najaar is de werkgroep mestkelders wegens het succes van de mestkelderregeling samengevoegd met het agrarisch sector overleg waar naast IMG ook NCG en de provincie aanschuiven.
25. Extra steun voor ondernemers met schade en vergoeding van waardedaling aan bedrijfspanden	Het kabinet heeft extra middelen uitgetrokken voor het mkb-programma van de provincie Groningen. Op 29 januari 2024 is door de provincie de deskundigensubsidieregeling opengesteld die mkb'ers ondersteunt in het aardbevingsgebied die een kennisvraag hebben als gevolg van de nadelige effecten van gaswinning in het Groningenveld. December 2023 is de Taskforce MKB gestart en in het najaar van 2023 is het IMG gestart met de waardedalingsregeling voor niet-woningen (bedrijfspanden). In januari 2024 zijn twee mkb-consulenten gestart bij het MKB-programma om gedupeerden met schade en/of versterken te

	helpen. In mei 2025 heeft de provincie de eerste ronde van de investeringsregeling van het MKB-programma opengesteld. IMG is in mei 2024 van start gegaan met een regeling voor waardedaling van zakelijke panden.
26. Voortzetting Erfgoedprogramma	Het provinciale Erfgoedprogramma wordt verlengd tot en met 2028 en de pilot van de Vereniging Groninger Monumenteigenaren is op 6 september 2023 van start gegaan. De meerjarige SPUK-regeling voor de provincie Groningen en de aardbevingsgemeenten is gepubliceerd en de decentrale overheden hebben de eerste middelen ontvangen.
27. Een sterk vangnet voor wie dit nodig heeft.	Sinds januari 2024 kan de CBS micro-ondernemingen helpen. December 2023 zijn de taskforces voor mkb en Complexe Zaken gestart. De verbeteringen in de reguliere schadeafhandeling en versterkingsoperatie, een geïntensiveerde samenwerking tussen NCG, IMG en regio, en andere aanvullende maatregelen voor mkb-ondernemers, agrariërs en bewoners zorgen ervoor dat deze doelgroepen beter worden ondersteund. De verwachting van de betrokken partijen is dat het aantal vastgelopen en/of complexe situaties hiermee ook verder zal afnemen. Vanaf eind 2024 wordt samen met betrokken partijen de inzet op de complexe situaties (mkb, agro, particulieren) en de beschikbare vangnetten en taskforces nader bekeken. Daarbij zal ook gekeken worden of het nodig is om de verschillende instrumenten en de toegang hiertoe verder te stroomlijnen en/of de informatievoorziening te verbeteren. De Kamer wordt hier in juni 2025 over geïnformeerd.
28. Woningen die nog versterkt moeten worden, worden aardgasvrij-gereed gemaakt	Woningeigenaren die te maken krijgen met (middel-)zware versterking, waarbij sprake is van minimaal vier maanden bouwtijd en de bewoner langdurig niet thuis kan wonen, krijgen door de NCG-verduurzamingsmaatregelen tot het niveau aardgasvrij-gereed aangeboden als onderdeel van de versterking.
29. Verduurzamings-stimulering voor woningen in Groningen en Noord-Drenthe	De subsidieregeling is op 10 maart in voorhang gebracht bij de Tweede Kamer. De regeling zal worden opengesteld in de loop van 2025. Er wordt daarbij voor alle bewoners die de isolatiewerkzaamheden in eigen regie uitvoeren gewerkt aan een ondersteuningsaanpak waarbij bewoners die dat wensen worden geholpen en ontzorgd bij het isoleren van hun woning. Uit het rapport over de proef blijkt dat het meenemen van isolatie bij de lichte versterkingen over het algemeen zorgt voor een hogere bewonerstevredenheid en dat het beperkte vertraging oplevert voor de versterkingsoperatie. Daarom is in overleg met de regio, NCG, SodM en maatschappelijke organisaties besloten dat isolatie voortaan, indien gewenst, wordt meegenomen bij lichte versterkingen.
30. Uitbreiding toepassingsgebied woningverbeteringssubsidie	De regeling die een subsidie ter hoogte van 10.000 euro ter verduurzaming en verbetering van 15.000 aanvullende adressen biedt, is per 15 november 2023 opengesteld door het SNN. Een tegemoetkoming voor particuliere huurders en woningcorporaties wordt begin 2025 beschikbaar gesteld.
31. Gemeenten krijgen een eigen knelpuntenpot	Aardbevingsgemeenten beschikken over een gemeentelijke knelpuntenpot voor het wegnemen van psychosociale en sociaaleconomische knelpunten. Eind 2023 ontvingen zij hiertoe de eerste middelen. De meerjarige SPUK-regeling voor de provincie

	Groningen en de aardbevingsgemeenten is gepubliceerd en de decentrale overheden hebben de eerste middelen ontvangen.
32. Steun voor Groninger Dorpen, Stut & Steun en maatschappelijke organisaties	De financiële steun aan Groninger Dorpen, Stut & Steun en maatschappelijke organisaties is gecontinueerd.
33. Jongeren krijgen een stem	De stem van jongeren bij de maatregelen van Nij Begun vinden we belangrijk. Om jongerenparticipatie in de regio structureel invulling te geven, trekt het Rijk op met o.a. de provincie Groningen en het NPG. In het voorjaar van 2025 heeft een groep jongeren uit Groningen (De Toekomstmakers) een opdracht gekregen vanuit het Rijk om concreet vorm en inhoud te geven aan jongerenparticipatie.
34. Gemeenten krijgen extra budget voor de uitvoering van een sociale agenda voor Groningen en Noord-Drenthe	De Sociale Agenda is gepresenteerd op 23 januari 2025. De agenda wordt vastgesteld in juni 2025. De kwartiermaker werkt dit jaar aan het laten starten van verschillende maatregelen. Dit doet hij wederom samen met betrokken partijen door het vormgeven van allianties. Hij komt met een voorstel hoe dit de komende dertig jaar in uitvoering gebracht kan worden in een effectieve structuur.
35. Er komt een Economische Agenda voor Groningen en Noord-Drenthe	Regio en Rijk hebben een concept Economische Agenda opgesteld die op 6 maart 2025 is gepresenteerd en in juni 2025 wordt deze vastgesteld. Om per 1 januari 2026 uitvoeringsgereed te zijn, werkt de kwartiermaker aan een uitvoeringsplan, de uitvoeringsstructuur en (financierings-)instrumenten en een passend afwegingskader.
36. Direct contact tussen Kamer en toezichthouder	In het wetsvoorstel voor de Kaderwet rijksinspecties wordt opgenomen dat de leiding van een rijksinspectie op verzoek van het parlement meer informatie kan verschaffen en toelichting kan geven. Het wetsvoorstel is tussen 27 januari tot 28 maart 2025 ter consultatie voorgelegd aan de samenleving. Naar verwachting wordt het wetsvoorstel in 2025 ingediend bij de Tweede Kamer.
37. Actief openbaar maken van adviezen van rijksinspecties	Dit wordt meegenomen in het wetsvoorstel voor de Kaderwet rijksinspecties dat ervoor moet zorgen dat de toezichthouders van de rijksoverheid (de rijksinspecties) onafhankelijker hun taak kunnen uitvoeren. Het wetsvoorstel is tussen 27 januari tot 28 maart 2025 ter consultatie voorgelegd aan de samenleving. Naar verwachting wordt het wetsvoorstel in 2025 ingediend bij de Tweede Kamer.
38. Introduceren collegiaal bestuur bij SodM	Het kabinet maakt mogelijk dat het SodM, conform de aanbevelingen van de enquêtecommissie, werkt met een collegiaal bestuur, bestaande uit de inspecteur-generaal en twee bestuursleden. Een dergelijke vormgeving van het bestuur zorgt ervoor dat de koers van de toezichthouder niet afhankelijk wordt gemaakt van één persoon en het bestuur in de vorm van een college minder gevoelig is voor eventuele beïnvloeding van buitenaf. Om uitvoering te kunnen geven aan maatregel 38 wordt de Mijnbouwwet op verschillende punten aangepast via het 'PEGA-wetsvoorstel'. De parlementaire behandeling van het wetsvoorstel is voorzien in 2025.
39. Waarborgen voor onafhankelijke taakuitoefening Inspecties krijgen plek in Wet op de rijksinspecties	Het kabinet neemt de aanbevelingen die de Inspectieraad heeft gedaan om onafhankelijke taakuitoefening via het toezicht te waarborgen mee in de uitwerking van de Kaderwetwet Rijksinspecties. Het wetsvoorstel is tussen 27 januari tot 28 maart 2025 ter consultatie voorgelegd aan de

	samenleving in een internetconsultatie. Naar verwachting wordt het wetsvoorstel in 2025 ingediend bij de Tweede Kamer.
40. Aanpassen ambtseed en stimuleren tegendenken binnen ministeries	Vanaf 1 januari 2025 leggen ambtenaren die in dienst komen bij de rijksoverheid een nieuwe versie van de ambtseed af. Deze geeft beter aan waar ambtenaren voor staan en hoe zij willen werken; op basis van gelijkwaardigheid, rechtvaardigheid en respect. Ook maakt de nieuwe tekst van de eed duidelijker dat ambtenaren werken in het algemeen belang voor onze samenleving.
41. Betere spreiding van de rijkswerkgelegenheid	Op 25 oktober 2024 heeft het de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een Kamerbrief aangegeven dat bij nieuwe rijksdiensten en bij uitbreidingen nadrukkelijk wordt gekeken naar vestiging buiten de Randstad. Daarnaast ligt bij de beoogde krimp van het ambtenarenapparaat de focus op functies in de Randstad. De aanpak is onderdeel van een bredere kabinetsinzet ter versterking van de kwaliteit van het wonen, werken en leven in heel Nederland zoals ook uiteengezet in de kabinetsreactie op het adviesrapport 'Elke regio telt!' ³ .
42. Bewindslieden en beleidsambtenaren gaan op grote schaal in gesprek met burgers.	De staatssecretaris Herstel Groningen werkt meerdere dagen per week vanuit Groningen en gaat regelmatig in gesprek met de doelgroep van het beleid. Voor de uitwerking van de maatregelen uit <i>Nij Begun</i> werken ambtenaren van het ministerie van BZK in gezamenlijke teams met collega's van de decentrale overheden in Groningen en Noord-Drenthe. Zij doen dit vanuit een kantoorlocatie in Groningen. Medewerkers van de ministeries van BZK, SZW, OCW, EZK en VWS zijn veelvuldig in Groningen om samen met hun collega's in de regio te werken aan de uitwerking en uitvoering van een sociale en economische agenda. Ook andere rijksambtenaren zijn regelmatig in Groningen en Noord-Drenthe aanwezig in het kader van bewonersavonden, of om samen te werken met maatschappelijke organisaties en collega's van de decentrale overheden.
43. Het Gasgebouw wordt de komende jaren ontmanteld	De beëindiging van de gaswinning uit het Groningenveld leidt tot de ontmanteling van het Gasgebouw. De NAM wil haar belang in kleine gasvelden verkopen aan derde partijen, en blijft dan enkel nog bestaan om de infrastructuur in het Groningenveld op te ruimen en de kosten voor schade en versterken te dragen.
44. Uitkomst gesprekken met Shell en ExxonMobil heeft geen effect op gedupeerden	De lopende juridische procedures en de verkennende gesprekken met Shell en ExxonMobil hebben geen invloed op het afhandelen van de schade en uitvoeren van de versterking door het IMG en de NCG.
45. Toezicht op opruimactiviteiten	Het Groningenveld is definitief gesloten. Dit betekent dat NAM als laatste vergunninghouder op grond van de Mijnbouwwet 26 mijnbouwinstallaties en meer dan 300 putten in het Groningen-gasveld moet ontmantelen. Het is een complex proces dat jaren zal duren en gefaseerd wordt uitgevoerd. De ondergrondse en bovengrondse werkzaamheden moeten daarbij op elkaar worden afgestemd. Alle putten zijn inmiddels buiten gebruik en een deel van de putten is definitief afgesloten en verwijderd. Op locatie Uiterburen is de laatste

	fase (sanering, cultuurtechnisch herstel en oplevering) al begonnen en op enkele andere locaties worden hiervoor de voorbereidingen getroffen. Om de veiligheid van de ontmanteling te waarborgen, moet NAM per locatie een verwijderingsplan indienen waarin beschreven staat hoe en wanneer de locatie wordt ontmanteld. SodM adviseert KGG over deze verwijderingsplannen en houdt toezicht op de ontmanteling. Hierbij let SodM op veiligheid voor de mens en het minimaliseren van de gevolgen voor het milieu.
46. Toets op borgen publiek belang in strategie staats- en beleidsdeelnemingen	In de nieuwe strategie van EBN hebben publieke belangen een duidelijkere plek gekregen. Daarnaast heeft EBN de standaard Overeenkomst van Samenwerking openbaar gemaakt en een overzicht van alle bestaande overeenkomsten gepubliceerd¹. Alle nieuwe overeenkomsten die EBN sluit zullen actief openbaar worden gemaakt. Verder heeft EBN een verklaring maatschappelijk verantwoord ondernemen gepubliceerd en is EBN bezig om het toetsingskader voor beoordeling van investeringsvoorstellen aan te passen, zodat beter wordt verankerd hoe publieke belangen bij de beoordeling worden meegenomen. Gasunie heeft in 2024 haar strategie herzien.² In de nieuwe strategie zijn de publieke belangen getoetst en voldoende geborgd geacht.
47. Meer transparantie over borgen publieke belangen door EBN	EBN rapporteert in haar jaarverslag over het behartigen van publieke belangen bij de uitvoering van haar wettelijke taken. Verder neemt EBN de publieke belangen die worden gediend met een specifieke publiek-private samenwerking op in de overeenkomsten die zij aangaat.
48. Er komt een Rijksprogramma voor duurzaam gebruik van de ondergrond	Het Rijksprogramma Duurzaam Gebruik Diepe Ondergrond (DGDO) werkt aan de ruimtelijke inrichting van de diepe ondergrond ten behoeve van de leveringszekerheid en de energietransitie. In dit programma wordt inzichtelijk gemaakt, waar, wanneer en onder welke (ruimtelijke) voorwaarden activiteiten kunnen plaatsvinden. De maatschappelijke dialoog is gestart in het voorjaar van 2025. De betrokkenheid van inwoners bij beleidsontwikkeling wordt vormgegeven via een raadpleging in de vorm van een Participatieve Waarde Evaluatie. Daarnaast zullen in meerdere rondes in regio- en themasessies gevoerd worden met medeoverheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven.
49. Méér kennis, betere data en monitoring van mijnbouweffecten	Het kabinet vindt voldoende data en kennis van essentieel belang voor veilig en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond. In navolging van maatregel 49 zijn er op dit gebied belangrijke stappen gezet. Op het gebied van kennis werkt het kabinet aan de oprichting van een nieuw parapluprogramma voor duurzaam en veilig gebruik van de ondergrond: GeoKennisNL. Voor de zomer van 2025 wordt hiervan het programmaplan opgeleverd. Om ervoor te zorgen dat er meer inzicht komt in de maatschappelijke effecten van mijnbouwprojecten, wordt door KGG en SodM de laatste hand gelegd aan de oprichting van een wetenschappelijk panel voor Sociale Effecten Mijnbouw (SEM). De eerste onderzoeken worden door dit panel naar verwachting in 2025 uitgezet. Daarnaast is TNO op verzoek van KGG begonnen aan het programma PEGA Invulling Ondergrond (PIO), een dataprogramma om meer data over de diepe ondergrond te verzamelen en op een betere manier te

¹ <https://www.ebn.nl/over-ebn/samenwerking-en-projecten/>

² Zie het jaarverslag van 2024: [Voorwoord raad van bestuur > Jaarverslag 2024](#)

	ontsluiten. Er is inmiddels invulling gegeven aan het sturingsmodel van het programma PIO. Tot slot heeft KGG de opdracht aan het KNMI in voorbereiding om hun seismisch meetnetwerk uit te breiden. Naar verwachting wordt de Tweede Kamer in Q2 2025 per brief geïnformeerd over deze opdrachtverlening aan het KNMI.
50. Veiligheids- en risicostrategie voor ondergrondse activiteiten	Hoewel het gebruik van fossiele energie afneemt, blijft de diepe ondergrond een belangrijke rol spelen in het nieuwe energiesysteem. De kaders voor het omgaan met risico's worden daarom gebaseerd op het interdepartementale beleid voor de veiligheids- en gezondheidsrisico's van het nieuwe energiesysteem. Dat beleid is eind 2022 bij uw Kamer aangekondigd. Sindsdien is er een verdiepingsslag gemaakt en vindt er op ambtelijk niveau afstemming plaats met koepelorganisaties IPO en VNG. De minister van Klimaat en Groene Groei doet dit graag zorgvuldig. In 2025 wordt de definitieve uitwerking naar uw Kamer gestuurd. Deze risicobenadering is bedoeld voor een evenwichtige en consistente aanpak bij de verschillende domeinen in de energietransitie. Op ieder domein is een specifieke uitwerking nodig. Zo ook voor activiteiten in de diepe ondergrond, zoals geothermie of opslag van energie. Aan deze uitwerkingen wordt al gewerkt, zoals het beleid voor verantwoord omgaan met risico's en onzekerheden bij geothermie³ of richtsnoeren voor veilig omgaan met waterstof⁴.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/10/20/beleid-voor-verantwoord-omgaan-met-fysieke-ricos-en-onzekerheden-bij-geothermie>

⁴ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/waterstof/richtsnoeren-waterstof>

Staatssecretaris Herstel Groningen
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum 20 mei 2025
Onderwerp Regionale reactie op het rapport Groningen & Noord-Drenthe
2025
Dossiernummer K83054
Documentnummer 2025-076827
Behandeld door
Telefoonnummer
E-mail
Antwoord op
Bijlage

Geachte excellentie,

Op 15 april 2025 kwam het eerste openbaar rapport de Staat van Groningen & Noord-Drenthe (hierna: het Rapport) uit.

Het is een 'lichte' versie, dat wil zeggen dat het zich beperkt tot schadeafhandeling en versterking en ook diepgang mist. In volgende Rapporten is diepgang wel nodig om inzicht te krijgen in de resultaten en effecten van schadeafhandeling en versterking. Er moet inzicht komen in de impact van schadeafhandeling en versterking op inwoners (oud én jong) en ondernemers en ook of en in hoeverre daarin verbetering optreedt.

Toch waarderen we het dat u ervoor heeft gekozen om nu al - voordat u daartoe wettelijk verplicht bent - een eerste Rapport uit te laten brengen en het gesprek daarover met de Tweede Kamer, inwoners, maatschappelijke organisaties en ons aan te gaan. Ook voor de wijze van samenwerking en de bijzondere wetsprocedure voor de zogenaamde Groningenwet die tot nu toe is doorlopen, spreken we onze waardering uit.

Hierna reageren we - mede namens de colleges van de gemeenten Eemsdelta, Groningen, Het Hogeland, Oldambt, Midden-Groningen, Westerkwartier, Pekela, Veendam, Westerwolde, Stadskanaal, Aa en Hunze, Noorderdijk en Tyarlo en de dagelijks besturen van de waterschappen Noorderdijk en Hunze en Aa's - op het Rapport 2025. Deze reactie lichten de bestuurders die ons vertegenwoordigen toe in het gesprek met u op 26 mei 2025.

We vinden dat u in ieder geval op de door ons ingebrachte 31 punten actie moet ondernemen. We vragen u om in uw reactie op het Rapport in te gaan

op onze reactie en onze punten en deze mee te sturen aan de Tweede Kamer.

Algemene aandachtspunten

We willen u de volgende algemene aandachtspunten meegeven:

- 1. Geef in uw reactie aan de Tweede Kamer ook een overzicht van de stand van zaken van de 50 maatregelen uit de kabinetsreactie Nij begun.*
- 2. Betrek de regio in uw aanpak.*
- 3. Een gelijkwaardige uitkomst voor alle inwoners van de regio moet het doel zijn, dus in concrete gevallen moeten de NCG en het IMG buiten de reguliere kaders oplossingen kunnen bieden.*
- 4. De beschikbare middelen moeten ingezet worden voor het oplossen van problemen: onnodige bureaucratie of staatssteunregels mogen daaraan niet in de weg staan.*
- 5. Waarborg dat het Rapport vanaf 2026 zo ingericht wordt dat hij voorziet in de benodigde diepgang van de kwantitatieve en kwalitatieve analyse.*

Alhoewel het Rapport niet bedoeld is als een overzicht met de stand van zaken van de maatregelen uit Nij begun denken we wel dat er een logisch en nauw verband is tussen het Rapport en de stand van zaken. Daarom vragen we u dat toe te voegen in uw reactie aan de Tweede Kamer.

We zien zowel bij de schadeafhandeling als bij het versterkingsprogramma dat het van belang is dat we als regio betrokken zijn bij uw aanpak. Dit is echter nog niet altijd vanzelfsprekend en een blijvend aandachtspunt.

We onderschrijven het advies van de commissie Van Geel dat inwoners een gelijkwaardige uitkomst moeten krijgen. Dit vraagt om ruimte: ruimte om buiten kaders te kunnen handelen. Daarnaast is het van belang om middelen te gebruiken voor het oplossen van de problemen en daarbij te voorkomen dat onnodige bureaucratie ontstaat of staatssteunregels in de weg staan.

We denken dat het Rapport 2025 nog niet representatief genoeg is om de resultaten goed te kunnen duiden. Niet alleen omdat het Rapport 2025 een 'lichte' versie is, maar ook omdat in 2024 veel aanvragers wachtten op duidelijkheid over nieuwe regelingen. Het Rapport vanaf 2026 moet meer diepgang bieden.

Schadeafhandeling IMG

Betrek de regio bij de ontwikkeling en implementatie van de vaste vergoeding bij herhaalschade

- 6. Zorg ervoor dat de regio bij de uitwerking en implementatie van deze regeling betrokken is.*

In het Rapport lezen we dat het IMG een zestal nieuwe regelingen heeft doorontwikkeld waaronder 'vaste vergoeding bij herhaalschade'. Deze vergoeding voor herhaalschade door nieuwe bevingen komt vanaf 2025 beschikbaar bij nieuwe bevingen.

Deze ontwikkeling kan goed passen bij de aanbeveling van de parlementaire enquêtecommissie 'ontwikkel een norm voor herhaalde schades'. De commissie concludeert dat er geen norm is die bepaalt hoe vaak een bedrijf of organisatie schade mag blijven veroorzaken. Die norm is nodig omdat herhaalschade tot extra schade kan leiden en uit onderzoek blijkt dat bij herhaalschade stress en daardoor gezondheidseffecten optreden. De commissie vindt daarom dat er een afzonderlijke norm voor herhaalde

schades moet komen en dat - zolang die norm er niet is - het IMG met een opslag kan werken als gedupeerden herhaalde schade hebben.

Wij kunnen ons vinden in de aanbeveling van de commissie. We willen betrokken zijn bij de uitwerking en implementatie van de regeling.

Maak concreet wat menselijker, milder en makkelijker is, betrek de regio daarbij en pas het overal gelijkwaardig toe

7. Concretiseer en maak meetbaar wat menselijker, milder en makkelijker betekent.

8. Betrek de regio hierbij.

9. Neem dit in het vervolg op in het Rapport.

10. Pas het gelijkwaardig toe.

De evaluatie van de Tijdelijke wet Groningen laat zien dat het niet invullen van de term 'ruimhartig' tot problemen leidt. Omdat inwoners en IMG elk een eigen invulling gaven, had iedereen gelijk en was niemand tevreden.¹ Het is dus belangrijk om dit soort containerbegrippen te concretiseren. Dat geldt ook voor de termen menselijker, milder en makkelijker. In het Rapport is opgenomen hoe het IMG dat ziet. We zien ook dat deze termen vaak de invulling krijgen van 'beter uitleggen'. Maar beter uitleggen dat iemand wéér een schade-aanvraag moet doen of wéér moet aantonen dat er herhaalschade is, maakt het voor inwoners niet menselijker, milder of makkelijker.

We vinden het belangrijk dat het Rapport gaat monitoren of inwoners de schadeafhandeling door het IMG daadwerkelijk gaan ervaren als menselijker, milder en makkelijker. Daarvoor is een toetsbare invulling nodig.

Het IMG past op dit moment coulanceregelingen toe waarbij de mogelijkheid om te kiezen voor een vaste vergoeding en daadwerkelijk herstel in het oog springen. Coultance vinden wij passen bij het structureel en steeds opnieuw onrechtmatig schade toebrengen in onze regio. Wij vinden dat juist de zwaarst getroffen en het meest moeten profiteren van coultance, maar dat is nu niet de praktijk.² Ontwikkel regelingen zodanig dat ook in de kern van het gebied snelheid, eenvoud en ruimhartigheid worden ervaren.

Pas het gebied waar het wettelijk bewijsvermoeden geldt, goed toe

11. Pas het gebied waar het wettelijk bewijsvermoeden geldt, goed toe.

12. Reken dus niet met minimale trillingssnelheid van 2 millimeter per seconde, maar met een andere trillingssnelheid bij kwetsbare gebouwen waarbij rekening wordt gehouden met de kwetsbaarheid van panden of met specifieke locatiemarkers zoals de ligging op een wierde of dijk.

Maatregel 2 van Nij begun beoogt duidelijkheid te geven over het gebied waar schade wordt vergoed. Ter uitvoering van deze maatregel is in 2023 het Besluit Tijdelijke wet Groningen aangepast.

De colleges van de gemeenten in Groningen en van de provincie Groningen hebben in hun consultatiereactie op dit Besluit onder meer ingebracht dat de geografische afbeelding geen duidelijkheid biedt en ook geen recht doet aan

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/01/evaluatie-tijdelijke-wet-groningen-aef>.

² Zie hierna en onze reactie op de 'Wet uitvoering maatregelen parlementaire enquête aardgaswinning Groningen' <https://www.internetconsultatie.nl/wetsvoorstelpega/reactie/67bf00ba-c586-4a84-ac18-754d86c42bb1>.

de praktijk. Deze afbeelding is slechts bedoeld als een indicatieve verbeelding, maar wel één die gemakkelijk tot norm kan worden verheven. 'Dan is het én onduidelijk waar de grens van het gebied precies ligt én er wordt geen recht gedaan aan het wettelijk bewijsvermoeden. Het bewijsvermoeden gaat immers niet uit van locatie, maar van de aard van de schade'.³

Waar we voor vreesden, gebeurt in het Rapport: een indicatieve verbeelding is tot 'exacte gebiedsafbakening van IMG' verheven.⁴

In het Besluit Tijdelijke wet Groningen is onterecht geen rekening gehouden met het aanpassen van de trillingssnelheid aan kwetsbare gebouwen of specifieke locatiekenmerken. Daardoor kunnen gebouwen op basis van de in het Besluit gehanteerde indicator van een minimale trilling van 2 millimeter per seconde buiten het wettelijk bewijsvermoeden vallen terwijl dit gelet op de kwetsbaarheid van het gebouw of bijzonderheden van de locatie niet terecht is.

Geef het IMG de instructie de voorwaarde van finale kwijting niet meer op te leggen

13. Geef het IMG de instructie de voorwaarde van finale kwijting niet op te leggen.

14. Laat, voor zover het IMG de voorwaarde van finale kwijting toepast, dit overeen komen met de toepassing voor het gebied waarvoor het wettelijk bewijsvermoeden geldt.

15. Informeer, voor zover het IMG de voorwaarde van finale kwijting toepast, de aanvrager duidelijk over de consequenties die verbonden zijn aan de keuze van een regeling.

Uit het Rapport blijkt dat juist in de kern van het gebied coulanceregelingen niet snel een oplossing zijn. De vaste vergoeding wordt veel aangevraagd en aanvragers weten de vergoeding ook te waarderen. De doorlooptijd is snel. Het Rapport laat zien dat het per gemeente verschilt: in de kern wordt het relatief weinig gekozen.⁵ Dat komt omdat schades hier vaak groter en complexer zijn, waardoor maatwerk een logische optie is.

Hierbij is 'finale kwijting' van belang. Het is een voorwaarde waar inwoners akkoord mee moeten gaan als ze gebruik willen maken van een schaderegeling voor fysieke schade. Wij vinden dat finale kwijting geen voorwaarde mag zijn, in ieder geval niet naarmate gebouwen dicht in de kern van het gebied staan en het effect van bodembeweging onvoorspelbaar is.⁶

Maatwerk betekent concreet: vol getoetst aan het wettelijk bewijsvermoeden. Het geeft aanspraak op vergoeding voor schade die naar haar aard mijnbouwschade is én geen andere evidente oorzaak heeft. Het is geen coulance, maar datgene waar de eigenaar recht op heeft.⁷

³https://www.internetconsultatie.nl/effectgebied_toepassing_wettelijk_bewijsvermoeden/reactie/157c85a2-7b66-4cba-93c8-f7c94ca4b607.

⁴ Zie blz. 8 van het Rapport met een QR-code die niet leidt naar de wettelijke regeling, maar de site van het IMG waarop de kaart staat.

⁵ Het Rapport geeft aan dat 1 op de 10 inwoners van Het Hogeland en Eemsdelta de vergoeding kiezen tegenover 9 op de 10 in Assen of Ooststellingwerf.

⁶ <https://www.internetconsultatie.nl/wetsvoorstelpega/reactie/67bf00ba-c586-4a84-ac18-754d86c42bb1>.

⁷ Bij de vaste vergoeding en bij daadwerkelijk herstel moet vaststaan dat de schade naar haar aard mijnbouwschade is, maar wordt geen onderzoek gedaan of die schade een evident andere oorzaak heeft.

We vinden het onbegrijpelijk dat juist in (de kern van) het gebied waar schade door mijnbouw een gegeven is, per schade wordt onderzocht of deze wel vergoed moet worden.

In het gebied waar niet of maar zeer beperkt sprake is van coulance, moet niet ook nog eens het recht om nieuwe schade te laten beoordelen, komen te vervallen.

Finale kwijting wil niet zeggen dat er nooit meer een melding kan worden gedaan van nieuwe schade. Bij een aardbeving van minimaal 5 millimeter per seconde of bij schade door indirecte diepe bodemdaling is opnieuw schadebeoordeling mogelijk. Deze voorwaarden zijn niet gemotiveerd noch wetenschappelijk onderbouwd en komen ook niet overeen met de indicatoren die het gebied voor het wettelijk bewijsvermoeden bepalen.⁸

De consequentie van de keuze voor een regeling moet de aanvrager volledig duidelijk zijn en dat is - zo is onze ervaring - niet altijd het geval.

Los langlopende en speciale kwesties op

16. Zorg ervoor dat er in 2025 geen aanvragen meer zijn die langer dan 1 jaar open staan.

17. Zorg ervoor dat er voldoende capaciteit en kennis is om speciale dossiers binnen de wettelijke termijn af te handelen.

18. Geef inzicht in de manier waarop door het IMG is omgegaan met de bevoegdheid en de taak om knelpunten op te lossen.

Het Rapport laat zien dat het IMG grote aantallen meldingen heeft afgehandeld, maar ook dat er aanvragen zijn die al lang lopen. Zelfs aanvragen die al meer dan twee jaar lopen.⁹ Dit kunnen wij niet goed rijmen met de opdracht van het IMG om knelpunten op te lossen. Het feit alleen al dat deze aanvragen al zo lang in behandeling zijn, lijkt ons een knelpunt.

Uit het Rapport blijkt dat de speciale dossiers relatief grote aantallen aanvragen kennen die nog in behandeling zijn. Het Rapport geeft echter geen informatie over hoeveel zaken zijn opgelost met de juridische en financiële ruimte die het IMG heeft gekregen om knelpunten op te lossen, ook buiten het aansprakelijkheidskader.

Samenloop schadeafhandeling en versterking

Schadeafhandeling en versterking worden gescheiden afgehandeld en worden dan ook afzonderlijk in het Rapport behandeld. Voor inwoners en ondernemers is de gescheiden afhandeling echter niet logisch: beiden vloeien voort uit onrechtmatig handelen, aansprakelijkheid en het (preventief) afhandelen van schade (juridisch verbonden) en beiden hebben betrekking op het gebouw waarvan de inwoner of ondernemer erop mag rekenen dat het schadevrij en veilig is (feitelijk verbonden).

Juist hierom is het van belang dat inwoners en ondernemers zoveel mogelijk geholpen en ontzorgd worden en is de Agenda voor Herstel noodzakelijk. In het Rapport lezen we zowel bij schadeafhandeling als bij versterking dat inwoners merken dat ze mondig moeten zijn om zaken geregeld te krijgen en dan niet-mondige inwoners minder geregeld krijgen en het er maar bij laten zitten. Hierin moeten inwoners een betere overheid gaan ervaren: een overheid die ook en juist opkomt voor de inwoners die moeite hebben met de regels, minder mondig zijn en actief de oplossingen aangereikt moeten krijgen. Ook dit is onderdeel van de Agenda voor Herstel.

⁸ <https://www.internetconsultatie.nl/wetsvoorstelpega/reactie/67bf00ba-c586-4a84-ac18-754d86c42bb1>.

⁹ 3.774 aanvragen stonden 1 tot 2 jaar open in 2024 en 2.567 langer dan 2 jaar.

Op de Agenda voor Herstel gaan we afzonderlijk nog in. Hierna volgen punten die betrekking hebben op de samenloop.

Maak werk van duurzaam herstel

19. Zorg ervoor dat duurzaam herstel voortvarend, eenvoudig en duidelijk wordt opgepakt zodat inwoners in 2025 ervaren dat herhaalschade wordt voorkomen.

20. Zorg ervoor dat er voldoende middelen beschikbaar blijven zolang dat nodig is én dat de middelen benut worden

21. Zorg ervoor dat duurzaam herstel in overleg met de regio wordt uitgewerkt zodat - onder meer - onnodige vertraging of onnodige bureaucratie in het versterkingsproces wordt voorkomen.

Het IMG heeft de bevoegdheid om schade duurzaam te herstellen of daarvoor een vergoeding te verlenen.¹⁰ Hiervoor is tot en met 2026 een budget van circa € 327 miljoen beschikbaar. Het Rapport geeft aan dat in 2024 € 15,9 miljoen is uitgegeven aan duurzaam herstel.

Duurzaam herstel is belangrijk omdat het als doel heeft herhaalschade te voorkomen. Herhaalschade dwingt inwoners steeds weer de aanvraagprocedure in. Onderzoeken wijzen uit dat herhaalschade tot stress en gezondheidsproblemen leiden.

Duurzaam herstel heeft de potentie om te passen in de oproep van de parlementaire commissie 'Los het op!'. Echter, zoals de commissie ook constateert: 'Iedere nieuwe maatregel die een geconstateerde fout repareert, draagt bij aan het verder compliceren van het woud aan regels waarin gedupeerden hun weg moeten vinden.'¹¹

Onze waarneming op dit moment is dat de mogelijkheid van duurzaam herstel lang op zich laat wachten, onduidelijk en complex is, zeker in de samenhang met versterking.

Zorg voor financiering aardbevingsacademie

22. Stel voor de periode 2025-2030 € 2,9 miljoen beschikbaar voor de aardbevingsacademie.

Om ook 'het verhaal achter de cijfers' te laten zien, is er met focusgroepen van Groningers gesproken over de afhandeling van schade en over de versterkingsoperatie. Wat deze verhalen duidelijk maken is dat de inwoners ontzorgd moeten worden om recht gedaan te worden.

Inwoners krijgen gezondheidsklachten door schadeafhandeling en versterking. Professionals moeten geschoold worden om inwoners te kunnen ondersteunen en helpen. De aardbevingsacademie organiseert die scholing en opleidingen.

De financiering door het Rijk van de aardbevingsacademie is met ingang van 1 januari 2025 echter afgelopen. Het continueren van deze academie ligt voor de hand gelet op de brief die staatssecretaris Vijlbrief op 23 november 2022 naar de Tweede Kamer stuurde.¹² De werkelijkheid is echter weerbarstiger; er is nog steeds geen vervolgfianciering door het Rijk beschikbaar gesteld. Om de continuïteit van de academie niet in gevaar te laten komen zijn de regionale overheden bij wijze van noodoplossing in het

¹⁰ Artikel 2, tiende lid Tijdelijke wet Groningen.

¹¹ Blz. 88, boek 1 Groningers boven gas.

¹²

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z22861&did=2022D49408

gat gesprongen dat het Rijk heeft laten ontstaan. Ze hebben geld vanuit hun middelen voor de sociale- en gezondheidsondersteuning aan inwoners uit het aardbevingsgebied aan de aardbevingsacademie voorgefinancierd.

Kom toezegging over schoolmaatschappelijk werk na

23. Kom zo spoedig mogelijk uw toezegging uit 2022 na en stel aanvullende middelen voor schoolmaatschappelijk werk beschikbaar.

Zoals verwoord in de samenvatting van een rapport van de Hanzehogeschool dat is opgenomen in de 'Staat van de kennis' ervaren kinderen en jongeren onzekerheid en stress door de gaswinning en is psychosociale hulp versnipperd, moeilijk vindbaar en vaak niet passend.¹³

Zolang kinderen en jeugdigen leerplichtig zijn, is school bij uitstek de plaats waar je ieder kind kunt vinden en in beeld kunt krijgen waar zich problemen voordoen. Dit geldt ook voor problemen die kinderen ondervinden als gevolg van de gaswinning. Staatssecretaris Vijlbrief onderkende deze vindplaats ook en stelde in zijn brief van 23 november 2022:

'Door verschillende deskundigen is gewezen op de cruciale rol van scholen in het verminderen van de impact van aardbevingen op de mentale gezondheid van kinderen. Ook de Kinderombudsman is van mening dat het welzijn van kinderen in het aardbevingsgebied niet los kan worden gezien van de bredere sociaaleconomische problematiek in het gebied: er is vaak sprake van gestapelde problematiek. In het werkprogramma neem ik daartoe de volgende stappen op:

- *Beschikbaar maken van aanvullende middelen voor schoolmaatschappelijk werk in het aardbevingsgebied voor de komende tien tot vijftien jaar.*

Tot op heden zijn de toegezegde aanvullende middelen niet beschikbaar gesteld. Het gaat om middelen die ingezet moeten worden om problemen door gaswinning te lokaliseren en op te lossen. Deze vraag van de regio kan niet opgelost worden door te verwijzen naar de Sociale Agenda. Deze is gericht op toekomstperspectief. De vraag voor schoolmaatschappelijk werk gaat om het hier en nu, om aangebrachte schade aan kinderen door gaswinning te verhelpen. Tijdens de presentatie van het Rapport op 15 april 2025 heeft kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer dit - wederom - nadrukkelijk onder de aandacht gebracht.

Zorg ervoor dat NCG en IMG data op orde hebben.

24. Hanteer duidelijke definities voor speciale doelgroepen en zorg dat de data op orde is.

Uit ervaringen binnen het Erfgoedprogramma blijkt dat cijfers over erfgoed niet altijd (juist) worden geregistreerd en bijgehouden. Hierdoor is niet altijd de omvang van de opgave inzichtelijk. Het op orde brengen van de data, de wijze van registreren en monitoren kan helpen om komende jaren via het Rapport de voortgang van schade en versterken van erfgoed te volgen.

Dit beeld zien we ook bij mkb-ondernemers en agrariërs: per instantie kan het verschillen wat onder mkb of wat onder agro wordt verstaan. Dat geeft een onduidelijk beeld over de doelgroep en de problemen waar zij tegenaan lopen.

¹³

https://www.hanze.nl/binaries/_cb_1712055338682/content/assets/hanze/nl/onderzoek/n/kenniscentra-en-centres-of-expertise/centre-of-expertise-healthy-ageing/jeugd-educatie-en-samenleving/hanze230907_rapportage-over-kinderen-en-jongeren-in-het-aardbevingsgebied_digitaal.pdf.

Erken dat deze doelgroepen behoefte hebben aan een totaaloplossing en handel daarnaar

25. Erken de bijzondere positie van speciale doelgroepen, handel naar hun behoefte aan een totaaloplossing. Dit kan onder meer door ons een adviesrol te geven.

We zien nog te veel dat erfgoedeigenaren en ondernemers (mkb en agrariërs) gezien worden als slechts eigenaren van een pand dat schade heeft of van een pand dat (mogelijk) versterkt moet worden. Voor het oplossen van de specifieke problemen waarmee erfgoedeigenaren en ondernemers te maken hebben, is het echter noodzakelijk dat de NCG en het IMG niet alleen naar schadeafhandeling en veiligheid kijken, maar rekening houden met de specifieke context waarin de eigenaren en ondernemers verkeren en daarnaar handelen. Erfgoed kent eigen eisen en ondernemers willen dat hun ondernemersperspectief een rol speelt.

Kennis over erfgoed en ondernemers wordt en is opgebouwd in de speciale programma's waar de provincie Groningen verantwoordelijk voor is. Doordat onvoldoende gebruik gemaakt wordt van deze kennis ontbreekt het echter aan daadkracht: het is niet mogelijk om op basis van specifieke expertise voor concrete gevallen een oplossing te bieden. Er is behoefte aan formele advisering vanuit de speciale programma's aan het IMG en de NCG waarbij die instanties alleen gemotiveerd kunnen afwijken van het advies.

Versterking

Bied duidelijkheid en vergewis u ervan dat adviezen juist zijn

26. Zorg ervoor dat versterkingsadviezen juist zijn en juist tot stand zijn gekomen.

27. Zorg ervoor dat medewerkers van de NCG de vergewisplicht juist toepassen.

28. Geef inwoners- ook buiten het versterkingsprogramma - duidelijkheid of hun woning of onderneming voldoet aan de veiligheidsnorm.

Aanbeveling 2 van de parlementaire enquêtecommissie is 'geef bewoners snel duidelijkheid over de versterking'. De commissie concludeert dat onrust en wantrouwen bij inwoners desastreus hebben uitgepakt voor de voortgang van de versterking.

Helaas zien we een nieuwe dimensie in onduidelijkheid, onrust en wantrouwen. Deze keer omdat versterkingsadviezen niet van de juiste kwaliteit zijn of niet juist tot stand zijn gekomen. Hiermee ontbreekt de zekerheid over de veiligheid van woningen. De twijfel bij onze inwoners over de versterkingsadviezen draagt bovendien niet bij aan het herstel van vertrouwen in de overheid.

Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat een versterkingsadvies of opnorm-verklaring juist is en op juiste wijze tot stand gekomen is. Er is geen ruimte voor twijfel.

In het onderzoek dat de ACVG uitvoert naar de kwaliteit van de versterkingsadviezen moet de onderste steen boven komen. De overheid kan het vertrouwen van de inwoners niet terugwinnen zolang hierover twijfels bestaan.

U heeft hierin ook een eigen verantwoordelijkheid. Want u moet zich er als bevoegd bestuursorgaan van vergewissen dat een advies juist (tot stand gekomen) is. Alleen dan mag u uw besluit baseren op het advies.¹⁴

Ook voor de eigenaren buiten de versterkingsscope van NCG geldt dat zij klip-en-klare duidelijkheid verdienen dat hun woning of onderneming voldoet aan de veiligheidsnorm.

Koste-wat-het-kost en zo-lang-als-het-duurt vraagt om een ruime invulling

29. Bied ook voor zaken die onlosmakelijk verbonden zijn aan schadeafhandeling en versterking een koste-wat-het-kost, zo-lang-als-het-duurt -oplossing- zoals een gelijkwaardige uitkomst voor inwoners en het wegnemen van de nadelige sociale- en gezondheidsgevolgen.

30. Instrueer medewerkers van de NCG en het IMG en bied hen daarvoor de rugdekking om oplossingen te bieden die in het concrete geval gerechtvaardigd zijn.

Voor schadeafhandeling en versterking zijn de budgetten niet gelimiteerd. Echter, voor een aantal aanpalende maatregelen zoals het Agroprogramma en het Mkb-programma (respectievelijk maatregel 24 en 25 Nij begun) is dit wel het geval, ook al hebben deze direct te maken met de versterkingsoperatie.

Wij vinden dat het geven van aandacht aan de ruimtelijke kwaliteit en het herstel van de openbare ruimte integraal onderdeel zijn van de versterkingsoperatie (respectievelijk maatregelen 12, 13 en 15 Nij begun). Daarnaast is gevolgschade op sociaal en gezondheidsgebied ongekend groot. Er groeit inmiddels een hele generatie kinderen in ons gebied op die niets anders kennen.¹⁵ Deze gezinnen hebben nu hulp en ondersteuning nodig (maatregel 23). Deze hulp en ondersteuning mogen niet budgettair begrensd worden zoals nu het geval is.

Wij vinden net als de commissie Van Geel dat inwoners moeten kunnen rekenen op een gelijkwaardige uitkomst, dat wil zeggen een hersteld, versterkt en verduurzaamd huis. Dit vraagt om méér dan de verduurzamingsmaatregelen 28 en 29 in Nij begun. Om dit te realiseren zijn er aanvullende middelen nodig. Omdat het kabinet erkent dat het een ereschuld moet inlossen is het ook een plicht van het kabinet om de benodigde aanvullende middelen beschikbaar te stellen.

Het gaat ook niet alleen om budget, maar om de bereidheid in individuele gevallen oplossingen te bieden wanneer dat gerechtvaardigd is. In de opmerkingen van de focusgroepen staat heel duidelijk de oproep om de ongelijkheid op te lossen. Het kabinet heeft die intentie ook. Maatregel 12 heeft als doel verschillen tegen te gaan. Echter, we merken juist dat er vanuit kaders en (financiële) beperkingen gedacht wordt.

Koste-wat-kost moet in dit soort gevallen de norm zijn, waarbij de lokale overheid gelijkwaardig meepraat over wat er nodig is. Zoals het ook bedoeld is in de routekaart. Eenzijdige besluiten van het Rijk om verschillen niet op te lossen terwijl dat in onze ogen gerechtvaardigd is, verschuift het probleem naar de gemeente: in dit gebied en bij deze inwoners blijft de niet te rechtvaardigen ongelijkheid. Gebiedsgericht werken (maatregel 10) moet ook inhouden dat we feitelijke zeggenschap hebben over het gebied en de oplossingen daarin. U moet de vertegenwoordigers van de rijksorganisaties

¹⁴ Artikel 3:9 Algemene wet bestuursrecht.

¹⁵ Voor de verwijzing naar het rapport, zie voetnoot 21.

(IMG en NCG) in de Lokale Stuurgroepen het mandaat geven om de gezamenlijk gekozen oplossingen uit te voeren.

Betere Overheid

Hoofdstuk 4 van Nij begun betreft 'bouwen aan een betere overheid'. Het kabinet wil fundamentele verbeteringen doorvoeren in de aanpak van schade en versterking, 'die moeten leiden tot merkbare verbetering voor bewoners'. Het gaat onder meer om betere samenwerking tussen de uitvoeringsinstanties IMG en NCG en om het realiseren van de één-loketgedachte.

De Agenda voor Herstel geeft hier mede invulling aan.

Agenda voor Herstel

31. Bied de NCG en het IMG inhoudelijke en financiële ruimte om - wanneer dat gerechtvaardigd is in het concrete geval - bestaande kaders los te laten.

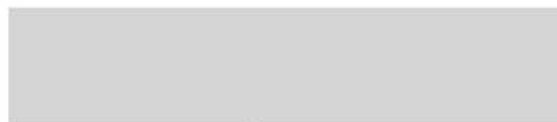
De Agenda voor Herstel gaat niet zozeer om 'wat je doet', maar vooral om 'hóe je het doet'. Uit de adviezen van de focusgroepen blijkt dat dit essentieel is en rechtstreeks verband houdt met vertrouwen in de overheid. Alhoewel één van de maatregelen in Nij begun (maatregel 11) is dat de NCG de uitvoering van de versterking meer mensgericht maakt, stemmen de tevredenheidscijfers niet positief. Uit het Rapport blijkt dat het vertrouwen in de NCG laag is.

De Agenda voor Herstel is bedoeld om met de betrokken organisaties als één overheid te werken aan de centrale ambities uit Nij begun: veilige, herstelde en verduurzaamde woningen, in leefbare dorpen, wijken en buurten met veerkrachtige inwoners. De inzet is niet om naar de verschillende loketten en regelingen te verwijzen, maar door inwoners thuis, aan de keukentafel verder te helpen.

Dit vraagt dat de uitvoerende partijen - de NCG en het IMG - inhoudelijke en financiële ruimte krijgen en - wanneer dat gerechtvaardigd is in het concrete geval - bestaande kaders kunnen loslaten. Bij de regio en de inwoners moet het gevoel weggenomen worden dat geld toch nog steeds de reden is dat zaken niet opgelost kunnen worden en inwoners niet verder kunnen met hun leven.

Hoogachtend

Gedeputeerde Staten van Groningen:

René Paas, voorzitter

Hans Schrikkema, secretaris

> Retouradres Postbus 93144 2509 AC Den Haag

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directeur-generaal Openbaar Bestuur en Democratische Rechtstaat
[REDACTED]
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Adviescollege
Veiligheid
Groningen

Postbus 93144
2509 AC Den Haag

Ons kenmerk
ACVG202505-01

Bijlage(n)

Datum 14 mei 2025
Betreft Reflectie ACVG op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025

Geachte [REDACTED],

Vanaf volgend jaar heeft het ACVG een formele adviesrol ten aanzien van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe. Ook dit jaar is het ACVG in staat gesteld om tijdig kennis te nemen van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025 en gevraagd daar desgewenst reactie op te geven ten behoeve van de kabinetsreactie. Hierbij ontvangt u onze reflectie.

De Staat van Groningen en Noord-Drenthe is het instrument waarmee de uitvoering van de maatregelen van 'Nij Begun', waaronder verbetering van de versterking, wordt gemonitord om waar nodig bij te sturen. Het ACVG zal advies geven over de Staat van Groningen en Noord-Drenthe ten behoeve van de kabinetsreactie. Wij doen dat vanuit onze missie om met adviezen over constructieve veiligheid bij te dragen aan het zo snel mogelijk realiseren van veiligheid van de gebouwde omgeving in het aardbevingsgebied in Groningen en duidelijkheid daarover bij de inwoners.

De Staat van Groningen en Noord-Drenthe is dit jaar nog een 'lichte' versie, zoals de stellers zelf ook benoemen. Het bevat een inventarisatie van gegevens en geen basis voor sturing. Daarmee biedt het voor het ACVG ook geen basis voor advies. Wij bevelen aan dat de toekomstige, 'permanente' Staat van Groningen en Noord-Drenthe ten minste het volgende bevat om die basis wel te bieden:

- *Een kernachtig, handzaam overzicht van de kwalitatieve, en waar opportuun kwantitatieve, voortgang* van elk van de vijftig maatregelen van 'Nij Begun', evenals een vergelijkbaar gedetailleerd overzicht van de voortgang van schade en versterken;
- *Benoeming van de opvallend negatieve of positieve afwijkingen in de voortgang* en gedegen/toelichting verklaring daarbij. Hierop is immers mogelijk sturing nodig. Dit jaar bijvoorbeeld bij schade het nog immer grote aantal schades dat langer uitstaat en bij versterking het opvallend grote aantal op norm verklaarde adressen;
- *Benoeming en toelichting van open einden* die van belang zijn voor de voortgang. Zoals het vraagstuk 'buiten de scope' waarvoor we nog in afwachting zijn van onderzoeksresultaten.
- *Benoeming en toelichting van verschillen in opvatting* over de voortgang indien daar sprake van is. Dit jaar bijvoorbeeld als het gaat om de

verschillende opvatting over 2028 als jaar waarin de versterkingsoperatie zal worden afgerond.

- *Benoeming van eventueel al lopende initiatieven ter verbetering, dan wel koerswijzigingen* die van invloed zullen zijn op de voortgang. Zoals de dorpenaanpak en in de toekomst mogelijk de startgebieden.

Wij danken u voor de gelegenheid om onze reflectie aan u mee te geven.

Met vriendelijke groet,

Adviescollege Veiligheid Groningen

W. Nagtegaal
Voorzitter

N. Cornelissen
Secretaris

Staatstoezicht op de Mijnen
Ministerie van Klimaat en Groene Groei

> Retouradres Postbus 24037 2490 AA Den Haag

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

5.1.2.e

Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Verstuurd per email aan: 5.1.2.e

Datum 19 mei 2025

Betreft Reactie SodM Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025

Staatstoezicht op de Mijnen

Bezoekadres

Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Postadres

Postbus 24037
2490 AA Den Haag

T 070 379 8400 (algemeen)
F 070 379 8455 (algemeen)

info@sodm.nl
www.sodm.nl

Behandeld door

5.1.2.e 5.1.2.e

5.1.2.e @sodm.nl

Ons kenmerk

98559753

Uw kenmerk

-

Bijlage(n)

Geachte 5.1.2.e

Op 1 april jl. bood u SodM de mogelijkheid aan om een reactie te geven op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe (verder: SvG), zodat u deze kunt meenemen in de kabinetsreactie op de publicatie. Ik maak graag gebruik van deze gelegenheid.

De SvG is een belangrijk monitoringsinstrument. Het kabinet rapporteert daarmee over de voortgang van de uitvoering van de 50 maatregelen in de kabinetsreactie 'Nij Begun' die als antwoord op het rapport van de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen (verder: PEAG) geformuleerd zijn.

Algemeen beeld SvG: toegankelijk, eerlijk maar onvolledig

De eerste SvG geeft op een toegankelijke en eerlijke wijze een beeld van de voortgang en ervaringen van de uitvoering van veel maatregelen en de effecten van het gevoerde beleid. Door niet alleen met data en informatie de feitelijke, objectieve stand van zaken weer te geven maar ook de subjectieve kant te belichten: ervaringen met schadeherstel en versterking van Groningers en Drenten die in zogenaamde focusgroepen werden gedeeld. Hierdoor blijkt duidelijk hoe indringend de gevolgen van de gaswinning uit het Groningen-gasveld zijn, die zich moeilijk laten vangen in alleen feiten en cijfers.

Tegelijkertijd constateer ik ook dat een stand van zaken van de maatregelen 36-50, die samen de pijler uit Nij Begun 'Bouwen aan de overheid; Een betere overheid in dienst van de samenleving' betreffen, ontbreekt.

In deze reactie richt ik mij ten eerste op het onderdeel 'Versterken'. Vervolgens zal ik in het tweede deel van mijn reactie ingaan op de onderdelen 'Staat van de kennis' en 'Staat van de aanpak – vertrouwen en functioneren van de overheid'. Dat laatste deel van mijn reactie is breder dan de alleen de voormalige gaswinning

uit het Groningen-gasveld. Vanuit het streven om als overheid te leren van fouten uit het verleden is het immers belangrijk dat de geleerde lessen ook voor andere soorten van gebruik van de ondergrond worden toegepast.

1. Versterkingsopgave: meer dan 10.000 gebouwen moeten nog versterkt

In de SvG ligt de nadruk terecht op de voortgang van de versterking en de schadeafhandeling; het fundament onder het herstel van Groningen. Onder verwijzing naar de voortgangsrapportage van SodM 'Staat van de veiligheid Groningen'¹ (verder: SodM voortgangsrapportage) van april 2025 reageer ik hierna op een aantal bevindingen uit de SvG.

Circa tweederde van de te versterken adressen moet nog worden gedaan

In de SvG staat vermeld dat de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) tot en met 2024 5.687 woningen heeft versterkt, en dat nog ruim 10.000 adressen moeten worden gedaan (p. 29). Dat betekent dat nog bijna tweederde van de te versterken adressen moet worden gedaan.

In de voortgangsrapportage benadrukt SodM opnieuw dat het voor de veiligheid van de bewoners van deze gebouwen van groot belang is de versterkingsopgave zo spoedig mogelijk af te ronden. Uit onderzoek van Gronings Perspectief (Rijksuniversiteit Groningen) blijkt dat de rompslomp rondom versterking een negatief effect heeft op de gezondheid en het welzijn van bewoners, terwijl na het afronden van de versterking door de onderzoekers weer een positief effect wordt gemeten. Het versnellen van de versterking zoals de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) de komende jaren van plan is, is daarom hard nodig. Met name omdat er nog zo'n grote groep wachtenden is.

Doe wat je zegt en maak waar wat je belooft

Een van de boodschappen van de focusgroep 'versterking' betreft 'communicatie: doe wat je zegt en maak waar wat je belooft'. Deze boodschap betreft de onvoorspelbaarheid en gebrek aan transparantie die vaak worden aangehaald als het gaat over de communicatie in de versterkingsopgave (p. 36).

SodM neemt waar dat jaar op jaar de productiedoelstellingen van de NCG lager zijn dan de door de NCG geplande aantallen. De door de NCG geplande – en voor de veiligheid hoognodige – versnelling in de uitvoering is jaar op jaar niet waargemaakt. Om de vertraging te beperken, is het belangrijk dat planning en jaarlijkse productiedoelstellingen in overeenstemming met elkaar komen. Het is belangrijk dat de versterkingsopgave navolgbaar wordt. Daarom heeft SodM in de voortgangsrapportage geadviseerd dat er één planning is (in plaats van planning en 'doelstellingen'), en dat over de realisatie ten opzichte van die planning wordt gerapporteerd. Als de planning niet gehaald wordt: achterhaal de oorzaken en neem maatregelen. Als maatregelen niet mogelijk zijn: stel de planning bij. Communiceer hier helder over zodat de voortgang voor bewoners beter navolgbaar wordt. Door deze cyclus jaarlijks helder te communiceren wordt de versterkingsopgave navolgbaar en kan aan vertrouwen gewerkt worden.

¹ [Staat van de veiligheid van Groningen in verband met de voormalige gaswinning \(2024\) | Rapport | Staatstoezicht op de Mijnen.](#)

Geen perspectief als problemen niet worden opgelost.

De vijfde boodschap van de focusgroep is: het op orde brengen van de basis – afronden van de versterkingsopgave – voordat aan toekomstperspectief kan worden gewerkt (p.38). Deze boodschap beschrijft de grote onzekerheid waarin bewoners leven, waarbij de communicatie en uitleg hierover vanuit overheid en NCG niet toereikend zijn gebleken. De kop in hoofdletters bij het interview met Albert Hartman – ‘Laat de Agenda’s niet de aandacht afleiden van de versterking’ (p. 69) – spreekt hierover boekdelen.

In lijn hiermee is het eerste advies van SodM in de voortgangsrapportage: focus op snelheid afronden versterkingsopgave in het belang van gezondheid en het welzijn van de inwoners van het Gronings aardbevingsgebied. SodM merkt ook in haar contacten met bewoners soms onbegrip over de initiatieven rondom bijvoorbeeld het Nationaal Programma Groningen. Deze bewoners geven aan eerst behoefte te hebben aan een veilig huis, voordat zij ruimte hebben om over een toekomstperspectief na te denken.

2. Geleerde lessen PEAG in breder verband

SodM vindt het belangrijk dat de lessen die de overheid kan leren van de parlementaire enquête naar de gaswinning in Groningen ook worden toegepast op andere manieren waarop de ondergrond gebruikt wordt voor energiewinning. Daarom had SodM in de SvG een uitgebreidere beschrijving verwacht van de kabinetsmaatregelen die zien op “Bouwen aan de overheid. Een betere overheid in dienst van de samenleving”. Voor een beter functionerende overheid zijn de maatregelen 36-50 namelijk essentieel. Het is mij niet duidelijk waarom hier geen nadere informatie over wordt gegeven in de SvG. In het bijzonder noem ik de volgende maatregelen:

Het verbeteren van de onafhankelijke taakuitoefening van SodM en rijksinspecties in het algemeen (maatregelen 36-39 Nij Begun).

Voor het verbeteren van de onafhankelijke taakuitoefening van SodM en rijksinspecties in het algemeen zijn twee wetsvoorstellen in de maak. De introductie van collegiaal bestuur bij SodM (maatregel 38) is opgenomen in de Wet Groningen die een voortvarende uitwerking kent; de Raad van State heeft inmiddels over deze wet een advies uitgebracht. De maatregelen 36, 37 en 39 – alle gericht op waarborgen voor onafhankelijke taakuitoefening inspecties – krijgen vorm in een aanzienlijk vertraagde conceptkaderwet op de rijksinspecties waarvan onlangs de internetconsultatie en uitvoeringstoets is gesloten.

SodM heeft in de internetconsultatie en uitvoeringstoets haar bezorgdheid uitgesproken over de concept Kaderwet rijksinspectie die onvoldoende het doel van de wet – te weten het waarborgen en bevorderen van de onafhankelijke taakuitoefening van rijksinspecties – waarmaakt. Op cruciale onderdelen wordt zelfs het tegenovergestelde bereikt, en wordt SodM in plaats van onafhankelijker in haar taakuitoefening verder aan banden gelegd.²

²² ‘Reactie SodM op internetconsultatie wetsvoorstel Kaderwet rijksinspecties’, SodM, sodm.nl, 17 maart 2024: [Kabinet zegt inspecties onafhankelijker te maken, maar legt SodM juist verder aan banden | Nieuwsbericht | Staatstoezicht op de Mijnen](#).

Bewindslieden en beleidsambtenaren gaan op grote schaal in gesprek met burgers (maatregel 42 Nij Begun)

Uit de PEAG werd duidelijk dat het vertrouwen van burgers in de overheid en publieke instanties ernstig is geschaad. Om dit vertrouwen terug te winnen is oog voor burgerperspectief bij het handelen van overheden en (publieke) organisaties een onmisbare factor. Dit betekent daadwerkelijk in de schoenen van inwoners gaan staan, en vanuit hun perspectief te denken en handelen. Maatregel 45 beoogt dit voor bewindslieden en beleidsambtenaren.

Zover mijn waarneming is, wordt aan deze maatregel invulling gegeven door diverse gesprekken met bewoners en maatschappelijke organisaties in Groningen en Noord-Drenthe. De mate waarin en hoe structureel de inzet van de overheid in den brede is, kan ik niet overzien. Het zou mijns inziens passend zijn om in het licht van 'vertrouwen en functioneren van de overheid' hier in de SvG de aandacht aan te besteden die dit belangrijke onderwerp verdient.

Toezicht op opruimactiviteiten en nazorg (maatregel 45 Nij Begun)

Ook de stand van zaken van maatregel 45 ontbreekt in de SvG. Volgens maatregel 45 uit Nij Begun krijgt SodM als wettelijke taak om expliciet toezicht te houden op de uitvoering van de opruimactiviteiten, de monitoring en onderzoek door de NAM en de nazorg.

Met betrekking tot wet- en regelgeving op dit vlak zijn er al langere tijd ontwikkelingen gaande. In 2023 heeft staatssecretaris Vijlbrief toegezegd het huidige mijnbouwbeleid en bijbehorend stelsel van wet- en regelgeving aan te passen en de rol van SodM uit te breiden met het toezicht op de nazorg. Ter uitvoering van deze toezeggingen is een wijziging van de Mijnbouwregeling in voorbereiding, die op 22 april jl. in internetconsultatie is gegaan (inwerkingtreding naar verwachting in 2025).

Zoals ook gesteld in de voortgangrapportage SodM is voor het toezicht een vroegtijdig en systematisch georganiseerde aanpak van de nazorg van het Groningen-gasveld cruciaal. SodM heeft haar visie hierover gedeeld in bovengenoemde herzieningen van de wetgeving die in voorbereiding is. Volgens SodM bevat een systematisch uitgewerkt nazorgplan in ieder geval de volgende elementen:

- Een inventarisatie van de na-ijlende effecten en risico's;
- Een onderzoeksplan en uitvoering van (lange termijn-)risicostudies;
- Een risico-signaleringssysteem met monitoring-en actieprotocol;
- Ontwikkeling van een kennisdatabase voor de lange termijn;
- Borging van data: databaseer, beschikbaarheid en toegankelijkheid;
- Een risicokaart inclusief een overzicht van mogelijke beheersmaatregelen;
- Een communicatie die actief de omgeving betreft en informeert.

SodM vindt het belangrijk dat voornoemde punten worden opgenomen in de Mijnbouwregeling.

Kennisontwikkeling en borging van kennis en data (maatregel 49)

In de SvG ontbreekt informatie over de voortgang van maatregel 49 'Méér kennis, betere data en monitoring van mijnbouweffecten' van Nij Begun.

SodM heeft in haar voortgangsrapportage zorgen geuit over de aansturing, de inhoud, voortgang en de kwaliteitsborging van kennis en data over mijnbouweffecten. Een stand van zaken over deze maatregel zou naar mijn inzicht hier op zijn plaats zijn geweest. Om het stelsel rondom nazorg zo goed mogelijk te laten functioneren, is borging van kennis en data door de vergunninghouder, in geval van het Groningen-gasveld de NAM, een onmisbare voorwaarde. Deze data en kennis zijn essentieel, ook na beëindiging van de gaswinning. Niet alleen in het kader van de nazorg maar ook met het oog op nieuwe activiteiten, bijvoorbeeld in het kader van de energietransitie. Het kabinet heeft de ontwikkeling, borging en het breed beschikbaar maken van mijnbouwdata opgenomen in deze maatregel 49, die is opgesteld naar aanleiding van de aanbevelingen hiertoe van de PEAG. SodM neemt waar dat de stuurgroep voor aansturing van de activiteiten onder deze maatregel voor het eerst bijeenkomt in mei 2025, terwijl de uitvoering inmiddels ruim twee jaar loopt en het beschikbare budget al voor een aanzienlijk deel is besteed en geheel geëncommitteerd tot en met 2028. Naar het oordeel van SodM zou meer aandacht voor de implementatie van maatregel 49 passend zijn.

Veiligheids- en risicostrategie voor ondergrondse activiteiten (maatregel 50 Nij Begun)

Over maatregel 50 ontbreekt informatie terwijl er wel degelijk achter de schermen aan wordt gewerkt. Zo is een algehele herziening van het mijnbouwbeleid en bijbehorende Mijnbouwwet- en regelgeving in voorbereiding (inwerkingtreding naar verwachting medio 2027).

In het te ontwikkelen mijnbouwbeleid vindt SodM het belangrijk te formuleren hoe de overheid omgaat met de gezondheid en het welbevinden van de betrokken burgers. De nadelige effecten van bijvoorbeeld gaswinning, maar ook van andere vormen van energiewinning kunnen doorwerken op de gezondheid en het welbevinden van bewoners. Dit gaat verder dan alleen subjectieve gevoelens van onveiligheid.

SodM adviseert ook eerder door AEF uitgebrachte adviezen inzake het ontwikkelen van veiligheidsbeleid en vergunningverlening te implementeren. Die adviezen richten zich op het verder ontwikkelen van veiligheidsbeleid en op een nieuw te ontwerpen vergunningsstelsel waarin beleid en de verlening van vergunningen van elkaar gescheiden zouden worden. Hiermee kan onder andere bewerkstelligd worden dat vergunningenprocedures voorspelbaarder en vaker binnen de gestelde termijnen verlopen.

Tot slot wil ik nog enkele opmerkingen maken over de financiering van SodM naar aanleiding van de aanbevelingen van de PEAG.

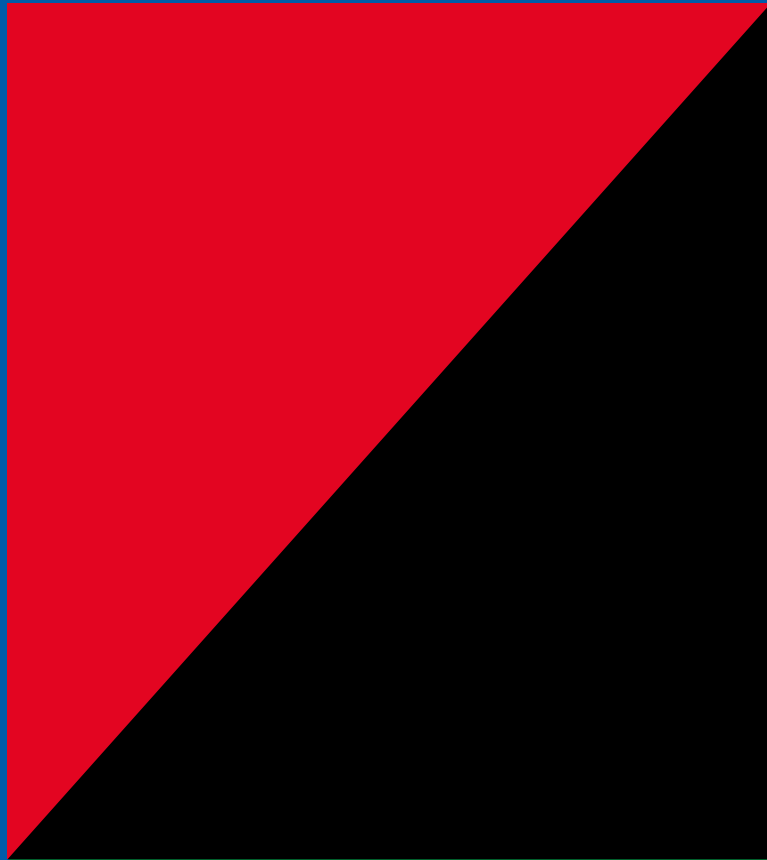
Het toezicht dat SodM uitvoert op de versterkingsopgave in Groningen is inherent een tijdelijke taak. Echter, bij de financiering is een aantal jaren geleden uitgegaan dat deze taak in 2028 zou eindigen. Inmiddels is duidelijk dat deze veronderstelling niet langer correct is. De tijdelijke financiering van het toezicht op de versterkingsopgave in Groningen moet daar nog op aangepast worden. Bovendien zijn de structurele aanbevelingen van PEAG gefinancierd door het rijk

voor de periode 2024 t/m 2028. Deze aanbevelingen zijn structureel van aard en vereisen dan ook structurele financiering. Ook al is deze structurele financiering wel toegezegd in 2024, de financiële dekking voor de periode erna is nog onvoldoende zeker. Dit vormt een belangrijk financieel risico voor SodM.

Hoogachtend,

ir. T.F. Kockelkoren, MBA
Inspecteur-generaal der Mijnen

Stap verder

Rapportage schadeafhandeling en versterking in het aardbevingsgebied 2025

The background is a composition of several geometric shapes. In the top-left, there is a large red triangle pointing downwards, with a smaller yellow triangle nested inside it, pointing upwards. To the right of the yellow triangle is a vertical black rectangle. The top-right quadrant is a solid blue rectangle. The bottom-left quadrant is a solid blue rectangle. The bottom-right quadrant is a solid black rectangle, which contains a large red semi-circle on its left side.

**Rapportage
schadeafhandeling
en versterking
in het aardbevingsgebied**

1.

Management Samenvatting

P. 5

2.

Onderzoeksverantwoording

P. 13

3.

Resultaten schadeafhandeling

P. 21

4.

Resultaten versterking

P. 63

5.

Bijlage: indicatieve resultaten versterkingswerkzaamheden gestart en afgerond

P. 95

1.

Management
Samenvatting

Schadeafhandeling

Erkenning

- Van de aangemelde schades is ruim driekwart volledig erkend als schade door mijnbouw (aardbevingsschade). Eén op de zes is gedeeltelijk erkend en 5% is niet erkend. Ten opzichte van twee jaar geleden zijn nu procentueel *meer* aangemelde schades volledig erkend als schade door mijnbouw.
- Wat betreft de (gedeeltelijk) niet erkende schades, zijn er procentueel *minder* volledige juridische procedures (zienwijze, bezwaar en beroep) doorlopen in vergelijking met twee jaar geleden.

Afhandeling

- Van de 830 (gedeeltelijk) erkende schademeldingen, zijn er 737 (89%) inmiddels volledig afgehandeld. De versnelling in de afhandeling, die in 2021 werd ingezet, is in de afgelopen jaren gecontinueerd. Het percentage niet afgehandelde meldingen is daardoor significant lager dan twee jaar geleden.

Volledig afgehandelde schademeldingen

- Bij de schademeldingen die volledig zijn afgehandeld, heeft de helft voor taxatie van de schade en een vergoeding gekozen. Eén op de vijf kiest voor schadeherstel door een aannemer en drie op de tien voor een vaste vergoeding. Ten opzichte van twee jaar geleden is er vaker voor de vaste vergoeding gekozen.
- Net als in de vorige meting, heerst er over het algemeen tevredenheid over het schadeherstel dat is uitgevoerd door een aannemer. Over ruim zes op de tien meldingen, die hersteld zijn door een aannemer, heerst het gevoel dat de schade voor 100% is verholpen. Bij ruim één derde is dit niet het geval. Dit beeld is eveneens ongeveer gelijk aan twee jaar geleden.
- Over ruim de helft van het totaal aantal afgehandelde schademeldingen heerst tevredenheid. Vooral de introductie van de vaste vergoeding zorgt voor een hogere tevredenheid over de totale afhandeling van de schade ten opzichte van twee jaar geleden. Dit komt tot uiting in een stijging van het gemiddelde rapportcijfer voor de totale afhandeling (nu een 7,0; dit was een 6,4).

Schademeldingen die niet volledig zijn afgehandeld

- Van de schademeldingen die zijn erkend, maar nog niet volledig zijn afgehandeld, loopt er voor één op de vijf nog een geschil, bezwaar of rechtszaak. Dit is significant minder dan twee jaar geleden. Wel lijken er nu meer mensen 'in de wachtkamer' te zitten. Zij wachten op een schaderapport, op een versterking of op een aannemer die de schade kan gaan herstellen.
- Over de schademeldingen die nog niet volledig zijn afgehandeld heerst bij zes op de tien ontevredenheid. Slechts 15% is tevreden over de afhandeling van de schademelding tot nu toe; een kwart antwoordt neutraal. Het percentage dat zich zeer ontevreden uitlaat is wel significant gedaald ten opzichte van twee jaar geleden. Dit is te verklaren door het resultaat dat er in 2024 procentueel minder gedupeerden zijn die nog een geschil, bezwaar of rechtszaak hebben lopen.

Versterking

- Van de 467 personen die een pand/ woning in het versterkingsgebied hebben, is bij één derde het beoordelingsproces door de NCG afgerond. Dit betreft eigenlijk alleen woningen/ panden die aardbevingsbestendig zijn gebouwd of op norm konden worden verklaard. Bij slechts een enkeling zijn er versterkingswerkzaamheden uitgevoerd die ook al zijn afgerond.
- Tweederde van alle ondervraagden in het versterkingsgebied zijn nog in contact met de NCG over de voortgang. Hierbij wachten ruim vier op de tien nog op een eerste veiligheidsbeoordeling. Zij staan dus nog aan het begin van het proces.

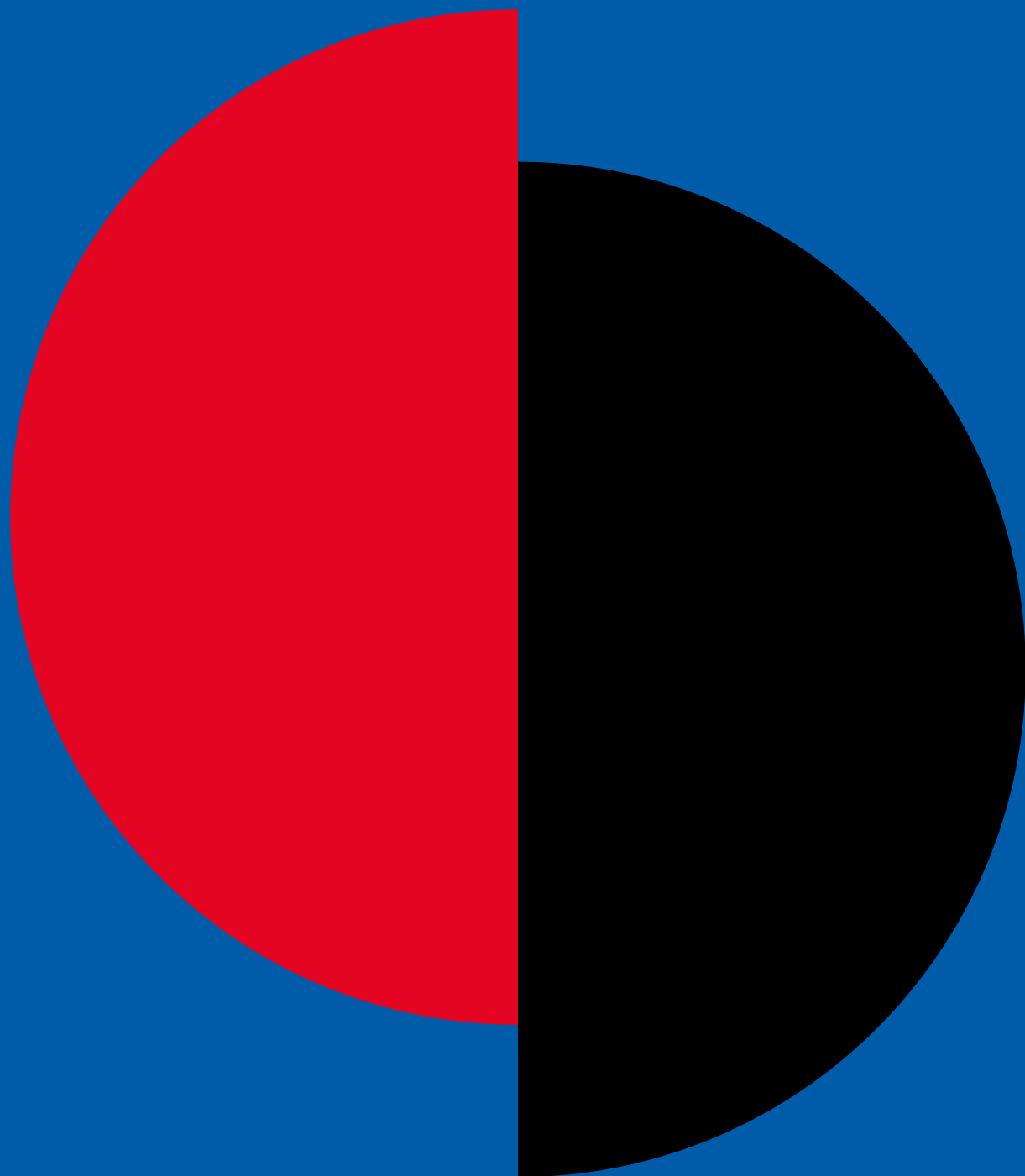
Tevredenheid

- Wat betreft de tevredenheid over het proces heerst er verdeeldheid. Eén derde laat zich positief uit en is (zeer) tevreden, 37% is niet ontevreden noch tevreden en drie op de tien zijn (zeer) ontevreden. Wanneer de resultaten uitgesplitst worden naar status in het beoordelingsproces, valt op dat de ontevredenheid toeneemt bij de groepen die, na een eerste beoordeling, wachten op vervolgstappen van de NCG. Vanaf dit punt neemt de wachttijd, voordat er een volgende stap wordt gezet in het afhandelingsproces, ook aanzienlijk toe.

78%

van de aangemelde schades is volledig erkend als schade door mijnbouw. Dit is bijna een kwart meer dan twee jaar geleden.

2.

Onderzoeks- verantwoording

Achtergrond

2.1 In opdracht van het Groninger Gasberaad heeft Enigma Research een onderzoek uitgevoerd naar de schadeafhandeling en versterking in het aardbevingsgebied. De doelgroep voor het onderzoek zijn inwoners van de provincie Groningen en de kop van Drenthe (gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld). Aan hen is gevraagd of ze te maken hebben (gehad) met materiële schade door mijnbouw (aardbevingsschade). Aan inwoners uit het versterkingsgebied zijn vragen gesteld over de versterkingswerkzaamheden van de NCG.

Onderzoeksdoel

2.2 Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek “Bodem in zicht” uit 2022. In deze nieuwe meting wordt naast de schadeafhandeling ook de status van de versterkingswerkzaamheden in kaart gebracht.

Met behulp van het onderzoek wil het Groninger Gasberaad een beeld schetsen van de situatie waarin bewoners zitten en of ze tevreden zijn over hun dossier. Hebben ze al een versterkingsadvies, wachten ze nog op de aannemer etc.

Het doel van het onderzoek is niet om een representatieve weergave te geven van de totale tevredenheid over de afhandeling van aardbevingsschade en de versterkingswerkzaamheden. Het onderzoek wil een inkijk geven in hoe de schadeafhandeling en de versterkingswerkzaamheden bij verschillende groepen wordt beleefd.

Methode van onderzoek

2.3 Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van kwantitatief online onderzoek. De online vragenlijst is geprogrammeerd in het “responsive” onderzoekssysteem van Enigma Research. Hierdoor kon de vragenlijst, middels één universele link, zowel via mobiele telefoon, tablet als wel laptop worden ingevuld. De vragenlijsten zijn afgenomen via een beveiligde “https” verbinding.

Doelgroepbenadering

2.4 Voor de benadering van de doelgroep is samengewerkt met Mediahuis Noord (o.a. uitgever van Dagblad van het Noorden).

De oproep om deel te nemen aan het onderzoek is verspreid via het RegioNoordPanel en via de mediakanalen van Dagblad van het Noorden (website, socials etc.). Het RegioNoordPanel is het grootste online consumentenpanel van Noord-Nederland (meer dan 9.000 leden in Groningen, Friesland en Drenthe) dat Enigma Research in samenwerking met Mediahuis Noord heeft opgezet.

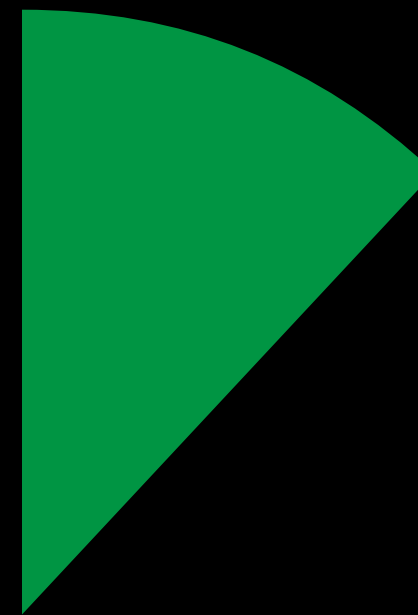
Daarnaast heeft het Groninger Gasberaad ook zelf een oproep gedaan om deel te nemen aan het onderzoek.

Veldwerkperiode

2.5 Het veldwerk heeft plaatsgevonden van 27 november 2024 t/m 4 januari 2025.

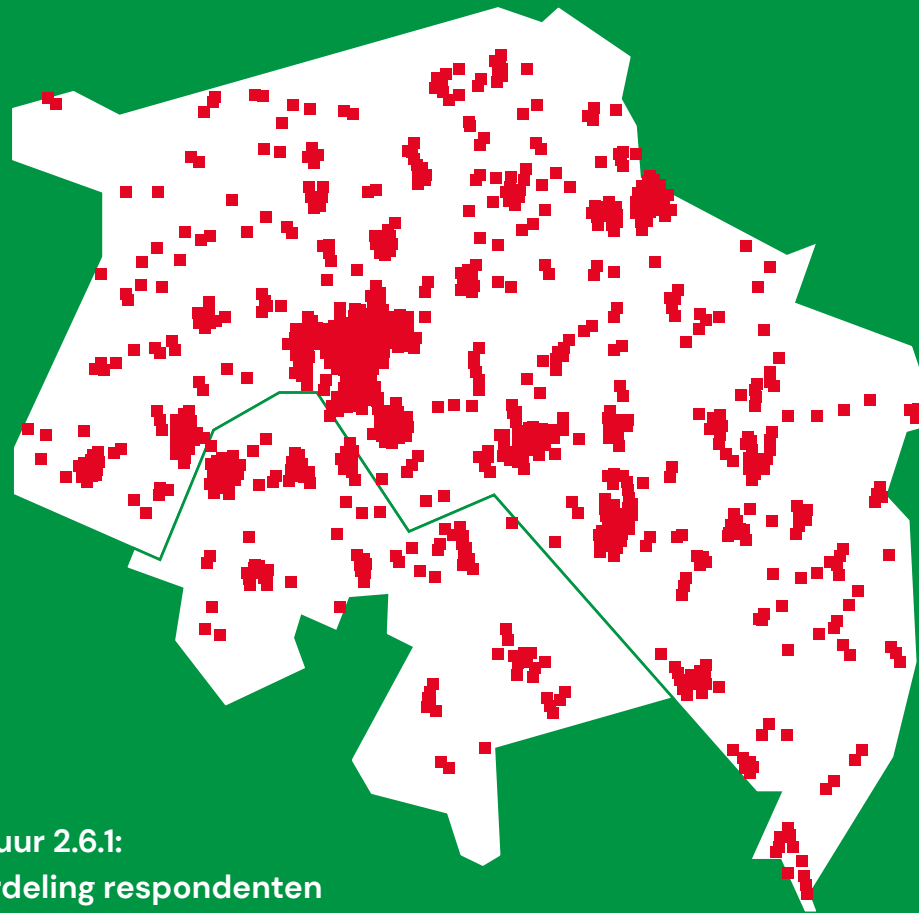
120%

van de gedupeerden met een (deels) niet erkende schademelding doorloopt de volledige juridische procedure om dit aan te vechten. Dit is bijna de helft minder dan twee jaar geleden.

Steekproef

2.6 In totaal zijn er 1.301 respondenten ondervraagd.
De respondenten zijn als volgt verdeeld.

Figuur 2.6.1:
Verdeling respondenten

1.301
Respondenten

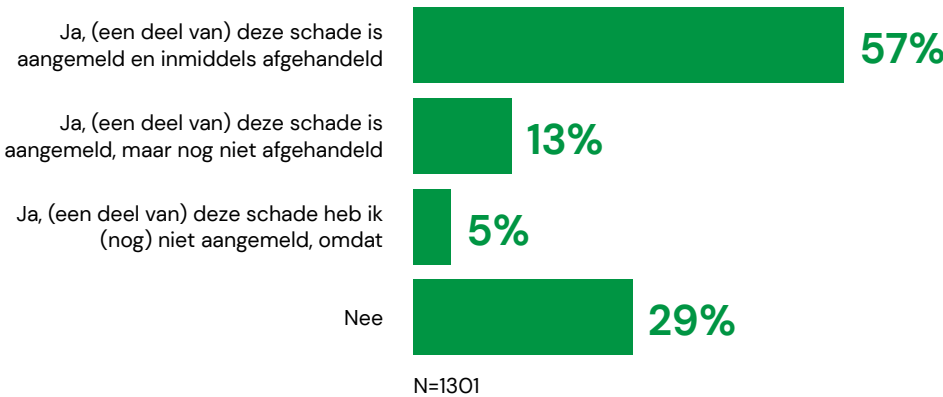
3.

Resultaten
schade-
afhandeling

Materiële schade door mijnbouw

3.1 Van de 1.301 ondervraagde respondenten hebben zeven op de tien (71%) te maken (gehad) met materiële schade door mijnbouw (aardbevingsschade). Het overgrote deel (57%) van de schade is aangemeld en inmiddels afgehandeld (zie figuur 3.1.1).

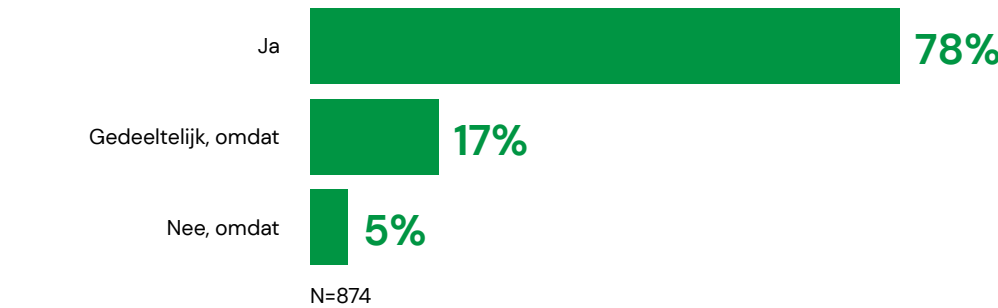
Figuur 3.1.1: Heeft u te maken (gehad) met materiële schade door mijnbouw (aardbevingsschade)?

Erkenning

3.2 Van de aangemelde schades is ruim driekwart (78%) volledig erkend als schade door mijnbouw (aardbevingsschade). Eén op de zes (17%) is gedeeltelijk erkend en 5% is niet erkend (zie figuur 3.2.1).

Figuur 3.2.1: Is de aanmelding erkend als schade door mijnbouw (aardbevingsschade)?

Ten opzichte van twee jaar geleden zijn nu procentueel meer aangemelde schades volledig erkend als schade door mijnbouw (78% vs. 55% in 2022).

	Uitsplitsing naar meting		
	Meting 2024	Meting 2022	
Ja	78%	55%	Significant hoger dan de vorige meting
Gedeeltelijk, omdat	17%	30%	
Nee, omdat	5%	15%	Significant lager dan de vorige meting
N	874	1276	

“Het heeft geruime tijd geduurd om in te kunnen dienen en we moeten heel veel moed verzamelen om er weer mee te beginnen.”

Uit: Bloemlezing van redenen waarom (een deel van) de schade (nog) niet is aangemeld.

“Men vond het werking van de elementen. Interessante hierbij is dat het wel erkend is bij de burens en dat de schade pas kwam na 2008.”

Uit: Bloemlezing van redenen waarom schademelding (gedeeltelijk) niet erkend is als schade door mijnbouw (aardbevingsschade).

89%

van alle (gedeeltelijk) erkende
schademeldingen is volledig
afgehandeld. Vooral de laatste
vier jaar is er progressie geboekt.
Het percentage niet afgehandelde
meldingen is gedaald t.o.v. twee
jaar geleden.

Voor 40% van de schades, die (gedeeltelijk) niet zijn erkend, is een zienswijze ingediend (zie figuur 3.2.2). Dit gaat om 76 van de in totaal 190 schademeldingen die (gedeeltelijk) niet zijn erkend.

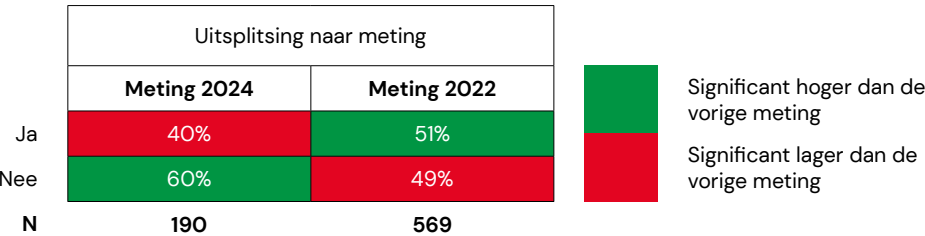
“Na veel gedoe en ontkenning van de inspecteur hebben we een bouwexpert erbij gehad. Toen werd deel schade erkend.”

Uit: Bloemlezing van redenen waarom schademelding (gedeeltelijk) niet erkend is als schade door mijnbouw (aardbevingsschade).

Figuur 3.2.2: Heeft u voor de schade die (gedeeltelijk) niet is erkend als schade door mijnbouw (aardbevingsschade) een zienswijze ingediend?

Er zijn procentueel minder mensen die een zienswijze indienen in vergelijking met twee jaar geleden (nu 40%, dit was 51%).

Bij zeven op de tien (71%) gevallen volgde op het indienen van een zienswijze ook een bezwaar. Vier op de tien (43%) zijn na het bezwaar ook in beroep gegaan.

Minder volledige juridische procedures dan twee jaar geleden

Voor 23 van de in totaal 190 niet erkende schademeldingen (12%) is de volledige juridische procedure doorlopen. Twee jaar geleden was dit nog voor meer dan één op de vijf (22%) niet erkende schademeldingen het geval.

Afhandeling

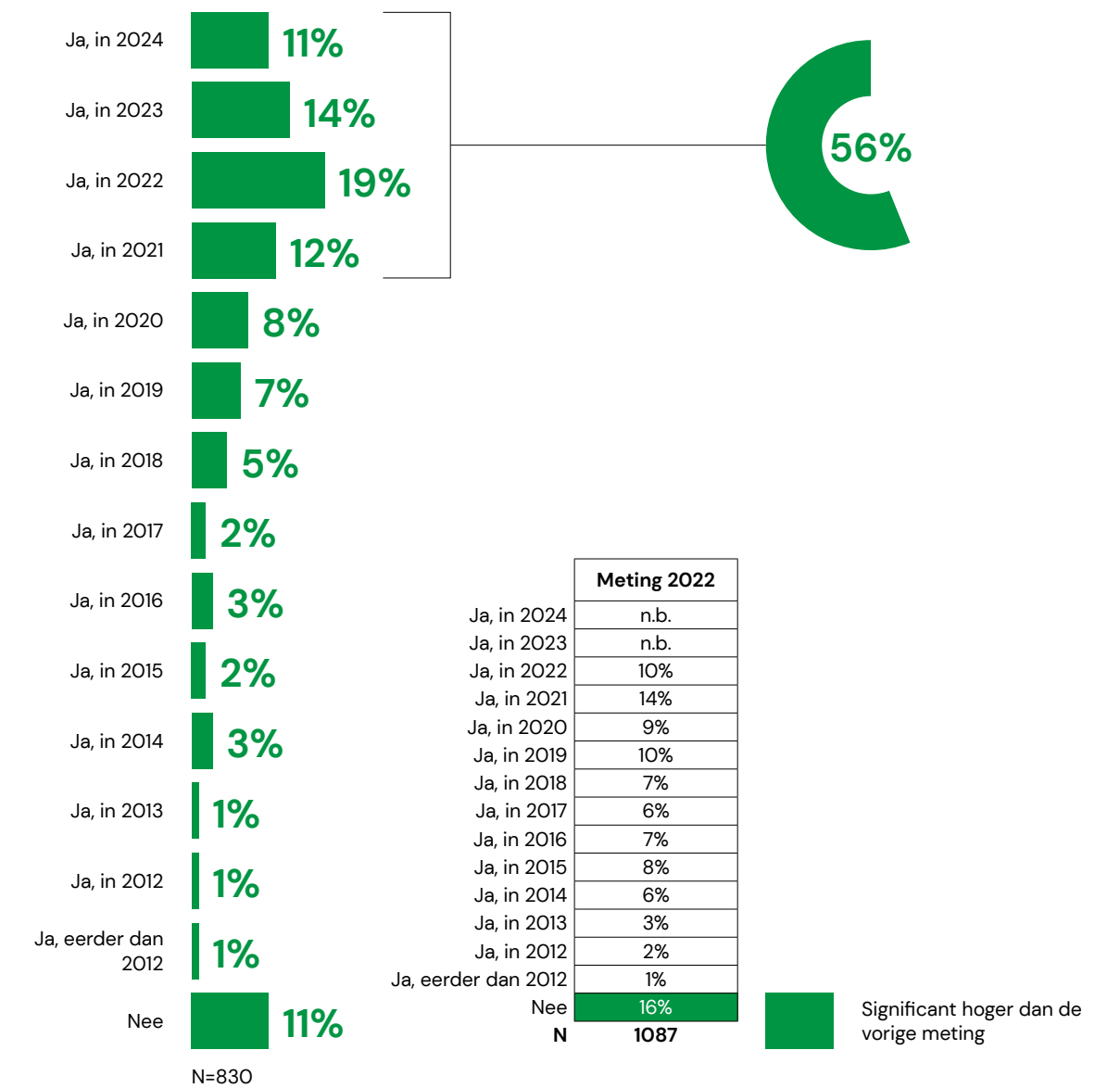
3.3 Van de 830 (gedeeltelijk) erkende schademeldingen zijn er 737 (89%) inmiddels volledig afgehandeld; voor 93 meldingen is de afhandeling nog niet volledig voltooid (zie figuur 3.3.1).

De versnelling in de afhandeling, die in 2021 werd ingezet, is in de afgelopen jaren gecontinueerd. Het resultaat is dat 56% van de (gedeeltelijk) erkende schademeldingen in de afgelopen vier jaar is afgehandeld. Het percentage niet afgehandelde meldingen is daardoor significant lager dan twee jaar geleden; nu 11%, dit was 16%.

“Deels wordt het niet erkend vanwege de leeftijd van ons huis.”

Uit: Bloemlezing van redenen waarom schademelding (gedeeltelijk) niet erkend is als schade door mijnbouw (aardbevingsschade).

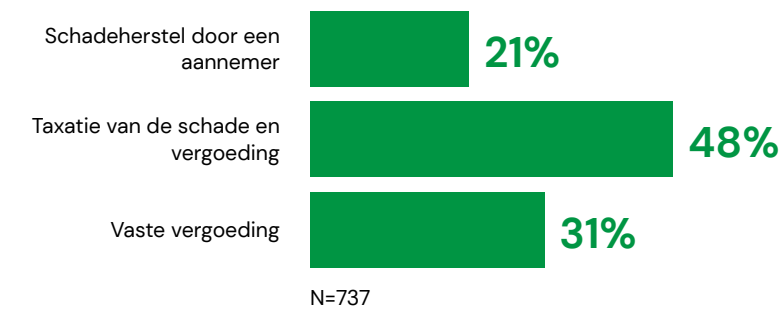
Figuur 3.3.1: Is de schademelding die u heeft aangemeld en (gedeeltelijk) is erkend volledig afgehandeld? Zo ja, in welk jaar?

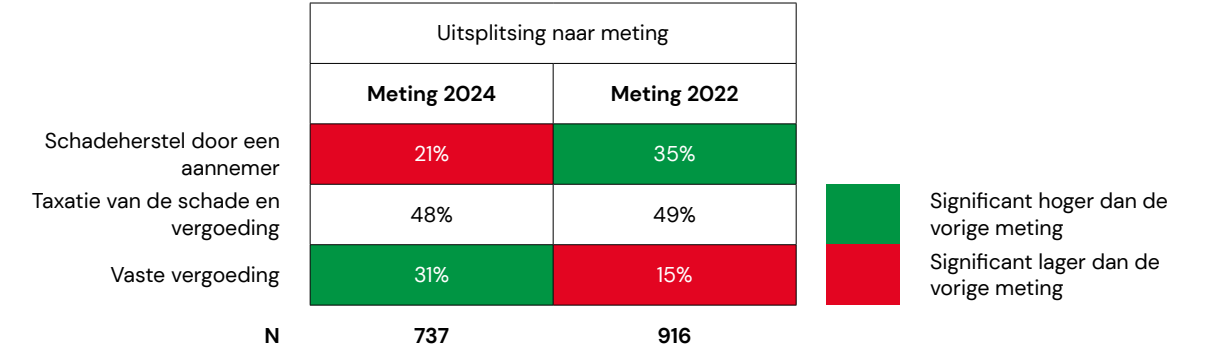
Schademeldingen die volledig zijn afgehandeld

3.4 Bij de schademeldingen die volledig zijn afgehandeld, heeft de helft (48%) voor taxatie van de schade en een vergoeding gekozen. Eén op de vijf (21%) kiest voor schadeherstel door een aannemer en 31% voor een vaste vergoeding (zie figuur 3.4.1).

Figuur 3.4.1: Voor welke afhandeling heeft u gekozen?

Ten opzichte van twee jaar geleden is er vaker voor de vaste vergoeding gekozen (31% vs. 15%) en minder vaak voor schadeherstel door een aannemer (21% vs. 35%).

Wanneer de resultaten worden uitsplitst naar jaar waarin de schade volledig is afgehandeld, wordt bevestigd dat de keuze voor een vaste vergoeding sinds 2021 steeds vaker wordt gemaakt. Bij de schades die in 2024 zijn afgehandeld, kiest zelfs meer dan de helft (56%) voor de vaste vergoeding.

		Uitsplitsing naar jaar waarin schade volledig is afgehandeld *							
	Meting 2024	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	Eerder dan 2018
Schadeherstel door een aannemer	21%	8%	11%	15%	14%	17%	31%	30%	50%
Taxatie van de schade en vergoeding	48%	36%	42%	44%	60%	67%	55%	63%	40%
Vaste vergoeding	31%	56%	47%	41%	26%	16%	15%	8%	10%
N	737	91	113	160	100	70	55	40	108

* Rode cijfers (N) zijn indicatief.

56%

kiest in 2024 voor afhandeling via de vaste vergoeding. Deze vorm wordt de afgelopen jaren steeds vaker gekozen en zorgt voor een versnelling in het afhandelingsproces.

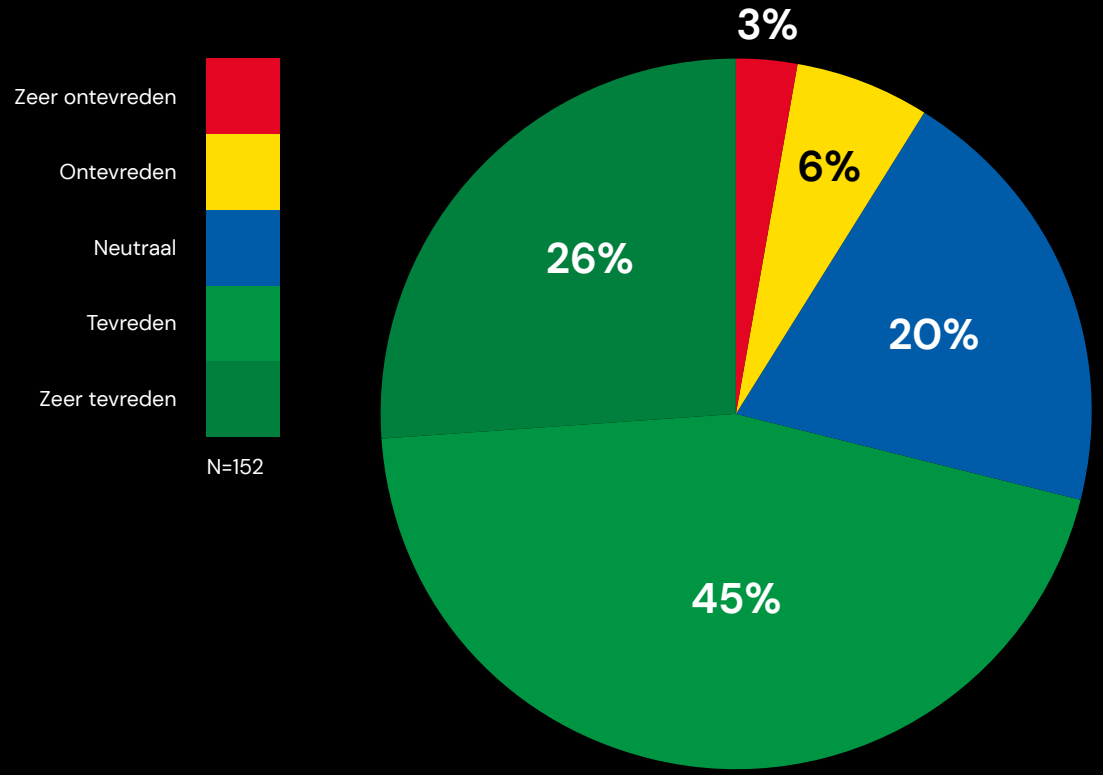

Tevredenheid m.b.t. schadeherstel door een aannemer

Net als in de vorige meting, heerst er over het algemeen tevredenheid over het schadeherstel dat is uitgevoerd door een aannemer (zie figuur 3.4.2).

Wat betreft zeven op de tien (71%) schademeldingen is men tevreden tot zeer tevreden over het geleverde werk. Bij één op de vijf (20%) meldingen wordt er over het herstel neutraal gedacht en bij 9% heeft de aannemer het werk volgens de ondervraagden niet naar tevredenheid uitgevoerd.

Figuur 3.4.2: In hoeverre bent u, achteraf gezien, tevreden over uw keuze voor schadeherstel door een aannemer?

Over ruim zes op de tien (63%) meldingen, die hersteld zijn door een aannemer, heerst het gevoel dat de schade voor 100% is verholpen (zie figuur 3.4.3). Bij ruim één derde (38%) is dit niet het geval. Dit beeld is ongeveer gelijk aan twee jaar geleden.

Figuur 3.4.3: Heeft u het gevoel dat de schade voor 100% is verholpen?

	Uitsplitsing naar meting	
	Meting 2024	Meting 2022
Ja	63%	67%
Nee	38%	33%
N	152	324

“Slecht werk geleverd en gewoon afgezet!”

Uit: Bloemlezing van redenen waarom men (zeer) ontevreden is over het schadeherstel door een aannemer.

Bloemlezing van redenen waarom men (zeer) ontevreden is over het schadeherstel door een aannemer:

“Dezelfde scheuren er nu weer zitten.”

“De afwerking is schandalig slecht.”

“Deze mensen hebben het zo druk, zodra het even tegen zit, gaat alles langer duren, wat in 3 maand zou gebeuren heeft 15 maand geduurd!”

Bloemlezing van redenen waarom men het gevoel heeft dat de schade niet voor 100% is verholpen:

“Alleen cosmetisch opgelost. Niet naar de fundering e.d. gekeken.”

“Er op dit moment nog weer scheuren zijn.”

“Scheuren blijven komen.”

“Deel schade mogelijk verborgen zit achter inbouwkasten.”

“Omdat later weer en meer schade is opgetreden.”

“Geld was volgens de aannemer ontoereikend.”

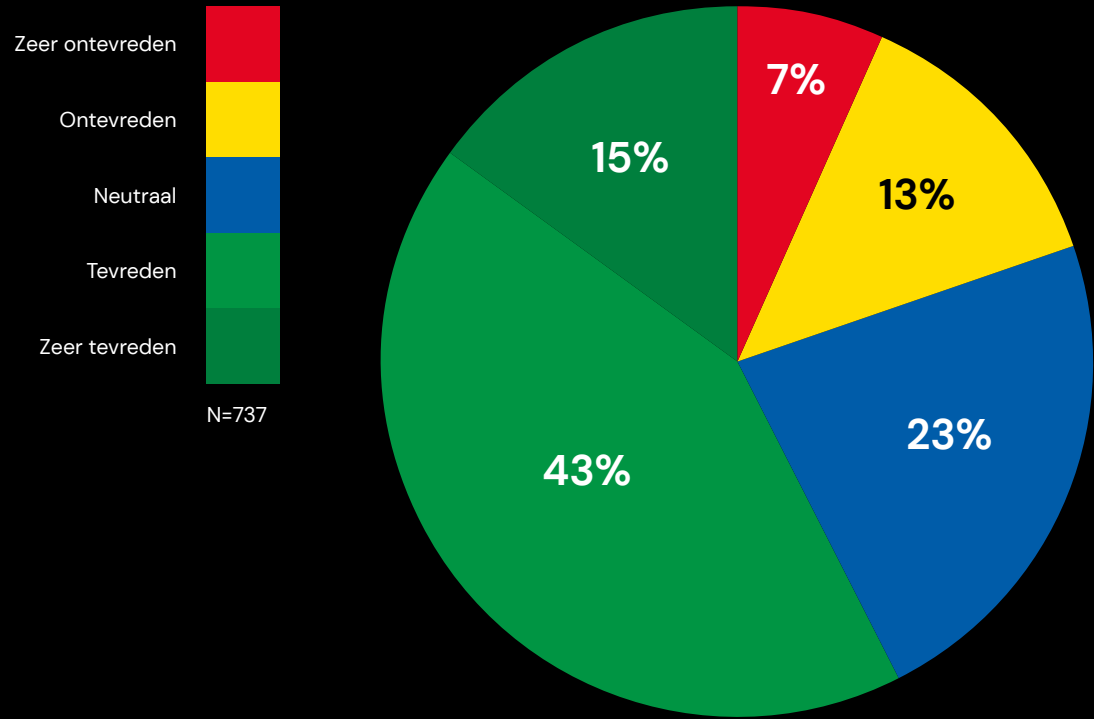
72%

van de gedupeerden die kiest voor de vaste vergoeding is hierover (zeer) tevreden. De regeling onderscheidt zich wat betreft beoordeling positief t.o.v. de andere manieren van schadeafhandeling.

Tevredenheid over totale afhandeling

Over ruim de helft (58%) van het totaal aantal afgehandelde schademeldingen heerst tevredenheid; één op de vijf is uitgesproken (zeer) ontevreden (zie figuur 3.4.4). De uitgesproken ontevredenheid is lager dan twee jaar geleden.

Figuur 3.4.4: In hoeverre bent u tevreden over de totale afhandeling van uw schademelding?

	Uitsplitsing naar meting		
	Meting 2024	Meting 2022	
Zeer ontevreden, omdat	7%	12%	
Ontevreden, omdat	13%	15%	
Neutraal	23%	20%	
Tevreden	43%	40%	
Zeer tevreden	15%	12%	
N	737	916	

Significant hoger dan de vorige meting

Significant lager dan de vorige meting

Het zijn vaker diegenen die hebben gekozen voor een vaste vergoeding die zich uitgesproken positief (tevreden tot zeer tevreden) en minder vaak uitgesproken negatief (ontevreden tot zeer ontevreden) uitlaten over de totale afhandeling van de schademelding. De toename in het verstrekken van een vaste vergoeding in de afgelopen jaren, zorgt dus voor een hogere algemene tevredenheid over de totale afhandeling van de schademelding.

	Uitsplitsing naar soort afhandeling			
	Meting 2024	Schadeherstel door een aannemer	Taxatie van de schade en vergoeding	Vaste vergoeding
Zeer ontevreden, omdat	7%	10%	8%	3%
Ontevreden, omdat	13%	16%	15%	7%
Neutraal	23%	27%	23%	19%
Tevreden	43%	34%	42%	50%
Zeer tevreden	15%	13%	12%	22%
N	737	152	357	228

Significant hoger dan de andere groepen

Significant lager dan de andere groepen

**“De rapporten zijn ondeugdelijk,
vol met onwaarheden en dubieuze
conclusies.”**

Uit: Bloemlezing van redenen waarom men (zeer) ontevreden is over de totale afhandeling van de schademelding.

**“Schadeherstel is een ding, maar
de ellende van de procedures zijn
niet snel vergeten.”**

Uit: Bloemlezing van redenen waarom men (zeer) ontevreden is over de totale afhandeling van de schademelding.

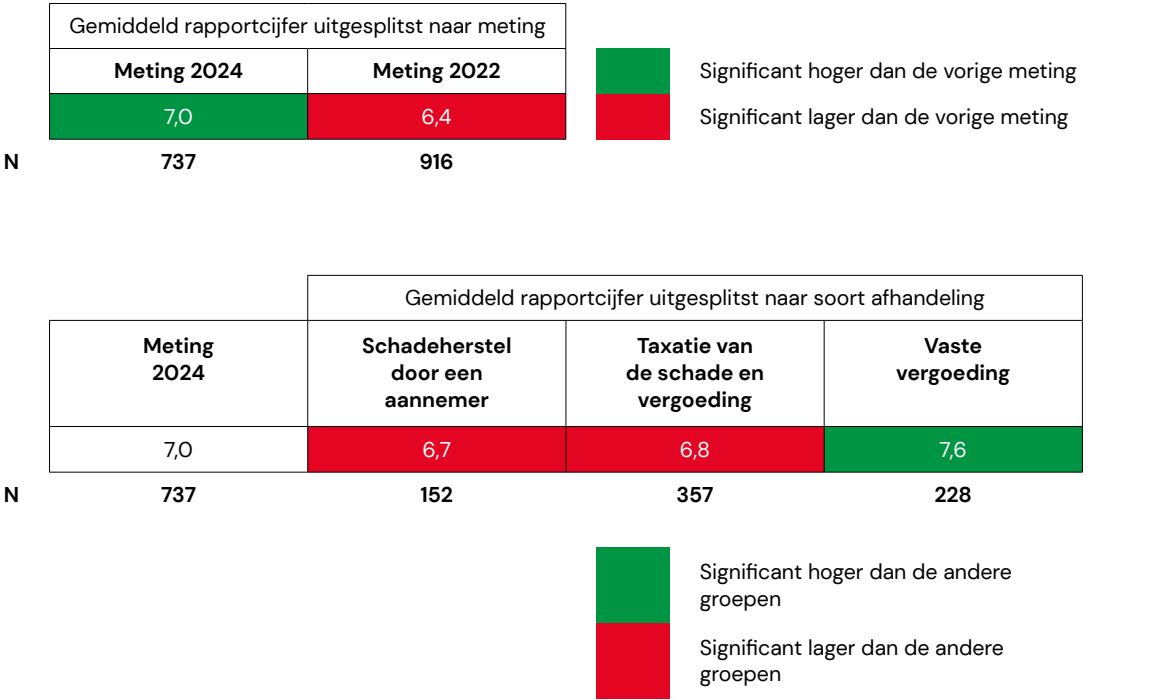
7,0

Gemiddeld krijgt de totale afhandeling van de schade een ruim voldoende; een stijging ten opzichte van twee jaar geleden (6,4). De vaste vergoeding zorgt met name voor de hogere beoordeling.

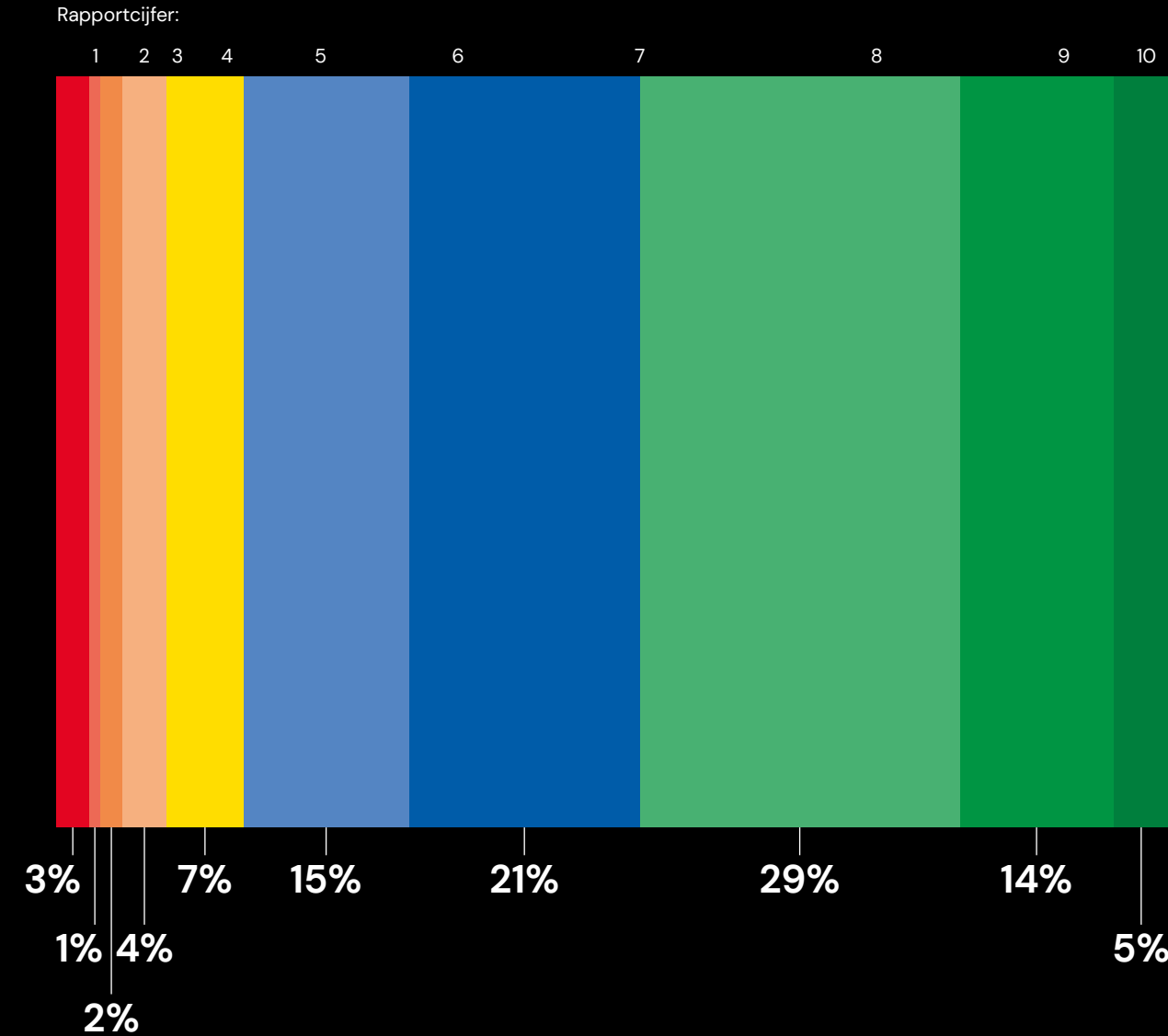
Rapportcijfer totale afhandeling

Minder dan één op de vijf (17%) geeft een onvoldoende voor de totale afhandeling van hun schademeldingen (zie figuur 3.4.5).

In zijn totaliteit worden de schademeldingen die zijn afgehandeld beoordeeld met een gemiddeld rapportcijfer van een 7,0. Dit is significant hoger dan twee jaar geleden (toen 6,4). Het gemiddelde rapportcijfer voor de afhandeling via de vaste vergoeding is verreweg het hoogst (7,6).

Figuur 3.4.5: Kunt u de afhandeling van uw schademeldingen beoordelen met een rapportcijfer?

Schademeldingen die nog niet volledig zijn afgehandeld

3.5 Van de schademeldingen die zijn erkend, maar nog niet volledig zijn afgehandeld, loopt er voor één op de vijf (19%) nog een geschil, bezwaar of rechtszaak; zie figuur 3.5.1.

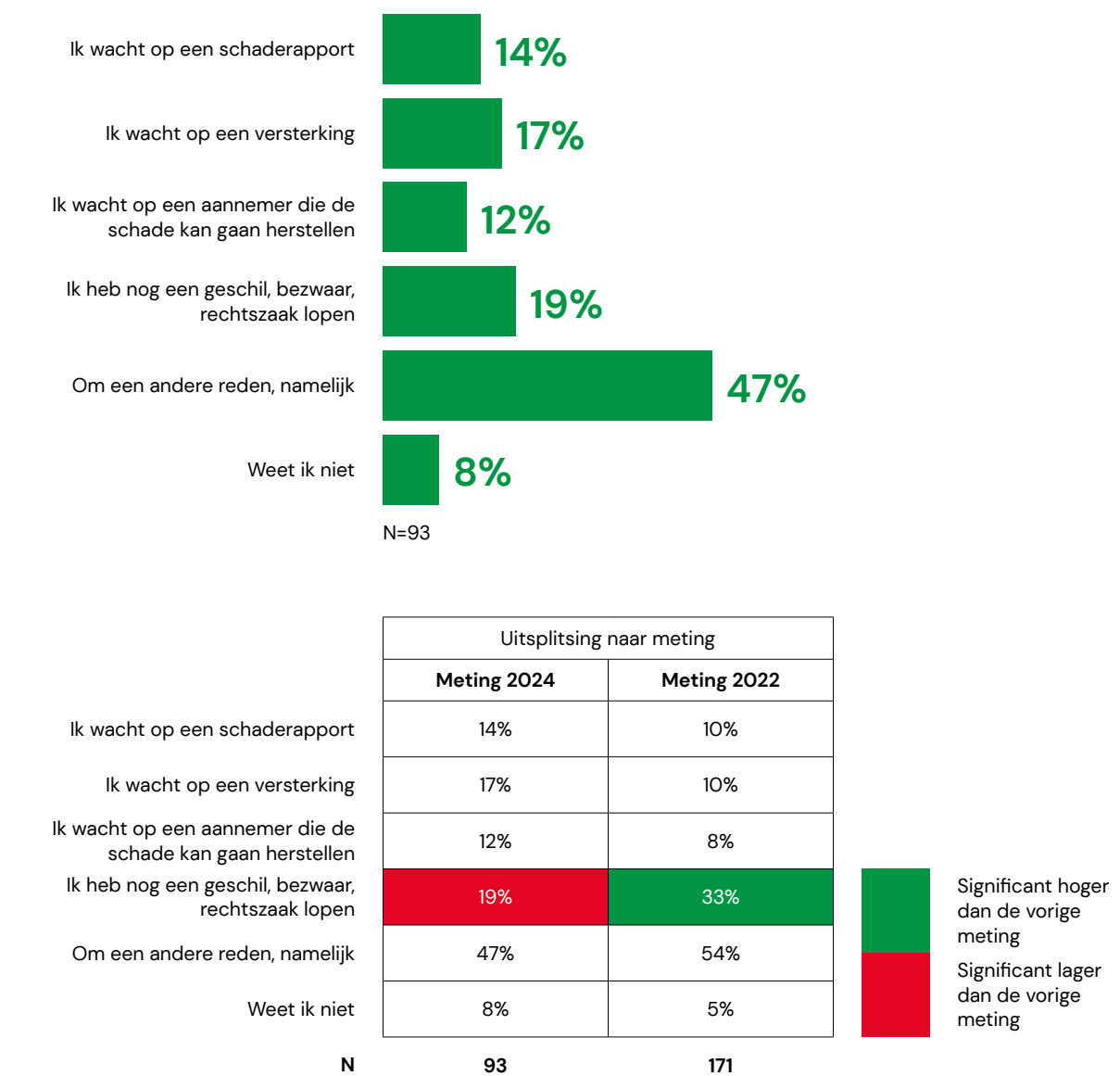
Er lopen significant minder geschillen, bezwaren en rechtszaken ten opzichte van twee jaar geleden (toen 33%). Wel lijken er nu meer mensen ‘in de wachtkamer’ te zitten; 17% wacht op een versterking (was 10%), 14% wacht op een schaderapport (was 10%) en 12% wacht op een aannemer die de schade kan gaan herstellen (was 8%).

Bijna de helft (47%) noemt verder een andere reden waarom de schademelding nog niet volledig is afgehandeld.

“Ze zijn inmiddels een jaar bezig met schade herstellen en ze zijn nog niet klaar.”

Uit: Bloemlezing van andere redenen waarom de schademelding nog niet volledig is afgehandeld.

Figuur 3.5.1: Waarom is de schademelding nog niet volledig afgehandeld?

190%

van de gedupeerden waarbij de
schademelding nog niet volledig is
afgehandeld heeft nog een geschil,
bezwaar of rechtszaak lopen. Twee
jaar geleden was dit nog één op de
drie.

Bloemlezing van andere redenen waarom de schademelding nog niet volledig is afgehandeld:

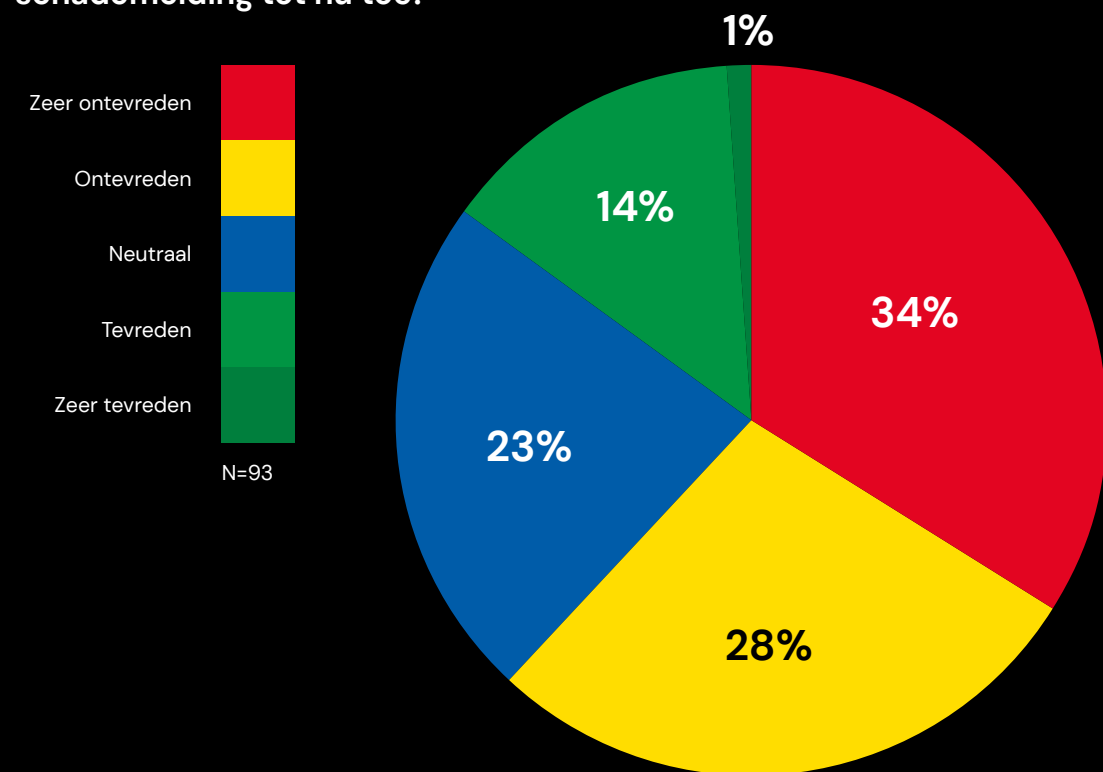
“Discussie over wel of geen erkende schade (wederom).”

“Er komt nog een aanvullende vergoeding.”

“Zeer ernstige, “constructieve” bouwfouten (zoals vloerwapening zichtbaar buiten de gevels).”

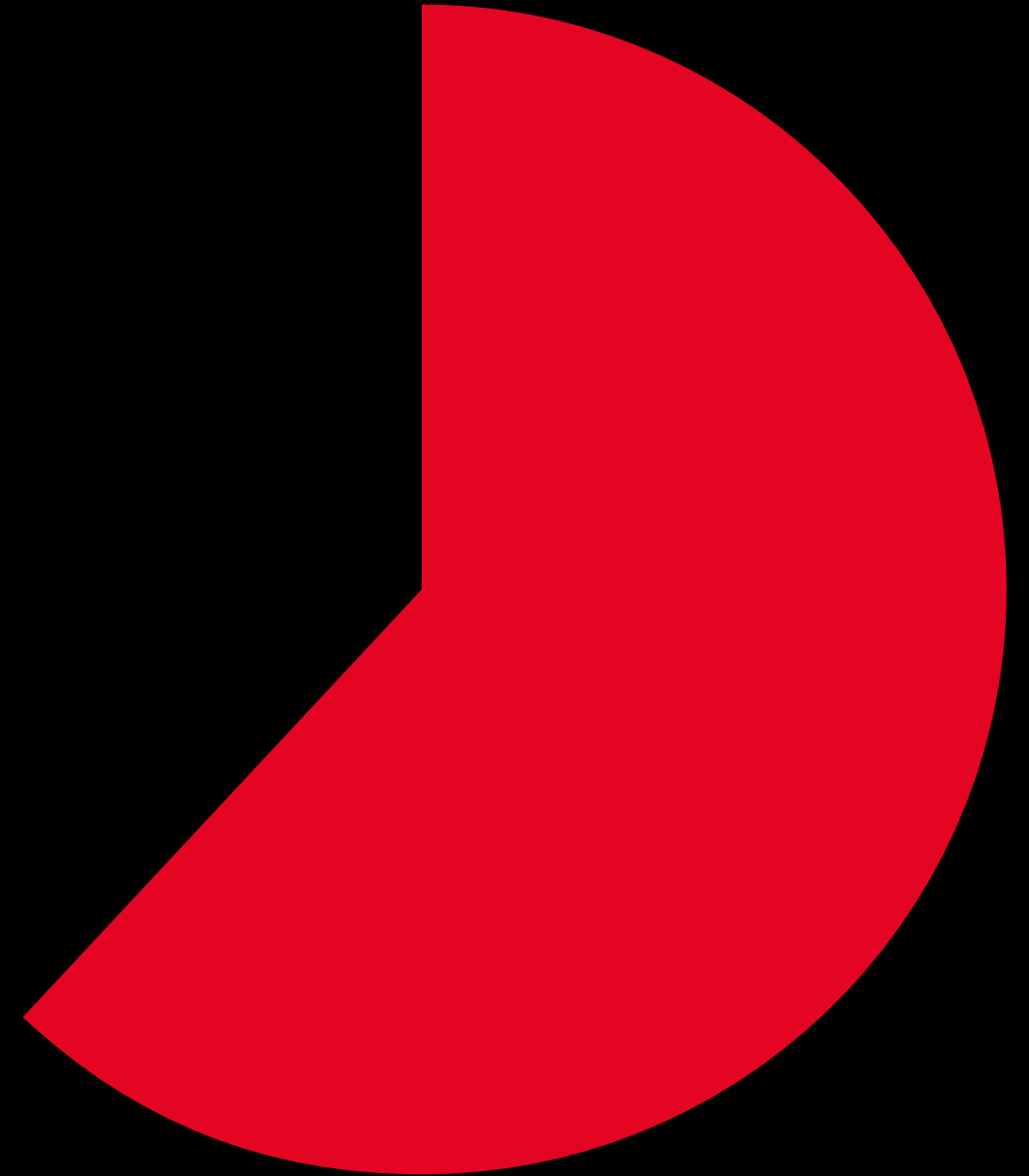
Over de schademeldingen die nog niet volledig zijn afgehandeld heerst bij zes op de tien (62%) ontevredenheid (zie figuur 3.5.2). Slechts 15% is tevreden over de afhandeling van de schademelding tot nu toe; een kwart (23%) antwoordt neutraal.

Figuur 3.5.2: In hoeverre bent u tevreden over de afhandeling van uw schademelding tot nu toe?

62%

is (zeer) ontevreden over de schade-
meldingen die nog niet volledig zijn
afgehandeld. De ontevredenheid
neemt iets af ten opzichte van twee
jaar geleden, met name omdat er
minder geschillen, bezwaren of
rechtszaken lopen.

Het percentage dat zich zeer ontevreden uitlaat is wel significant gedaald ten opzichte van twee jaar geleden (nu 34%, dit was 49%). Dit is te verklaren door het resultaat dat er in 2024 procentueel minder gedupeerden zijn die nog een geschil, bezwaar of rechtszaak hebben lopen. Deze groep is namelijk significant vaker zeer ontevreden; zie uitsplitsing naar reden waarom schademelding nog niet is afgehandeld.

	Uitsplitsing naar meting	
	Meting 2024	Meting 2022
Ze ^{er} ontevreden, omdat	34%	49%
Ontevreden, omdat	28%	27%
Neutraal	23%	16%
Tevreden	14%	7%
Ze ^{er} tevreden	1%	0%
N	93	171

Significant hoger dan de vorige meting

Significant lager dan de vorige meting

“Ons huis zit in het Duurzaam Herstel-project.”

Uit: Bloemlezing van andere redenen waarom de schademelding nog niet volledig is afgehandeld.

“Het wachten is op de aanvulling tot 10K.”

Uit: Bloemlezing van andere redenen waarom de schademelding nog niet volledig is afgehandeld.

	Uitsplitsing naar reden waarom schademelding nog niet volledig is afgehandeld *					
	Meting 2024	Ik wacht op een schade-rapport	Ik wacht op een versterking	Ik wacht op een aannemer die de schade kan gaan herstellen	Ik heb nog een geschil, bezwaar, rechtszaak lopen	Om een andere reden
Ze ^{er} ontevreden, omdat	34%	38%	50%	18%	72%	27%
Ontevreden, omdat	28%	8%	25%	18%	28%	30%
Neutraal	23%	46%	19%	36%	0%	43%
Tevreden	14%	0%	6%	27%	0%	25%
Ze ^{er} tevreden	1%	8%	0%	0%	0%	0%
N	93	13	16	11	18	44

* Rode cijfers (N) zijn indicatief.

	Significant hoger dan de andere groepen
	Significant lager dan de andere groepen

Conclusie

- Er is ten opzichte van twee jaar geleden een significante vooruitgang geboekt bij de **erkenning** van aangemelde schades door mijnbouw. Meer dan driekwart van de schades wordt nu volledig erkend, ten opzichte van ruim de helft twee jaar geleden.
- Het lijkt erop dat de reden voor het (gedeeltelijk) niet erkennen van schades ook beter wordt onderbouwd. Waar twee jaar geleden nog door meer dan één op de vijf de volledige juridische procedure (zienswijze, bezwaar en beroep) werd doorlopen, omdat men het niet eens was met het besluit, is dit nu nog maar bij één op de acht het geval.
- Wat betreft de **afhandeling** van (gedeeltelijk) erkende schademeldingen is de versnelling, die in 2021 werd ingezet, de afgelopen jaren gecontinueerd. Meer dan de helft van de (gedeeltelijk) erkende schademeldingen is in de afgelopen vier jaar afgehandeld. Het percentage niet afgehandelde meldingen is door de versnelde afhandeling significant lager dan twee jaar geleden.
- De versnelling in de afhandeling is mede toe te schrijven aan het beschikbaar stellen van de **vaste vergoeding**. De vaste vergoeding is voor veel gedupeerden een aantrekkelijke regeling, waar sinds 2021 steeds vaker voor wordt gekozen. De vaste vergoeding zorgt voor een hogere tevredenheid over de totale afhandeling van de schade ten opzichte van twee jaar geleden. Dit komt o.a. tot uiting in een stijging van het gemiddelde rapportcijfer voor de totale afhandeling (van een 6,4 naar een 7,0). Het gemiddelde rapportcijfer voor de afhandeling via de vaste vergoeding is zelfs een 7,6.

- Van de schademeldingen die zijn erkend, maar **nog niet volledig zijn afgehandeld**, loopt er voor één op de vijf nog een geschil, bezwaar of rechtszaak. Er lopen significant minder geschillen, bezwaren en rechtszaken ten opzichte van twee jaar geleden. Wel lijken er nu meer mensen 'in de wachtkamer' te zitten. Zij wachten op een schaderapport, op een versterking of op een aannemer die de schade kan gaan herstellen. Over de schademeldingen die nog niet volledig zijn afgehandeld heerst bij zes op de tien ontevredenheid. Het percentage dat zich zeer ontevreden uitlaat is wel significant gedaald ten opzichte van twee jaar geleden. Dit is te verklaren door het resultaat dat er in 2024 procentueel minder gedupeerden zijn die nog een geschil, bezwaar of rechtszaak hebben lopen. Deze groep is namelijk significant vaker zeer ontevreden.

In zijn geheel kan geconcludeerd worden dat er progressie is geboekt bij de erkenning en afhandeling van schademeldingen. De introductie van de vaste vergoeding is een succes. Het zorgt niet alleen voor een snellere afhandeling, maar ook voor een hogere tevredenheid. Belangrijk is om oog te blijven houden voor gedupeerden waarbij de schademelding nog niet volledig is afgehandeld. Er lopen weliswaar minder geschillen, bezwaren en rechtszaken, maar het percentage dat wacht op een vervolg lijkt wel toe te nemen.

4.

Resultaten
versterking

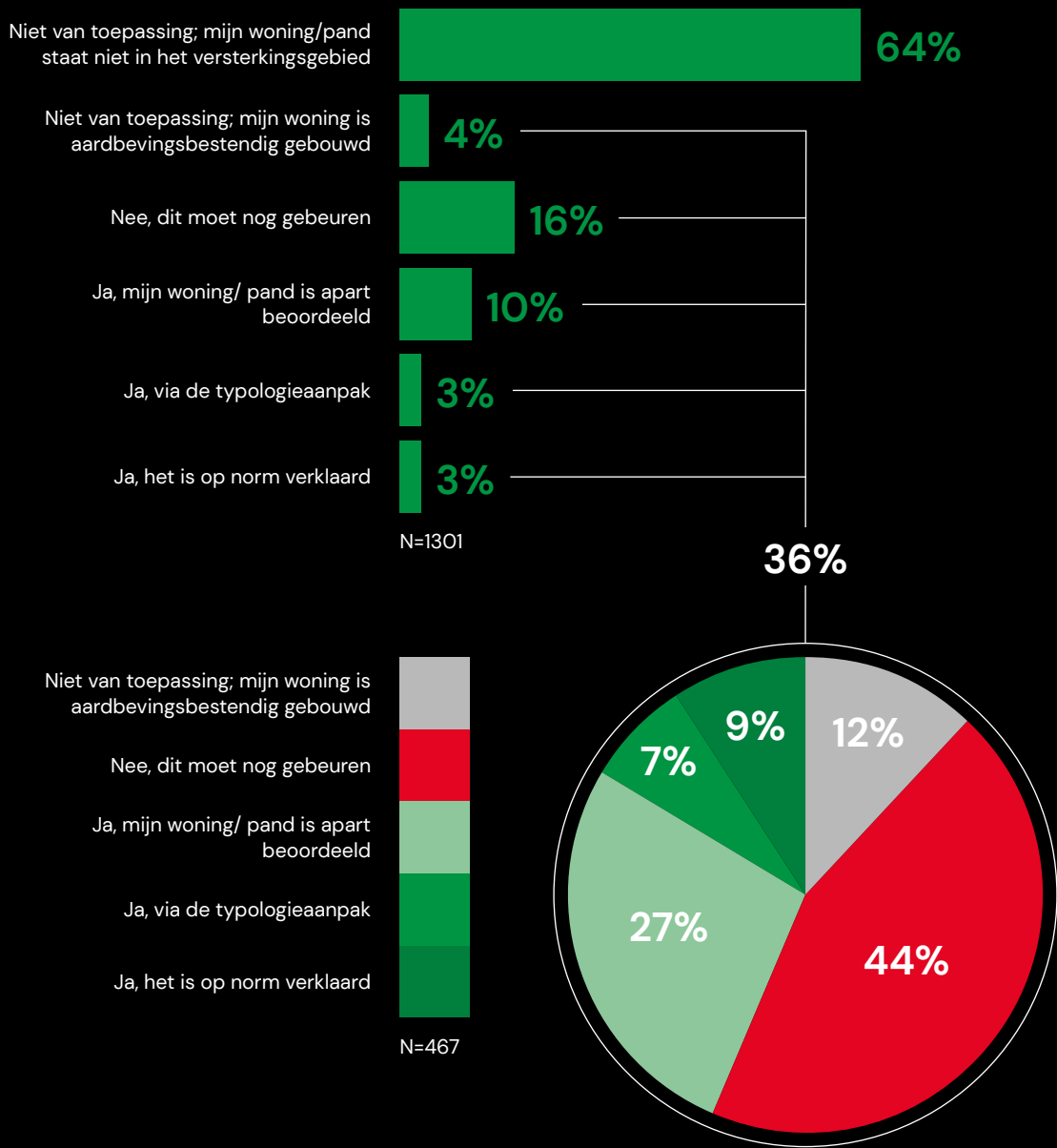
Beoordeling door de NCG

4.1 Van de 1.301 ondervraagde respondenten, hebben 467 personen (36%) een pand/ woning in het versterkingsgebied (zie figuur 4.1.1). Van deze 467 personen heeft 12% een woning die aardbevingsbestendig is gebouwd. De rest (88%) heeft een pand/ woning dat op veiligheid moet worden beoordeeld door de NCG. Bij 43% is dit inmiddels gebeurd; een (bijna) even grote groep (44%) wacht hier nog op.

De meeste woningen/ panden waar reeds een beoordeling is geweest zijn apart bekeken (27%). Eén op de tien (9%) is op norm verklaard en 7% is beoordeeld via de typologieaanpak.

Vanaf 2022 versnelling in de veiligheidsbeoordeling
De op norm verklaring en de beoordeling via de typologieaanpak heeft grotendeels vanaf 2022 plaatsgevonden (respectievelijk 69% en 60% van alle beoordelingen). De aparte beoordeling is al eerder gestart; er zijn respondenten die aangeven in 2010 of in 2013 al een aparte beoordeling te hebben gehad. Bij de helft (49%) van de woningen/ panden die apart zijn beoordeeld is dit ook echter pas vanaf 2022 gebeurd.

Figuur 4.1.1: Is uw woning/ pand op veiligheid beoordeeld door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG)?

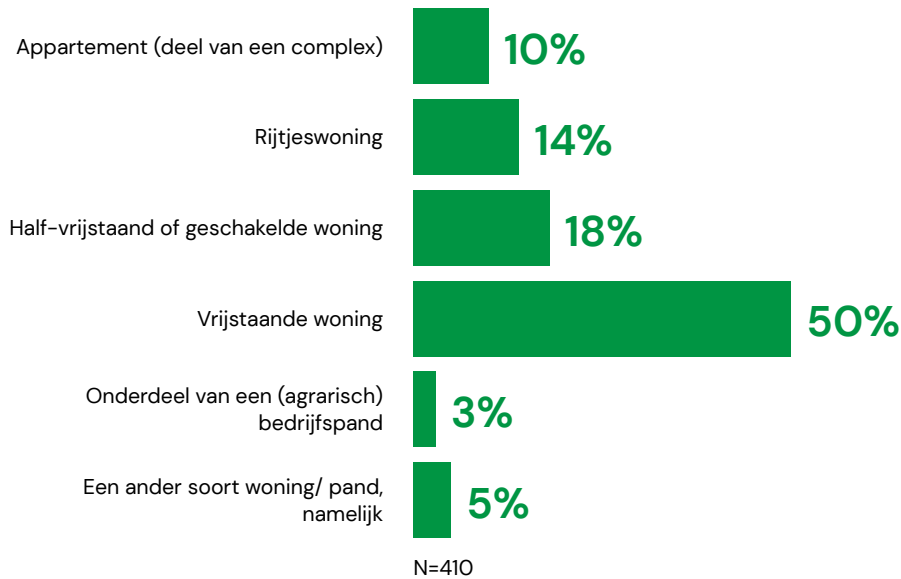

Soort woningen

De helft van de respondenten die in het versterkingsgebied wonen, en een huis/ pand hebben dat moet worden beoordeeld door de NCG, wonen in een vrijstaande woning (50%) (zie figuur 4.1.2). Eén op de zes (18%) heeft een half-vrijstaande of geschakelde woning en 14% woont in een rijtjeswoning. Verder woont één op de tien (10%) in een appartement, 3% heeft een woning die onderdeel is van een (agraris) bedrijfspand en 5% geeft aan dat het om een ander soort woning/ pand gaat.

Wanneer de beoordeling door de NCG wordt uitgesplitst naar soort woning, valt op dat bijzondere woningen/ panden (categorie ander soort woning/ pand) vaker al op veiligheid zijn beoordeeld. Wat betreft de overige soort woningen zijn geen significante verschillen te ontdekken.

Figuur 4.1.2: Om wat voor soort woning/ pand gaat het?

Uitsplitsing naar soort woning *						
	Appartement (deel van een complex)	Rijtjeswoning	Half- vrijstaand of geschakelde woning	Vrijstaande woning	Onderdeel van een (agrarisch) bedrijfspand	Een ander soort woning/ pand
Ja, het is op norm verklaard	12%	12%	8%	10%	0%	25%
Ja, via de typologieaanpak	5%	5%	12%	10%	9%	0%
Ja, mijn woning/ pand is apart beoordeeld	29%	29%	22%	31%	55%	55%
Nee, moet nog gebeuren	55%	54%	58%	50%	36%	20%
N	42	59	73	205	11	20

* Rode cijfers (N) zijn indicatief.

Significant hoger dan de andere groepen

Significant lager dan de andere groepen

“Alle relevante zaken worden niet of niet goed benoemd.”

Uit: Bloemlezing open antwoorden Woning/ pand op norm verklaard (ontevreden over de informatievoorziening).

Voldeed pand aan de veiligheidsnorm?

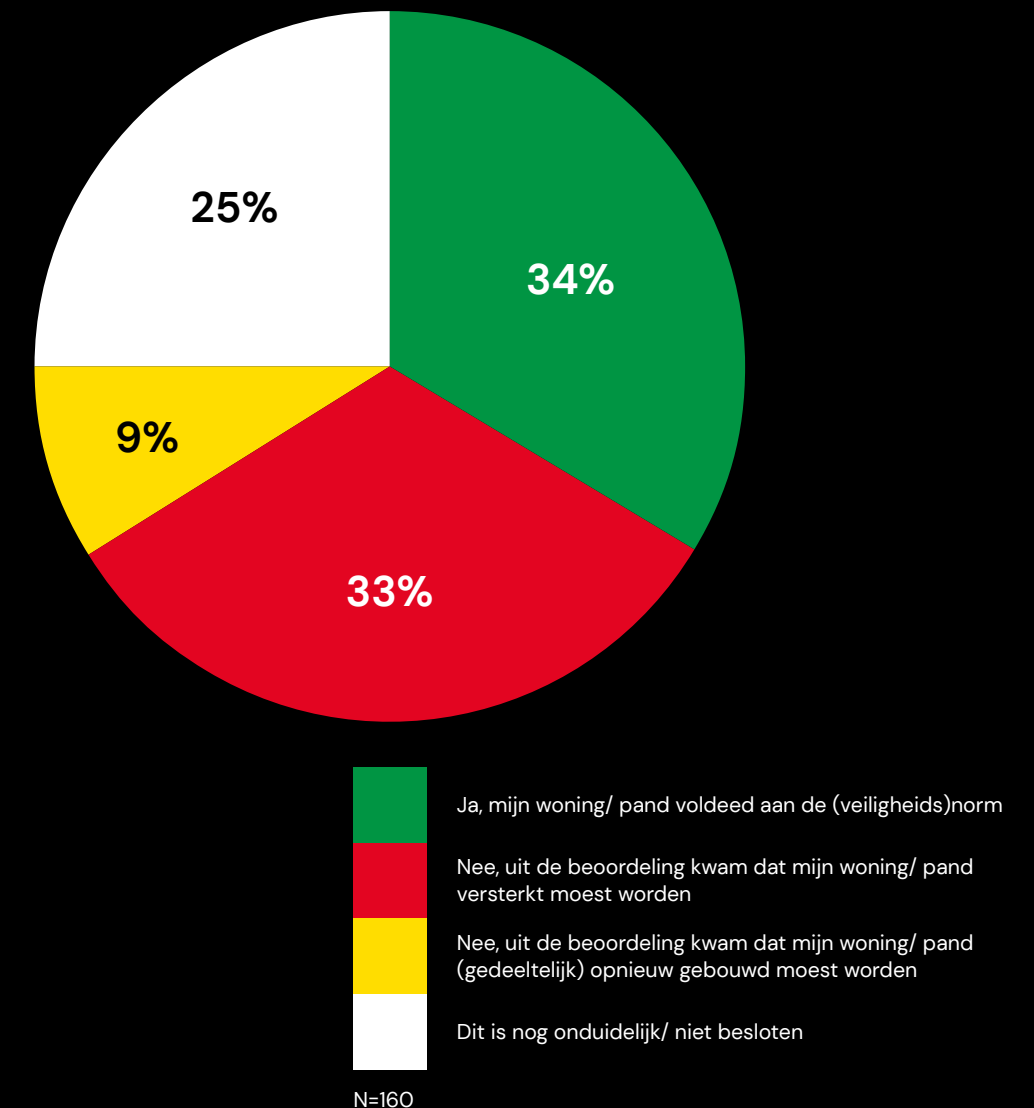
4.2 Eén derde (34%) van de respondenten, waarvan hun woning door de NCG via de typologieaanpak is beoordeeld of apart is geïnspecteerd, heeft te horen gekregen dat hun woning/ pand aan de (veiligheids)norm voldeed (zie figuur 4.2.1). Gemiddeld duurde het, vanaf de beoordeling, ongeveer 3 maanden totdat men dit besluit ontving.

Een even grote groep (33%) heeft bericht ontvangen dat hun woning/ pand versterkt moest worden en uit één op de tien (9%) beoordelingen door de NCG kwam dat de woning/ het pand (gedeeltelijk) opnieuw gebouwd moest worden. Tot slot geeft een kwart (25%) aan dat het nog onduidelijk is/ niet is besloten of hun woning/ pand aan de veiligheidsnorm voldoet.

“We werden goed op de hoogte gehouden.”

Uit: Bloemlezing open antwoorden Woning/ pand voldeed aan de (veiligheids)norm (tevreden over de informatievoorziening).

Figuur 4.2.1: Voldeed uw woning/ pand volgens de NCG aan de veiligheidsnorm?

340%

Bij één derde is het beoordelingsproces inmiddels afgerond. Het zijn vooral woningen die aardbevingsbestendig zijn gebouwd of zonder versterking op norm konden worden verklaard.

Versterkingsadvies

4.3 Bijna iedereen (94%), die via de NCG te horen heeft gekregen dat hun woning/ pand versterkt of (gedeeltelijk) opnieuw gebouwd moest worden, heeft een versterkingsadvies ontvangen (zie figuur 4.3.1).

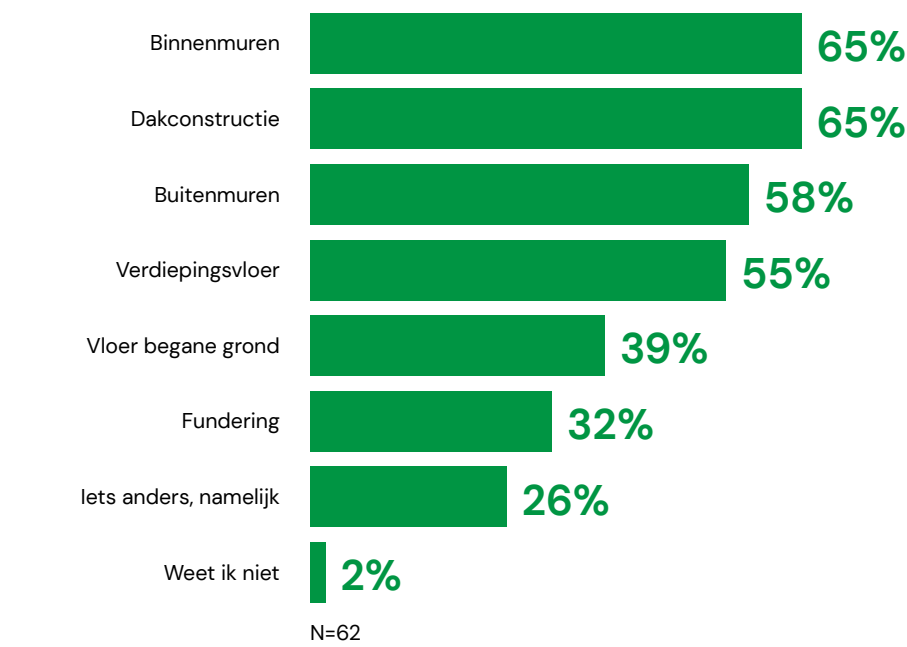
De tijd tussen de eerste beoordeling en het ontvangen van het versterkingsadvies loopt uiteen. Waar de ene persoon dezelfde maand nog een versterkingsadvies heeft ontvangen, heeft een ander hier drie tot vier jaar op moeten wachten. Gemiddeld duurde het ongeveer 14 maanden.

Figuur 4.3.1: Heeft u een versterkingsadvies ontvangen?

Het vaakst moeten de binnenmuren (65%) en/of de dakconstructie (65%) deels of in het geheel worden versterkt (zie figuur 4.3.2). In meer dan de helft van de versterkingsadviezen worden ook de buitenmuren (58%) en de verdiepingsvloer (55%) genoemd. De vloer van de begane grond staat bij vier op de tien (39%) in het versterkingsadvies en bij 32% van de gevallen wordt geadviseerd om de fundering deels of in het geheel te versterken.

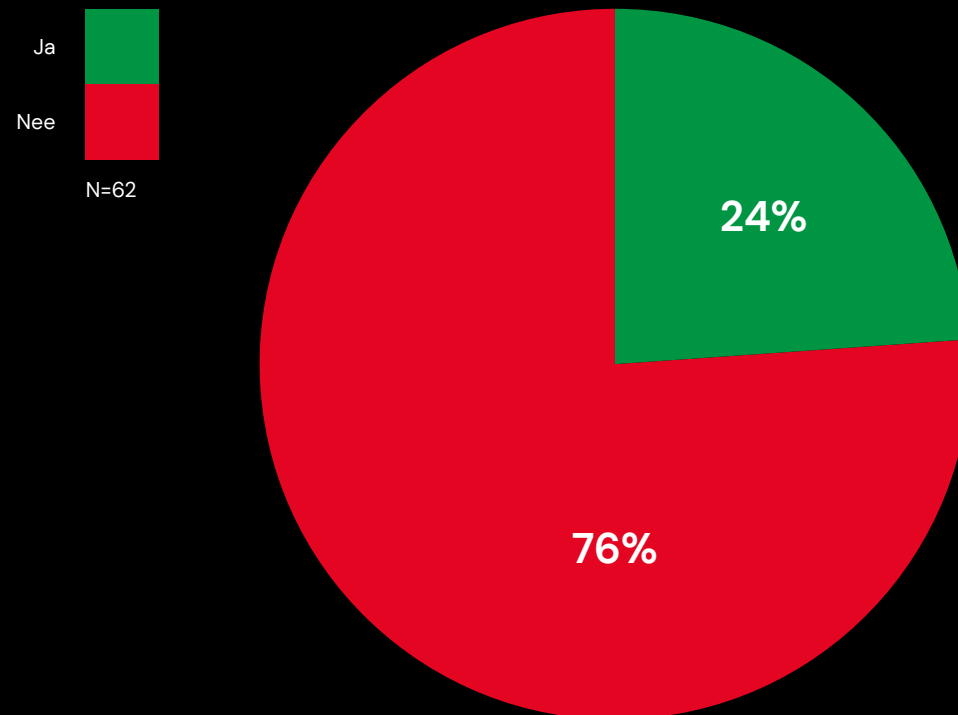
Figuur 4.3.2: Wat moet/moest er aan uw woning/ pand deels of geheel versterkt worden?

Start werkzaamheden

4.4 Bij een kwart (24%) van de ondervraagden, die een versterkingsadvies hebben ontvangen, zijn de werkzaamheden aan hun woning/ pand ook al gestart (zie figuur 4.4.1).

Figuur 4.4.1: Zijn de werkzaamheden aan uw woning/ pand al gestart?

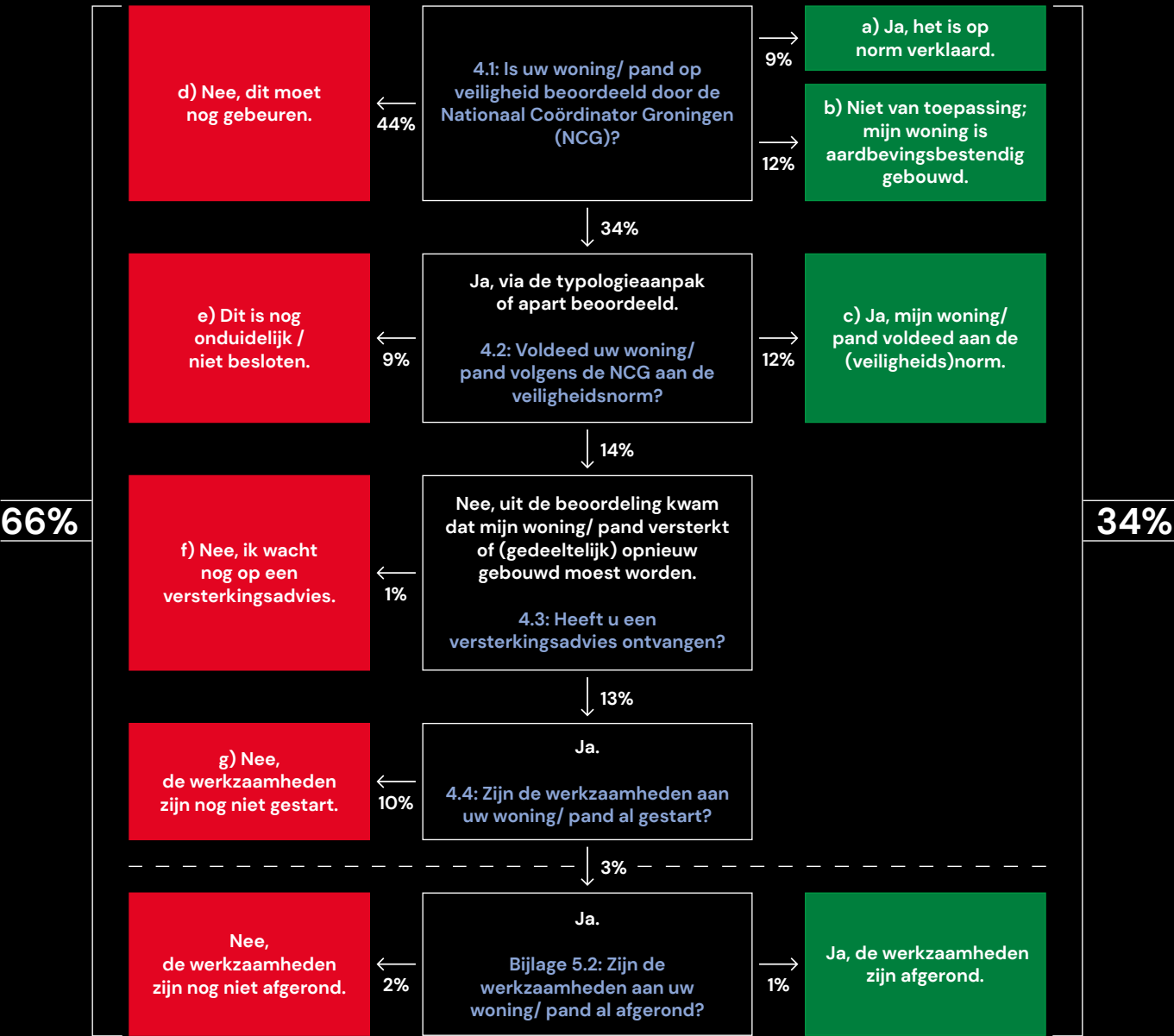
“Versterkingsadvies klopt niet met meerdere rapportages waarbij ook buitenmuren verstevigd zouden moeten worden.”

Uit: Bloemlezing open antwoorden Werkzaamheden zijn nog niet gestart (ontevreden over de informatievoorziening).

Huidige status beoordelingsproces NCG schematisch weergegeven

4.5 Van alle 467 personen (100%) die een pand/ woning in het versterkingsgebied hebben, is bij 34% het beoordelingsproces door de NCG afgerond (zie groene blokken aan de rechterkant). Dit betreft eigenlijk alleen woningen/ panden die aardbevingsbestendig zijn gebouwd of op norm konden worden verklaard. Bij slechts 1% zijn er versterkingswerkzaamheden uitgevoerd die ook al zijn afgerond. Tweederde (66%) van alle ondervraagden in het versterkingsgebied zijn nog in contact met NCG over de voortgang (zie rode blokken aan de linkerkant).

Figuur 4.5.1: Schema beoordelingsproces

66%

van alle ondervraagden in het versterkingsgebied is nog in contact over de voortgang. Ruim vier op de tien staan daarbij nog aan het begin van het proces.

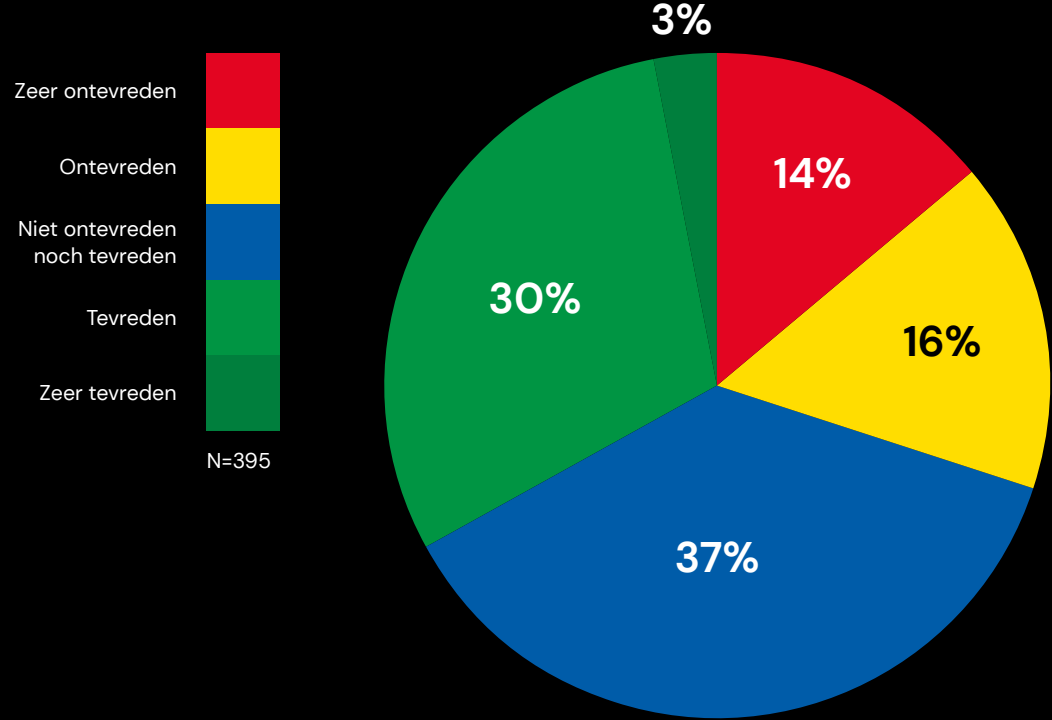

Tevredenheid over de informatievoorziening

Aan alle respondenten, waarvan hun woning/ pand op norm is verklaard (groene vakjes a en c in figuur 4.5.1) of waarvan hun woning/ pand wat betreft de veiligheidsbeoordeling nog ergens in het proces van de NCG zit, voor de start van eventuele werkzaamheden (rode vakjes d t/m g in figuur 4.5.1), is gevraagd naar hun tevredenheid over de informatievoorziening.

In zijn totaliteit heerst er verdeeldheid (zie figuur 4.5.2). Eén derde (33%) laat zich positief uit en is (zeer) tevreden, 37% is niet ontevreden noch tevreden en drie op de tien (30%) zijn (zeer) ontevreden.

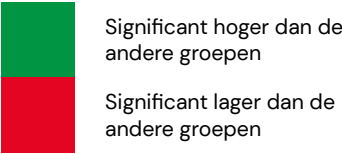
Figuur 4.5.2: In hoeverre bent u tevreden over de informatie die u hebt gekregen?

Wanneer de resultaten uitgesplitst worden naar de status in het beoordelingsproces, valt op dat de ontevredenheid toeneemt bij de groepen e t/m g; zij zitten in het beoordelingsproces (typologie of aparte beoordeling) en wachten nog op vervolgstappen van de NCG. Daarnaast trekken sommige ondervraagden, waarvan hun woning/ pand op norm is verklaard, deze beoordeling in twijfel.

	Uitsplitsing naar status in het beoordelingsproces *					
	a) Woning/ pand op norm verklaard	c) Woning/ pand voldeed aan de (veiligheids) norm	d) Woning nog niet beoordeeld	e) Nog onduidelijk/ niet besloten of woning aan de (veiligheids) norm voldoet	f) Wacht op een versterkings- advies	g) Werk- zaamheden zijn nog niet gestart
Ze	21%	6%	11%	28%	50%	21%
On	16%	11%	16%	5%	25%	32%
Niet ontevreden noch tevreden	35%	17%	48%	28%	25%	19%
Tevreden	26%	57%	24%	35%	0%	26%
Ze	2%	9%	1%	5%	0%	2%
N	43	54	207	40	4	47

* Rode cijfers (N) zijn indicatief.

10%

woont in een huis waarbij de
versterkingswerkzaamheden inmiddels
zijn afgerond.

Bloemlezing open antwoorden tevredenheid over de informatievoorziening:

a) Woning/ pand op norm verklaard

Zeer ontevreden: “De genoemde argumenten, o.a. geen bevingen in het gebied. Vreemd, we voelen wel bevingen.”

Zeer ontevreden: “NCG is een puinhoop. In onze wijk gaan 100 huizen plat, maar dat was zelfs geen aanleiding onze woning ook te beoordelen. Dossiers die kwijt zijn enz. Totale willekeur.”

Niet tevreden noch ontevreden: “De brief waarin stond dat het huis veilig is. Ik heb er mijn twijfels over. Heb geen bezwaar gemaakt omdat ik geen zin had in toestanden.”

c) Woning/ pand voldeed aan de (veiligheids)norm

Zeer ontevreden: “Niet te begrijpen.”

Ontevreden: “Gezien alle woningen en gebouwen om mij heen versterkt dan wel vernieuwd zijn.”

Tevreden: “Goed afgehandeld.”

Zeer tevreden: “Goed gemotiveerd na uitvoerig onderzoek.”

d) Woning nog niet beoordeeld

Zeer ontevreden: “Krijg geen informatie.”

Zeer ontevreden: “Nog niets bekend over wat er gaat gebeuren of wanneer. Dat hoort u nog.”

Niet tevreden noch ontevreden: “Ik repareer het zelf wel. Ik wil geen jaren in de stress zitten.”

Niet tevreden noch ontevreden: “Proces gaat traag.”

Tevreden: “Meestal word ik, wanneer ik een vraag heb, goed te woord gestaan.”

e) Nog onduidelijk/ niet besloten of woning aan de (veiligheids)norm voldoet

Zeer ontevreden: “De NCG beslist het ene jaar dat het pand niet op norm is en het jaar erop dat het wel norm is. Zitten in een bezwaarprocedure.”

Zeer ontevreden: “Na 4 jaar hoor je nog niks. Hij is nu 2x beoordeeld om de 2 jaar. Ze komen iedere keer met 3 man.”

Niet tevreden noch ontevreden: “Ik ben niet zeker want in februari 2023 heb ik een Acut Onveilige Situatie gemeld.”

Tevreden: “Mijn vragen worden altijd netjes beantwoord.”

f) Wacht op een versterkingsadvies

Zeer ontevreden: “De versterkingsgesprekken lopen. Bewonersbegeleider geeft onvolledige informatie (over vergoedingen en mogelijkheden) en projectleider heeft onvoldoende kennis. Men houdt dingen af is onze indruk. Een 2e gesprek met projectleider van aannemer was veel constructiever, maar moet wel teruggekoppeld naar constructeur en kost weer tijd. We moeten zelf dingen uitzoeken en dan dreigt soort onderhandelen met bewonersbegeleider over wat er wel of niet van toepassing gaat zijn.”

g) Werkzaamheden zijn nog niet gestart

Zeer ontevreden: “Aantoonbare fouten in rapporten, berekeningen etc. Ook hier moet je weer vechten om je gelijk te krijgen.”

Zeer ontevreden: “Er is gedraai, er word geen besluit genomen. De afspraken worden weer ingetrokken.”

Ontevreden: “Geen zicht op tijdpad.”

Tevreden: “Duidelijke uitleg.”

33%

is tevreden over de informatie-
voorziening. Een bijna even grote groep
is niet tevreden. De ontevredenheid
neemt toe wanneer men moet
wachten op vervolgstappen.

Conclusie

- Vanaf 2022 heeft er een versnelling plaatsgevonden in het aantal woningen/ panden dat op veiligheid is beoordeeld. Vóór 2022 vonden de veiligheidsbeoordelingen voornamelijk afzonderlijk plaats. Vanaf 2022 worden woningen/ panden (ook) vaker op norm verklaard of via de typologieaanpak beoordeeld.
- De afhandeling door de NCG van woningen/ panden die aan de (veiligheids)norm voldoen, en waar dus geen versterking nodig is, verloopt vlot. Respondenten die via de typologieaanpak of via een aparte beoordeling te horen hebben gekregen dat hun woning/ pand aan de (veiligheids)norm voldeed, moesten gemiddeld drie maanden wachten totdat men dit besluit ontving.
- Wanneer een woning/ pand niet aan de (veiligheids)norm blijkt te voldoen, neemt de wachttijd tot een volgende stap in het afhandelingsproces toe; gemiddeld wacht men 14 maanden op een versterkingsadvies. Er zijn daarbij grote fluctuaties. Waar de ene persoon dezelfde maand nog een versterkingsadvies heeft ontvangen, heeft een ander hier drie tot vier jaar op moeten wachten.

De toename in de wachttijd bij woningen die versterkt moeten worden, heeft tot gevolg dat tot nu toe (vrijwel) alleen woningen/ panden die aardbevingsbestendig zijn gebouwd of op norm konden worden verklaard (en waar dus volgens de beoordeling niets hoeft te gebeuren) zijn afgehandeld. Bij slechts 1% zijn daadwerkelijke versterkingswerkzaamheden ook afgerond.

Tweederde van alle ondervraagden in het versterkingsgebied zijn nog in contact met de NCG over de voortgang, waarbij ruim vier op de tien nog wachten op een eerste veiligheidsbeoordeling. Zij staan dus nog aan het begin van het proces.

5.

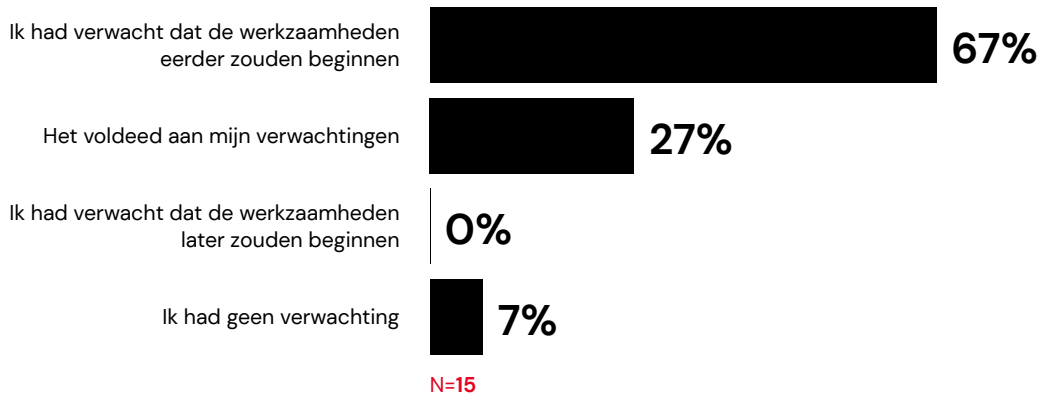
Bijlage:

indicatieve resultaten
versterkingswerkzaamheden
gestart en afgerond

Werkzaamheden gestart ¹

5.1 Tweederde (67%) vond de start van de werkzaamheden langer duren dan vooraf gedacht (zie figuur 5.1.1).² Bij een kwart (27%) voldeed de tijd tussen het ontvangen van het versterkingsadvies en de start van de werkzaamheden wel aan de verwachting. De overige 7% had vooraf geen verwachting.

Figuur 5.1.1: Had u verwacht dat de tijd tussen het ontvangen van het versterkingsadvies en de start van de werkzaamheden langer of korter zou zijn?

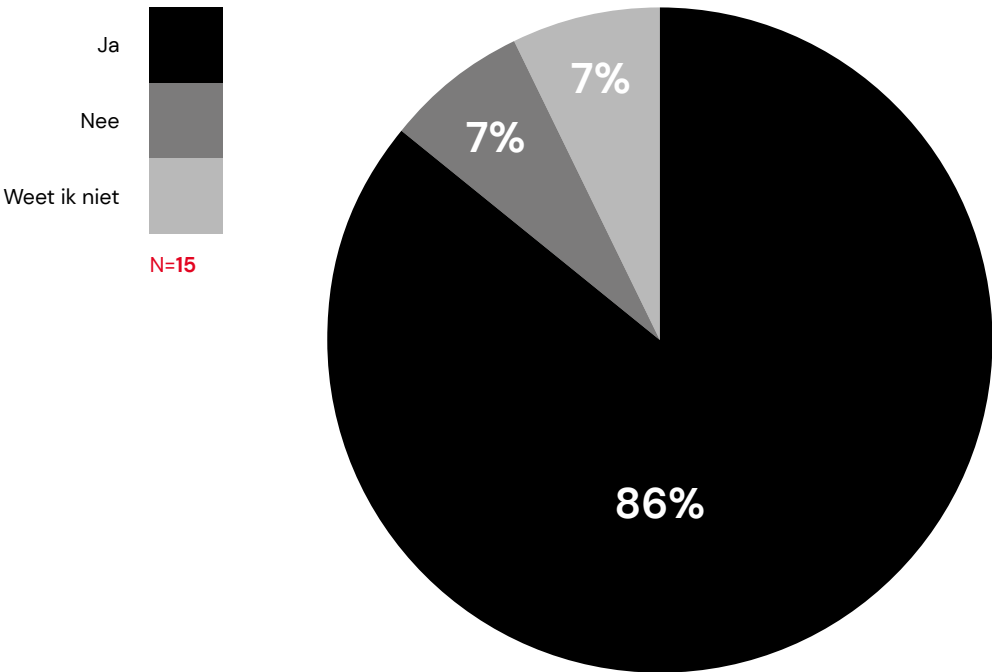

¹ Alle getoonde resultaten in deze bijlage zijn indicatief vanwege het lage aantal respondenten. Bij een vervolgmeting zijn er hoogstwaarschijnlijk meer woningen/ panden waarbij de werkzaamheden zijn gestart/ afgerond en worden deze vragen dus relevanter.

² Vanwege het lage aantal respondenten wordt geen gemiddelde berekening van de wachttijd in maanden gemaakt.

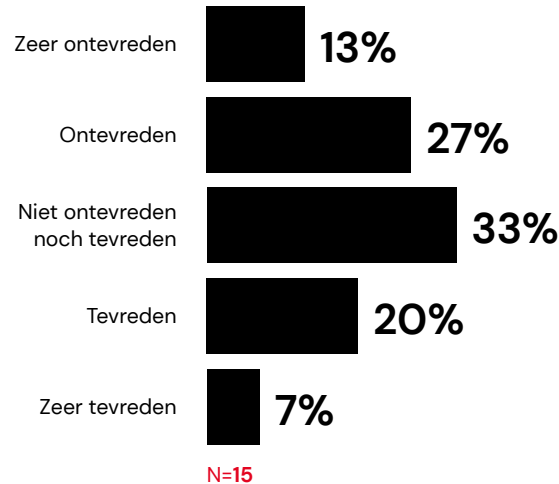
Bij vrijwel iedereen is er een aannemer bij het voortraject betrokken geweest (86%) (zie figuur 5.1.2).

Figuur 5.1.2: Is er een aannemer bij het voortraject betrokken geweest?

De tevredenheid over de informatie die men voor de start van de werkzaamheden heeft gekregen is enigszins verdeeld, waarbij er meer ondervraagden (zeer) ontevreden (40%) dan (zeer) tevreden (27%) zijn (zie figuur 5.1.3). De ontevredenheid komt met name door trage, lange procedures.

Figuur 5.1.3: In hoeverre bent u tevreden over de informatie die u voor de start van de werkzaamheden hebt gekregen? Licht uw antwoord toe.

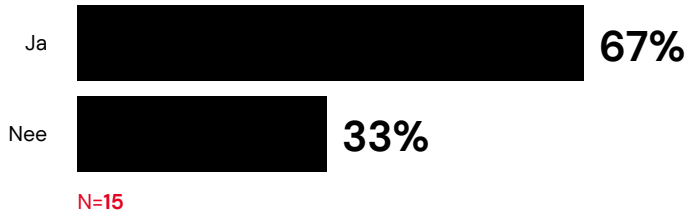

“Het was allemaal van een tergende traagheid.”

Uit: Bloemlezing enkele toelichtingen bij 5.1.3 (Ontevreden).

Tweederde (67%) heeft zelf een aannemer mogen kiezen voor het uitvoeren van de werkzaamheden (zie figuur 5.1.4).

Figuur 5.1.4: Heeft u zelf een aannemer mogen kiezen voor het uitvoeren van de werkzaamheden?

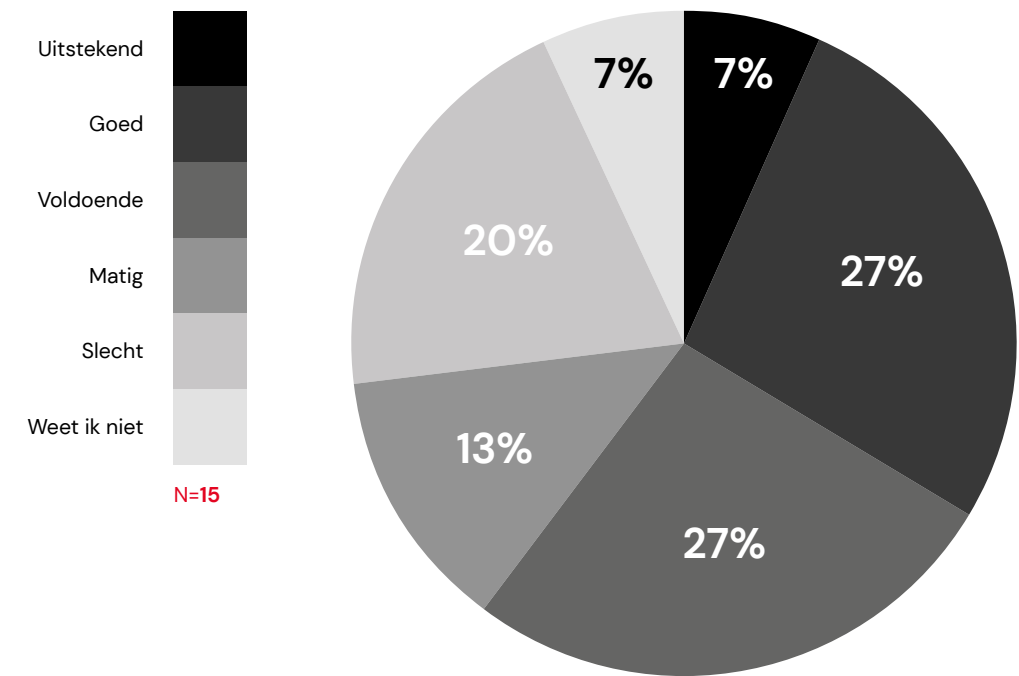
Bloemlezing enkele toelichtingen:

Zeer ontevreden: “In 2020 opname, bouwimpuls traject, verkeerde uitgangspunten, slecht constructierapport daardoor, strijd van 4 jaar om goed rapport te krijgen. Wij leken als enige in de keten de versterking serieus te nemen. Aannemer wel betrouwbaar.”

Tevreden: “Samen met de NCG, het ingenieursbureau en de aannemer is het gehele plan tot in detail doorgenomen.”

De ruimte die men heeft gekregen voor eigen inbreng en/ of wensen in het proces wordt wisselend beoordeeld (zie figuur 5.1.5). Eén derde (34%) beoordeelt dit als uitstekend tot goed, een kwart (27%) als voldoende, terwijl 33% zich negatief uitlaat (matig tot slecht).

Figuur 5.1.5: Hoe beoordeelt u de ruimte die u heeft gekregen voor eigen inbreng en/of wensen in het proces?

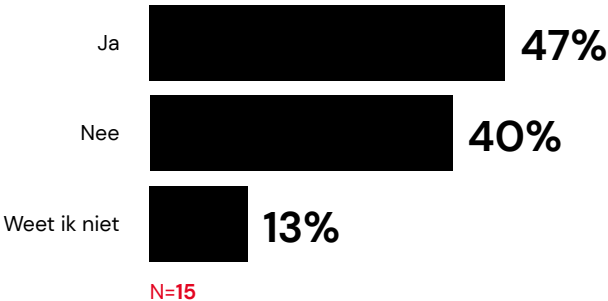

“Ruimte voor koppelkansen.”

Uit: Bloemlezing enkele toelichtingen bij 5.1.5 (Goed).

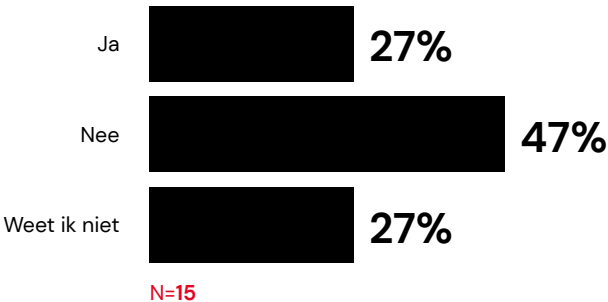
Bij bijna de helft (47%) is er (ook) een architect bij het proces betrokken (geweest); zie figuur 5.1.6.

Figuur 5.1.6: Is er een architect bij het proces betrokken?

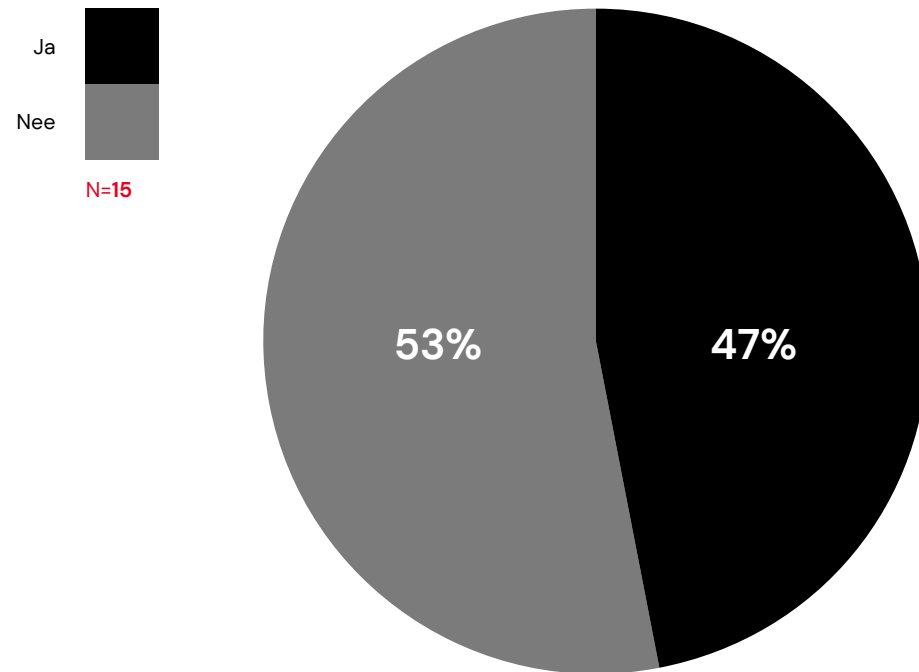

Bij een kwart (27%) is er voor hun woning/ pand een Energieprestatieadvies aangemaakt, bij bijna de helft (47%) is dit niet gebeurd en 27% zegt het niet te weten (zie figuur 5.1.7). Duurzaam herstel is bij ongeveer de helft (47%) meegenomen (zie figuur 5.1.8).

Figuur 5.1.7: Is er voor uw woning/ pand een Energieprestatieadvies aangemaakt?

Figuur 5.1.8: Is bij de versterking van uw woning/ pand duurzaam herstel meegenomen?

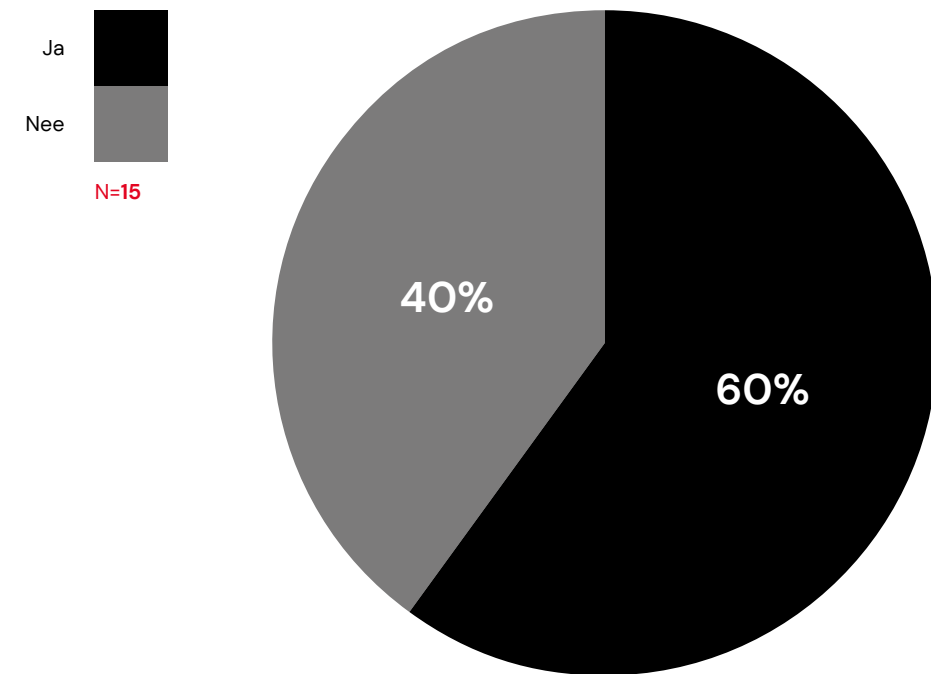
Sinds april 2023 worden woningen/ panden, die nog ingrijpend versterkt worden, gelijk aardgasvrij-gereed gemaakt. In vakjargon noemt men dit maatregel 28.

Voor de helft (53%) van de woningen/ panden is bij de versterking deze maatregel meegenomen (zie figuur 5.1.9). Zes op de tien hebben er (ook) voor gekozen om hun woning/ pand daadwerkelijk aardgasvrij te maken (zie figuur 5.1.10).

Figuur 5.1.9: Is bij de versterking van uw woning/ pand maatregel 28 meegenomen?

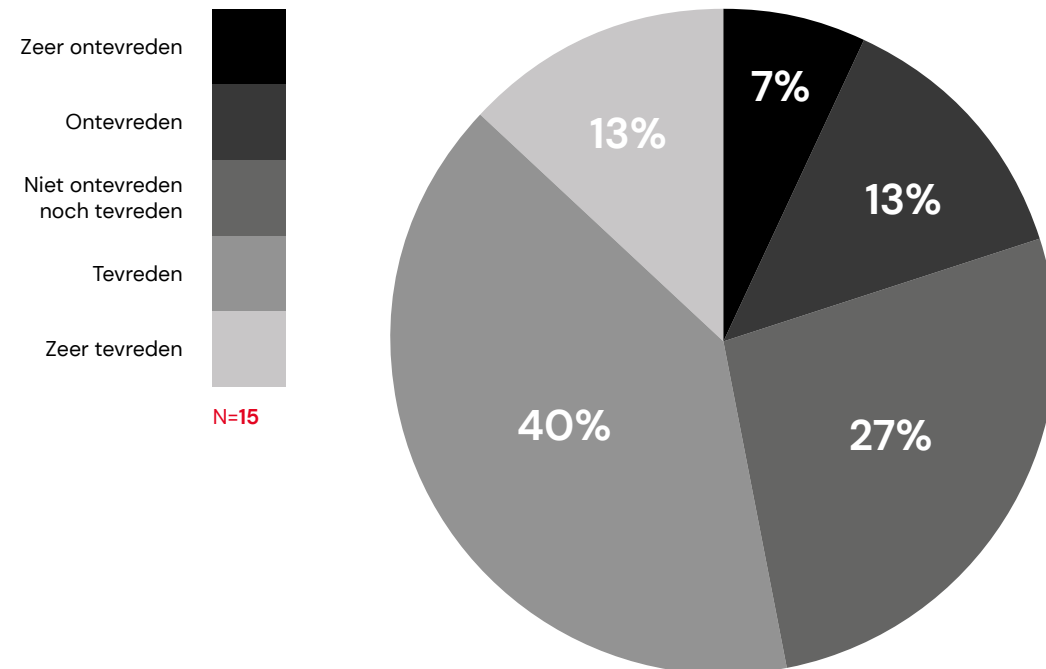

Figuur 5.1.10: Heeft u ervoor gekozen om aanvullend uw woning/ pand aardgasvrij te maken?

Slechts één op de vijf (20%) laat zich negatief uit over de informatie die men (tot nu toe) tijdens de werkzaamheden heeft gekregen; de helft (53%) is hier uitgesproken (zeer) tevreden over en 27% is niet ontevreden, noch tevreden (zie figuur 5.1.11).

Figuur 5.1.11: In hoeverre bent u tevreden over de informatie die u (tot nu toe) tijdens de werkzaamheden hebt gekregen?

Bloemlezing enkele toelichtingen:

Zeer ontevreden: “NCG heeft nimmer de VOK met aanverwante zaken gerespecteerd. Tussen de regels door is er ca 80.000,- bezuinigd op de bouwsom. Officieel weten wij dat niet maar verklaard veel.”

Tevreden: “Goede verstandhouding met aannemer.”

Niet tevreden noch ontevreden: “Vrijwel geen informatie ontvangen. Geheel zelfredzaam i.s.m. de aannemer.”

Zeer tevreden: “We hadden een heel prettig bouwteam met bouwbegeleider aannemer en architect.”

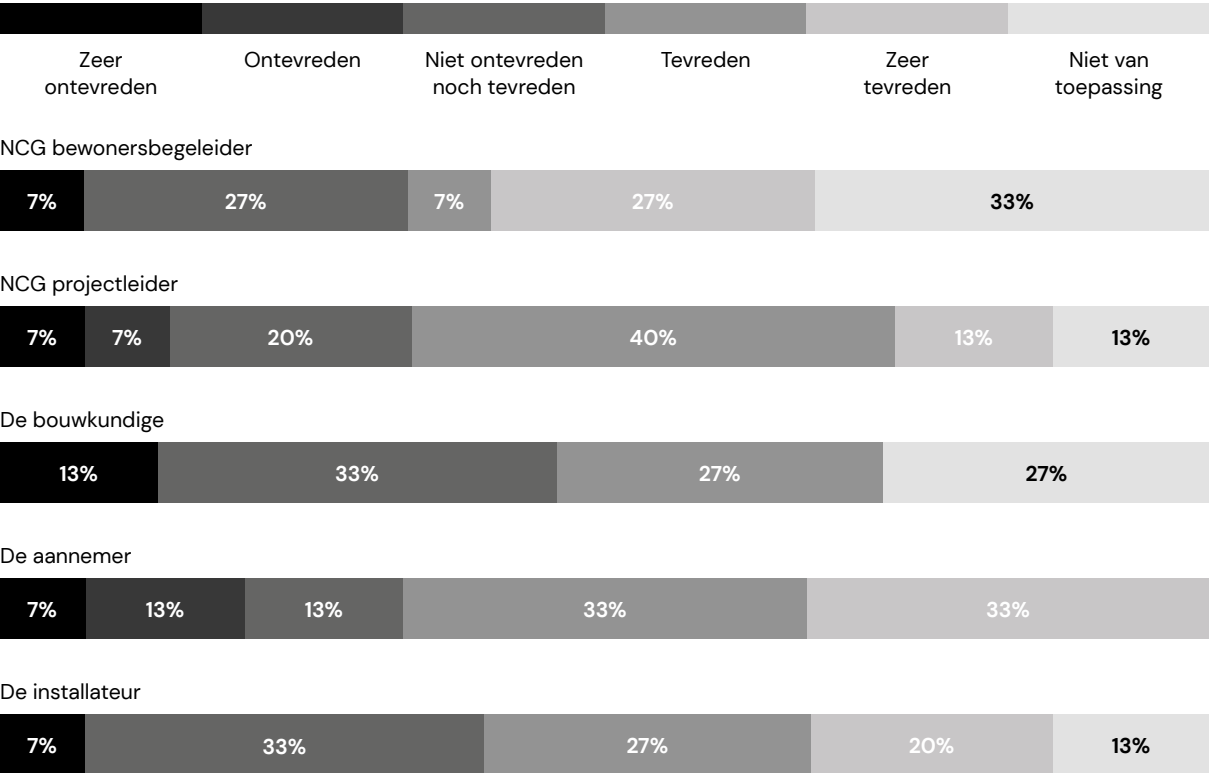
Wanneer specifiek gevraagd wordt naar de rol en het functioneren van de verschillende partijen die bij het project betrokken zijn geweest, heerst er beduidend meer tevredenheid dan ontevredenheid (zie figuur 5.1.12). De bouwkundige krijgt gemiddeld de laagste beoordeling, de aannemer en de NCG bewonersbegeleider de hoogste.

Toelichting bij ontevredenheid over bouwkundige:

“Werkt voor NCG en heeft nimmer geageerd bij de onstane bouwfouten.”

“Constructeur: door slechte opnames van ons pand slechte constructierapporten, en niet naar onze kritiek willen luisteren of dialoog daarover willen.”

Figuur 5.1.12: In hoeverre bent u tevreden over de rol en het functioneren van de onderstaande partijen die bij het project betrokken zijn geweest?

N=15

	Gemiddelden (1= Zeet ontevreden – 5 = Zeet tevreden)	
	Meting 2024	N
NCG bewonersbegeleider	3,7	10
NCG projectleider	3,5	13
De bouwkundige	3,0	11
De aannemer	3,7	15
De installateur	3,6	13

Werkzaamheden afgerond

5.2 Voor de helft (47%) van de ondervraagden, waarbij de werkzaamheden zijn gestart, is het proces inmiddels volledig afgerond (zie figuur 5.2.1).

Figuur 5.2.1: Zijn de werkzaamheden aan uw woning/ pand al afgerond?

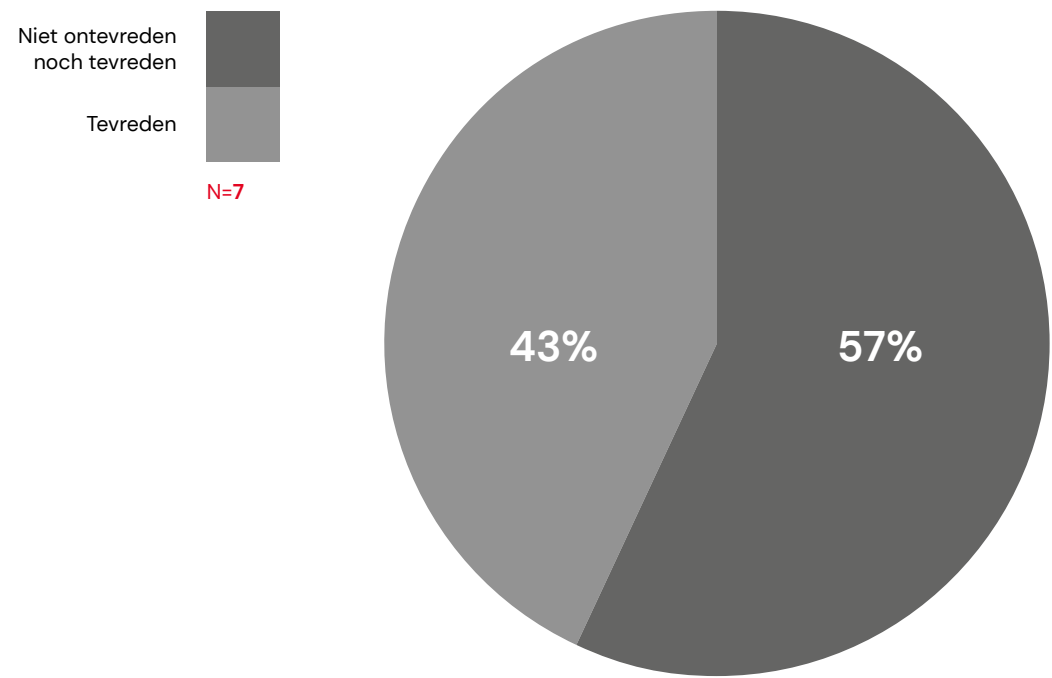
De werkzaamheden duurden daarbij voor ruim de helft (57%) ongeveer even lang als was aangegeven. De andere groep (43%) geeft aan dat het langer heeft geduurd (zie figuur 5.2.2).

Figuur 5.2.2: Heeft de uitvoering van de werkzaamheden langer of korter geduurd dan vooraf is aangegeven?

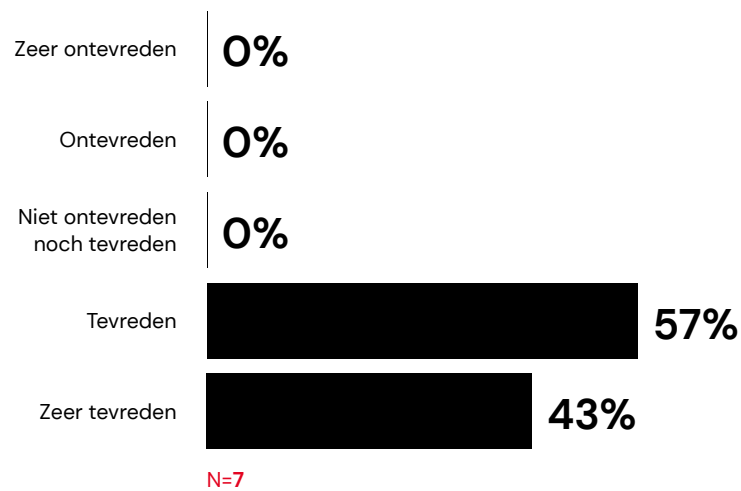

De helft (57%) laat zich neutraal (niet ontevreden noch tevreden) uit over de informatie die ze na het project hebben gekregen. Vier op de tien (43%) zijn tevreden; niemand is ontevreden (zie figuur 5.2.3). Uiteindelijk is iedereen tevreden over het eindresultaat (zie figuur 5.2.4).

Figuur 5.2.3: In hoeverre bent u tevreden over de informatie die u na het project hebt gekregen?

Figuur 5.2.4: In hoeverre bent u tevreden over het eindresultaat?

Colofon

In opdracht van het Groninger Gasberaad heeft Enigma Research een onderzoek uitgevoerd naar de schadeafhandeling en versterking in het aardbevingsgebied. De doelgroep voor het onderzoek zijn inwoners van Groningen en de kop van Drenthe die te maken hebben (gehad) met materiële schade door mijnbouw (aardbevingsschade) en/of in het versterkingsgebied wonen.

Uitgevoerd door

Enigma Research
Bovenstreek 9
9731 DH Groningen
050-230 49 17
info@enigmaresearch.nl
www.enigmaresearch.nl

In opdracht van

Groninger Gasberaad
Oude Rijksweg 6
9798 PA Garmerwolde
06 – 15 06 81 62
welkom@gasberaad.nl
www.gasberaad.nl

Ontwerp

Shootmedia, Groningen

Druk

MarneVeenstra, Groningen

Maart 2025

... maar, vier op de tien staan nog aan
het begin van het versterkingsproces

Aan De Staatssecretaris Herstel Groningen

Van Directie Schadeherstel Groningen

nota

Aanbieding kabinetsreactie Staat van Groningen en
Noord-Drenthe 2025 aan TK en EK

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000378106

Datum
11 juni 2025

Opgesteld door
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Bijlage(n)
8

Aanleiding

Op dinsdag 15 april 2025 is de Staat van Groningen en Noord-Drenthe gepubliceerd. Het kabinet heeft toegezegd een schriftelijke reactie op de publicatie te geven en deze medio juni 2025 aan beide Kamers aan te bieden. Nu de MR heeft ingestemd met de kabinetsreactie kan deze aan beide Kamers worden gestuurd.

Geadviseerd besluit

Instemmen met de verzending van de bijgevoegde kabinetsreactie op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe naar de Eerste en Tweede Kamer.

Kern

Proces:

Bij de totstandkoming van de kabinetsreactie zijn gesprekken gevoerd met bewoners, maatschappelijke organisaties, jongeren, uitvoerders en bestuurders over de inhoud van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe. Daarnaast heeft u schriftelijke reacties ontvangen van de medeoverheden (bijlage 5), het Adviescollege Veiligheid Groningen (bijlage 6) en het Staatstoezicht op de Mijnen (bijlage 7). In de bijgevoegde kabinetsreactie is gebruik gemaakt van de vele suggesties die zijn gedaan door de verschillende partijen.

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kabinetsreactie op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe - Tweede Kamer	
2	Kabinetsreactie op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe - Eerste Kamer	
3	Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025	Rapport van CMO STAMM, KplusV en Aletta Advies
4	Overzichtstabel 50 maatregelen Nij Begun	Tabel met de stand van zaken van alle maatregelen die in de

		kabinetsreactie Nij Begun zijn aangekondigd in april 2023
5	Regionale reactie op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe	Schriftelijke reactie van de medeoverheden in Groningen en Noord-Drenthe op de Staat van Groningen en Noord- Drenthe 2025.
6	Reactie ACVG op de Staat van Groningen en Noord- Drenthe	Schriftelijke reactie van het Adviescollege Veiligheid Groningen op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025
7	Reactie SodM op de Staat van Groningen en Noord- Drenthe	Schriftelijke reactie van het Staatstoezicht op de Mijnen op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025
8	'Stap verder'	Een rapportage van het Groninger Gasberaad over de schadeafhandeling en de versterkingsoperatie

Onze referentie

Datum

11 juni 2025